התקף ל...
הקדם ועשה מנוי ב...
יידות לטיפול נמרץ ומעק...

ייכי, כיתה א'

2 קציני צה"ל ... לאחר שנפגעו ...

ישמשו כלקח בכ...

200 עטים
חינם
לכל המזמין
200 לוחות שנה
כולל הדפסת פרסומת
הדים — מוצרי פרסום
03־611840 ,611469

הארץ

1 ש"ח יום ד' ה' באלול תשמ"ז, 2 בספטמבר VOL. 68/20776 SEPTEMBER 2 1987
כולל מע"מ (באילת 85 אג')

בליכוד יוחלט היום אם ליזום הצבעה חוזרת בעניין הלביא

ארנס נחוש בדעתו: ללא דיון חוזר בממשלה — אתפטר ● שרים יציעו להטיל משמעת סיעתית על נסים ● לחץ על המר שישנה דעתו ● פרס נועד ביחידות עם שרון ● התעשייה האווירית הכינה אתמול את רשימות 3000 המפוטרים אך נתבקשה לעכב משלוח ההודעות ● נסים הבטיח לעובדי התעשייה האווירית לפעול בארץ ובארה"ב לצמצם היקף הפיטורים

מאת עקיבא אלדר
סופרו המדיני של "הארץ"

שרי הליכוד יכריעו היום בישיבתם השבועית בדרישתו של השר משה ארנס ליזום הצבעה חוזרת בעניין הלביא. אתמול אמר ראש הממשלה יצחק שמיר לשר ארנס בפגישה שקיים עמו כי לא יתנגד לדיון בהצעה זו בפורום שרי הליכוד. עם זאת שמיר יתמוך, לדבריו, בדיון חוזר בממשלה רק במקרה שיתברר כי חל שינוי ביחסי הקולות בממשלה.

מקורביו של ארנס אמרו, כי אם יתברר כי אמנם אין סיכוי ליוזמה זו, הוא נחוש בדעתו להגיש עוד השבוע לראש הממשלה את התפטרותו. נראה כי בישיבה יציעו כמה שרים להטיל משמעת סיעתית על שר האוצר משה נסים, ואולם ספק אם ראש הממשלה יאמץ הצעה זו, שכן הוא אינו מוכן להסתבך בהתפטרותו של אחד השרים הפופולאריים ביותר בין שרי הליכוד. במקביל מרכזים אנשי הליכוד את מאמצי השכנוע בשר הדתות זבולון המר. אך הלה עומד על כך כי לא ישנה את דעתו אלא אם כן יובאו בפניו נתונים חדשים. חברו למפד"ל השר יוסף שפירא אמר אתמול כי הפור נפל ואין מקום לחזור על ההצבעה.

(סוף בעמוד 7)

מפגינים של התעשייה האווירית, נושאים דגם של מטוס הלביא, בדרכם לחסום את צומת מורשה, אתמול. (צילום: עוזי קרן)

15,000 הפגינו בנתב"ג, ת"א ובכבישים מרכזיים במדינה ● 2,000 שוטרים נערכו מולם

אנשי התעשייה האווירית ימשיכו להפגין, אך בתיאום עם המשטרה

ההפגנות יימשכו בכותל, בלב תל אביב ומול בתי ולשכות שרים ● כמה עובדים יגישו באורח סמלי בקשות לאשרת הגירה בשגרירות ארה"ב ● הנזק הישיר מהשבתת התעשייה האווירית מראשית השבוע נאמד ב־2 מיליון דולר ● ימי השביתה לא ינוכו משכר העובדים

מאת א.קרן
סופר "הארץ"

הפגנות המחאה של עובדי התעשייה האווירית יהיו היום מבוקרות ומתואמות עם משטרת ישראל. סיכום על כך הושג בין נציגי ועד הפעולה של העובדים לבין מפקד מחוז המרכז, ניצב אנוש גבעתי ומפקד מחוז תל־אביב, ניצב גבי עמיר.

לפי הסיכום יקיימו כמה הפגנות במקומות שונים בארץ. כ־200 איש יפגינו ליד הכותל המערבי יחד עם דגם של מטוס הלביא, ויחתימו עוברים ושבים על עצומה לחידוש הפרוייקט. בשעות הצהריים תקויים הפגנה בכיכר דיזנגוף ליד קולנוע רב־חן. הפגנה נוספת של כמה מאות עובדים תערך ליד בית מפלגת העבודה ברחוב הירקון בת"א, ומספר דומה יפגין ליד משרדי החוץ והאוצר בירושלים.

(סוף בעמוד 7)

דו"ח של או"ם: 46 חברות מישראל כולל ממשלתיות פועלות בדרא"פ

המפעלים הבטחוניים ברשימה: מפעל מטוסי הכפיר ומסוקי "רוטור" ● עוד ברשימה: התעשייה האווירית, מספנות ישראל, צים, חברת החשמל, אל על, בנקים וכן תאגידים של ההסתדרות

מאת עקיבא אלדר
סופרו המדיני של "הארץ"

46 חברות ישראליות ובהן חברות ממשלתיות כמו התעשייה האווירית ומספנות ישראל מופיעות בדו"ח חדש של האו"ם על מדינות המסייעות למשטר הגזעני בדרום אפריקה.

הדו"ח, שנכתב על ידי אוסמר כלימה, החוקר המיוחד של תת הוועדה לענייני אפליה והגנה על מיעוטים מפרט מאות חברות אירופאיות ואמריקאיות המגישות סיוע כלכלי, צבאי ואחר לדרא"פ.

המפעלים הבטחוניים המופיעים ברשימה הם מפעל מטוסי הכפיר ומסוקי "רוטור". משרד הבטחון סירב להגיב על כך.

בדו"ח מופיעות גם חברות ומוסדות ממשלתיים כמו חברת החשמל, אל על, אגרקסקו ובנק ישראל. כן מוזכרים מפעלים ותאגידים של ההסתדרות והם "סולל", בנק הפועלים ויסכור. דובר ההסתדרות שמואל סולר אמר בתגובה, כי על פי הוראתו של המזכ"ל ישראל קיסר ניתקו כל מפעלי חברת העובדים את הקשרים עם דרום אפריקה, למעט יסכור. הקשרה בחוזה עם דרא"פ עד 1991.

חברות אחרות הכלולות בדו"ח הן בנק לאומי, בנק המזרחי, בנק ארץ ישראל־בריטניה, בנק אוצר התיישבות היהודית (הסוכנות היהודית), צים, לה"ב ישקר, מגדל, תדיראן ועוד.

הקבינט טרם החליט

הקבינט טרם החליט על הצעדים, שעליהם המליצה הוועדה הבין־משרדית בראשותו של המנכ"ל המדיני של משרד החוץ ד"ר יוסי ביילין. המלצות אלו כוללות הצעות לצמצום הקשרים הכלכליים עם דרום אפריקה.

עובדי רום כרמל פינו המפעל בדמעות מסרו המפתח למשטרה — וחסמו כביש

באישור נדיר של המשטרה הותר לעובדים לחסום את כביש חיפה־ת"א הישן ● מועצת טירת הכרמל תקצה חדר למטה המאבק של העובדים ● היום דיון בוועדת העבודה והרווחה בכנסת

מאת נורית בהנא
סופרת "הארץ" בחיפה

ועדת העבודה והרווחה של ה־כנסת תדון היום בנושא סגירת מפעל רום־כרמל בהשתתפות שר התעשייה והמסחר אריאל שרון, נציגי העובדים, מועצת טירת הכר־מל ונציגי חברת כלל. אתמול אחר הצהריים התקיימה גם פגישה בין אהרן דובדבני מנכ"ל כלל וישראל קיסר מזכ"ל ההסתדרות במאמץ למנוע את סגירת המפעל.

ועד עובדי רום־כרמל הוזל לפעול הבוקר מבניין המועצה המקומית טירת הכרמל בעוד שיתר העובדים, שפינו את המפעל, שוהים במתנ"ס המקומי.

על פי הסכם מיוחד ונדיר בין משטרת ישראל ועובדי רום כרמל, נחסם אתמול כביש חיפה־ת"א הישן, בהפגנה ברשיון שנערכה בין השעות 10.00 ל־11.00.

"איפה תמריד" (מיכאל תמרי מנכ"ל אורדן, חברת האם של רום), "תמרי — עד מתי רשעים ילחו? תמרי הביתה", קראו העובדים בעת ההפגנה. לפני כן נפרדו מן המפעל חלקם בדמעות בישיבת ועד העובדים האחרונה, ומסרו את מפתח המפעל בצורה מסודרת למפקד משטרת חיפה.

"זה לא תמרי אשם. הוא לא היה מעז לסגור את המפעל בלא גיבוי", אמר פעיל הסתדרותי ותיק. העובדים נעמדו בצומת עם שלטים וקראו קריאות קצובות "לחם עבודה". טקסי, שהוביל אשה בהריון, היה הראשון שנחסם בצומת. לאחר דין ודברים שב הנהג על עקבותיו. לאחר מכן הופנתה כל התנועה אל תוך הישוב טירת הכרמל. מפקד משטרת חיפה, תת ניצב יעקב תביב, הסביר: "אלו לא פושעים אלא עובדים המפגינים למען פרנסתם". כוח משטרה גדול התרכז במקום סמוך למקרה שהרוחות יתלהטו, אולם ההפגנה עברה בשקט.

מישל אלמליך יושב ראש ועד המספנות בא להזדהות: "זה לא העם שאנו רוצים לראות, לא עם של בעלי מסעדות", הוא אומר. מפלגת העבודה צריכה לדבריו לבדוק את עצמה בנושא גריסת עול לעובדים על השבון כשלון המנהלים.

במועצה המקומית טירת הכרמל יוקצה מהיום חדר למטה המאבק של עובדי רום כרמל במסגרת התיאום המלא בין מועצת היישוב לוועד העובדים. יושב ראש המועצה ראובן דינר וסגנו משה יונס אף השתתפו אתמול בהפגנה.

מחר ייערך דיון בבית המשפט האזורי לעבודה בחיפה בדבר צו מניעה שהוציאה הנהלת אורדן נגד העובדים.

האפיפיור למשלחת יהודית: אני רוצה לבקר בירושלים

האפיפיור נפגש אתמול עם משלחת של יהודים מארצות־הברית, והביע תקוותו לבקר בירושלים. בצילום: עם אחד מחברי המשלחת. ראה דיווח בעמוד 2. (תצלום אי־פי)

נסים: אפשר לומר שהתקדמנו ואנו קרובים להסכם; קיסר: יש עדיין סעיפים שאינם מקובלים

שיחת נסים־קיסר פתחה כנראה דרך להסכם שכר חדש במיגזר הציבורי

עובדי השירות הציבורי בדרגות הנמוכות יקבלו תוספת של 100 ש"ח ● עובדי הציבור יעבדו כנראה שעה פחות ● ספק אם כל האיגודים יחתמו על ההסכם ● השבוע לא צפויים שיבושים

מאת יהודית וינקלר וחן מגיר
מכתבי "הארץ"

עובדי השירות הציבורי בדרגות הנמוכות, שיקבלו משכורת של 551 ש"ח בחודש אוקטובר, יקבלו תוספת של 100 ש"ח וככל שהשכר יהיה גבוה יותר, תיקטן תוספת זו. כן מסתמן הסדר לקיצור שעות העבודה — כל זאת בהסכם ההולך ומתגבש בעקבות פגישת נסים־קיסר שנערכה אתמול בוועד הפועל של ההסתדרות.

"כל עוד מתנהלים דיונים, אין חדש", אמר קיסר לאחר הפגישה עם שר האוצר, ומכאן שהשבוע לפחות לא צפויים שיבושים במשק. נראה שיש סיכוי טוב מכפי שהיה עד כה להגיע להסכם שכר במיגזר הציבורי שיהיה בתוקף עד אפריל

(סוף בעמוד 7)

ח"כים יקבלו פני "מספר 2" במפלגה הימנית לאומית בצרפת

מאת עקיבא אלדר
סופרו המדיני של "הארץ"

חברי כנסת ופקידים במשרד החוץ הוזמנו לקבלת פנים לכבוד משלחת של חברי פרלמנט צרפתים והם פסקל אריגיס, "מספר 2" במפלגתו הימנית־לאומית של ז'אן מרי לפן. קבלת הפנים תתקיים בשבוע הבא במעונו הרשמי של שגריר צרפת בישראל אלן פיירה.

אריגיס, שיגיע למה שמוגדר ביקור פרטי, משמש סגן יושב ראש האסיפה הלאומית.

לאחר שנודע במשרד החוץ שאריגיס נמנה עם חברי המשלחת, הוחלט שלא ליזום עבורו שום מפגשים רשמיים.

האירוע היחיד שאליו הוזמנו אישים ישראליים והם חברי כנסת הוא קבלת הפנים בבית השגריר ששולבה עם קבלת פנים לכבוד נספחת העתונות החדשה של השגרירות.

מצרים הקימה טריבונל לדיון במתן פיצויים למשפחות נרצחי ראס בורקא

מאת עקיבא אלדר

מצרים הודיעה רשמית לישראל על הקמת טריבונל מיוחד לדיון במתן פיצויים למשפחות הישראלים שנרצחו לפני כשנתיים בראס בורקא.

משרד המשפטים המצרי מינה טריבונל בן שלושה חברים והוא מציע למשפחות להגיש לו את תביעותיהם.

בני המשפחות מתנגדים להגשת תביעות לערכאה משפטית ועומדים על כך שממשלת מצרים, שנטלה על עצמה את האחריות לרצח, תישא גם בתשלום הפיצויים.

משרד החוץ לא יפעל בניגוד לרצונן של המשפחות ולא יגיש תביעות פיצויים בשמן לטריבונל.

שוק ההון

נמשכת מגמת העליות

מאת יהודה שרוני

מגמת עליות השערים במניות וה־פשיות בבורסה נמשכה גם אתמול. שערי המניות החופשיות עלו בחודש אוגוסט בממוצע ב־12.21 אחוז. סיכומים שנערכו על ידי חברת הייעוץ "מיטב" מראים כי קרנות הנאמנות, המתמחות במניות, הניבו במהלך אוגוסט תשואה ממוצעת של 9 אחוזים, ומתחילת השנה תשואה ממוצעת של 38.9 אחוז.

ערך את העמוד: בועז שפירא

חדשות הארץ

שיחת היום

עם: דוד גלעדי, הציר האחרון של ישראל בהונגריה
על: חידוש הקשרים בין ישראל והונגריה
(עמ' 2)

★

כמעט ללא שיבושים החלה שנת הלימודים
(עמ' 2)

★

בניגוד לנאמר בהזמנה, לא יבוא אלוף מצנע להנחת אבן־הפינה להתנחלות אבני חפץ
(עמ' 4)

★

ערכה הנכסי של חברת ניקוב צנח בן־לילה ב־70 אחוז
(חדשות כלכלה, עמ' 8)

וורדמיל
המלה האחרונה בגיבור המלילים ○
י־ם: 639015 ,227248 ,699311
ת"א: 615270 ,285282 ,499389
חיפה: 04־333950 ,335233 06־571343

שרות הארץ

מזג האוויר

התחזית: נאה.
הטמפרטורות:
● ירושלים: 30–16.
● תל־אביב: 30–21.
● חיפה: 31–21.
● באר־שבע: 35–18.
הגולן 31–17, צפת 30–17, טבריה 37–21, השומרון 31–19, נתב"ג 31–19, יריחו 38–22, אילת 40–25.

זכו בלוטו

בהגרלה אתמול עלו בגורל המספרים הבאים: 42, 40, 38, 29, 18, 13 והמספר הנוסף: 12

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.5983	−0.0006
נטענים	1.8997	−0.0007
שוחר	1.7000	−

שער הסל

יציג	1.6792	+0.0010

בגליון זה 14 עמודים

הבשורה הכפולה של בנק אגוד

צובר ושב

תכנית העו"ש המעניקה לך את ההכנסה הגבוהה ביותר

12% ריבית זכות

ב"צובר ושב" אתה מקבל את הריבית הגבוהה ביותר — ריבית זכות יומית בשעור של 12% לשנה (12.55% מתואמת שנתית) על כל יתרה שמעל 1,000 ש"ח, ללא הגבלת תקרה. אינך צריך לברר יותר, לקנות או למכור פח"ק (תפ"ס).
תן לכספך לעבוד עבורך.
הריבית—ליחיד פטורה ממס - תשולם אחת לרבעון.

זכות להלוואה בריבית הנמוכה ביותר

גם כאן הרווח כולו שלך. הינך זכאי להלוואה בגובה מחצית יתרת הזכות הממוצעת בחשבונך בחודש האחרון. אתה משלם את הריבית הנמוכה ביותר וזה עוד לא הכל:
- ההלוואה ניתנת ללא הגבלת זמן וללא צורך בהחזר הקרן*.
- הזכות להלוואה** באותם התנאים ניתנת להעברה למי שתחפוץ.

הכנס עוד היום לסניף "בנק אגוד" והצטרף לחשבון הרווחי ביותר — "צובר ושב".

לקוחות בנק אגוד בעלי חשבונות צובר ושב פרטיים למעט "חשבון יומי", יהנו אוטומטית מהתנאים המשופרים. הבנק שומר לעצמו את הזכות לשנות את הזכות ואת תנאי התכנית או להפסיקה
* כל עוד קרן ההלוואה איננה עולה על מחצית יתרת הזכות הממוצעת החודשית בחשבון "צובר ושב". ** מותנה בבטחונות כמקובל.

UNION BANK בנק אגוד

ורשבסקי פרילינג דובר

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

ראיתי | בים למערכת הארץ

עורך ה"אוויאשן ויק" מגיע בעקבות הלביא

קיקוסו של הלביא הוציא לארץ את אחד מעורכיו של כי־באון התעופה היוקרתי "אוויאשן ויק", שעסק משך שנים בלביא בן היבט המקצועי. במברק אל ראש מינהל התקשורת ודובר התעשיה האווירית, דודו סוסליק, מודיע העורך, דייב בראון, על בואו לארץ הערב והוא מבקש סיוע בארגון ראיונות עם מנכ"ל התעשייה האווירית, משה קרת, ועם השרים פרס, ארנס ורבין.

בסופו של המברק, מספר בראון כי ניסה להסדיר את ביקורו בטלפון לתעשייה האווירית, אולם הדבר לא עלה בידו מה יומיים. כל הקווים תפוסים.

לילי גליל

* * *

שר הביטחון, יצחק רבין, התפנה אתמול לשעה קלה מבעיות הלביא וההתפרעות של עובדי התעשיה האווירית והגיע במסוק למרכז מרגליות בגבול הצפון כדי לפתור את בעיות היישוב שמצבו הכספי מתדרדר. השר רבין ניצל את שהותו במושב כדי לפגוש את אחותו רחל, מזכירת קיבוץ כנרת, שבאה לאחיה בתפוחי הקיבוץ.

מנחם הורוביץ

יהודי מקוצ'ין בקונגרס המשפטנים

בין כ־100 שופטים, עורכי־דין ופרופסורים למשפט מ־20 מדינות, שהגיעו לקונגרס הבינלאומי של עורכי־דין ומשפטנים יהודים בירושלים, אפשר לפגוש גם את עו"ד סאלם ריימונד, יהודי מקוצ'ין שבהודו, אחד משישה היהודים היחידים שנותרו בקוצ'ין. כן הגיעו לקונגרס שופט יהודי בג'מאיקה, פרייזר אובריי, שופט בית־המשפט העליון בניו־יורק, ג'רום הורנבלס, הדובר עברית רהוטה, וכן ארווין קוטלר מאוניברסיטת הרווארד.

הנשיא הבינלאומי של ארגון המשפטנים, השופט חיים כהן, לא יכול להגיע לקונגרס מסיבות בריאותיות ואשתו, מיכל זמורה־כהן, קראה את נאום הברכה שכתב למשתתפי הקונגרס.

באותו ביקש השופט כהן לפרוש מתפקידו, והמליץ למנות תחתיו את הד"ר יהושע רוזנשטריין.

ג. אדם

200 שנה ליום הבסטיליה

ב־14 ביולי 1989 יחוגגו הצרפתים 200 שנה ליום הבסטיליה ופרוץ המהפיכה הצרפתית. בצרפת כבר מכינים את החגיגות. הממונה על המלאכה הוא אדגר פור בן השמונים, נשיא האסיפה הלאומית לשעבר. הנשיא הקשיש ובעל

החוקה: העיקר חסר

כוונות. נניח כי האחד יהיה מפולג, והשני כאחד. מועמדו של השני יקבל 45 אחוז מן הקולות, ואילו שני מועמדיו של השני יקבלו 27–28 אחוזים. ייבחר איפוא המועמד שקיבל 45 אחוזים. ובכן, לגוש הממשלתי יהיו 54 מנדטים, ואילו

המורכב כשופטים שמונו, ויטיל זאת על הולכת גבורי העם. זה יהיה מעשה אנטי־דמוקרטי בתכלית, לי הכפיף נציגי עם נבחרים (הכנסת) לשופטים שלא נבחרו, אלא מונו.

עוד לא הובאה שיטת בחירות דמוקרטית יותר מן היחסית. הפרופ־

במקום מעצב

"אחרי שש שנות נישואין ולידת שני ילדים, לא נראה שהנסיכה דיאנה בגרה והבשילה. מוטב שתתרכז יותר בהתפתחותה השכלית והרגשית במקום שתשקיע את מעייניה בגחמות אופנתיות", כך אומר הפסיכולוג ספנר לאונהוף לשבועון הגרמני "בונטה". לדידו דיאנה הבריטית, שכבשה את מקומה בעולם התרבותי בעיקר בזכות הופעותיה האופנתיות, יוצאת בשן ועין מביקורתו של הפסיכולוג.

הנסיכה דיאנה — עוד מתפשטת

לדעתו, אופן בחירת בגדיה מעיד עליה שלא פיתחה סגנון משלה ומוכיח שעדיין לא גילתה את אישיותה האמיתית. "היא איננה זקוקה למעצב אופנה חדש, אלא לפסיכולוג טוב", פסק לאונהוף.

נקמתן המתוקה של אלופות השח

סוזנה פולגאר, שחקנית שחמט בת 17, יהודיה ילידת הונגריה, זכתה למוניטין עולמיים כאשר הכריזה לפני כשנה וחצי על סירובה לשחק במסגרת שחמט מיוחדים לנשים. היא אילצה את איגוד השחמט העולמי לצרפה לתחרויות מעורבות, ובקופנהאגן הביסה את רב־האמן הישראלי יעקב מורי.

בתחרות של רב־האמנים, שהסתיימה לא כבר בעיר בילבאו, השתתפו שתי נשים: אלופת העולם, מאיה צ'יבורדאניזה וסוזנה פולגאר. רב־האמן, ליובומיר ליובוביץ' מיוגוסלביה, סירב תחילה להשתתף בתחרות, כמחאה על שיתופן של שתי הנשים, אך תמורת תשלום נוסף ביטל את סירובו. בתחרות הביסו אותו שתי הנשים.

אליהו זהבי

קופנהאגן

בעריכת עידית רוזנבלום

...היא ערך חיוני; ...בקר בירושלים

...עידה עם האפיפיור יוחנן פאולוס בארמונו • ...לעם היהודי בביקורו בארה"ב בשבוע הבא

...בוע הבא. הנרי זיגמן, מראשי הקונגרס היהודי האמריקאי, אמר כי ... מצפה שהאפיפיור ישמיע ... הצהרה חשובה מאוד על היחסים של ... הכנסיה כלפי העם היהודי, בעת ביקורו בארה"ב.

רצונו לבקר ביום מן הימים בירושלים, וציין שלגביו ישראל היא ערך חיוני. בפגישה שהתקיימה אתמול בצהריים בין משלחת בכירה של הוועד היהודי להבנה בין־דתית והאפיפיור יוחנן פאולוס השני בארמונו בקסטלגנדולפו באיטליה, הובהר עם זאת שהוותיקאן אינו מתכוון לכונן קשרים דיפלומטיים עם ישראל.

השואה, האנטישמיות על הבמה השונים, היהדות כתואה לקתולים, יחס הוותיקאן למדינת ישראל ויחסי הכנסיה והעולם היהודי בכלל, היו

ואלדהיים.

תשעת המנהיגים היהודיים, בראשות הרב מרדכי וקסמן ממועצת בתי־הכנסת של אמריקה, נפגשו במשך שבעים דקות עם האפיפיור ושישה נציגים בכירים של הוותיקאן, בארמון הקיץ של האפיפיור מדרום לרומא.

כמה נציגים יהודיים הביעו אופטימיות לגבי סיכויי ההצלחה של פגישה מתוכננת בין האפיפיור ומנהיגים יהודיים אמריקאיים במיאמי, כפתח סיור של האפיפיור בארה"ב

חילוקי דעות

בהודעה המשותפת שפירסמו הצדדים בתום הפגישה, צויין כי בדצמבר יתועדו בוואשינגטון חברי הוועדה ליחסים עם קתולים עם נציגי הכנסיה, כדי לדון בתופעת האנטישמיות. כמו כן הודיע האפיפיור על הולכת הכנסיה להכין מסמך רשמי על השואה ומקורותיה ההיסטוריים, ועל האנטישמיות ותופעותיה היום. נכחו סילופים היסטוריים של השואה, החשש מפני השכחה מכוונת או בלתי־מכוונת של מימדיה ומשמעותה של השואה מייחוס הצד היהודי חשיבות יתר להולדה זו. בשיחה אתמול הועלו טענות כלפי דברים שנשא האפיפיור במחנות השמדה באושוויץ, כשם לא הזכיר את עובדת היותם של הקורבנות יהודיים.

שני הצדדים הכירו בחילוקי הדיעות ביניהם בהערכת ביקורו של ולדהיים בוותיקאן ב־25 ביוני שעבר. הוחלט על מגעים בין הנהגות היהודית והכנסיה הקתולית, לרבות מזכירות הנציגות, כדי לעקוב אחרי עמדות ודעות בעולם היהודי במטרה למנוע השנות חילוקי־דעות.

באווירה חגיגית וכמעט ללא שיבושים נפתחה שנת הלימודים ב־8000 מוסדות

במיגזר הערבי יחלו היום הלימודים אחרי שביתה בת יום ולאחר שכרבע מבתי הספר קיימו את הלימודים למרות השביתה • נסגר בית ספר שפתחו חרדים במבשרת ירושלים ללא רשיון

מאת נילי מנדלר
סופרת "הארץ" לענייני חינוך

שנת הלימודים תשמ"ח נפתחה אתמול כתיקנה, ברוב מערכת החינוך, למעט שביתה כללית בבית שאן, שיבושים בעוד 16 בתי ספר ברחבי הארץ ושביתה בחלק הארי של בתי הספר במיגזר הערבי. בסך הכל, נפתחו אתמול באווירה חגיגית, כ־8000 מוסדות חינוך בקירוב, מהם כ־6000 גני־ילדים וכ־2000 בתי ספר.

מנכ"ל משרד החינוך, ד"ר שמשון שושני, מסר אתמול, כי כרבע מבתי הספר במיגזר הערבי, קיימו את הלימודים למרות השביתה. בתוך אלה היו בתי הספר הדרוזים, הבדואים ובתי הספר במזרח ירושלים. בתי הספר בבית שאן הושבתו בשל מחסור במזגנים בכיתות. שושני הודיע לראש עיריית בית שאן, שהוא מכיר עקרונית, בצורך להתקין מזגנים בחדרי הכיתות, אולם ציין כי הדבר אינו אפשרי כרגע, בשל הצורך משאבים שכן מדובר בסכום של ליון שקל. המנכ"ל הבטיח לראש העירייה, כי הנושא יכלל בתקציב הפיתוח של המשרד בעתיד.

מטה מיוחד במשרד

על מהלך פתיחת שנת הלימודים, ניצב מטה מיוחד, במשרד החינוך בירושלים, בראשותו של שושני. המטה החל לפעול ב־7.30 בבוקר והתפזר בשעות אחר הצהריים המוקדמות. שר החינוך הגיע למטה, מיד אחרי שהשתתף בטקס פתיחת שנת הלימודים במכללת אורט בירושלים. מטה הפעולה טיפל במהלך היום בכ־60 בעיות שהובאו בפניו על ידי ראשי ערים ומנהלי המחוזות של משרד החינוך. מרבית הבעיות נפתרו כבר במקום, רובן התעוררו על רקע התנגדות לשיבוץ מורים או מנהלים מסויימים או במחאה על קיצוץ בשעות הלימוד.

אחת ההחלטות הראשונות שקיבל המטה היתה הוצאת צו סגירה לבית ספר חדש, שנפתח על ידי חרדים, במבשרת ירושלים מבלי לבקש היתר כנדרש בחוק. מיד אחרי שהוצא הצו נשלחו למקום שוטרים וסגרו את בית הספר. מדובר במוסד שהוקם על ידי חוגים המזוהים עם ש"ס, שתפשו מבנה ציבורי, ללא היתר.

8000 מושבתים היום

היום מושבתים מלימודים כ־8000 תלמידים ב־18 מרכזים להכשרה מקצועית, הנמצאים בבעלות משרד העבודה. השבתה היא במחאה נגד סגירת מוסד "אורים" בטבעון, לימודים משכבות חלשות, ופיטורי המורים. לפני סגירת המוסד, מנעה הנהלת משרד העבודה את רישומם של כמה עשרות תלמידים למוסד, הכולל גם פנימיה, וכך נותרו תלמידים אלה, ללא שום מסגרת חינוכית.

על השבתת 18 המרכזים, בהם מלמדים כ־400 מורים, הודיע אתמול יו"ר חטיבת המורים העל־יסודיים בהסתדרות המורים, דב רונן. עוד הודיע רונן, כי השבתה היא גם במחאה על העברת מורים מרכז נמיר להכשרה מקצועית בחולון, למוסדות אחרים, בניגוד לדעת המורים וללא תיאום עם הסתדרות המורים. לטענתו, משרד העבודה אינו מסוגל לנהל כהלכה מרכזים אלה ועל כן יש להעבירם לפיקוח משרד החינוך.

הערבים יחלו רק היום

מאת עטאללה מנצור, סופר "הארץ"

בגליל, נמסר כי כרבע מליון תלמידים ערבים יתחילו היום את שנת הלימודים אחרי שביתה בת יום. על השביתה החליט הוועד הארצי של ראשי הרשויות הערביות המתכוונים לזעזע ולהשבית את הלימודים תוך חודש ימים אם לא יצליח שר החינוך עד אז להביא את הממשלה לאמץ תכנית רב שנתית המיועדת לחיסול הפער בין מוסדות החינוך הערבים והיהודיים בישראל.

גם משרדי הרשויות המקומיות הערביות הושבתו אתמול. נציגי עיריית אום אל פחם נפגשו אתמול עם מנהל מחוז חיפה של משרד החינוך לדיון על מחסור מוסדות החינוך בעירה.

המנהל, ד"ר יוסף גולדשטיין, הבטיח לדאוג לקיום ביקור סדיר ראשון באום אל פחם, וכן הבטיח הקמת בית נוער. מיפקן לימודי מחשב בשלושה בתי ספר יסודיים, ודאגה לתלמידים במצוקה.

הפגישה בין עיריית אום אל פחם והנהלת מחוז חיפה במשרד החינוך באה במסגרת תהליך ביזור המחלקה הערבית של משרד החינוך.

שיחת היום / גדעון אלון

עם: דוד גלעדי, הציר האחרון של ישראל בהונגריה

על: חידוש הקשרים בין ישראל להונגריה

אני לא מאושר מפתיחת נציגות בדרגה נמוכה

לפני 20 שנה סגרת את שגרירות ישראל בבודפשט, כשהונגריה ניתקה את יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל. מה חשת היום כששמעת שנחתם הסכם לפתיחת "משרדי אינטרסים" בבודפשט ובתל־אביב?

אני לא מאושר מהקמת נציגות בדרגה כזו, שאינה כמעט נציגות דיפלומטית, כי אנחנו איננו חייבים להונגריה דבר. כמי שנולד בהונגריה ואיבד שם אם זקנה וכמה בני משפחה אחרים, אני חי כל הזמן בהרגשה שהם חייבים לנו הרבה מאוד.

בכל זאת, פתיחת "משרדי אינטרסים" עשויה להיות צעד ראשון לקראת כינון יחסים דיפלומטיים מלאים.

במשך כל השנים לא פסקו אפילו ליום אחד היחסים המסחריים בין שתי המדינות, אם כי תמיד המאזן היה לטובת ההונגרים. לפני ניתוק היחסים ב־1967 סוכם שנציג שלנו לעניינים מסחריים ימשיך לשבת בבודפשט, אבל אף אחד מהנציגים שלנו לא רצה להישאר, בשל האווירה שהיתה אז שם.

להערכתך ישראל מעוניינת יותר מהונגריה בחידוש היחסים?

בשנים האחרונות בעשר הש־רים בעיקר מצידנו. ההונגרים לא היו אחריהם. הוזמנו ארצה אמנים, סופרים והיסטוריונים מהונגריה שהופיעו על בימות שונות, אבל הם לא הזמינו אף אמן או צייר ישראלי. קבוצת חוקרים ישראלית ביקרה כאורחים בהונגריה, אך הם לא הופיעו שם בפומבי.

מהם האינטרסים של הונגריה בחידוש היחסים?

לפי הידוע לי יש החלטה של מדינות ברית וארשה הקובעת את הסדר לחידוש היחסים עם ישראל: פולין, הונגריה ואחריהן בולגריה. צ'כוסלובאקיה היא הד־דה, ואילו יוגוסלאוויה היא בעייה נפרדת.

הונגריה מעוניינת בעידוד התיירות הישראלית?

אלפי ישראלים מבקרים מדי שנה בהונגריה. ההונגרים מעוניינים לעודד את הקשר עם יהודי הונגריה, גם אלה שהיגרו לארה"ב ולמדינות אחרות. באחרונה ביקר בארץ צוות של חוקרים מהונגריה, שהסתובב בעולם כדי לעמוד על הקשר התרבותי של יוצאי הונגריה עם ארץ מוצאם.

מה מצבה הקהילה היהודית בהונגריה?

חלק הארי של הקהילה המונה כ־50 אלף יהודים מתגורר בבודפשט. מצבה הכלכלי טוב, הם מקבלים סיוע מארגונים יהודיים במערב; יש להם כנסת, שבהם מתפללים כ־4,000 איש בימים הנוראים; יש להם דו־שבועון "החיים היהודיים", וכן פירסומים אחרים.

המימשל ההונגרי מתיר ליהודים לצאת?

לא מזמן ניתן לזוג יהודים להגר. ללא ספק יש מקום לפעולה בכיוון זה. ככל שיהיה יותר לחץ מצידנו, יש סיכוי שיתיר ליהודים שירצו בכך, לצאת.

המועמד לנשיאות הדמוקרטית סנאטור אלברט גור:

אתמוך בהפנייה לישראל של נתחי מחקר ופיתוח באף־16

מאת עמוס בן־ורד
סופר "הארץ"

"אני אתמוך בכל הצעה להפנות נתחים של מחקר־ופיתוח הדרושים לשיפור מטוס האף־16 לישראל", הצהיר אתמול בירושלים הסנאטור אלברט גור, המתמודד על מועמדות המפלגה הדמוקרטית לכהונת נשיא ארצות הברית. הסנאטור, ממדינת טנסי, הוא חבר ועדת השירותים המזויינים של ארצו, והוא עורך כעת ביקור בארץ, הנחשב "ביקור חובה" לגבי מועמדים לנשיאות.

שתי ארצות נוספות, שבהן נוהגים מועמדים לבקר הן אירלנד ואיטליה, שגם יוצאיהן מהווים מיעוטים גדולים בארצות הברית.

מראש הממשלה יצחק שמיר שמע אתמול הסנאטור, כי הוא מוכן לוועידה אזורית לשלום עם ירדן, ולא רק לשיחות הדדיות. הסנאטור ראה בהכללת סעודיה בפורום המוצע בחשבון על ידי שמיר "התקרבות" לעמדתו של ממלא־מקום ראש הממשלה שמעון פרס, הדוגל בליווי בינלאומי לשלבי הפתיחה של שיחות. הוא נפגש אתמול גם עם שר הבטחון יצחק רבין וערך ביקור אצל נשיא המדינה חיים הרצוג.

גור אינו סבור שארצות הברית צריכה לשקול הולכות כמו הלביא, וכמו עניין הועידה הבינלאומית "במקום ישראל", הוא אמר. ארה"ב אינה צריכה להתערב בפרטים של תהליך השלום, ואף לא לפרט את הכלים שישמשו בתהליך זה. עם זאת חייבת ארה"ב להעמיד את הצדדים על כך שעכשיו מתאים הזמן, שכן ייתכן שמלחמת אירן־עיראק תיפסק עקב העלאתה לסכסוך שבו מעורבות המעצמות, וכן צפויה פגישת פיסגה אמריקאית־סובייטית שיכולה לתרום לשלום במזרח התיכון.

עוד ציין הסנאטור, כי לדעתו יימשך פיחות הדולר, והוא מחייב את הדבר מאחר שחייב לבוא מיפנה לטובה במאזן התשלומים של ארצות הברית. במשק הישראלי רצוי להעביר עוד חברות לידים פרטיות, וכן לעשות מאמצים להורדה נוספת של האינפלציה.

ייתכן שוואנונו יעיד היום

בית המשפט המחוזי אתמול [illegible] של [illegible] הדיון

מאת נדב שרגאי
סופר "הארץ"

בית המשפט המחוזי בירושלים הטיל אתמול חיסיון מוחלט על הדיון שהתקיים במשפט ואנונו. להבדיל משני ימי המשפט הראשונים, בהם התירה לפרסום מסגרת הדיון, לא שוחררו אתמול לפרסום כל פרטים — טכניים או מהותיים.

מרדכי ואנונו עדיין לא החל בעדותו. שלשום העריך פרקליטו, כי עדותו תחל אתמול, אולם עדותו של אחד מעדי התביעה התארכה אתמול מעל המתוכנן. כפי הנראה יעיד היום, אם כי אין בטחון בכך.

הדיון לפני שופטי בית המשפט המחוזי בירושלים צבי כהן בעתירות ואנונו יתקיים אף הוא — כפי הנראה — היום. ואנונו מבקש כי יובא לבית המשפט כמו כל אסיר רגיל, בפומבי, וללא הקסדה שעל ראשו. כמו כן מבקש ואנונו להפגש בתנאים סבירים עם חברתו ג'ודי זימט.

הדיון בעתירות יהיה פומבי, בתנאי שואנונו לא ישתתף בו. אם יהיה ואנונו נוכח יתקיים גם דיון זה בדלתיים סגורות.

רבין: סוריה ממשיכה לסייע למחבלים לפעול בדרום לבנון

מאת מנחם הורוביץ
סופר "הארץ" בצפון

שר הביטחון יצחק רבין אמר אתמול, כי הסורים ממשיכים לסייע לארגוני הטרור הפלשתינאים הקרובים להם לבצע פעולות כנגד אזור הביטחון בדרום לבנון.

השר רבין אמר, כי אין מעורבות ישירה של הסורים במתרחש ברצועת הביטחון, אבל הם ממשיכים לקרוא לכל הארגונים לפעול כנגד אזור הביטחון. להערכתו מדיניות זו אינה חדשה ונמשכת כמה שנים.

בעת שסייר בגבול הצפון אמר השר

בתשובה לשאלה כיצד הוא מגיב על ירי של מחבלים מתוך עמדות של יוניפי"ל לעבר כוחות צה"ל כפי שהיה בסוף השבוע השיב: יש בעיות עם יוניפי"ל ואני מקווה שנק־יפתרו.

על הירי האחרון של קטיושות לעבר הגליל אמר השר רבין, כי גם בעבר היו מקרים כאלה ואי אפשר למנוע זאת הרמטית. שיטת הפעולה של צה"ל הוכיחה את עצמה והראיה שבשנתיים ורבע האחרונים לא נהרג אף אזרח ישראלי בפעולות טרור משטח לבנון.

מאמר בעתון מצרי: יש דמיון בין החברה הישראלית לחומייניסטים

"רוז אל יוסוף": החברה הישראלית היא גזענית; היהודים משתמשים בדם גויים לאפיית מצות — בדומה לפולחן הדת של האיראנים

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"

"היהודים משתמשים בדם גויים לאפיית מצות", קובע העתון המצרי הרשמי רוז אל יוסף במאמר אנטי־ישראלי ואנטישמי יוצא דופן אף בעתוני האופוזיציה במצרים.

המאמר מוצא דמיון רב בין החברה הישראלית לבין המשטר החומייניסטי באיראן.

"החברה הישראלית היא חברה גזענית העויינת דתות אחרות. האיראנים רואים עצמם כמפתח לגן עדן ולגיהנום ואילו היהודים טוענים שהם עם נבחר ואילו בני עמים אחרים הם רק בבחינת יצורים שמותר להרגם ולשחטם ולהתיר את דמם ולהשתמש בדם זה לאפיית מצות כמנהגים הישראליים".

הכותב מזכיר, כי גם אצל האיראנים קיים פולחן הדם.

באחרונה התלונן שגריר ישראל בקאהיר משה ששון בפני משרד החוץ על מאמר שיטנה שפרסם העתונאי אברהים סעדה המקורב מאוד לנשיא מובארק.

אל על

	מכס' מינימום	מכס' מכס'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	16	20	מ"ה	9	24
אתונה	22	31	נאה	20	32
בוקארשט	14	25	בהיר	–	–
ביירות	17.	22	מ"ח	13	26
וינה	15	22	מ"ח	12	23
ז'נבה	16	22	מ"ח	13	25
לונדון	15	21	מ"ח	13	23
ליסבון	20	25	מ"ח	19	24
מדריד	18	27	מ"ח	16	28
ניו־יורק	16	24	גשם	16	25
פאריס	18	22	מ"ח	18	27
פרנקפורט	15	20	גשם	12	22
ציריך	15	21	גשם	–	–
קהיר	24	32	בהיר	22	34
קופנהאגן	13	17	מ"ח	5	14
רומא	20	28	מ"ח	16	34
שטוקהולם	8	15	מ"ח	6	17

EL AL אל על

הצי האמריקאי חילץ טייס עיראקי שנסחף על רפסודה במיפרץ אחרי שהופל בטיל איראני

מטוסי עיראק תקפו שלוש מיכליות שדות נפט ומפעלים תוך 12 שעות

ספינות תותחים איראניות תקפו אוניית־מכולות כוויתית בפעולת תגמול

בגדאד (עי"ד וע"פ). עשרות מטוסים עיראקיים הפציצו אתמול שלוש מיכליות נפט, שדות נפט ואתרים כלכליים — בנסיון למנוע יצוא נפט איראני, מסר דובר צבאי עיראקי. זו ההתקפה השלישית שעליה דיווחה עיראק בתוך 12 שעות. הדובר ציין, כי האוניה הראשונה הותקפה ליד מסוף הנפט האיראני בעיר הארג שלשום בחצות, והאוניה השניה הותקפה שלשום בשעה 2 לפנות־בוקר ליד חופי איראן.

מקורות ספנות מקומיים מסרו על שתי מיכליות איראניות שעלו באש במפרץ — בקרבת בושהר ובקרבת מסוף הנפט האיראני הראשי באי הארג. בגדאד מסרה עוד כי עשרות מטוסים הפציצו את שדות הנפט ראם הורמוז ומארון בדרום־מערב איראן, מפעל פלדה ותחנת חשמל באיספהאן, ואת מפעל הסוכר בשושטאר שבמרכז איראן.

ההודעה הזהירה כי עיראק תמשיך בהתקפות הרסניות על יעדי נפט ותעשיה איראניים "כל עוד תדחה איראן את החלטת האו"ם, ותמשיך בתוקפנותה נגד עיראק". זה היום הרביעי ברציפות של ההתלקחות החדשה במלחמת מיכליות הנפט במפרץ.

צי ארה"ב הציל טייס עיראקי

משרד ההגנה של ארה"ב מסר שלשום כי הצי האמריקאי חילץ שלשום בלילה טייס של חיל האוויר העיראקי, שנסחף על רפסודה במימי המפרץ. בהודעת הפנטגון נאמר כי הקצין העיראקי, שסבל מסכת שמש ומהתייבשות כששולה, נמצא עתה במצב רפואי משביע רצון. הפנטגון סבר כי מטוסו הופל על־ידי טיל איראני.

איראן תקפה מיכלית

ספינות תותחים איראניות, מציין, תקפו שלשום אוניית־מכולות כוויתית בפעולת־תגמול.

מועצת חכמי ש"ס תחליט כנראה היום על צעדים במישור הארצי בנושא השבת

יו"ר הקואליציה בים הבטיח לש"ס: תוגש תביעה נגד בית אגרון על הקרנה בניגוד לחוק העזר • דדי צוקר: הבעיה היא עם עוזי ברעם וקולק שחוששים שש"ס תיפול בחיק הליכוד

מאת נדב שרגאי

מועצת חכמי התורה של ש"ס מתכנסת היום אחה"צ כדי לדון באפשרות פרישה של ש"ס מהקואליציה בירושלים. בישיבה ישתתפו גם השר פרץ ושלושת הח"כים של ש"ס. כפי הנראה לא יוחלט על פרישה אלא על צעדים במישור הארצי.

אתמול נועד סגן ראש עיריית ירושלים מטעם ש"ס, הרב ניסים זאב, עם השר יצחק פרץ. זאב ביקש מפרץ לפעול אצל משרד הפנים ואצל שר הפנים בפועל, ראש הממשלה יצחק שמיר, למען פעולה יזומה של משרד הפנים בנושא הסרטים בשבת. הרב זאב מבקש ממשרד הפנים להגדיר את חוק העזר באופן, שעיריית ירושלים תהיה חייבת לאכוף אותו על בתי הקולנוע המקרינים סרטים בשבתות.

אנשי ש"ס אמרו אתמול, כי הם סומכים על הבטחה שנתן להם יו"ר הקואליציה בירושלים, עמנואל זיסמן, לפיה תגיש העירייה תביעה נגד בית אגרון על הקרנת הסרטים בשבת, בניגוד לחוק העזר. הרב זאב אומר, כי בדק אישית, עם היועץ המשפטי לעירייה שבתאי זיו, והתברר לו, שאכן תוגש תביעה כזו, עוד לפני השבת הקרובה.

הבעיה היא עם קולק

ח"כ דדי צוקר מסיעת רצ אמר אתמול בתגובה, כי הבעיה של המטה למען חופש התרבות בשבת בירושלים אינה עם החרדים. "הבעיה שלנו היא עם הרב עמנואל זיסמן, עם האמו"ר עוזי ברעם ועם טדי קולק. אלה מנסים למנוע אפשרות, שש"ס, אגודה והמפד"ל יפלו בחיק של המחנה הפוליטי השני".

ביום ראשון תתכנס מועצת עיריית ירושלים לישיבה מיוחדת על רקע סכסוך השבת בירושלים. בשעת הדיון יקיימו אנשי המטה למען חופש התרבות בשבתות בירושלים משמרת מחאה מחוץ לאולם. אנשי המשמרת יתבעו שינוי בחוק העזר העירוני, במגמה להתיר פעילות בידור מסחרית בשבת.

פתיחת שנת הלימודים באוניברסיטאות בספק

מאת נילי מנדלר
סופרת "הארץ" לענייני חינוך

פתיחת שנת הלימודים תשמ"ח באוניברסיטאות מוטלת בספק, אם לא תגדיל הממשלה את הקצבה למוסדות האקדמיים בשנה זו.

הודעה ברוח זו מסר אמש ועד ראשי האוניברסיטאות, שדן בהצעתו של שר החינוך למנות את מנכ"ל משרד הפנים לשעבר, חיים קוברסקי, בראש ועדה ציבורית, שתקבע את גובה שכר הלימוד באוניברסיטאות מתשמ"ט ואילך.

הוועד מסר כי אין מקום לדון על ועדה שתדון בשכר־לימוד לתשמ"ח, שכן טרם נמצא פתרון לשכר לימוד לשנה הנוכחית. עוד נאמר בהודעת הוועד, כי אין אמת בפרסומים כאילו נענו חלק מהמוסדות האקדמיים לפניית שר החינוך, ונאותו לגבות מהסטודנטים שכר־לימוד בסך 1,350 דולר בלבד ולא 2,000, כפי שדרשו קודם לכן.

עשרות חרדים תקפו אב לשמונה בקרית צאנז

מאת נוריה אמיתי

עשרות חרדים תקפו אתמול בערב את שמעון מצרי, אב לשמונה ילדים המתגורר בקרית צאנז בנתניה. כשהוא חבול בחלקי גופו והכרתו מטושטשת הוא הובא לבית החולים לניאדו בעיר.

המדובר ברב חרדי, ממוצא תימני. בראשית השבוע כבר פורסם כי מתנכלים לו על רקע עדתי. בשבוע שעבר, סיפר מצרי כי חרדים הורידו בלון גז פתוח לדירה ובמזל ניצלו בני המשפחה. אתמול בערב יצא לבקר חבר. אנשים שארבו לו תקפוהו וגרמו לו לחבלות.

בשעת מסירת הידיעה שהו באזור כוחות משטרה וחוקרים. במשטרה מייחסים חשיבות רבה למקרה ורואים אותו בחומרה.

גורם בכיר, המשמש גם בתפקיד ציבורי, מטעם חרדי קרית צאנז אמר להוקר הבוקר במשטרה. מצרי כבר אמר בראשית השבוע, כי הוא חושש משום שיש לו הרגשה שסבכני "השכונים" בשכונה עומדים לפגוע בו.

עורך את העמוד: בועז שפירא

ועדה מקומית לתכנון ובניה גליל מרכזי

שוקים שוק עירוני עבר חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 מרחב התכנון מקומי גליל מרכזי עבר

נמסרת בזה הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 כי במשרדי הועדה המקומית לתכנון ובניה גליל מרכזי עבר, הוגשה בקשה לקבלת הקלה בבניה בתיק מס' 845/875 ע"י מר שוקר וגב' דוז בבקום כפר ורדים. מהות הקלה עודף בניה בשיעור 12.5 מ' מעל המותר לרישוי שהוא 200 מ' כל המעונין רשאי להגיש התנגדות למשרדי הועדה המקומית ברוח לחוזי הנטאות 10 עבס תוך 14 יום מפרסום הודעה זו.

משה סלע
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ובניה
גליל מרכזי עכו

מחוז חיפה
מרחב תכנון מקומי, מחוזי. מחוז חיפה

הודעה עלפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965

נמסרת בזה הודעה, כי הוגשה בקשה להקלה מתכנית מס' 1079/3 — ישוב קהילתי באתר פי ניר.

מהות ההקלה, הקמת מבני עזר בחלק מהמגרשים בשטח של עד 27 מ"ר במקום 23 מ"ר המותרים עלפי התכנית האמורה.

ניתן לעיין בבקשה, ללא תשלום, במשרדי הועדה המחוזית האמורה, ברחו' חסן שוקרי 11, חיפה, בימים ובשעות שהמשרדים הנ"ל פתוחים לקהל.

המעוניין להגיש התנגדות להקלה יציאה לפי הכתובת דלעיל תוך שבועיים מיום פרסומה של הודעה זו.

משה גלזר
יושב ראש הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה

ה' באלול התשמ"ז
30 באוגוסט 1987

מעשוב מחשבים בע"מ

הודעה בדבר אסיפה כללית של בעלי המניות בחברה

אשר תתקיים ביום 22.9.1987 בשעה 11.00 במשרדי החברה ברחוב בצלאל 3, רמת־גן.

על סדר יום:
1. מינוי דירקטוריון לחברה וקביעת שכר הדירקטורים.
2. אישור הדו"חות הכספיים ודו"חות רווח והפסד.
3. בחירת רו"ח לחברה.
4. אישור קיצור תקופת המימוש של כתבי האופציה (סדרה 1).
5. שונות.

בפקודת הדירקטוריון
חיים אפרימה, עו"ד

עתוני ביירות: לאחר 8 חודשי שבי קרוב שחרורו של הכומר טרי וייט

קומנדו סורי התפרס ליד אזור הביטחון נוכח מתיחות בין אמל למפלגה הלאומית הסורית • חוסיין ביקר אתמול בדמשק וניהל שיחות עם אסד במאמץ לפייס בין סוריה ועיראק

מאת סופר "הארץ"
לענייניים ערביים

יש לצפות לשיחרורו של הכומר האנגליקני טרי וייט — ציינו אתמול עיתונים בביירות. וייט, שנחטף ב־20 בינואר במערב־ביירות על־ידי גורמים איסלאמיים, הוחזק מאז בפרוורים הדרומיים של ביירות. לדברי המקורות הופעלו באחרונה לחצים על החוטפים. כן צויין כי וייט זכה לטיפול רפואי ומצב בריאותו טוב.

אמש מסרו תחנות השידור בביירות כי כוחות קומנדו סוריים התפרסו אתמול בשלושה כפרים באזור בקאע המערבי, במרחק של קילומטרים אחדים מאזור הביטחון בדרום־לבנון. תחנות השידור ציינו כי ההתפרסות באה בעקבות מתיחות מחודשת בין אנשי אמל לבין המפלגה הלאומית הסורית בכפרים משגרה, עיתנית וסוחמר.

עיתונים בביירות, ביניהם השבועון "אל־מסירה", מסרו כי הסורים תגברו באחרונה את עמדותיהם באזור בקאע המערבי, בגזרה המזרחית של רצועת־לבנון.

עוד נמסר אתמול כי הקריקטוריסט הפלשתינאי, נאג'י אל־עלי, שנפגע בלונדון לאחר התנקשות בחייו, יוחזר בסוף השבוע ללבנון, וייקבר בשכונה עין אל־חילוה.

חוסיין שוחח עם אסד

המלך חוסיין ביקר אתמול בדמשק וניהל אתמול שיחות ממושכות עם הנשיא אסד על המצב בעולם הערבי, ועל היחסים הדדיים בין שתי המדינות. מקורות ירדניים אמרו כי חוסיין ממשיך במאמציו לפייס בין סוריה לעיראק, אך מאמצים אלה לא נשאו פרי עד כה.

משלחת צבאית מצרית רמת דרג עומדת לבוא לרבת־עמון השבוע כדי לדון בהעמקת שיתוף הפעולה הצבאי בין שתי המדינות, ולקבוע את מסגרת התימרונים המשותפים בסוף השנה.

העיתון הסעודי "אל־שרק אל־אוסט", המופיע בלונדון, מסר כי שיתוף הפעולה הצבאי בין מצרים לזולת מדינות ערב, שלא נפסק למרות ניתוק היחסים הדיפלומטיים, הולך ומתרחב באחרונה.

מצרים מחפשת שולות מוקשים

העיתון הסעודי ציין עוד כי מצרים פועלת עתה לרכוש שולות מוקשים במסגרת הסיוע הצבאי האמריקאי ל־1988. עוד נמסר כי מצרים ביקשה מארה"ב שלא לקחו את תשלומי החובות והריבית מהסיוע הצבאי השוטף, כדי לא לפגוע בתכניות התיעוש והפיתוח הצבאיים. מצרים מבקשת להקפיא את תשלומי החובות והריבית השנה, עד שיסיים הפנטגון את הערכתו מחדש לגבי הנושא, לרבות הבקשה המצרית להוריד את הריבית מ־11 ל־4 אחוזים.

הרופאים שבעי־רצון ממצבו של מושתל הלב

מאת ערבה אירוד
סופרת "הארץ"

שבוע לאחר ניתוח השתלת הלב, מעודדים הרופאים בבית חולים הדסה בעין כרם, ממצב ההתאוששות של מושתל הלב, עובדיה מצרי.

ביומיים האחרונים חל שיפור בתפקודי הריאות והנשימה. כל המערכות האחרות בגופו פועלות כתקנן. מאז הניתוח פועל הלב החדש כסדרו. הוא ממשיך לקבל תרופות נגד דחיה וטיפולים פיזיותרפיים.

הרופאים מקווים, שאם ימשך השיפור במצבו ניתן יהיה להעבירו בשבוע הבא מחדר ההתאוששות המיוחד בו הוא מאושפז.

אתמול הוכנס לחדרו מקלט טלוויזיה והוא ישב חלק מהזמן במיטתו וצופה בשידורים.

הרב הרצברג בא להרצות במוסקווה

ניו יורק (עי"ה). סגן נשיא הקונגרס היהודי העולמי, הרב ארתור הרצברג, הגיע אתמול למוסקווה כדי להרצות שם במשך 10 ימים בפני אנשיי של מכון ממשלתי סובייטי בעל שם — על כך נמסר ממקורות יהודיים בכירים בניו יורק.

הרב הרצברג, שפירסם ספרים המעלים על נס את הציונות בהם הספר "הרעיון הציוני", ישמיע את הרצאותיו במכון הסובייטי לחקר המזרח, הנחשב למוסד סובייטי ראשון במעלה ללימודי המזרח התיכון.

המקורות בניו יורק הדגישו, כי זו הפעם הראשונה שמנהיג ציוני הוזמן להרצות בבריה"מ.

התקף לב ? !

הקדם ועשה מנוי בשח"ל 03-330851

ניידות לטיפול נמרץ ומעקב רפואי 24 שעות ביממה.

2 קציני צה"ל חזרו לשירות לאחר שנפגעו קשה ברגליהם

ישמשו כלקח בכנס בי"ל לטיפול בפצועי קטיעות מפיגועי חבלה

(עט). שני קצינים בכירים שנפצעו קשה ברגליהם בפעולות קרביות, חזרו לשרת בגולני לאחר שרגליהם ניצלו מקטיעות, הודות לטיפול אורטופדי מלווה בניתוחים מיקרו-כירורגיים ופלסטיים. הליכי הטיפול הרפואי שהביאו להצלת רגליהם של הקצינים, אשר שבו לשרת ביחידה הקרבית, יוצגו בתחילת השבוע הבא בכינוס הבין-לאומי לטיפול בקטיעות חבלתיות והטיפול בקטוע לאחר חבלה, שייערך במלון דן אכדיה בחיפה.

הכינוס אורגן ע"י המכון הלאומי לגפיים ע"ש לואיס בישראל, בשיתוף עם הארגון הבין-לאומי לאורטוזות ופרוטזות – מכשירי תמיכה בגפיים מוגבלות ופרוטזות, שמרכזו בדניה. בכינוס ישתתפו 75 אורחים מאמריקה, אירופה ואוסטרליה, ויטלו בו חלק רופאים, פיסיותרפיסטים, טכנאי ייצור למכשירי שיקום ופסיכולוגים.

פרופ' חיים שטיין, מנהל המחלקה האורטופדית א' במרכז הרפואי רמב"ם בחיפה, ממארגני הכינוס הרפואי, מסר כי ברמב"ם ניצלו ב-3 השנים האחרונות 26 גפיים מתוך 29 שיועדו לקטיעה. בין אלה שרגליהם ניצלו: מג"ד בגולני, שנפצע בירך במלחמת לבנון מטיל נגד טנקים. לאחר ניתוחים וטיפולים מורכבים חזר הקצין לשירות פעיל. הוא מסוגל לרוץ מספר קילומטרים, אף כי הוא סובל מצליעה קלה שעליה הוא מתגבר בעזרת נעל מוגבהת.

קצין בכיר אחר נפגע בשתי רגליו. באחת נאלצו הרופאים לקטוע את כף רגלו ובאחרת נפגעה העקב. היום מהלך הקצין בעזרת פרוטזה שהותקנה לו ברגל אחת ונעל מותאמת בשניה. הוא חזר לשרת בחטיבת גולני בתפקיד בכיר.

פרופ' שטיין אמר, כי ניתן למנוע קטיעות של גפיים מרוסקות ב-60% מהמקרים של פציעות מורכבות, על-ידי שימוש משולב של קיבוע חיצוני של העצמות המרוסקות, ניתוחים פלסטיים לכיסוי החוסר של הרקמות הרכות, ובשלב מאוחר יותר אפשר אף להעביר שריר חי עם אספקת דם עורקית לאזור החסר, בשיטות מיקרו-כירורגיות.

בכינוס יוצגו חידושים בטכנולוגיות מתקדמות של ייצור גפיים תותבות מחומרים סינתטיים מורכבים, שפותחו בארה"ב ובגרמניה, המאפשרים לקטוע להלך עם מיגבלה מיזערית, כאשר הוא רוצה לשנות את קצב ההליכה שלו. התותבת מגיבה מיכאנית על קצב ההליכה או הריצה, על-פי הלחץ המופעל עליה.

חתני פרס יצחק שדה לספרות צבאית: יח' דובר צה"ל ויצחק לוי

(עש"ת, למ"מ). פרס יצחק שדה לספרות צבאית יוענק השנה ליחידת דובר צה"ל, על הפקת הסרט "שתי אצבעות מצידון", ולהיסטוריון יצחק לוי-ליצה, על ספרו "תשעה קבין" – ירושלים, קרבות מלחמת העצמאות.

על הזוכים בפרס החליט חבר-שופטים מיוחד, בראשותו של שר-המשטרה חיים ברלב, ובהשתתפות פרופ' נורית גוברין ואלוף (מיל') רפאל ורדי.

טקס הענקת הפרס, המאורגן על-ידי מרכז ההסברה, בשיתוף עם האגודה להענקת פרס לספרות צבאית ע"ש יצחק שדה, ייערך היום בשעה 19:30 באולם פרי שב"בית החייל" בת"א. בטקס ישאו דברים שר-המשטרה חיים ברלב וח"כ מאיר פעיל.

חייכי, כיתה א'

תלמידת כיתה א' מקבלת עידוד מרגיע מן המורה, ביום הראשון ללימודים בשנת תשמ"ח – אתמול. (צילום: עוזי קרן)

שרת הבריאות מתריעה על החמרת סכסוכי העבודה במערכת שירותי הבריאות

"יש להתחיל ברפואה מונעת במערכת, ולא לחכות עד שהסכסוכים יכריעו אותה"

מאת עדנה אריזור
סופרת "הארץ"

שרת הבריאות, שושנה ארבלי-אלמוזלינו, פנתה לשר האוצר, משה ניסים, והעמידה אותו על ההחמרה הצפויה בשירותי הבריאות בשבוע הבא, לאור ההכרזה על סכסוכי העבודה מצד הרופאים המרדימים, עובדי המשק והמינהל, עובדי המעבדות במערכת הבריאות.

בפנייתה לשר קבעה שושנה ארבלי-אלמוזלינו, כי יש להתייחס בכובד-ראש לסוגיית השכר של קבוצות אלו ומקצועות פרה-רפואיים האחרים, ולא לדחות את הטיפול בהם עד שיסתיים המשא ומתן במגזר הציבורי. "יש להתחיל ברפואה מונעת במערכת, ולא לחכות עד שהסכסוכים יכריעו אותה", קבעה השרה.

שרת הבריאות פנתה גם לנציבות שירות המדינה, כדי לאשר מיד תוספת תקנים לרופאים מרדימים במערכת, לאור העובדה כי חסרים כ-200 מרדימים, מחסור שפוגע בפעילות הכירורגית של בתי-החולים. המרדימים הכריזו לפני שבועיים על סכסוך עבודה. הם דורשים תוספת תקנים ושיפור השכר שלהם. במסגרת הסכמי העבודה זכאים המרדימים לתמריץ של 40% משכרם, מזה כ-10 שנים. תמריץ זה נשחק בשנים האחרונות, לטענתם, לכדי 8%.

עובדי המשק והמינהל דורשים ממשרד הבריאות מילוי המלצות ועדת פרח, השוואת תנאי עבודה לאלו של עובדי המינהל בקופת-חולים. הם דורשים במקביל לחתום אתם הסכם עבודה ייחודי. הם מאיימים בשביתה אם לא ימלאו דרישותיהם.

מתנים בדיקות-איידס בתוספת שכר

הביוכימאים והביולוגים, העובדים במעבדות דורשים שיפור שכרם שנע בין 600 ל-900 שקלים לחודש, מילוי הסכמים קודמים והצמדת שכרם לשכר הרופאים. מזכיר הארגון אשר גולדשלגר, אמר ל"הארץ", כי העובדים במעבדות ובתי-החולים לא יסכימו לתוספת עבודה שתחייב מדרוחבת בדיקות האיידס בקרב האוכלוסיה, כל עוד לא יוסדר נושא שכרם.

בוועדות ובסיעות / דן מרגלית

רבין: התעשיה האווירית תשתתף בייצור החלופות

שר הביטחון יצחק רבין הסביר אתמול לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת כי משימתו היא להוסיף רכיבי איכות חדשים לאמצעי הלחימה של צה"ל ולהעצימם לקראת לוחמה. עד כה לא היה כסף לייצר את החלופות שכבר פותחו, בגלל ההשקעות בלביא. גם התעשיה האווירית תשתתף בייצור החלופות.

שר הביטחון אמר כי יש רכיבים בלביא שימשיכו בייצורם. לעת עתה לא יהיו פיטורים בתעשיה האווירית. עם זאת, אין רבין יודע מה יהיה היקף הפיטורים בעתיד.

במהלך הישיבה איימו ח"כי הליכוד, שרה דורון, פסח גרופר ודני שליטא לעזוב את הישיבה לאחר שח"כ יוסי שריד (רצ) כינה את השר אריאל שרון "דמאגוג משוחד". אף שהסביר כי לא התכוון "משוחד" במובן של "עורך שוחד", אמרו ח"כי הליכוד ליו"ר הישיבה, אבא אבן, כי יניחו אותו לבדו עם שריד. אבן קבע כי דברי שריד אינם פרלמנטריים, מה גם שהשר שרון אינו נוכח, ומחק את התבטאותו מן הפרוטוקול.

ח"כ אלעזר גרנות (מפ"ם) שיבח את הממשלה על החלטתה ואת רבין שיבח על הופעתו התקיפה ב"מבט" בטלוויזיה שלשום. הוא הוקיע מפני "מי שמבלבל את המוח ומלבה את האש" בהסתת עובדי התעשיה האווירית.

ח"כ שריד מנה את חטאי הלביא בהחלטה לייצרו ובהמשכתו משך 8 שנים ובעבותו 1.3 מיליארד דולר והולכת העובדים שולל. הוא שיבח את השר משה ארנס, ש"בא מתרבות אחרת", על כוונתו להתפטר. אך מתח ביקורת על יצחק שמיר ואריאל שרון שנהגים כ"שועלים קטנים או גדולים שרוצים להמשיך ולחבל, וגם אחרי החלטת הממשלה זורעים אשליות בלב העובדים, כאילו תהיה החלטה אחרת."

ח"כ אבן אמר כי אין הצדקה לתחזיות אפוקליפטיות על עיכוב הירידה מן הארץ בעקבות ההחלטה הביטחונית והכלכלית "השפויה והד פורה."

ח"כ גרופר מהליכוד אמר כי מי שיש לו אומץ לסגור את הפרוייקט, צריך להמשיך בו ולא לומר כי לא יהיו פיטורים. צריך ביתוח ולא להפיץ מהפיכות.

ח"כ דוד מגן מהליכוד ראה בהפסקת פרוייקט הלביא תרגיל מפלגתי של המערך, שכמותו אין עושים אפילו במועצה מקומית נידחת. הוא תבע להקים ועדת חקירה שתבדוק כיצד הממשלה החליטה להמשיך בפרוייקט הלביא ברוק לפני שנתיים. הוא מגייס 20 חתימות לכינוס הכנסת למושב מיוחד. מגן תקף את שמעון פרס, שרק לפני שבועיים תמך בייצור הלביא. "אז בירכתי אותו", אמר מגן, "היום אני מוחק את ברכתי".

בעניינים אחרים אמר השר רבין לח"כ יצחק ארצי (מפלגת המרכז) כי הוא מהשבה יוזל שחרור המתי של חיילי מילואים שהגיעו לגיל 50. אך אין צורך לעגן שחרור זה בחוק.

גיוס תלמידי ישיבות, הוסיף רבין בתשובה לארצי, הוא נושא פוליטי. עם זאת, גיוסם להג"א עשוי להיות מועיל בעיקר אם במלחמה הבאה יהיה העורף פגיע במיוחד.

היועץ המשפטי: הנהלים למתן זכויות לתושבים חוזרים לוקים בחוסר שוויון

(עט). היועץ המשפטי לממשלה קובע, כי הנהלים של משרד הקליטה בעניין מתן זכויות לתושבים חוזרים, לוקים בחוסר שוויון ויש לתקנם.

את חוות-הדעת שיגר היועץ המשפטי יוסף חריש אתמול, בעקבות פנייתו של שר-התקשורת לשעבר, פרופ' אמנון רובינשטיין. ח"כ רובינשטיין טען בפנייתו ליועץ המשפטי לממשלה, כי הגדרת תושב-חוזר המבקש ליהנות מהקלות שונות במכס היא: "אלמלא היה אזרח ישראל, היה חל עליו חוק השבות". המשמעות, לטענת פרופ' רובינשטיין, היא כי הזכויות המוענקות לתושב חוזר אינן ניתנות לאזרחים הלא-יהודיים של המדינה. "לא ייתכן שהקלות אלה יהיו תלויות במוצאו האתני של האזרח", קבע פרופ' רובינשטיין בפנייתו.

היועץ המשפטי לממשלה ניתח בחוות-דעתו הארוכה את עקרון השוויון על-פי מגילת העצמאות ועל שורה ארוכה של פסקי-דין בית המשפט העליון וקבע, כי נהלי משרד הקליטה בעניין תושבים חוזרים, לוקים בפגם של אי-שוויון ויש לתקן פגם זה.

בחוות-הדעת נאמר, שהנהלים מתייחסים באופן שונה לאזרחים במצב שווה. היועץ חריש קובע, כי הסיוע לתושבים חוזרים נקבע בנהלים ולא בחוק, ועל-כן לא ניתן לפרסם נהלים המעניקים זכויות רק לסוג אחד של אזרחים ולא לסוג האחר.

השר לשעבר רובינשטיין אמר בתגובה, כי הוא מברך על חוות הדעת ועל ההוראה לשנות את הנהלים. הם היו מזהרים ומזיקים, שסילפו את משמעותו האמיתית של חוק השבות. הנהלים הללו הביאו להפלייה בין יהודים, דרוזים, צ'רקסים ובדואים – למרות שכולם שירתו בצה"ל.

לקראת פתיחת מח' אינטרסים הונגרית

(עט). שגרירות הונגריה בת"א ביקשה אתמול הבהרות במשרד החוץ בשטוקהולם, בעקבות הידיעה כי ביום שני הבא ייחתם הסכם על פתיחת מדור אינטרסים הונגרי בישראל, בחסות שגרירות שוודיה, בבית אסיה בת"א – מסר אתמול המזכיר הראשון של השגרירות השוודית, לייף קרונברג, לעתים.

קרונברג מסר, כי עד היום לא קיבלה השגרירות הודעה רשמית על הכוונה להקים נציגות הונגרית בחסותה. כן אמר כי אין הוא יודע כמה אנשים יבואו לייצג את הונגריה ואם יישבו בשגרירות השוודית.

הוא ציין כי בעבר ייצגה שגרירות שוודיה את סנוניה בישראל, אך כיום אינה מייצגת שום מדינה אחרת.

שוב נבדקות התוכניות של האצטדיון בי-ם

מאת נדב שרגאי
סופר "הארץ" בירושלים

במשרד הפנים בודקים שוב את התוכניות להקמת האצטדיון בירושלים. התוכנית אושרה על ידי כל הדרגים התכנוניים – הוועדה המקומית, הוועדה המחוזית לתכנון של ירושלים והוועדה הארצית לתכנון ובנייה, שדחתה ערעור בנושא. כמו כן, אישרה ועדת הערים של המועצה הארצית את התוכנית, לאחר שמנכ"ל משרד-הפנים, אריה ודעי, הודיע כי נמצאו בה מספר ליקויים.

גורמים בעיריית ירושלים הביעו אתמול פליאה על הבדיקה החוזרת של התוכנית במשרד הפנים. "גם אם מדובר בתיקונים קלים בלבד", בדברי פקיד בכיר בעירייה. ממשרד הפנים נמסר, כי נבדקות השלכות נוספות של הקמת האצטדיון על איכות הסביבה.

עניין האיצטדיון תלוי ועומד עתה בבג"ץ. עתירה הוגשה בנושא על-ידי ח"כ צוקר מרצ ואהוד בזורגל, המבקשים מבג"ץ לחייב את שר הפנים בפועל, יצחק שמיר, לחתום על התוכנית.

קבלת מודעות
בוחה העיר
854773
885579

באוגוסט יצאו 782 יהודים מברית-המועצות

דבוה (ע"ח). מספר היהודים שהיגרו מברית-המועצות בחודש אוגוסט הגיע ל-782 – נאמר בהודעה של הוועד הבין-ממשלתי להגירה, שפורסמה אתמול. ההודעה מציינת כי מאז ראשית השנה, היגרו מבריה"מ 4,681 יהודים.

בחודש יולי היגרו מבריה"מ 807 יהודים בדרכם לוינה.

משקיפים מצביעים על העובדה, כי השנה חלה עלייה תלולה במספר היהודים שהורשו לצאת את ברית-המועצות. בכל 1986 יצאו משם רק 945 יהודים.

מבין 782 היהודים שהיגרו בחודש שעבר, יצאו 241 לישראל. מבין 4,681 היהודים שהיגרו ב-8 החודשים הראשונים השנה, עלו לישראל 1,180.

"החינוך האפור" יידון בתוכנית "כניסה חופשית"

מאת נילי מנדלר
סופרת "הארץ" לענייני חינוך

תוכנית הטלוויזיה "כניסה חופשית", שהוקלטה אמש בירושלים ותוקרן בקרוב, עוסקת בהתגברות "החינוך האפור" בישראל. מדובר בתופעה המתפשטת והולכת, על רקע הקיצוצים בתקציבי החינוך, כאשר הורים מתאגדים לצמצום ושוכרים מורים, באמצעות תווים אישיים, כדי להעשיר את יום-הלימודים ולתגבר הוראת מקצועות שונים. למורים, אלה משולם שכר גבוה מהמקובל במערכת.

ערך את העמוד: אריה השבייה

מכון היצוא הישראלי

מודיע על

פתיחת קורס הובלה בינלאומית

הקורס מיועד למנהלי מחלקות יצוא, מנהלי מחלקות תובלה במפעלים, בנקים, חברות ביטוח, עמילי מכס, מובילים ומשלחים בינלאומיים.

הקורס יקנה ידע במיגוון הנושאים הקשורים להובלה בינלאומית הכוללים אספקטים מסחריים ומעשיים בתפקיד המשלח הבינלאומי, הובלה ימית ואווירית, תובלה משולבת, הפצה מתוך מלאי מאוחסן בחו"ל, ביטוח, אספקטים משפטיים, מחשוב מערכת התובלה, אזורי נמל חופשיים ועוד.

לפרטים נוספים והרשמה נא לפנות אל:

המרכז להשתלמויות יצוא,
טלפונים: 630829, 630834, 630808, 03-630830.

מי מטהר את האויר ומי מעכיר את האוירה?

העולם עבר למתנול

משבר הדלק העולמי בשנת 1979, עם הדחת השאח של איראן ותפיסת השלטון שם על-ידי חומייני, יצר את הצורך בתחליפים לדלקים שלא יהיו תלויים בנפט הגולמי היקר. כך נולד פתרון חדשני - תערובת של בנזין עם מתנול. לפתרון זה יש יתרון כלכלי והוא אף מצטיין בתרומתו בהפחתת זיהום האויר ובשיפור איכות הסביבה והחיים.

המתנול הינו דלק מכיל חמצן בעל מספר אוקטן גבוה (120), המהווה תחליף חלקי לעופרת שמוסיפים לבנזין כדי להעלות את רמת האוקטן. בנזין בעל אוקטן נמוך עלול להיות הרסני למנוע ומתאפיין ב"פיצוצים".

מרבית מדינות העולם שדואגות לבריאות הציבור ואיכות הסביבה היא בעדיפות ראשונה נמצאות בתהליך הקטנה הדרגתי של תכולת העופרת בבנזין.

באירופה נושא זה הינו יעד לאומי. ארה"ב כבר הכריזה כי החל מ-1.1.1988 תאסר לחלוטין מכירת בנזין המכיל עופרת במדינותיה לטובת בריאות התושבים.

תוספת מתנול לבנזין, הנהוגה בארה"ב ובאירופה, כבר עברה בארץ בהצלחה את שלבי הניסוי, וקבלה את ברכת מומחי הטכניון.

תרומת המתנול לשיפור איכות החיים והסביבה:

משרד הפנים והמועצה לישראל יפה היו "החלוצים לפני המחנה" אשר התגייסו למלחמה בזיהום האויר.

משרד הפנים פרסם בימים אלה את תוכנית תמז"א (תכנית למניעת זיהום אויר) שנולדה בעקבות מחקרים והמלצות מומחים בנושא זיהום האויר בישראל ומתבססת על פתרונות לבעיה, אשר יושמו בהצלחה במדינות נאורות בעולם.

כדי להבין את חומרת המצב כדאי לדעת כי ישראל מחזיקה כיום בשיא עולמי של צפיפות מספר כלי הרכב הנעים בכבישים ובעיות זיהום האויר על-ידי כלי הרכב הולכת ומחמירה מיום ליום. המתנול מסייע באופן משמעותי לפתרון בעיה זו.

הבעירה הנקיה של המתנול גורמת לירידה משמעותית בכמות הגזים הרעילים הנפלטים ממנועי המכוניות: כמות הפחמן החד-חמצני קטנה ב-50%(!) וכמות הבנזין הבלתי שרוף קטנה ב-30%.

על-ידי הקטנת כמות הגזים הרעילים חל שיפור עצום באיכות הסביבה - כמות העופרת יורדת משמעותית והאויר שאנו נושמים טהור ונקי יותר. זאת ועוד, המתנול מקטין את תכולת העופרת בדלק וכך מצמצם את חשיפת הציבור לסכנות המוכחות של חומר רעיל זה.

תרכובות עופרת בגזי הפליטה עלולות להביא לעליית רמת העופרת בדם. הנזק למבוגרים הינו יתר לחץ דם ואי ספיקת הכליות. ילדים נפגעים ביחוד בפעילות המוח עד כדי הורדת מנת המשכל.

יתרון המתנול למכוניתך ולצי הרכב בישראל:

לשימוש בבנזין מועשר במתנול יתרונות ברורים למכוניתך:

נוכחות החמצן בדלק משפרת את איכות הדלק וגורמת לבעירה יעילה ונקיה יותר של הבנזין.

התוצאה: ביצועי מנוע טובים יותר וחסכון בצריכת הבנזין.

המתנול ממיס את המשקעים השונים השוקעים מהבנזין וכך שומר על נקיון מערכת הדלק - תכונה חשובה במיוחד בבנזין מפוצח בלתי רווי המכיל כמות גדולה של שרף.

התדלוק בבנזין + מתנול אינו מחייב כיווני מנוע או שינוי כלשהו ברכב.

...גם חסכון לקופת המדינה:

ייצור מתנול זול יותר מייצור בנזין רגיל.

הוספת 3% מתנול לכל הבנזין בישראל תחסוך למשק הלאומי למעלה מ-12 מליון דולר לשנה, כתוצאה מצריכה נמוכה יותר של הבנזין והבדלי עלויות ייצור בין מתנול ובנזין.

הקטנת כמות הגזים הרעילים באויר תביא לחסכון של עשרות מיליוני דולרים נוספים על-ידי הקטנת ההוצאות הרפואיות של הציבור.

מי בעד ומי נגד?

★ משרד האנרגיה תמך ועודד קיום בירור מלא ומקיף לגבי תועלת המתנול לאיכות הבנזין ואיכות הסביבה.

★ משרד הפנים, האמון על נושאי האקולוגיה בארץ, היה הראשון שהכיר בחומרת הבעיה של זיהום האויר והמליץ על המתנול כאחד הפתרונות היעילים.

★ משרד הבריאות החרד מנזקי העופרת לגבי ילדים ומבוגרים כאחד, נרתם אף הוא למשימה.

★ המועצה לישראל יפה לקחה תחת חסותה תשדיר שירות להעמקת המודעות לנושא.

★ משרד התחבורה הביע אף הוא נכונות להצטרף כנותן חסות לתשדיר הנ"ל.

★ מומחי הטכניון שערכו מבדקים וניסויים בבנזין מועשר במתנול במשך 3 שנים הביעו למסקנה ברורה שניתן להוסיף מתנול לבנזין בארץ - כמקובל באירופה ובארה"ב.

ומי נגד?

גופים החוששים משינויים וקידמה עקב שמרנות, או בשל היותם שבויים בקונספציות ישנות, או בגלל אינטרסים כלכליים מנוגדים.

"אופוזיצית המתנול" בישראל הצליחה להשפיע על הטלויזיה להשעות את תשדיר השירות בנושא זיהום האויר - למרות שהתשדיר נבדק ואושר על-ידי ועדת תשדירי השירות בטלויזיה. ובינתיים מניחים לציבור הישראלי להמתין, להשתעל ולנשום אויר מזוהם.

אנו סבורים שחלה חובה על המתנגדים להופיע בפני הציבור ולנמק מדוע הם פועלים בניגוד לקביעת מומחי היחידה לשמירת איכות הסביבה במשרד הפנים, בניגוד למימצאי הטכניון, בניגוד להחלטת הרשות לשמירת איכות הסביבה בארה"ב (EPA) ובניגוד לתקנות השוק המשותף באירופה.

מתנול - המניע הטהור לישראל יפה יותר.

הצרכים של ישראל אינם שונים מאלה של העולם המערבי העובר למתנול.

מאסה אדירה של 800,000 כלי רכב - הצפיפות הגדולה ביותר בעולם, רק מגבירה את הסיכונים האקולוגיים ואת הצורך הדחוף בתחליף לבנזין + עופרת.

טוב תעשה המדינה אם תשתמש במתנול כתוספת לבנזין.

שיקולי אי התלות, המחיר ואיכות הסביבה, חייבים להיות חלק מקבלת ההחלטות.

נכון, לדור כימיקלים יש אינטרס ברור להחדיר את השימוש במתנול ויש לה גם כושר הייצור לספק את צרכי המדינה במוצר זה.

המתנול הוא התפתחות טבעית בלתי נמנעת ומה שלא עושה השכל - יעשה הזמן.

בסופו של דבר הוא יגיע... גם אלינו, ומדינת ישראל ותושביה ירוויחו יותר!!!

המעוניינים במידע נוסף: - דו"ח הטכניון, מחקרים ומאמרים מישראל ומחו"ל - יפנו למהנדס שמעון בודיק במשרדי דור כימיקלים, טלפון: 04-726952.

מכון היצוא הישראלי

מודיע על

פתיחת קורסים

לשנת ההדרכה תשמ"ח 1987/88

★ **קורס ניהול סחר-חוץ**
הקורס מקנה ידע תאורטי ונסיון מעשי בנושאי סחר-חוץ ושיווק ליצוא, ומיועד לאנשי מינהל בכירים, מנהלי יצוא ושיווק.
הקורס יפתח ב-26.10.87.

★ **קורס עובדי יצוא**
הקורס מכשיר עובדי יצוא במחלקות יצוא במפעלים, בנקים, חברות בטוח ועמילי מכס.
הקורס יפתח ב-25.10.87.

★ **קורס הובלה בינלאומית**
הקורס יקנה ידע במגוון הנושאים הקשורים להובלה בינ"ל הכוללים אספקטים מסחריים ומעשיים כתפקיד המשלח הבינ"ל, הובלה ימית ואוירית, תובלה משולבת, הפצה מתוך מלאי מאוחסן בחו"ל, בטוח, אספקטים משפטיים, מחשוב מערכת התובלה, אזורי נמל חופשיים ועוד.
הקורס מיועד למנהלי מחלקות יצוא, מנהלי מחלקות תובלה במפעלים, בנקים, חברות בטוח, עמילי מכס, מובילים ומשלחים בינ"ל.
הקורס יפתח ב-28.10.87.

★ **קורס אנגלית מסחרית** (מתחילים בינוניים ומתקדמים) יפתח ב-18.10.87.

★ **קורס ספרדית מסחרית** (מתחילים ובינוניים) יפתח ב-1.11.87.

★ **קורס גרמנית מסחרית** (מתחילים ובינוניים) יפתח ב-27.10.87.
קורסים אלו מיועדים לאנשי עסקים, מנהלי יצוא ושיווק ומזכירות בכירות המעוניינים ללמוד את כללי השפה באופן הנכון ולהן קשרים מסחריים עם לקוחות דוברי אנגלית, ספרדית או גרמנית.
לפרטים נוספים והרשמה נא לפנות אל:

המרכז להשתלמויות יצוא
טלפונים: 630829, 630834, 630808, 03-630830

صكنا من الاهل

בניגוד לנאמר בהזמנה, מצנע לא יבוא להנחת אבן הפינה להתנחלות אבני חפץ

היום — אבן הפינה להתנחלות מדרום־מזרח לטול כרם ושתשתרע בעתיד על 1,500 דונם

מאת כתב "הארץ" בשטחים

היום יתקיים טקס הנחת אבן הפינה להתנחלות אבני־חפץ, בצפון השומרון. הטקס ייערך בחסותו של משרד השיכון, והמעמד יכובד בנוכחותו של דוד לוי. בהזמנות שפורסמו לקראת הטקס נאמר, כי גם אלוף פיקוד המרכז, עמרם מצנע, יכבד את המעמד בנוכחותו. אך ככל הנראה, האלוף מצנע לא יופיע לטקס.

הישוב אבני־חפץ מתוכנן להיות ישוב עירוני, שישתרע על כ־1,500 דונם, ויכלול בין, היתר, אזור תעשיה. לפי התכנון, ישוכנו בו כ־1,500 משפחות.

ראש המועצה האזורית שומרון, בני קצובר, שהישוב שוכן בתחומי המועצה שלו, מסר אתמול כי הישוב החדש נולד ברכישה של אדמה פרטית, מכספי הקרן לגאולת קרקע, ואחר־כך אוחדו בסביבתו קרקעות מדינה שסופחו לשטח.

הוא מסר כי אבני־חפץ הוא אחד משישת הישובים שעל הקמתם החליטה הממשלה.

האתר שעליו יוקם הישוב עורר לפני כחודש סערה ציבורית ופוליטית, עקב פרשת הטרקטור שנשלח למקום מטעם משרד התעשיה והמסחר, בהוראת השר אריאל שרון.

הטרקטור נחסם בהוראת חיילים בשטח, משום שלא היה אישור מטעם משרד הביטחון לביצוע עבודות במקום, וגם לא אישורי בנייה.

היום תונח אבן הפינה באתר ההתנחלות, השוכן כשמונה קילומטרים דרומית מזרחית לטול־כרם.

עלוני הסברה של קופת־חולים למלחמה באיידס חולקו בסופרמרקטים בתל־אביב. בתמונה: לקוחות בסופרמרקט מקבלים את העלונים, כשברקע ה"קונדומט" — אוטומט למכירת קונדומים. (תצלום: משה לשם, ישראל־סאן)

מו"ל של עיתון וכותב מאמר הסתה נידונו למאסר על תנאי וקנס כספי

בעל העיתון "נס" בשפה הרוסית ואדם שכתב מאמר תמיכה בארגון הטרור היהודי ישלמו 500 ש' על עידוד למעשי אלימות אחרי שפרסמו "מוטב היה לערוף את ראשיהם של ראשי הערים מלקטוע את רגליהם"

(ע). שלושה חודשי מאסר על־תנאי ו־500 ש"ח קנס הטיל אתמול בית המשפט המחוזי בירושלים על בעל העיתון בשפה הרוסית "נס", יהודי פרוטנר, ועל פנחס גיל, שפרסם בעיתון מאמר תמיכה בארגון הטרור היהודי.

השניים הורשעו בפרסום דברי שבח, אהדה ועידוד למעשי אלימות שעלולים לגרום למותו של אדם או לחבלה בו. עם זאת זוכו השניים מסעיף אשמה חמור יותר, שהיה תלוי בגרם — סעיף המרידה, לפי חוק העונשין.

בפסק הדין, שניתן על־ידי השופט עזרא הדיה, מובאים ציטוטים מהמאמר שפורסם בעיתון: "פשעם של אנשי המחתרת הוא בכך שלא נרתעו מלעשות את שהיה צריך לעשות מזמן. מוטב היה לערוף את ראשיהם של ראשי הערים מלקטוע את רגליהם".

עוד נכתב במאמר זה: "עם נחש ארסי לא מנהלים שיחות, אלא הורגים אותו בעודו קטן. כל מי שיש בליבו לב יהודי, היה צריך לנהוג כך".

השופט קבע שכדי להרשיע אדם על־פי סעיף המרידה, יש צורך להוכיח קיומה של כוונה ברורה להמריד, או קיומו של יסוד נפשי לכך. השופט מצא שלא היתה לנאשמים כוונה להמריד: "על אף שאני מודע לתוכנו החמור והבוטה של המאמר, לא שוכנעתי מעל לכל ספק שיש בו כדי להמריד. יש לזכור בין השאר כי מדובר במאמר בשפה הרוסית בעיתון בעל תפוצה מזערית, שרוב קוראיו הם חוג מצומצם של עולים קשישים".

השופט הטיל על השניים עונש של שלושה חודשי מאסר על־תנאי למשך שלוש שנים, וכן קנס של 500 ש"ח כל אחד. על הנאשמים הגן עו"ד פאפו.

הרב לא רוצה לתת גט אבל גם לא רוצה להיות מוחרם

רב הישוב כרם בן זמרה מעדיף ללכת לבית סוהר ובלבד שירשו לו לשוב לקהל ישראל • הסכים לבטל את עתירתו ולפנות בבקשה להיאסר לביה"ד הרבני הגדול שנידה אותו

(ע). אלקנה כפיר, שבית המשפט הרבני הגדול הטיל עליו "חרם דרבנו תם", ביטל אתמול את עתירתו לבג"ץ, בעקבות הצעה של השופטים שישוב ויפנה לבית הדין הרבני העליון, לבקש את ביטול החרם.

על אלקנה כפיר, רב הישוב כרם בן זמרה, הסמוך לצפת, הטיל בית הדין הרבני הגדול חרם דרבנו תם, כדי לכפות עליו לתת גט לאשתו. החרם אוסר להכניס את הרב כפיר לקהל ישראל, אוסר לדבר עימו, אוסר לארחו, להשקותו, ולהעלותו לתורה, וקובע כי אינו יכול לשמש עוד כרב, כל עוד לא יתן גט לאשתו.

במהלך הדיון המשפטי אמר הרב כפיר לבית המשפט כי הוא מוכן שבית הדין יורה לאסרו עד שיתרצה ויתן גט לאשתו. הוא מעדיף להיות כלוא תחת להיות מוחרם, הבהיר הרב. לטענתו, משמעות החרם לגביו חמורה יותר מאשר חרם שהיה מוטל על אדם שאינו דתי.

בג"ץ הציע לרב כפיר לפנות לבית הדין הרבני ולבקש שיורה על מאסרו, ויבטל את החרם. אם זה יסרב להצעה זו, קבעו השופטים, כאשר הרב כפיר לשוב ולעתור לבג"ץ.

מקץ 20 שנה: נפתח ברמאללה עוד סניף של בנק "קהיר רבת־עמון"

מאת אורי ניר
סופר "הארץ" בשטחים

סניף שני בגדה של הבנק הירדני "קהיר רבת־עמון" נפתח אתמול מחדש בעיר רמאללה, לאחר שהיה נעול במשך 20 שנה, מאז מלחמת ששת הימים.

הסניף הראשון של בנק "קהיר רבת־עמון" נפתח בעיר שכם לפני פחות משנה, והיה סניף הבנק הערבי הראשון שנפתח מחדש בגדה, לאחר סגירתם של כל הבנקים באזור, מיד לאחר כיבוש הגדה המערבית ב־1967.

מלשכת תיאום הפעולות בשטחים נמסר באחרונה כי אורח תפקוד הסניף בשכם משביע רצון, לאחר שבעבר נמסר על בעיות אשראי שהעיקו על הבנק.

בראש הסניף החדש של "בנק קהיר רבת־עמון" ברמאללה עומד בוג'את תאשוקג'י, איש עסקים תושב רמאללה.

מאז פתיחתו של סניף הבנק בשכם, הוא משמש ערוץ להעברת כספים מהגדה המזרחית לגדה המערבית. ירדן מעבירה דרכו משכורות ותשלומים לעובדים במנגנון הממלכתי הירדני בגדה, ולגופים אחרים. קודם לפתיחתו מגעים ישירים בין נציגים מישראל לבין נציגים של המערכת הפיננסית הממלכתית הירדנית.

פתיחת סניף הבנק החדש ברמאללה התקיימה בלא טקס חגיגי, ובצינעה. בעתיד צפויה פתיחתם של עוד שני סניפים בגדה, בערים חברון וג'נין.

אב התלונן בצה"ל כי בתו מתרועעת עם ערבים ונידון לשנת מאסר על בעילתה

בחולון נעצר חשוד באונס בתו בת ה־16, שהתלוננה במשטרה כי הוא מבצע בה מעשים מגונים בנוכחות אמה החיה בפחד

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

בית המשפט המחוזי בבאר־שבע גזר אתמול שנה מאסר בפועל ושנתיים מאסר על־תנאי על תושב ירוחם בן 40, שבתחילה הואשם באונס בתו בת ה־17, אך לבסוף הורשע בבעילתה. בכתב האישום נאמר כי בתחילת שנת 85' בעל האב את בתו בכפר פעמים. אך היא לא התלוננה. לאחר שהתגייסה לצה"ל אף כתב מיכתב לשלטונות הצבא ובו טען, כי בתו מהווה סכנה בטחונית לצה"ל, מאחר שהתרועעה עם ערבים. שלטונות הצבא, שהתייחסו ברצינות לדברי האב, חקרו את החיילת. ואז הסתבר כי אביה הוא ששלח את המכתב. רק אז החליטה הבת להתלונן נגדו.

השופטים המחוזיים זיכו את הנאשם מאונס בתו, אך הרשיעו אותו בבעילתה, וגזרו עליו שנה בפועל.

(ע). אב הוחשד כי אנס וביצע מעשים מגונים בבתו בת ה־16, בביתם שבחולון, נעצר אתמול ל־15 יום לצורך הסתכלות.

לדברי נציג המשטרה בבית המשפט, הבת התלוננה בתחנת המשטרה בחולון כי אביה נהג לבצע בה מעשים מגונים בבית, בנוכחות אמה החיה בפחד, בצל איומיו התמידיים. הנערה הגישה תלונה על מעשים אלה כבר לפני שנה, אולם אחר כך חזרה בה, וטענה שתלונתה היתה שקרית. אתמול לעומת זאת, היא הבהירה, שדיברה אמת.

מחקירת המשטרה עד כה עלה כי מדובר לא רק בביצוע מעשים מגונים, אלא גם באינוס הנערה. השופט יצחק כראו נענה לבקשת המשטרה, והורה על מעצר החשוד.

מחר — החלטה זמנית בבית־המשפט על סכסוך בעלי־מניות בידיעות אחרונות

עודד מוזס, אחד משני המנכ"לים בעתון: שינוי בהסכם הדפסת "לאשה" נועד לשים לי מלכודת ולפגוע בתפקידי ובמעמדי ב"ידיעות אחרונות" • מרים נופך־מוזס, חברת הגוף המנהל בעתון: מחיריו המופרזים של הדפוס בבעלות עודד מוזס החריפו את המועקה הרובצת על המשפחה

מאת צבי הראל
כתב "הארץ"

החלטת בית המשפט המחוזי בתל־אביב על בקשתו של עודד מוזס, מבעלי המניות ב"ידיעות אחרונות", למנוע מבעלי המניות האחרים בעיתון ומהשבועון "לאשה" להדפיס את השבועון מחוץ לבית־דפוס שבבעלותו, תינתן מחר על־ידי השופט שאול אלוני. ההחלטה היא בבחינת צו זמני, עד למתן פסק־דין סופי שיינתן בשלב מאוחר יותר.

בסוף השבוע שעבר פנה עודד מוזס לבית המשפט, וביקש לקבוע, כי הדפסת השבועון "לאשה" מחוץ לבית הדפוס שבבעלותו ("דפוס אלכסנדר מוזס בע"מ") היא הפרה של הסכם בינו לבין בעלי "ידיעות אחרונות" ("לאשה" שייך לבעלי "ידיעות אחרונות").

עודד מוזס משמש כאחד משני המנכ"לים של "ידיעות אחרונות" (והמנכ"ל השני הוא בן־דודו, ארנון מוזס). כמו־כן משמש עודד מוזס כדירקטור בעיתון, ומחזיק בכ־20% ממניותיו. פרקליטו של העותר, עו"ד אלי זוהר, טען אתמול, כי מרשו רכש באחרונה מכונת הדפסה חדישה במחיר שבעה מיליון דולר. הרכישה, טען הפרקליט, נועדה לשפר את הדפסת השבועון, ושינוי בהסכם הקיים הוא ניסיון לשים לעותר מלכודת, ולפגוע בתפקידו ובמעמדו ב"ידיעות אחרונות".

עוד טען הפרקליט, כי אי־הדפסת "לאשה" בבית הדפוס של העותר תביא לסגירת בית הדפוס, שבו מועסקים קרוב ל־100 פועלים. הניסיון להפר את החוזה בין הצדדים נעשה, לדברי הפרקליט, שלא בתום־לב, ולא בדרך המקובלת.

ניגוד אינטרסים

את בעלי "ידיעות אחרונות" האחרים ייצגו אתמול עורכי הדין ד"ר אמנון גולדנברג ויהודה רסלר. תצהיר נגדי מטעמם הוגש על־ידי מרים נופך מוזס, אשת בן־דודו של העותר, המשמשת כחברת הגוף המנהל של "ידיעות אחרונות".

היא טוענת כי עודד מוזס מסרב לקיים משא־ומתן כדי לבדוק את העלויות ומחירי השוק של הפקת "לאשה", וכמו־כן סירב העותר, לפני ימים מספר, להעביר את הסכסוך לבוררות, במידה שהצדדים לא יגיעו להסכם. עוד נטען בתצהיר הנגדי, כי על אף העליה בהפצת העיתון (מ־80 אלף עותקים ל־126 אלף עותקים), דורש בית הדפוס את אותו מחיר ליחידה, וההנחה שניתנה היא "לעג לרש".

עוד נטען נגד העותר, כי בשנים האחרונות צצו בתי־דפוס נוספים, שהכשירו עצמם להדפסת צבע, והמחירים המופרזים של הדפוס שבבעלותו של העותר, החריפו את המועקה שרבצה על בני משפחת מוזס.

לשם המחשת העלות המופרזת, מציינת נותנת התצהיר כי עבור הדפסת 32 עמודי צבע משלמים לדפוס "פלאי" 31 אלף ש"ח, ואילו עבור אותה כמות שילם שבועון "לאשה" לבית הדפוס בבעלותו של העותר 79 אלף ש"ח.

עוד נאמר בתצהיר הנגדי, כי בשנה האחרונה הותקנה מכונת דפוס בבית "ידיעות אחרונות", היכולה להדפיס את רוב חלקי השבועון "לאשה". בסוף התצהיר כותבת מרים נופך מוזס, כי קיים ניגוד אינטרסים שלא ניתן לגישור בין היותו של עודד מוזס בעל השליטה בבית הדפוס, ובעת ובעונה אחת מנכ"ל בעיתון "ידיעות אחרונות".

לאחר כניסתו לתפקיד מנכ"ל "ידיעות אחרונות", נאמר בתצהיר, ביקש לקבל העותר תחת חסותו את הפיקוח על "לאשה" מטעם "ידיעות אחרונות", והדבר לא התאפשר לו עקב התנגדות בעלי המניות, שסברו כי יש במקרה זה ניגוד אינטרסים.

בית אלפא: אנו כבר לא מוכרים רכב נגד הפגנות לדרא"פ

מאת אלי אלעד

מזכירות קיבוץ בית אלפא הודיעה אתמול כי מפעל הכבאיות של הקיבוץ אינו מייצא יותר כבאיות לפיזור הפגנות לדרום אפריקה.

נמסר כי לפני כשנתיים יוצאו כבאיות לפיזור הפגנות מבית אלפא לדרום אפריקה. עוד נמסר כי המפעל בבית אלפא, הקרוי "נגררים בית אלפא", עוסק, מזה שנים בייצור כבאיות ולפי בקשת משטרת ישראל ביצע לפני שנים אחדות פיתוח מיוחד של כבאיות לפיזור הפגנות.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי אילת
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ובניה אילת הופקד שינוי תכנית הנקראת "שינוי מס' 1 לתכנית מפורטת 138/03/2 — מערב 1".
ביחד עם התשריט המצורף אליו.
עיקרי הוראות השינוי:
א. חלוקת מבנה במגרשים 218, 217 באזור מגורים ג'.
ב. שינוי קוי בנין באזור מגורים א'.
ג. הגדלת גובה בניה מותר באזורים מגורים א'.
ד. ביטול הגבלת יח"ד באזור מגורים ג' לכל מגרש.
ה. הגדלת גודל שטח מותר לבניה באזור מסחרי.
ו. שינוי שטח ציבורי פתוח ושבילים להולכי רגל, לדרך משולבת.
ז. הגדלת מס' כולל של יח"ד ל־200.
אלה הם השטחים הכלולים בתכנית:
שטח התכנית: 198.895 מ"ר.
מקום: מערב 1 אילת.
כל המעוניין בשינוי רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שבהם המשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל המעוניין, בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן זכאי לפי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשינוי במשרדי הועדה המקומית האמורה. התנגדות תוגש בכתב בפירוט הנימוקים בליווי תצהיר המאמת את העובדות עליהן מסתמכת ההתנגדות.
שלום דניאל
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבנייה מחוז הדרום

חיילת העובדת בתל־השומר כאחות נאנסה בבית החולים

מאת נורית אמיתי
סופרת "הארץ"

חיילת בת 21 נאנסה בבית החולים תל השומר.

החיילת, שהיא אחות במקצועה, עובדת באישור שלטונות צה"ל כאחות סיעודית בבית החולים. שלשום בתשע בערב היא התייצבה באחת ממחלקות בית החולים כדי להשגיח על חולה. היא לא מצאה את דף ההוראות עם פרטי הטיפול בחולה, והחלה לחפשו.

בין השאר פנתה לאלמוני ושאלה אותו אודות ההוראות. האלמוני ביקש ממנה לבוא עמו לחדר, שם, כביכול, אמור להימצא הדף. משהגיעו לחדר אנס אותה האיש, תוך איום על חייה.

לאחר מכן נמלט משטח בית החולים. החיילת המבוהלת הגיעה מיד למשטרה והתלוננה על האונס. עדיין לא נעצר איש בפרשה.

הרוג ו־15 פצועים, שניים קשה, בתאונות דרכים בדרום

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

בשלוש תאונות־דרכים שארעו אתמול בכבישי הדרום נהרגו שניים ו־15 בני אדם נפצעו, שניים מהם קשה.

כל הפצועים הועברו לבית החולים ברזילי באשקלון.

התאונה הראשונה ארעה ברפיח, כשתושב גוש קטיף, שנהג במכוניתו, פגע בזאידה אבו־סממה (75), שחצתה את הכביש, והרגה במקום. הנהג נעצר ושוחרר לאחר חקירה.

ילד בן שש נדרס אתמול למוות בעיר עזה, מפגיעת מכונית.

תאונה נוספת ארעה בכביש 35, כביש אשקלון–קריית־גת. מכונית פרטית הנהוגה בידי תושב אלמלית, שאיבדה את השליטה, סטתה מהכביש, ירדה לשוליים, והתהפכה. כתוצאה מכך נפצעו חמישה בני־אדם, כולם תושבי קריית־גת. מצבו של אחד הפצועים קשה.

התאונה השלישית ארעה בכביש אשקלון–עזה ליד קיבוץ יד־מרדכי. תושב בית־חנון, שנהג ברכבו הפרטי מעזה לתל־אביב, סטה מנתיבו והתנגש בג'יפ שבא מולו, נהוג בידי תושב ראשון־לציון בן 40. כתוצאה מההתנגשות נפצעו 10 בני־אדם. נהג הג'יפ נפצע קשה.

חלקי חילוף מוברחים ב־400,000 ש' התגלו בעזה

מאת איתן רבין

שוטרי משטרת נפת עזה חשפו אתמול הברחה של חלקי־חילוף למשאיות בשווי של 400 אלף ש"ח.

בחיפוש שנערך אתמול בעזה התגלו שלושה מחסנים גדולים, שבהם ארוזים בקרטונים חלקי־חילוף למשאיות. על־פי הערכת החוקרים הם הוברחו מלבנון או ממצרים, ללא תשלום מכס, לשם מכירתם בישראל.

דובר משטרת נפת עזה מסר כי מדובר בתושב עזה שהבריח סחורות.

עורך את המדור: יצחק לאור

אנו מודיעים בצער על מותה של אימנו היקרה

פניה רובינשטיין ז"ל

ההלויה תתקיים היום, יום ד', ח' באלול (2.9.87) בשעה 11.00 בבית העלמין בהרצליה.

נורברט רובינשטיין ומשפחתו
רומן רובינשטיין ומשפחתו
יונתן רובינשטיין ומשפחתו

נא להמנע מביקורי תנחומים

חברתנו ויקירתנו

ינקה גרוס

אלמנתו של שלום גרוס
איננה

ההלויה תתקיים בקבוץ אושה היום יום רביעי 2.9.87 ח' באלול תשמ"ז בשעה 16.00

אבלים:
כל בית אושה

על מות

היינץ (גרשון) גרסטמן ז"ל

מוותיקי הסוכנים של פולקסווגן אודי בישראל

אבלים
ההנהלה ועובדי
צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסווגן אודי

לנורברט רובינשטיין ובני ביתו

משתתפים באבלך על מות

אמך ז"ל

ההנהלה והעובדים של אוירים — מיזוג אויר
דרך פתח תקוה 74
ת"א

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אימנו וסבתנו היקרה

שרה אברמסון ז"ל

המשפחה

לנורברט רובינשטיין ובני ביתו

השתתפותנו הכנה על מות

אמך ז"ל

מיוכבד וצבי בוקסר

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
בעלי, אבי וסבנו היקר

שמואל הולסייד ז"ל

ההלויה נערכה ביום ב' ז' באלול תשמ"ז (1.9.87)

אשתו: קטרין
בנו: מרכוס ויהודית
נכדיו: גדעון, איתן, מיכל

יושבים שבעה אצל משפחת הולסייד רח' חב"ד 29 ירושלים

מכון ויצמן למדע

במלאת שמונה־עשרה שנים לפטירתו של

פרופ' עמוס דה־שליט ז"ל

נעלה לקברו

ביום ראשון, י"ט באלול תשמ"ז (13.9.87) בשעה 4.00 אחה"צ.
בבית העלמין ברחובות נפגשים ליד שער בית העלמין

אבלים וכואבים על פטירתה של יקירתנו
אצילת הנפש

פנינה אהרונוביץ

מראשוני הגננות בנתניה
יקירת העיר

ההלויה תצא מבית המנוחה רחוב דוד המלך 21 נתניה היום יום רביעי ח' באלול תשמ"ז 2.9.87 בשעה 14.00 לבית העלמין בשכונת בן־ציון בנתניה.

אוטובוס יועמד להסעת המלווים

המשפחה האבלה

למשפחת הולסייד

משתתפים באבלכם הכבד
על מותו של

שמואל הולסייד ז"ל

עובדי חברת ג'ון ברייס
מערכות

לנירה מנדלסון

אתך באבלך על מות

א מ ך

ניצה ובועז לביאנט
זוהר ואבשלום בורשטיין

לנירה מנדלסון

אתך באבלך הכבד על מות

א מ ך

ההנהלה והעובדים בחברות
ר.צ. חברה לרכב וציוד בע"מ
שרז השקעות בע"מ

זקוק דחוף למודעה!?
מודפון
לשירותך 24 שעות ביממה
03-38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

"שבוע יהודי" במוסקווה: ציורי שאגאל ויריד ספרים

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינאוויה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). בגני דאון פושקין במוסקווה תיפתח היום תערוכה של ציורי שאגאל.

מוזיאונים בעולם השאילו מציורי שאגאל לתערוכה, ומצפים כי קרוב לחצי מיליון מבקרים יבואו לראות אותם. ב–1973 התקיימה במוסקווה תערוכה של יצירות שאגאל. הפר־סומים המקדימים את האירוע מכבדים את ה"מוטיבים היהודיים בציורי שאגאל".

יריד הספרים הבינלאומי ייפתח במוסקווה ב–8 בספטמבר ויימשך עד 14 בספטמבר. היריד מתקיים אחת לשנתיים. סוכנות "נובוסטי" מסרה, כי בניגוד לעבר, יוצגו השנה ספרי סופרים שלא הותרו לתצוגה בשנים קודמות. בין היתר, מוזכרים שמות יהודיים כמו אברהמוב, ויסוצקי ועוד.

היריד עומד בסימן ה"גלאסנוסט". מותר להציג צדדים שליליים בחיי החברה הסובייטית ואין זכות ל"קצץ" את האמת במספרים. כדוגמה שלילית מובאת גרמניה הנאצית בה, השלכה על המוקד ספרי היינה, המינגוויי, זולא ופושקין.

ביריד אמור להתקיים ביתן לספרות יידיש, וסוכנות־הידיעות הסובייטית נובוסטי טוענת כי בברה"מ מתפרסם כיום המספר הגדול בעולם של ספרי יידיש.

שבעה הוצאו להורג בדרא"פ שניים מהם אסירים פוליטיים

פרטוריה (ע"צ וע"ר). שני שחורים צעירים, שנידונו למוות באשמת הריגת חבר מועצה עירונית שחור ובנו, במארס 1985, הוצאו להורג אתמול בבוקר בבית־הכלא המרכזי של פרטוריה — על כך נמסר ממקור רשמי.

5 אנשים נוספים, 3 בני־תערובת ושני שחורים, נתלו באותו זמן לאחר שנמצאו אשמים בביצוע פשעים פליליים.

חברי מועצות עירוניות שחורים, משמשים לעתים קרובות כמטרות להתקפות מצד פעילי השחורים, הרואים בהם משתפי־פעולה עם השלטונות הלבנים.

השניים, שהוצאו להורג הבוקר, נמנים עם קבוצה של 33 אסירים הממתינים לביצוע גזר־הדין שהוטל עליהם. ארגונים הלוחמים נגד האפרטהייד פנו לשלטונות בבקשה לחון את חברי הקבוצה, באומר שביצעו את פשעיהם ממניעים פוליטיים.

גם שר־החוץ המערב־גרמני, הנס דיטריך גנשר, פנה לשלטונות פרטוריה בבקשה לנהוג במידת הרחמים. הוא שלח מכתב גלוי לנשיא בותה בשבוע שעבר ובו טען שהמתקת עונשי המוות תהווה תרומה חשובה למאמצים להשכנת שלום בדרום־אפריקה.

אפסה תקווה להציל 42 כורים שנלכדו במכרה שקרס בדרום־אפריקה

וולקאם, דרום־אפריקה (ע"ר ו־ע"צ). אולה התקוה להציל איש מבין 42 הכורים השחורים אפריקאים, שנפלו למעמקי מכרה שקרס בתוך מנצות — אמר אתמול דובר החברה.

8 גוויות נתגלו ו–5 אנשים ניצלו, לאחר שמעלית נפלה לעומק 1,367 מטרים בעקבות התפוצצות מתחת לפני האדמה, שלשום בבוקר, במכרה־הזהב סנט־הלנה שבוולקאם, דרום־מערבית מיוהנסבורג.

צוותי ההצלה טרם גילו את מקום נפילתה של המעלית. סבורים כי היא נקברה מתחת לטונות של הצץ.

בהודעה שפירסם האיגוד הלאומי של פועלי המכרות, האיגוד ה־מקצועי הגדול ביותר בדרום־אפריקה, צויין כי מכרות "נבקור" הם מלכודות־מוות.

דובר הארגון מרסל גולדינג הד־גיש, כי התאונה יכולה לשמש הוכחה נוספת לגירסה שהועלתה על־ידי האיגוד המקצועי שהמכרות בדרום־אפריקה הם המסוכנים ביותר בעולם כולו.

שגרירויות קנדה בעולם השלישי יקבלו "ערכות נגד איידס"

מאת גלעד דותן
סופר "הארץ" בקנדה

אוטאווה (מיוחד ל"הארץ") שגרירויות קנדה בעולם השלישי יקבלו "ערכות רפואיות" המיועדות להגן על עובדיהן מפני הידבקות באיידס.

מנהל שירות הייעוץ הרפואי במשרד הבריאות הקנדי אמר אתמול באוטאווה, כי כדי להגן על כאלפיים עובדי שגרירויות קנדה, הוכנו 60 מיכלים רפואיים. בכל מיכל יהיו מחטים, מזרקים ותחליף דם, שיבטיחו את חיי הנפגע עד הגעתו לבית־חולים בעל תקן משביע רצון.

משרדי הבריאות והחוץ מודאגים מהנעשה בארצות העולם השלישי, בהן מנצלות המחטים לשימוש חוזר בלי חיטוי נאות, ואין סינון שיבטיח גילוי מנות דם נגועות. כן נמסר כי משרדי החוץ של קנדה וארה"ב, [illegible] לאזרחיהם בכמה ממדינות העולם השלישי.

ארבעה נהרגו ו־121 נפצעו בטייפון ביפאן

טוקיו (איפ"י). סופת הטייפון שפקדה את ים אוקהוטסק של יפאן בימים האחרונים, גרמה למותם של לפחות 4 אנשים ו־121 נפצעו — מסר דובר המשטרה בטוקיו. מחפשים אנשים נעדרים בעקבות הסופה, במחוז סגה הדרומה מהאי קיוצ'ו.

הסופה שכונתה בכינוי "דינה" שטפה את חופי יפאן במהירות של 162 קמ"ש. היא גרמה להרס של עשרות מבני מגורים.

"טייס הכיכר האדומה" מואשם ב־3 סעיפי־אישום במשפטו שייפתח מחר

הטייס מאתיאס רוסט, בצי־לום שנעשה במוסקווה (תצלום: איפי)

מוסקווה (ע"צ). משפטו של מאתיאס רוסט, הצעיר המערב־גרמני שזיעזע את המנגנון הצבאי הסובייטי בהנחיתו מטוס תיירות קל בכיכר האדומה במוסקווה, יישפט היום מאחורי הדלתיים האטומות של בית־משפט העליון הסובייטי. הוא יואשם בשלושה סעיפי אישום: פגיעה בגבולות ברה"מ, הפרה של תקנות הטייס הבין־לאומיות והול־גנות המורה.

אם יורשע, צפוי הטייס בן ה־19 למאסר עד 10 שנים, בעקבות הרפתקתו האווירית הנועזת שנס־תיימה בנחיתה מרשימה ליד הקרמלין, ב–28 במאי.

סיפור גרמה להדחתם של שני מרשאלים של הצבא האדום: שר ההגנה סרגיי סוקולוב הוצא לגימ־לאות בטרם עת, ואילו מפקד ההגנה האווירית אלכסנדר קולדונוב, הודח מתפקידו.

ביטאון הצבא הסובייטי, "הכוכב האדום" כתב השבוע, כי התקרית תשמש לקח "משך מספר שנים" לצמרת הצבאית הסובייטית. יומיים לאחר נחיתת הצעיר, נמתחה ביקורת חריפה על הממונים הצבאיים, בישיבה שלא מן המניין של הפוליטביורו.

שלטונות ברה"מ הודיעו כי חלק מהמשפט יתנהל בדלתיים סגורות, מכיוון שיעלו נושאים צבאיים.

בינתיים נודע, ממקורות שאי־אפשר לאמת אותם, כי מכשירי המכ"ם האנטי־אוויריים במוסקווה הבירה נותקו "למטרות תיקונים", מחצית השעה לפני נחיתתו של המטוס.

על־פי החוק יוכלו הנאשם, עורך דינו הסובייטי דובר־הגרמנית, או הוריו — שהגיעו ביום ראשון למוס־קווה — להגיש ערעור על גזר־הדין, הצפוי ביום שישי.

דובר משרד־החוץ הסובייטי אמר, כי רוסט יבקש, קרוב לוודאי, להתחשב בנסיבות מקילות. וזאת משום שנחיתתו לא גרמה ל"תוצאות חמורות", כפי שמסרו כלי התקשורת הסובייטיים.

לוב: נביה ברי הוא למעשה סוכן ישראלי

ניקוסיה (ע"צ). סוכנות הידיעות הלובית המצרית מתחה שלשום ביקורת חריפה על מנהיג התנועה השיעית הלבנונית "אמל", נביה ברי, והציגה אותו כ"רתמור" של הפלשתינים וכ"סוכן" של המוסד.

בהודעת סוכנות הידיעות נאמר, כי ברי אינו מייצג את השיעים. "קשריו עם האמריקאים ידועים יפה. הוא הרוצח של העם הפלשתינאי וקשור עם אריאל שרון בעניין טבח הפלשתינים במחנות. הוא גם סוכן של המוסד".

סוכנות הידיעות הלובית חוזרת ומצהירה כי לוב אינה אחראית להיעלמו ב–1978 של המנהיג הרוחני של הקהילה השיעית בלבנון, אימאם מוסא סאדר.

קאזינו צף פועל מאתמול בין הלסינקי לטאלין, אסטוניה

גם ישראלים יוכלו להציץ אל ברית־המועצות

מאת אליהו זהבי, סופר "הארץ" בסקנדינאוויה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). אתמול יצאה להפלגה ספינת קאזינו צף בין נמלי הלסינקי וטאלין, בירת אסטוניה.

בברית־המועצות ובמדינות סקנדינאוויה אסורים משחקי־מזל הי־מורים, אך לצורך גריפת רווחים הסכימו בריה"מ ופינלנד להתיר לספינה "גיאורג אוטס" להפליג בין שני הנמלים. לאזרחי בריה"מ תיאסר עליה לספינה בעת עגינתה בנמל טאלין, אך בנמל הלסינקי יוכל כל אזרח בעל דרכון סובייטי להצטרף להפלגה.

ישראלים המבקרים בהלסינקי יוכלו לנצל את ההזדמנות להשקיף על טריטוריה סובייטית ללא אשרה.

העישון בבנייני ציבור בבלגיה נאסר בחוק

בריסל (ע"ר). בלגים אשר יעשנו סיגריות בבנייני ציבור, יהיו צפויים בעתיד לקנסות גבוהים, על־פי חוק חדש שנכנס לתוקפו ביום שלישי.

על־פי חוק זה, כל אדם שייתפס כשהוא מעשן בבתי־חולים, בתי־ספר, אולמי־המתנה של תחנות רכבת ומרכזי תרבות וספורט השיי־כים לגופים ציבוריים, יהיה צפוי לקנס מירבי של 18,000 פרנק (480 דולר).

יתר על כן, מסעדות יחויבו להועיד שטח מיוחד ללקוחות שאינם מעשנים.

סקר דעת־קהל העלה, כי רוב אזרחי בלגיה מברך על חוק זה. אפילו 7 מ־8 מבוגרים המעשנים, סמכו את ידיהם על האיסור.

האגודה הבלגית למלחמה בסרטן פירסמה הודעה המקדמת בברכה את האיסור, אך הוסיפה כי יש להעלות את מחיר הסיגריות כדי שישקפו את הנזק שהן גורמות לאוכלוסיה.

לורין פיליס־כהן לאחר גזר־הדינה — מוות בתליה — על החזקת סמים במאלזיה. (תצלום: איפי)

פיליס כהן, יהודיה, נידונה למוות בתליה ובנה נשפט למאסר עולם על סחר בהרואין במאלזיה

פנאנג, מאלזיה (ע"ר) — בית־המשפט הגבוה בפנאנג גזר אתמול עונש מוות בתליה על אם ניו־זילאנ־דית שנמצאה אשמה בסחר בהרו־אין. בנה נידון למאסר־עולם בתו־ספת 6 מלקות, מאחר שנמצא אשם בהחזקת הרואין לשימושו האישי.

בהודיעו שלורין פיליס־כהן, אשה יהודיה בת 44, תוצא להורג בתליה, אמר השופט מוחמד דזאירין עב־דוללה: "הכמות (של ההרואין שנ־מצאה ברשות הנאשמת) מדברת בעד עצמה. הנאשמת לא הצליחה להוכיח כי כמות זו נועדה לצריכתה האישית".

עוד אמר השופט, כי החוק אינו מבטיח התחשבות באדם מפני שהוא מכור לסם.

לורין כהן ובנה, אהרון שלטון (20), הואשמו כי סחרו בסמים — היא ב־140.8 גרם והוא ב־34.6 גרם.

השניים נעצרו בשדה־התעופה של פנאנג בפברואר 1985, שעה שעמדו להמריא מהאי. הנאשמים טענו, כי הם מכורים לסם וכי ההרואין נועד לצריכתם האישית.

חוקי מאלזיה גוזרים עונש מוות על כל אדם שברשותו נמצאה כמות העולה על 15 גרם הרואין. מי שמוד־דק בכמות מעין זו, נחשב כסוחר־סמים. מאז 1975 נתלו במאלזיה יותר מ־40 אנשים, ביניהם מספר זרים, באשמת סחר בסמים.

טלפון מחייג לפי פקודה בעל פה

קופנהאגן (ע"צ). חברה דנית הודיעה אתמול כי הצליחה לייצר את הטלפון הראשון המופעל במכונית, שבעזרתו אפשר לחייג מספרים בצורה אוטומאטית לפי פקודה בעל־פה. "עליך רק להשמיע את שמו של האדם שאליו אתה מבקש לצלצל, והטלפון שלך ימצא בעצמו את המספר ויחייג אליו. השיחה מתנהלת בלי שהמזמין את שירות הטלפון ייגע במכ־שיר", מציינת חברת "דדיו דנקל".

המתקן החדש יכול לזכור עד 60 שמות ומספרים. החברה הוד־יעה כי קיבלה כבר הזמנות לאספקת טלפונים משוכללים אלה, בסכום כולל של 3.6 מי־ליון דולר, מבריטניה, שבה זו עבירה על החוק להרים את שפופרת הטלפון במכונית בעת הנהיגה.

הטלוויזיה תיתלה על הקיר כמו שעון

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינאוויה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). המפעל הפיני "לאוהיה", המייצר מיכשור מיקרו־אלקטרוני, מגלה כי בתוך 5–4 שנים יתחיל בייצור מסחרי של מקלט טלווי־זיה בעובי 12.5 מ"מ. את המקלט הזה ניתן יהיה לתלות על הקיר, כמו שעון.

פינלנד, הזוכה למוניטין עו־למי בייצור נייר, עשויה להפוך למדינה המייצרת מקלטי טלווי־זיה בעובי של קרטון. גם מפעלי אלקטרוניקה ביפאן ובארה"ב מנסים לייצר מכשיר טלוויזיה שניתן יהיה לתלות על קיר.

מבקש להשתחרר מהכלא בזכות קוצב־לב

סנט־לואיס, ארה"ב (ע"צ). א־סיר שנידון למאסר "עד לסוף חייו הטבעיים", על־פי הנוסחה הרשמית המשמעת כאשר אדם נידון למאסר־עולם, תובע לשחר־רו בעקבות השתלת קוצב־לב בלבו.

ריצ'ארד ריצ'ארדז, הכלוא בסנט־לואיס במדינת מיסורי, תבע את המדינה למשפט, בטענה כי זו היתה חייבת לשחרר אותו ב–1985, כאשר הושתל קוצב־הלב בעקבות התקף־לב שלקה בו.

באיגרת ששלח לתובע הכללי טוען האסיר, כי "חייו הטבעיים" הסתיימו ב–22 בינואר 1985, כאשר קיבל את קוצב־הלב. מאז הוא חי "חיים מלאכותיים", שלא נכללו בתקופת המאסר שנגזרה עליו.

פרט לשחרור המיידי תובע ריצ'ארד פיצויים וריבית על כל יום מחייו "המלאכותיים" שהוא נאלץ לבלות בין כתלי בית־הסוהר.

ערך את העמוד: אריה חשביה

נפתחו אולמי השמחות הראשונים שבעה כוכבים

אולמי
Renaissance

תצומת כביש גהה · אלוף שדה · מת"א · קראוס · בורוכוב · תפוצות ישראל · אולמי רנסאנס · כצנלסון · מגבעתיים

פעם ראשונה בישראל אולמי שמחות מפוארים שבעה כוכבים — "רנסאנס" בגבעתיים. באולמי "רנסאנס" תמצאו סטנדרטים בינלאומיים, רמה גבוהה ביותר של תפריטים ושרות. אולמי "רנסאנס" ערוכים לכל סוגי השמחות והארועים. "רנסאנס", בהשגחת הרבנות הראשית גבעתיים ובפיקוח צמוד של משגיח כשרות. גישה קלה, חניה בשפע, תחבורה ציבורית מכל מקום.
בואו להפוך חלום למציאות ושמחה להתרגשות ב"רנסאנס".

לחגוג כמו האצולה של פעם

אולמי רנסאנס גבעתיים בע"מ גלאט כשר רח' תפוצות ישראל 6, גבעתיים טל. 5741959, 03-5741910

שבתאי פרסומאים

לחגוג לפני החגים

במלונות מוריה!

החגיגה מתחילה במלונות מוריה! בואו לחגוג איתנו בחופשה ותהנו מאוירה טובה, שפע פעילויות, אוכל טעים, חדרים מרווחים. ומחירים נוחים.
כל החופשות בשלושה תשלומים צמודי דולר.

מוריה פלזה · ת"א ★★★★★
ממוקם על חוף הים וקרוב לכל מרכזי הבילוי בעיר. בתאריכים 30.8-23.9 מחיר מיוחד $45 ללילה - ולילה חמישי חינם (לינה + ארוחת בוקר).

מוריה ירושלים ★★★★
במיקום מצוין • מרחק הליכה ממרכז העיר החדשה והעתיקה. בתאריכים 30.8-30.9 במחיר של $42.5 ללילה, לשהייה של 3 לילות ומעלה. למפשים סיור רגלי בירושלים בשבת בבוקר וסיור לילי כל יום ג'.

מוריה ים המלח ★★★★★
חוף פרטי צמוד, אגף מרחצאות משוכלל הכולל גם אגף לטיפות החן והיופי. בתאריכים 30.8-23.9 מחיר מיוחד של $55 ללילה לשהייה של 3 לילות ומעלה.

גני מוריה ★★★★
בתאריכים 30.8-15.9 במחיר של $38 ללילה. לשוהים 4 לילות ומעלה "פינוקף" חינם ליום הרביעי במועדון הבריאות - בריכות פנימיות של מי ים המלח, ג'קוזי וסאונה.

מוריה אילת ★★★★
על חוף ים סוף וליד מרכז הקניות. בתאריכים 30.8-30.9 (לא כולל ראש השנה) מחיר $33 ללילה לשהייה של 3 לילות באמצע השבוע ו-10% הנחה על מזון ומשקאות. הזדמנות ליהנות מאילת במיטבה.

★ המחיר ללילה לאדם בחדר זוגי כולל לינה וארוחת בוקר.
★ תוספת ליחיד על פי מחירון המלון.
★ המחירים כוללים מע"מ ודמי שרות.

מלונות מוריה
גדולים
בפרטים הקטנים.

לפרטים נא לפנות:
• משרד ראשי: 217088, 03-219165
• מוריה פלזה ת"א: 03-299555
• מוריה ירושלים: 02-232232
• מוריה ים המלח: 057-84221-2
• גני מוריה עין בוקק: 057-84411
• מוריה אילת: 059-72151

صكنا من الاصل

שלושה אפסים יותר מדי

יומן רומאי

מאת יחיאל ארדי

רומא (מיוחד ל"ספורט הארץ"). בבוקר, למשך 24 שעות, תשתרר הפוגה בתחרויות באליפות העולם באתלטיקה. רבים ינצלו זאת להפקת לקחים ולעשיית חשבון־נפש: אחרים יסתפקו בבאון בינים לפני ההסתערות בתחרויות על השיאים הנכספים. יהיו שיעדיפו לנוח, לטייל, להדק את הקשר הרופף עם רומא, המעוררת תמיד זכרונות.

בריחוק פחות מ־100 מטרים מאולם העיתונות, בשקפת בריכת השחיה האולימפית, בקצת ריכוז, בשיתוף חסוף ובדמיון פורה, תוכל לשמוע שוב את אלופי 1960 כשמתכתבים בבים לאחר כבה ניצחונות בלתי נשכחים לפני 27 שנים בבנן הה־פשי. הבדיקה האלקטרונית עד־יין לא היתה בשימוש אולימפי, כאשר ג'ון דיוויט מאוסטרליה ולארס לארסון מארה"ב סיימו יחדיו בזמן 55.8 שניות. כך לפחות, החליטו תחילה השו־פטים. צילומי הגמר העניקו את הבכורה לדיוויט. אבל היה ויכוח סוער שלא הוכרע עד היום, ויש הכשובבים כי נעשה עוול גדול לשחיין האמריקאי.

היה זה תור־הזהב של שחייני אוסטרליה. אם להזכיר רק את דון פרייזר שניצחה כצפוי ב־100 מטר, באריי רוז ב־400 וג'ון קונראדס ב־1,500 מטר — כולם בסגנון חופשי. לא חסרו לרץ זו גם אתלטים, ובראשם הרב אליוט המהולל, השיאן העולמי והאלוף האולימפי ב־1,500 מטר. היו ימים. אבל כאן החלה נסיגה איטית בלתי פוסקת. כיום תולה אוסטרליה תקוותה ברוברט דה קאסטלה, בעל ההישג הטוב ביותר במרתון, שיזנק ביום א'.

* * *

באולם העיתונות הסואן כבר חזים, בחידים בעיקר המזרח גרמנים, הבולגרים, הרוסים, האמריקאים, האיטלקים, הפורטוגלים — ופתית כדם האמריקאים, הפולנים, המערב גרמנים, או הצ'כים שיהיו תקופה ארוכה נר תני הטון.

למידת ההצלחה היזכית יש השלכה ישירה על מצב רוחם של 2,500 אנשי התקשורת — עיתונאים, צלמים, פרשנים, שדרי רדיו וטלוויזיה — הדואגים 24 שעות ביממה, שחובבי האתלטיקה ברחבי תבל לא ישתעממו, חלילה. אני מתקנא ברבים מהם, שיש להם תעסוקה מלאה בגלל הצורך לקיים מעקב צמוד אחר משלחות שופעות כוכבים. אפילו השווייצים והפינים הצנועים, שבימים האחרונים ירדו מגדולתם, כבר צברו מדליות זהב — בכדור ברזל ובכידון.

עלינו הישראלים נגזר להסתפק בהדפסת אחד התירוצים. אילן גולדווסר שימש דוגמא טובה למציאות העלובה שלנו. הוא עשה כמדאי כל מאמץ בריצת 400 משוכות, אבל מה זה הועיל? השיא הוא, הלוואי שנתבדה, כי לא נשבע נחת גם מקופצת הרוחק סיגל גונן, המולחת רמזים גלויים לכל [illegible] להיות ליותר מדי. לא רק שלא להישג של 6.69 מטר (זה כה שהמדפס בעונה, ליד שמה, בתכניה הרשמית), אלא גם לא לשבירת השיא הישראלי של 6.46 מטר. [illegible] דכבה זה.

אבל בעצם, בהמשכה שנית, אין זה הוגן למתוח ביקורת על מה שעדיין לא קרה. אפשר היה לוותר אולי להלוטין על שיגור נציגים לרומא. אבל אסור היה לעשות זאת מטעמים לאומיים, כולל הצורך להפגין נוכחות. הכל רק, שגם ב־1987 עדיין אין לנו מה שיציג ביום כבעם לכל מדינה המכבדת את עצמה אתלטים הראויים להופעה בזירה העולמית.

* * *

ביום ההפוגה תגיע לך רומא שפע מיקסמים. תוכל להתפעל שוב בגני וילה בורגזה, בקרית הוואתיקן, בקולוסיאום. תוכל להזין שוב עיניך בפיאצה ונציה הברוכה, או להטיל מטבע לבימי פונטנה די טרווי. תוכל גם לזהות בטעמים איטלקים אמיתיים בכבה ממסעדות קטנות לאורך נהר הטיבר. או [illegible] ליד שולחן בקפה [illegible]. הקאפוצ'ינו כבר מזמן סתמי, וגם עוגות הקרם נבוכות בפה. רק [illegible] מסביר כבר אפילו את היוקר ואת הבדם.

המחירים היו תואמים בעיה לישראלים — בפרט לאחר שהוקצו את "שלושת האפסים" בשקל, דבר שהאיטלקים מנסים לעשות בלא הצלחה. אגב שטרי הכסף הענקיים נעלמו בהגות, אבל עצם הסימוני בשטרות של 100,000 50,000 לירטות אין זה הרבה, אבל בלי הספרכים עלולים לטעות ולהתבלבל.

חדר במלון פחות מבינוני עולה בימים אלה ברומא 70 עד 80 אלף לירטות, בהיטים מיסלכים פי ארבעה מזה, כלומר, יותר מ־200 דולאר. גם החשבון של 20,000 לירטות בעד ארוחה צנועה בלי יין, 6,000 לירטות בעד כוס בירה ו־1,300 לירטות בעד אספרסו עלולים להטעות. שהרי בסך הכל המדובר בסכומים בסדר גודל של 15, 4.5 ודולאר אחד.

עכשיו מוזלו חכמים. אבל עד לא כבר שקענו גם אנו בים האפסים. לא שכיום אנו עשירים יותר, אבל לפחות בהצרה הזו נפטרנו. צרות אחרות, בעיקר ספורטיביות, מוסיפות ללוות אותנו כאן ברומא.

ספורט

בעריכת יחיאל ארדי

ארבעה ימים לפני פתיחת הליגה לכדורגל

למכבי ת"א כבר יש גביע

ניצח בגמר 2–0 את בני יהודה, סגן אלוף אשתקד, תוך תצוגת כדורגל מהנה ● האלוף בית"ר ירושלים בצרות: בהרכב חסר (בגלל פציעות) נכנע 2–3 להפועל לוד

גביע לילין

מאת ציון ניסן

הצוות המיקצועי החדש של מכבי תל־אביב, המורכב משחקני העבר גיורא שפיגל, כמנג'ר ודרור ברנור, מאמן, הצעיד אמש את הקבוצה לתואר רישמי ראשון של עונת 88/1987 גביע הנושא את שמו של יהודה לילין.

ארבעה ימים לפני פתיחת הליגה ניצח מכבי תל אביב מחזיק הגביע 2–0 את בני־יהודה במישחק הגמר של הטורניר הטרום־עונתי בו השתתפו ארבע הקבוצות הבכירות של העונה שעברה. האלוף בית"ר ירושלים נוצח פעם נוספת 3–2 להפועל לוד וסיים במקום האחרון בטורניר. 1,000 צופים חזו בהצגה הכפולה באיצטדיון רמת־גן.

מכבי תל־אביב — בני־יהודה
(0–0) 0–2

השערים: איתן לוי (47), חיים גולדברג (80 — בעיטת 11 מ')

* המצטיין: איתן לוי.

מכבי תל־אביב התחיל רושם טוב בחלקים רבים של המישחק, בהם הפגין מישחק מסוגנן ושובה עין שהתבסס על מסירות קצרות ומדויקות.

הבולט במגרש היה המגן השמאלי הצעיר איתן לוי שתמך בהתקפה ע"י פריצות מסוכנות באגפו, והראה איך צריך לשחק מגן מודרני. הוא גם הבקיע את השער הראשון, שתי דקות לאחר פתיחת המחצית השניה. הוא פרץ לרחבה, חלף על פני מגינים ובעט בחוזק גבוה לפינה השמאלית. במחצית זו נראו המכבים נחושים יותר מיריביהם לזכות בגביע.

הוכחה נוספת לכך היתה בדקה ה־80: אלון נתן פרץ לרחבה, הוכשל ע"י גיא שרעבי, חיים גולדברג ביצע בהלכה את בעיטת העונשין מ־11 מ'.

המחצית הראשונה היתה אמנם שקולה, לפחות בתחילתה, אך שחקני בני־יהודה הקלו את המלאכה על המכבים. מישחקם היה חסר גיבוש, לא מתוכנן והתבסס על פריצות בודדות של החלוצים משה איזנברג ודוד גורדנה. הם לא ניצלו את ההגנה החסרה של מכבי, ממנה נעדרו בלם הנבחרת מנשה שמעונוב וזיו קריים, ובהתקפה חסר מלך השערים של הקבוצה אלי דריקס.

● **מכבי תל־אביב:** מרכוס, מיקי כהן, גולדברג, אשר, לוי, איתן, צרפתי, לולה, גריאני, נתן, (סגרוויה), סבק, בראל, (גוטרמן), המאמן: דרור ברנור.

● **בני־יהודה:** אסייאג, סלמן, אלקבץ, פרי, עלו, אייל חיים, מליחי, שרעבי, ממן, גורדנה, (שי רזי), אייזנברג. המאמן: דוד שוייצר.

שפט אריה פרוסט, 1,000 צופים, ברמת־גן.

הפועל לוד —
בית"ר ירושלים
(2–1) 2–3

השערים ללוד: בני סמרג'ה (26, 65 — בעיטת 1 מ'), דוד שרביט (50). לבית"ר: יוסי מזרחי (15 — בעיטת 11 מ'), דידו (35).

* המצטיין: בני סמרג'ה.

הפועל לוד זכה לניצחון יוקרתי ראשון בהדרכת המאמן החדש יעקב אסקטלן. הוא ניצל הרכב חסר של האלוף — יותר ממחצית השחקנים בראשות מלמיליאן חמלבה — והכניעו 3–2 במישחק על המקום הד־3. התוצאה מטעה במיקצת את מי שחזה במישחק. למרות כמות השערים האירועים המעניינים לא היו רבים. ההגנות היו חלשות וההתקפות לא ניצלו עובדה זו להבקעות נוספות. בשלושת השערים של לוד היו מעורבים שני שחקנים: הקשר בני סמרג'ה והחלוץ דוד שרביט.

במחצית הראשונה היה יתרון לבית"ר. בה בלט דידו כתפס מנהיגות על המגרש ומרכז הכדורים להתקפות עברו דרכו. הוא גם הבקיע שער נפלא, כאשר קלט כדור במרחק 25 מ' מהשער והקשית את הכדור מעל ידיו של השוער.

הלודאים שהיו חלשים בתחילת המישחק לא נפלו ברוחם, למרות ספיגת השער הראשון כבר בדקה ה־15, כאשר שהשוער יוסי מזרחי הבקיע מהנקודה הלבנה, לאחר שמגן לוד יזבל בדרגו הדף בידו כדור מקו השער.

שער המשווה הובקע בדקה ה־26. בני סמרג'ה ניצל הדיפה לא מוצלחת של הגנת בית"ר ובעט בכוח פנימה. בדקה ה־50 פרץ סמרג'ה לרחבה ובאלגנטיות רבה השאיר כדור לדוד שרביט שבעט מקרוב לרשת. בדקה ה־65 פרץ שרביט לרחבה והוכשל ע"י מגינה. סמרג'ה דייק בבעיטת העונשין מ־11 מ'.

● **הפועל לוד:** טויקי, יצחק בנודיס, נעמן, קטאשווילי, חביב (סביליה), ברדוגו, הלל, מאיה, כבכבס (שיטרית), סמרג'ה, שרביט, המאמן: יעקב אסקטלן.

● **בית"ר ירושלים:** מזרחי, נחיני, שמאלי, אטש, כהן (דודשוילי), קורץ, דידו, בראליה, שריג, ווגדור מולן (שדיד, רוקמן). המאמן: מרדכי שפיגלר.

שפט עובדיה בריצחק, 400 צופים, ברמת־גן.

כדורגל נוסח ישראל: אתמול ברמת גן, מול יציעים חשופים: שחר בראל (במרכז) ממכבי ת"א מול הגנת בני־יהודה. מכבי ניצח 2–0 וזכה בגביע לילין. (צילום: עודי קרן)

מכבי ת"א: קפטן שמעונוב שובת בגלל המו"מ הכספי

יתכן שלא ישחק בשבת ● הפועל ת"א: ניצחון באימון 3–0 על בת ים ● שמשון: שבתאי לוי ורבינזון מתאמנים ומנהלים מו"מ ●

כדורגל

מאת אילן פיש
סופר "ספורט הארץ"

הפער הכספי בין קפטן מכבי תל־אביב בכדורגל להנהלת הקבוצה עדיין לא נגמר. מנשה שמעונוב משבית את פעילותו בקבוצה ואמש לא שותף במישחק הניצחון של קבוצתו בגמר טורניר לילין (2–0 על בני־יהודה).

היום יעשה מאמץ לסיים את המו"מ בפגישה עם השחקן ועם פרקליטו. אם לא יגיעו הצדדים לעמק השווה לא יוכל שמעונוב להשתתף בשבת במישחק נגד שמשון תל־אביב, במחזור הפתיחה של עונת הכדורגל החדשה. תקנון ההתאחדות לכדורגל קובע שהחוזים החתומים בין שחקנים לאגודותיהם חייבים להגיע להתאחדות לא יאוחר מהיום.

אלי דריקס, מלך שערי הקבוצה בעונה שעברה, יעדר מהמישחק בשבת בגלל פציעה.

● הפועל תל־אביב גבר במישחק אימון בבלומפילד על הפועל בת־ים מהליגה הארצית 3–0. מיקי בר־ססירה הבקיע שער בדקה הראשונה. במחצית השניה השלים כיבוש השערים על ידי אלי כהן (דקה 48) וחזן גולדברג (80). יעקב סגל וגיל לנדאו נעדרו בגלל פציעה. לנדאו גם לא ישחק בשבת במישחק הבית עם הפועל באר שבע. סגל לעומתו, יחוגג הופעת בכורה מחודשת בקבוצה מקץ שש שנות.

● שלמה להט, ראש עיריית תל־אביב, יערוך היום קבלת פנים לקבוצת הכדורגל של מכבי תל־אביב, לרגל הזכיה בגביע המדינה לפני כשלושה חודשים. הארוע יהיה באולם קבלות הפנים בבנין העיריה בשעה 18.00.

● דורון רבינזון ושבתאי לוי ממשיכים להתאמן בשמשון תל־אביב. עדיין לא הוחלט מי מהשניים יחזק את חוד הקבוצה. במו"מ עם לוי קיים פער כספי אך השיחות בין הצדדים יימשכו. הקשר אבינעם עובדיה לא התאמן גם אתמול, אך ישחק בשבת.

● אלי ארזן חזר לאימוני הפועל באר־שבע בתום "ברוגז" קצר. הקבוצה קיימה אתמול שני אימונים.

הרוסים מוכנים להתמודד עם רמת גן בארץ נייטראלית

הצעה לקיים המיפגש בשוייץ ב־27, 29 בספטמבר

כדוריד

קבוצת הכדוריד הסובייטית מאי מוסקווה הודיעה אתמול בצורה רשמית על סירובה להתמודד עם הפועל רמת־גן במסגרת גביע ההתאחדות האירופית, הן במוסקווה והן בתל־אביב.

מאידך הסכימו הרוסים לקיים את המיפגשים במדינה נייטראלית. בלי שיתנו באיזו ארץ הם מעדיפים את ההתמודדות.

בעקבות ההודעה הרוסית פנה אתמול טלפונית סגן יו"ר ההתאחדות הבין־לאומית, הגרמני מקס ריקנבכר, למזכיר איגוד הכדוריד שלמה פונר וביקשו להסכים לקיים את המיפגשים במדינה נייטראלית. הוא הציע את העיר אראו בשוייץ. פונר שוחח בעניין עם חברי הנהלת איגוד הכדוריד ובשיתוף עם ראשי הפועל רמת־גן הוחלט להיענות להצעה.

יו"ר מחלקת הכדוריד של הפועל רמת־גן, שמואל וילברמן, ומזכיר איגוד הכדוריד יעבירו הבוקר מברק ובו בקשה לקיים את המישחק הכפול ב־27 ו־29 חודש זה.

● אליפות הפועל לקבוצות הליגה הלאומית בכדוריד תחל הערב באולם החדש בנס־ציונה. הפועל נוקדים — הפועל ראשל"צ (19.00), הפועל פ"ת — הפועל ר"ג (20.30). הפועל רחובות חופשי.

יוסף הכבם

לנדל פתח על האפס ● גם מרטינה ומנדליקובה ניצחו

פלשינג מדו

ניו־יורק (איפי). איוון לנדל, המועמד מספר אחד לזכיה באליפות הפתוחה של ארה"ב בטניס, לא יכול היה לצפות לפתיחה מוצלחת יותר. בתוך שעה ו־11 דקות הביס את הדרום־אפריקאי בארי מויר 6–0, 6–0, 6–0. היתה זו הפעם הראשונה מאז 1977 שהושגה תוצאה חלקה כזו באליפות ארה"ב. אז ניצח איליה נאסטאסה דרום־אפריקאי אחר, פרו מקמילן. 6–0, 6–0, 6–0.

תוצאות אחרות בין הגברים: באבילס (צרפת) — פארקר (ארה"ב) 6–3, 3–6, 6–4, 6–4. מולר (דרא"פ) — אוסטרתון (גרמניה) 7–5, 6–3, 6–2. פיז (ארה"ב) — יגיס (ארגנטינה) 6–3, 6–2, 6–2, פלדיאן (צרפת) — קולומבו (איטליה) 6–0, 7–5, 6–1.

האלופה המדורגת שניה, מרטינה נברטילובה, ניצחה את קייט גומפרט (ארה"ב) 6–1, 6–1. תוצאות נוספות: מנדליקובה (מדורגת 4) — הרמן (צרפת) 6–1, 6–3, לינדקויסט (14) — פרייזר (ארה"ב) 6–2, 6–2.

שלושה מתוך ארבעת מישחקי הליגה הלאומית בטניס הסתיימו אמש בתיקו.

בחיפה סיימו מועדון הכרמל (עם פרקים) ומכבי תל־אביב בתיקו 3–3. הפועל תל־אביב ומכבי צפון א' סיימו באותה תוצאה וכך גם מכבי צפון ב' והפועל ירושלים.

הניצחון היחיד היה של הפועל צהלה על אס"א תל־אביב 4–0.

הזקן מוזס שווה זהב לארה"ב

בגיל 32 סיכל אד הגדול בשארית כוחותיו ניסיון להדיחו מהפיסגה העולמית ב־400 מטרים משוכות ● בילי קונצ'לה הביא מדליית זהב שניה לקניה בריצת 800 מ' ● שליטה סובייטית בידוי פטיש

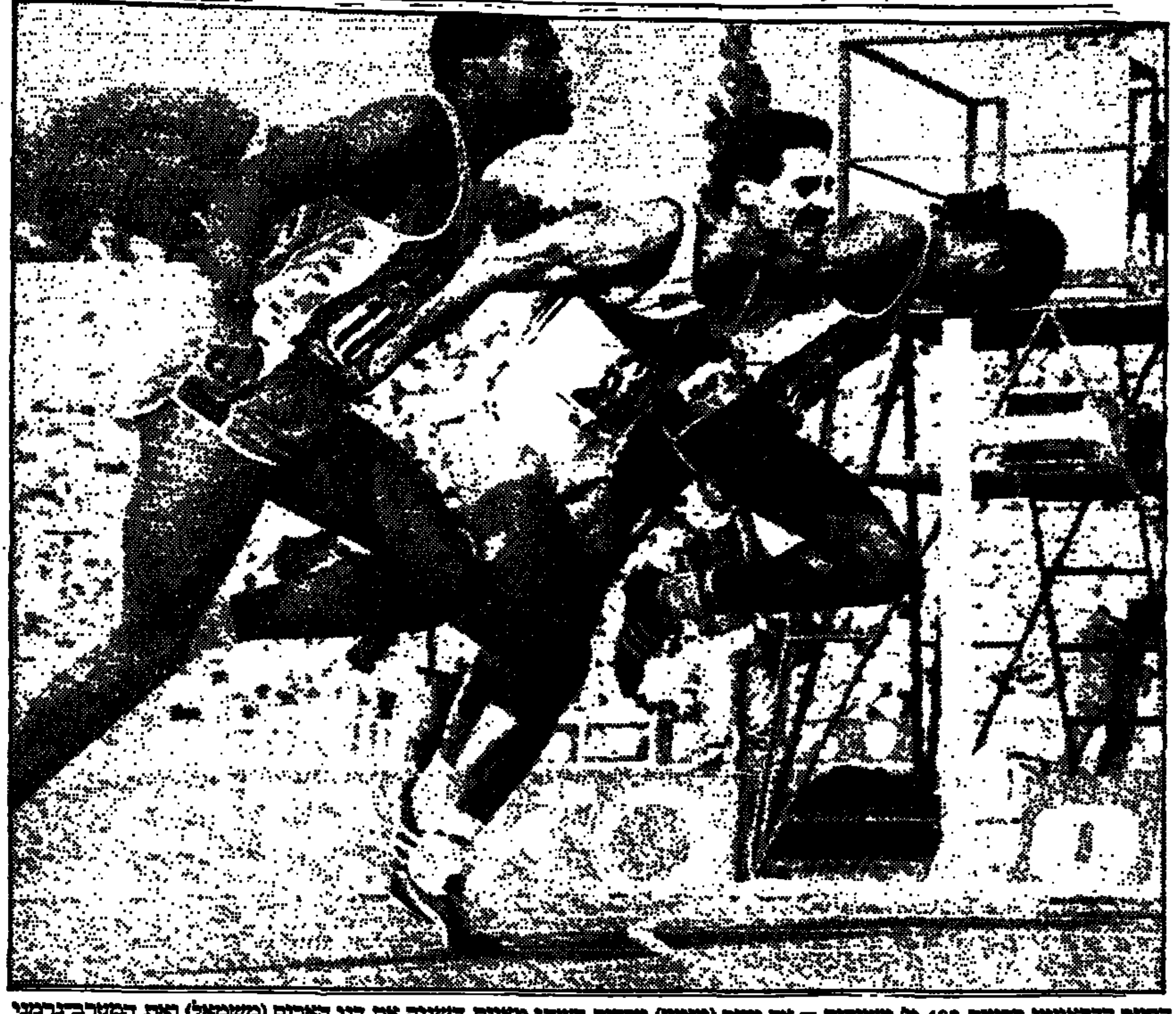

הסיום הדראמטי בריצת 400 מ' משוכות — אד מוזס (מימין) מקדים בשתי מאיות השניה את דני האריס (משמאל) ואת המערב־גרמני האראלד שמיד. (צילום איפי)

אתלטיקה

מאת יחיאל ארדי
שליח "הארץ" לאליפות העולם

רומא (מיוחד ל"ספורט הארץ"). לראות את אדווין מוזס הגדול מסכל בגיל 32 בשארית כוחותיו ניסיון להדיחו מהפיסגה העולמית ב־400 מטרים משוכות; את ג'קי ג'וינר־קרסי מעניקה לארה"ב מדליית זהב שניה ומחמיצה במעט שיא עולמי בקרב־שבע; את בילי קונצ'לה מקנה לקניה תואר עולמי שני ברומא הפעם בריצה הקלאסית ל־800 מטר, ולקינוח את הדראמה הגדולה באיצטדיון, בהקפה האחרונה של תחרות ההליכה לנשים ל־10 ק"מ, כאשר כמה משתתפות התמוטטו ונישאו על אלונקות לטיפול רפואי — זה היה יותר מהצפוי ביום גדוש אירועים.

שעה קלה לאחר ניצחונו הגדול, בעוד שני יריביו משיבים לשאלות עיתונאים באולם סמוך, ניצב מוזס המזוקן באחד ממסדרונות האיצטדיון ו"הודף" בחיוך התקפה נוספת — הפעם של נציגי הממלכה השבדית. "התאכזבתי הרבה כי ידעתי שזה יהיה קשה. בשנה הבאה, בסאול, יהיה קשה עוד יותר", השיב לאחת השאלות, ולא יסף.

זמן קצר קודם לכן "חיקה" גדול רצי המשוכות בהיסטוריה, השיאן העולמי והאלוף האולימפי, את אלוף ווימבלדון פאט קאש מאוסטרליה — כאשר עלה אל היציע אחרי ניצחונו, כדי לקבל חיבוקים ונשיקות מרעייתו ואמו. לאחר מכן שמענו, לראשונה ברומא, את ההימנון האמריקאי וראינו את דגל הפסים והכוכבים עולה לראש התורן.

אבל נדמה לי, כי לוא נמשכה ריצת המשוכות הזו קצת יותר מ־400 מטר, לא היה מוזס מוביל בביטחה ובקצב הרצוי לו, עד כ־40 מטרים מהסיום, בפער של 3־4 מטרים, בטרם הזלו דני האריס הצעיר (21) מארה"ב והמערב גרמני האראלד שמיד, לסגור עליו. ואז היה צורך במבט נוסף, בסיום הצפוף המרתק ששוחזר שוב ושוב על מסך טלוויזיה שעל שולחני, כדי להשתכנע סופית שמוזס ניצח. הוא קבע שיא אליפות, 47.46, כשהאריס סיים שני בשיא 47.48 ושמיד השווה את שיאו האירופי בזמן זהה, גם הוא 47.48 שניות. השוודי סוון נילאנדר היה רביעי עם 48.37 שניות. איזה מירוץ ואיזו חוויה. האמנם היתה זו הפעם האחרונה שראינו, ברוך כזה, את מוזס על הדוכן מספר 1? מוקדם לקבוע, אבל בלי ספק ראינו את יורשו האמריקאי, שאמר: "מדוע שלא אהיה מרוצה, אחרי שהצבתי שיא אישי בגמר כזה".

מסורת ההצלחה הבריטית ב־800 מטר הופסקה אתמול. לעיני השיאן העולמי הפצוע סבסטיאן קו (1:41.73) שישב ביציע וחרק שן. לא היה שום חשש לשיאו. הקצב שהוכתב לא הספיק לזה, אבל אגב כך [illegible]. היה ברור כי פתיחה מהירה מאד, שתוביל אל מתחת לדקה ו־43 שניות, לא תותיר סיכוי לתקווה הבריטית הגדולה — הסקוטי טום מקין. מה שהתפתח במהלך הריצה התאים לאחרים, כאשר הוסה־לואיס בארבוסה מברזיל הוביל אחרי כ־400 מטר, לפני לאחוזי ממארוקו ושני הקניינים, קונצ'לה וסטיבן מאראי. קונצ'לה, בעל הישג השנה בעולם, נכנס אל הקטע המכריע בצעדים מאוששים וניצח ב־1:43.06 דקה, כאשר מאחוריו הספיק הבריטי האדמוני פיטר אליוט לחטוף את מדליית הכסף מבארבוסה, ב־1:43.41 לעומת 1:43.76 דקה. הפולני אוסטרובסקי היה רביעי 1:44.59 ומקין המאוכזב שמיני ואחרון — 1:49.21 דקות.

שליטה סובייטית בידוי פטיש כבר לא מפתיעה איש: בהיעדרו של השיאן העולמי יורי סידיק, ראג סרגיי ליטבינוב 83.06 מ' (כבר בניסיון השני בגמר) לזהב, שיא אליפות ושמירה על תארו מלפני ארבע שנים בהלסינקי. המאבק על המדליות האחרות היה מרתק ביותר. הסובייטי יורי טאם 80.84, בידוי האחרון שהדיח את ראלף האבר ממזרח־גרמניה למקום שלישי 80.76 וגזל את הארד מהמערב גרמני כריסטוף זאהנר 80.58 מטר. הפער בין טאם והמערב גרמני וייס שדורג שישי, הסתכם ב־66 ס"מ בלבד.

גרג פוסטר הציב כבר במוקדמות ל־100 מ' משוכות שיא אליפות — 13.20 שניות. אבל בחצי הגמר סיים שני (13.41) אחרי הבריטי רידג'ון (13.34). לגמר (ביום חמישי) עלו עוד האמריקאי פירס, הקנדי מקוי, הבריטי ג'קסון, הספרדי סאלה, הפיני בריגאר והסובייטי קזנוב. מאידך כשל האלוף האירופי, סטפאן קריסטמן מצרפת.

בחצי הגמר ל־400 מ' היתה דראמה גדולה כאשר בעל ההישג הטוב בעולם, האמריקאי בוץ' ריינולדס, נימנם ורק במטר האחרון הבטיח את מקומו כשסיים רביעי במקצה השני ב־44.94 שנ'. הקצב היה מהיר מאוד ואת הזמן הטוב ביותר ושיא אליפות, קבע במקצה הראשון אינוסנט אגבוניקה מניגריה — 44.26 שניות. כן עלו לגמר (ביום חמישי): המזרח־גרמני שונלבה, הקובני הרנאנדס, האמריקאי היילי, הבריטי רדמונד, טיאקו מחוף השנהב והקנייתי קיטור.

את הזמן המהיר ביותר בסיבוב השני ב־200 מ' קבע האמריקאי קאלווין סמית — 20.38 שניות.

רובסון והודל בסגל האנגלי נגד גרמניה

לונדון (איפי). אנגליה מקווה להציב את הרכבה החזק ביותר למישחק הרעים נגד מערב־גרמניה שיהיה ביום רביעי הקרוב בדיסלדורף.

בסגל האנגלי שפורסם אתמול, מופיעים בריאן רובסון (מנצ'סטר יונייטד) וגלן הודל (מונאקו) הסובלים מפציעות קלות.

איאן ראש מופיע בסגל של נבחרת ויילס למישחק החשוב בגביע אירופה לאומות נגד דנמארק בשבוע הבא. אבל בשלב זה עדיין ספק אם ירפא מהפציעה ברגלו במדי יובנטוס.

המדליות

	זהב	כסף	ארד
ברה"מ	4	5	2
מז.גרמניה	3	4	5
ארה"ב	2	3	2
בולגריה	2	—	1
קניה	2	—	—
שוויץ	1	—	—
פורטוגל	1	—	—
קובה	1	—	—
פינלנד	1	—	—

קדם־אירופי

הנשים היום נגד סקוטלנד

אשפנבורג, מערב־גרמניה (שרות "ספורט הארץ"). נבחרת הנשים של ישראל בכדורסל תתמודד כאן היום אחר הצהריים נגד סקוטלנד במישחק הראשון בטורניר המוקדם לאליפות אירופה.

שתי נבחרות עולות מבית זה לשלבי הגמר. ביום שישי ישחקו הישראליות נגד גרמניה, בשבת נגד בלגיה וביום א' נגד פורטוגל.

ציבונה ניצחה את טרייסר וברצלונה

פואנטורדיאל, ספרד (שרות "ספורט הארץ"). הקבוצה היוגוסלווית ציבונה זאגרב, אחת מיריבות מכבי תל־אביב בגביע הבינ־יבשתי, מצויה בכושר מצוין. בטורניר הנערך כאן היא ניצחה את אלופת אירופה טרייסר מילאנו (ללא בוב מקאדו) 95–88 עם 25 נק' של צ'וטוביצ'ין ו־21 של פטרוביץ' לעומת [illegible] של בראון. במישחק אחר גברה ציבונה על ברצלונה 98–96 עם 26 נקודות של פטרוביץ' לעומת 29 של חימנס. טרייסר נוצחה גם ע"י יובנטוד בדלונה 102–89.

לפני בואה לספרד זכתה ציבונה בטורניר בינלאומי בסיינה, איטליה. במישחק הגמר גברה ציבונה על אביקס ליוורנו 94–91. פטרוביץ' קלע 42 נקודות. לליוורנו קלע מיד־רענו לי ג'ונסון 18 נקודות.

בונדסליגה

גלדבאך נגד באיירן בליגה וגם בגביע

מאת זיגמונד שפיגלר

דיסבורג (מיוחד ל"ספורט הארץ"). במשחק המרכזי של המחזור השישי בבונדסליגה יפגשו הערב קבוצות בורוסיה מנשנגלדבאך והאלופה באיירן מינכן. בתחילת השבוע, בהגרלת הסיבוב השני של משחקי הגביע בגרמניה שנערכה בשידור ישיר בטלוויזיה, הגורל שתי הקבוצות למיפגש נוסף ביניהן, להפתעת ראשי ההתאחדות הגרמנית שהיו באולפן. הם אמרו, כי זה היה צריך להיות, למעשה, משחק הגמר על הגביע. שני המשחקים יהיו במגרשה של בורוסיה, אותה אימן עד לא מכבר יופ היינקס, המאמן כיום את באיירן.

במשחקי המחזור השישי של הבונדסליגה שהחל אמש היו התוצאות: המבורג — הומבורג 2–0, שאלקה — אירדינגן 2–1, האנובר — בוכום 1–0, קארלסרוהה — קייזרסלאוטרן 1–0, פראנקפורט — דורטמונד 0–0.

משחקי המחזור השישי יושלמו הערב, כאשר במנשנגלדבאך יהיה המשחק המרכזי המסקרן: בורוסיה תארח את האלופה באיירן מינכן. עתק המשחקים: קלן — לוורקוזן, נירנברג — מאנהיים, ורדר ברמן — שטוטגארט.

● מארקו טרדלי בן ה־33, כדורגלן בנבחרת איטליה שזכתה בגביע העולמי 1982, עזב את אינטר מילאנו וישחק בקבוצה השווייצרית סנט־גאלן.

האכזבה של ג'ויינר־קרסי: עם זהב — בלי שיא עולמי

דרמה גדולה בהליכת נשים ל־10,000 מטר: משתתפות אחדות הגיעו תשושות והתמוטטו בהקפה האחרונה באיצטדיון, איבדו את ההכרה, נישאו באלונקות לטיפול רפואי

נשים

מאת יחיאל ארדי
שליח "הארץ" לאליפות העולם

רומא (מיוחד ל"ספורט הארץ"). ג'קי ג'וינר־קרסי נראתה אתמול לפנות ערב, באיצטדיון האולימפי ברומא מאוכזבת מאוד מעצמה, כאשר התברר לה סופית מה שהיה ידוע לרבים מאיתנו קודם לכן עם סיום ריצת ה־800 מטרים שבה גילתה עייפות גוברת והולכת, ובה החמיצה סופית את השיא העולמי.

לאחר העידוד ששאבה מארבעת הישגיה ביום הראשון של קרב שבע, כאשר הסיכום הסופי הציב אותה בעמדת זינוק טובה לשבירת השיא העולמי, נמשכה גם אתמול לפני הצהריים ההסתערות שלה על השיא בקפיצה טובה לרוחק 7.14 מטר. אבל המשבר לא איחר לבוא, אולי בגלל עייפות מצטברת, חום כבד ולחות גבוהה ואולי מסיבות אחרות שעדיין מוקדם לעמוד עליהן. קודם לכן, במקצוע השישי הראשון אחר הצהריים, הטילה כידון למרחק מאכזב מאוד של 45.68 מטר. בשלב זה, כאשר נותרה לה רק ריצת 800 המטרים, עדיין הובילה ביתרון של 64 נקודות לגבי המצב הזהה בו היתה לפני שנה, באוגוסט 1986 ביוסטון, בתחרות בה שברה את השיא העולמי וקבעה 7,158 נקודות. כאשר זינקה למקצוע האחרון היה ברור כי יהיה עליה לסיים את 800 המטרים בגבולות של 2:14 דקות כדי להותיר לעצמה עדיין סיכוי ממשי לשיא עולמי חדש. אבל קצב ריצתה היה איטי מדי והתשישות ניכרה בה יותר ויותר בשלבים הסופיים של הריצה אותה סיימה בתוצאה מאכזבת מאוד לגביה — 2:16.29 דקות.

אף על פי כן התנחמה ג'קי בעובדה שזכתה בתואר עולמי וצברה בסיכום 7,128 נקודות כאשר היא מקדימה בהפרשים ניכרים מאוד את שתי יריבותיה העיקריות, הרוסיה לאריסה ניקיטינה שצברה 6,564 נקודות והאמריקאית ג'יין פרדריק שדורגה שלישית עם 6,502 נקודות.

יש אומרים כי מתנות לפני ההכרה, כאשר התברר לה כי הסיכוי שלה לשיא עולמי חדש נשמט מידיה בהדרגה, הולה חושבת יותר ויותר על המקצוע הבא בו תשתתף ובו תנסה לזכות במדליית זהב שניה: הקפיצה לרוחק לנשים שתהיה בסוף השבוע.

דראמה גדולה, אשר הפילה לקראת הסיום כמה קורבנות — משתתפות אחדות שהגיעו תשושות והתמוטטו בהקפה האחרונה באיצטדיון — התרחשה בתחרות ההליכה הקשה לנשים למרחק 10 ק"מ. בחום כבד של 25 מעלות, כאשר הלחות מגיעה ל־86 אחוז, היה זה אכזר מאוד להטיל מעמסה כבדה כל כך על יותר מ־30 משתתפות. אחדות מהן לא סיימו. כמה מהן איבדו את ההכרה, היו שסבלו מהתייבשות כללית ולא מעטות נישאו באלונקות כדי לקבל טיפול רפואי מהיר. בסך הכל היה המאמץ קשה מנשוא אם כי לא ניכר אצל המתחרות הראשונות אשר נכנסו בזו אחר זו לתוך האיצטדיון וצעדו בסגנון אחיד וכוחני לעבר המדליות. המנצחת היתה הסובייטית אירינה סטרחובה שסיימה לאחר 44:12 דקות. בפיגור של 11 שניות אחריה הגיעה האוסטרלית קרי סאקסבי ושלישית סיימה הסינית יאן הונג לאחר 44:42 דקות. שתי מיתחרות נוספות, דיאס מספרד וניקולאייבה מברה"מ, סיימו גם הן בתחום 45 הדקות.

מדליית זהב נוספת השיגו אתמול הסובייטיות בריצת הגמר ל־3,000 מטר. שבה ניצחה די במפתיע טטיאנה סמולנקו ב־8:38.73 דקות כשהיא מקדימה את הרומניה מאריצ'יקה פויקה 8:39.45 דקות והמזרח גרמניה אולריקה ברונס — 8:40.30 דקות.

מייק בראון משיקאגו בולס מגיע היום למכבי ת"א

כדורסל

מאת יוסי לוין
סופר "ספורט הארץ"

מייק בראון, 2.08, שחקן הציר השני של השיקאגו־בולס, יגיע היום למבחנים במכבי תל־אביב. בראון גדל הגוף (שוקל 118 ק"ג), שיחק במשך העונה האחרונה יותר מ־60 מישחקים בשיקאגו. בעבר שיחק בקבוצת רסיו מילאנו מהליגה האיטלקית השניה. בראון יהיה הזר השני שמגיע למבחנים במכבי ת"א. ג'רום הנדרסון ממשיך להתאמן עם הקבוצה אך בינתיים סובל מבעיות בברך.

● כריס הריסון, 2.05 מטר, בן 25, עומד להיבחן בהפועל ירושלים. הריסון שיחק בעונה שעברה בקבוצת להמאן הצרפתית וסיים את העונה עם ממוצע של 22 נקודות. בשורות הקבוצה ניבחן גם ברט ורמן (2.10) שמגלה עד כה יכולת מאכזבת. שני השחקנים יצאו עם הקבוצה לבלגיה שם תקיים מספר מישחקי אימון.

● קבוצת אליצור נהדהד רמלה, גבר אתמול במשחק אימון על מכבי נתניה 95–79. ברמלה בלטו פורסט מקגי שקלע 33 נקודות והרמן וובסטר 24 נקודות. דרל רובינסון קלע 22 נקודות לנתניה. היום תקיימנה שתי הקבוצות מישחק נוסף, הפעם בנתניה. חיים גדיש

שחקני הנבחרת יקבלו דולארים בקרן סגורה

עובד תקנון תשלומים: 100 דולאר למשחק בין־ארצי, 500 דולאר למילוי משימה, 30 ד' רטרואקטיבית לכל אחד ממשחקי העבר

מאת יוסי לוין
סופר "ספורט הארץ"

נשיאות איגוד הכדורסל, אישרה אתמול, לראשונה בהיסטוריה של האיגוד, תקנון תשלומים לשחקני הנבחרת הלאומית. ההמלצה העקרונית בנושא התשלומים אושרה כאחת ממסקנות הועדה המיקצועית, לאחר כישלון הנבחרת באליפות אירופה ביוון. לפי ההחלטה אמש תוקם קרן מיוחדת לשחקני הנבחרת בה יופקדו התשלומים לשחקנים. על מועד הפירעון והתנאים ידונו תוך כמה שבועות.

תוקף ההחלטה הוא החל מאתמול (1.9), כך שבסכום כלולים רק השחקנים הנמצאים בסגל הנוכחי. לפי ההחלטה יקבלו השחקנים 30 דולר רטרואקטיבית לגבי כל משחק בין־לאומי ששיחקו בעבר. סכום זה יופקד בקרן השחקנים. שחקנים ששיחקו בעבר בנבחרת, אך לא נמנים עתה על סגל הנבחרת לא יהיו חברים בקרן. אם יוזמנו בעתיד שחקנים אלה יקבלו גם הם תשלום רטרואקטיבי עבור משחקים בעבר.

לעתיד יקבלו השחקנים 100 דולר עבור כל משחק בין־לאומי. לגבי משימות מרוכזות, כמו הקרובה בבולגריה, יקבעו מענקים מיוחדים, שיתנו במיקרה שהנבחרת תעמוד במשימה. אם תעלה הנבחרת לדרג א' אחרי הטורניר בבולגריה יקבל כל שחקן סכום של 500 דולר.

ההחלטה בעניין התקבלה פה אחד לאחר דיון שארך יותר מחמש שעות בנשיאות איגוד הכדורסל. לפני הדיון בתקנון קיבלה הנשיאות דיווח על הכנות הנבחרת לטורניר דרג ב' בבולגריה. במהלך הדיון היו חילופי דברים בין יו"ר הועדה המיקצועית איתן חפר לבין יו"ר מכבי ת"א שמעון מזרחי. חפר תקף "מאמנים מסויימים" בלי שנקב בשמם, שפגעו בהכנות הנבחרת, היות שלא התחשבו בצרכי הנבחרת. היו"ר שמעון מזרחי הגיב על דברים אלה וטען שגם לקבוצות היו צרכים משלהן, שגם בהן היו צריכים להתחשב. חוץ מזה, טען, שלא היה שום צורך להעלות את הנושא בישיבה זו. לאחר מכן נירגעו הרוחות.

הנבחרת הוזמנה לארה"ב

מאת יוסי לוין
סופר "ספורט הארץ"

נבחרת הכדורסל של ישראל הוזמנה לארצות הברית לסידרת משחקי אימון נגד הנבחרת האולימפית של ארה"ב. ההזמנה לנבחרת הגיעה ביוזמתו של אלן שרמן מהועד האמריקאי למען הספורט בישראל.

לפי ההזמנה, שנתקבלה לפני כמה ימים, אמורה הנבחרת לשהות באוניברסיטת ג'ורג'טאון. הועדה המיקצועית של איגוד הכדורסל דנה אתמול בהזמנה ואישרה אותה עקרונית. למרות זאת עדיין לא ברור אם הביקור יצא לפועל. בהזמנה דובר על סידרת משחקים בקיץ, אבל לא הוזכרו שם תאריכים מדויקים.

עתה מחכים באיגוד לפרטים נוספים, כדי לקבוע סופית את ענין הנסיעה. הנבחרת תוכל לצאת לארה"ב, רק אם המבחנים יהיו בחודש יוני. ב־28 ביוני מתחיל בהולנד הטורניר הקדם האולימפי, כך שהמשחקים בארה"ב חייבים להיערך בתחילת החודש.

הפגנות בתיאום עם המשטרה

(סוף מעמוד 1)

כמה עובדים של התעשיה האווירית יגישו באורח סמלי בקשות לאשרת הגירה בשגרירויות ארה"ב וקנדה, כדי להמחיש מה עלול לקרות אם אכן ייגנז הלביא.

בשעות הערב יקיימו הפגנות ליד בתיהם של חלק משרי הממשלה שהצביעו נגד פרוייקט הלביא.

אתמול נשקלה אפשרות נוספת – להוסיף לימים אחדים את פעולת המחאה של העובדים, ולנצל את פסק הזמן כדי לנסות ולשכנע שרים לתמוך ביוזמה לעריכת רוויזיה בהחלטת הממשלה.

2 מיליון דולר

יהונתן שרמן, כתב "הארץ", מוסר כי הנזק הישיר של השבתת מפעלי התעשיה האווירית ביומיים האחרונים על-ידי העובדים נאמד בשני מיליון דולר – מהם נזקים כלכליים בבירים. הנזק כולל רק את הוצאות שכר העבודה לכמחצית מ-20 אלף עובדי הקונצרן, שעסקו ביומיים האחרונים בהפגנות ולא בעבודה יצרנית.

התעשיה האווירית מתכוונת בשלב זה לשלם לעובדים את מלוא משכורתם, ולא לנכות את ימי ההפגנות משכר העובדים, למרות שבמפעל העובדים אינם נשמעים להוראות ההנהלה אלא רק להנחיות מועצת העובדים.

הנהלת התעשיה האווירית לא ניסתה לבלום את מועצת העובדים מלבצע הפגנות. מועצת העובדים סרבה אתמול להיפגש עם משה קרת, מנכ"ל התעשיה האווירית.

מועצת העובדים אירגנה אתמול את ההפגנות על-פי תכנון מדוקדק. במסגרת הפרות הסדר שולבו עובדים מכל מפעלי הקונצרן, ובכלל זה מפעל התעשיה האווירית ברמת הגולן, חברת "דמתא" בבאר-שבע, "אלתא" באשדוד, "שהל" בלוד ו"מבט" ביהוד. במועצת העובדים העריכו כי בהפגנות השונות השתתפו קרוב ל-15 אלף מעובדי התעשיה האווירית.

חסימות צמתים

נזיית אמיתי, ראובן שפירא וחיים הנדוורקר, מוסרי "הארץ", מוסרים כי חברי הועד עצמם שומרים בסודיות רבה את תכניות המחאה שלהם, אפילו מהעובדים עצמם, המתודעים על הפעילויות השונות בצמוד לביצוען. המשטרה נאלצה לרתק כ-2,000 שוטרים לטיפול בהפרות הסדר ובנסיונות של המפגינים לחסום צירי תנועה ראשיים.

אתמול ב-7 בבוקר ניסו העובדים (שיצאו בעשרות אוטובוסים) לחסום את מסלולי הטיסה בנמל התעופה בן-גוריון, ועשו דרכם לכיוון אולם הנוסעים. שוטרי נמל התעופה ומשמר הגבול חסמו את דרכם של מאות העובדים, וכעבור זמן קצר התפנו העובדים מרצונם. יחזקאל פונגסקי, חבר ועד הפעולה, טען כי רק מספר מועט של עובדים פרץ למסלולי ההמראה והנחיתה בנמל התעופה, ומרבית המפגינים ניצבו מעבר למחסומי המשטרה.

צמתים רבים נחסמו גם אתמול על-ידי מפגינים, בחלקם הבעירו צמיגים, ושיירות ארוכות השתרכו עד שפנו המפגינים ממקומם. דווח על קטטות שפרצו בין העובדים והנהגים הזועמים. ב-8 בבוקר, חסמו מפגינים גם את כביש ירושלים–תל-אביב, ליד הכניסה לכפר חב"ד, ואת צומת מסובים. המשטרה נעזרה בגררים וחסימות מתוכננות של צומת מורשה וצומת הקאנטרי-קלאב.

מפגינים צרו אתמול על בניין הוועד הפועל של ההסתדרות לקראת בואו של שר האוצר לשיחות עם צמרת ההסתדרות, וקראו לעבר משה נסים קריאות גנאי. קודם לכן גרמו עובדי התעשיה האווירית שיבושים לתנועה ברחובות ארלוזורוב, אבן-גבירול וקפלן בתל-אביב, בכיכר מלכי ישראל וברחוב הירקון, בקרבת מרכז מפלגת העבודה.

מאות עובדי התעשיה האווירית פרצו אתמול לשטח משרד הביטחון והמטכ"ל בקריה בתל-אביב. החיילים שעמדו בכניסה למתקן לא הצליחו למנוע את הפריצה. מאות העובדים הולכו לנוע לעבר בניין משרד הביטחון, שם נבלמו על-ידי חיילים, שוטרים ואנשי ביטחון. המפגינים תבעו להיפגש עם שר הביטחון, יצחק רבין, אך זה לא היה במקום.

חתול ועכבר

ממשטרת מחוז המרכז נמסר כי קצינים בכירים נמצאים בקשר עם ועד עובדי התעשיה האווירית. במקומות מועדים לפורענות רוכזו שוטרים רבים ואנשי משמר הגבול, בכללם שוטרים מיחידות הבילוש והחקירות, שלבשו, לראשונה מזה זמן רב, מדים, והוצבו בכבישים במסגרת הכוחות לפיזור ההפגנות. הטיפול בשמירת הסדר אתמול גרם לשיתוק כמעט מוחלט בפעילות המשטרה בגזרים אחרים, כמו המלחמה בפשיעה.

בשעות לפני הצהרים התנהל בכבישי המרכז, תל-אביב, השרון וגוש דן, מעין משחק של חתול ועכבר בין השוטרים לבין האוטובוסים של אנשי התעשיה האווירית, שעשו נסיונות מעייה כדי להיכנס לתל-אביב. המשטרה נעזרה בדיווחים ממסוק ואופנועים שסיירו בכבישים הראשיים.

מדיניות המשטרה, שהתקבלה בהתייעצויות של גורמים בכירים, היתה לפעול באיפוק מירבי, תוך הבנת המצוקה של עובדי התעשיה האווירית, ולאפשר להם "לשחרר קיטור". באלות השוטרים נעשה אתמול שימוש מועט ביותר.

נגד נהגי "אגד" שהסיעו את המפגינים, וגרמו להפרעות בתנועה, הודיעה המשטרה כי תפתח תיקים פליליים. הם יועמדו לדין על השתתפות בהפרות סדר והפעילות בלתי-חוקית. במהלך אירועי יום אתמול עצרה משטרת תל אביב שמונה ממפגינים, רובם בצומת הקאנטרי-קלאב.

הפרעות בצפון ובדרום

שמואלה מכבה, כתבת "הארץ" בגליל, מוסרת כי כמאה איש, מעובדי תעשיות גולן וזהרא בית-שאן, הפריעו אתמול להנחת אבן הפינה למפעל מים ודיש שבערבה במושב הזורעים, באזור הפוריה, ליד טבריה. המפגינים הגיעו בשלושה אוטובוסים לטקס שבו השתתפו השרים אריה נחמקין ומשה נסים. העובדים התפזרו לפי דרישת המשטרה.

איתן רבין, כתב "הארץ", מוסר כי מעובדי התעשיה האווירית בבאר-שבע נעצרו אתמול על-ידי המשטרה, אחד מהם נפצע קל בר-גלו, במהלך עימות אלים שארע אתמול עם שוטרים בצומת בית קמה. עובדי התעשיה האווירית בבאר-שבע חסמו כבישים, והבעירו צמיגים.

בר-לב: מעתה יישמר החוק

(ע.) שר המשטרה, חיים בר-לב, אמר אמש כי ביומיים הראשונים נתנה המשטרה כמעט יד חופשית למפגיני התעשיה האווירית להביע את זעמם ואכזבתם, ואילו מעתה יאפשרו להם להביע את מחאתם רק בדרכים חוקיות. השר ציין כי כבר אתמול היתה זו "יד חופשית בערבון מוגבל". בר-לב, שרואיין בגלי-צה"ל, הטעים, כי "גם בהפגנות של חרדים הולכים לא שוברים מיד עצמות".

נסים מבין לרוח העובדים

יהודית ויגקלה, סופרת "הארץ", מוסרת כי שר האוצר, משה נסים, שנפגש אתמול עם נציגי התעשיה האווירית, אמר כי הוא מבין לרוח העובדים, אך עתה יש לדאוג למכשיר הטכנולוגי הגבוה של התעשיה האווירית ולכוחות המבריקים המצויים בה, תוך שמירה מקסימלית על רמת התעסוקה וצמצום הנזק.

יעקב שפי, המזכיר הארצי של עובדי התעשיה האווירית התבצל באוזני מזכ"ל ההסתדרות על התנהגות העובדים כלפיו שלשום בכנס עובדי התעשיה האווירית, שכן קיסר נמנה עם תומכי הלביא. קיסר שוחח אתמול עם מספר שרים ובכך הצטרף ליוזמה להחזיר את הדיון לממשלה.

לטענת יעקב שפי, רק כ-10% מתקציב החלופות, דהיינו 10 מיליון דולר, יוקצבו לתעשיה האווירית, ופירוש הדבר פיטורים לאלפי עובדים.

קרת: לשמור על החוק

מנכ"ל התעשיה האווירית, משה קרת, שיגר אתמול לעובדים איגרת הקוראת להם לשמור על החוק בפעולות המחאה שלהם. לדברי האיגרת, אירועי היומיים האחרונים מדרדרים את החברה לנקודה מסוכנת מאין כמוה.

עובדי התעשיה האווירית רואים בדברי שר הביטחון, יצחק רבין, דמגוגיה ושימוש במספרים לא נכונים – הצהיר אתמול יחזקאל פונגסקי, חבר ועד הפעולה של עובדי התעשיה האווירית למלחמה בביטול הלביא. פונגסקי הבהיר אתמול כי בכוונת העובדים לצאת למאבק חזקה מתמיד, והמאבק יימשך בכל עוז: "עדיין לא מיצינו את יכולתם של 20 אלף העובדים ובני משפחותיהם", אמר, והוסיף כי אלמנט ההפתעה ימשיך להישמר.

פונגסקי טען כי הנהלת התעשיה האווירית אינה מעורבת בצעדי המחאה של העובדים, ולמעשה לא נשמע להנהלה.

שינוי תובעת לברר

תנועת שינוי פירסמה אתמול הודעה התובעת מראש הממשלה ומשר הביטחון לנקוט צעדים משמעתיים נגד עובדי התעשיה האווירית, ולנכות משכרם של אלה שעברו על החוק. שינוי תובעת לברר אם אין הנהלת התעשיה האווירית שותפה בשתיקה למהומות ולמעשים הזדוניים של העובדים, והורע אלה פעלה לחזרה לעבודה תקינה.

בליכוד יוחלט היום

(סוף מעמוד 1)

מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס נועד אתמול בארבע עיניים עם השר אריאל שרון, אשר תקף שלשום בחריפות רבה את יוזמתו להביא להפסקת פרוייקט הלביא.

מאחזים עיני הציבור

שרים במערך טענו אתמול שראשי התעשיה האווירית והעובדים מאחזים את עיני הציבור בנתונים על הפיטורים המתוכננים שבדרך. לדבריהם, במסגרת פיטורי הייעול, שעליהם הוחלט בתעשיה האווירית עוד לפני ההחלטה על ביטול פרוייקט הלביא, מפוטרים השנה 1200 עובדים. במסגרת המאבק הציבורי שהם מנהלים עתה, טוענים עובדי התע"א כי מפוטרים אלה הם קרבנות החלטת הממשלה מיום ראשון האחרון.

רשימות בתעשיה האווירית

א. קין, סופר "הארץ", מוסר כי הנהלת התעשיה האווירית הכינה אתמול רשימות פיטורי כ-3000 עובדים במסגרת סגירת פרוייקט הלביא אך עיכבה משלוח ההודעות בהענותה לפניות שהופנו אליה מצד גורמים שונים, בהם גורמי בטחון. עם זאת נמסר מהנהלת התעשיה האווירית כי לא ניתן יהיה לעכב את הפיטורים לזמן רב משום שברגע שבו החליטה הממשלה על סגירת פרוייקט הלביא חובה עליה, במסגרת הסגירה, לפטר כמה אלפי עובדים.

יהודית ויגקלה, סופרת "הארץ", מוסרת כי שר האוצר, משה נסים, הבטיח אתמול לנציגי התעשיה האווירית לפעול בארץ ובארצות הברית כדי לצמצם ככל האפשר את היקף הפיטורים בעקבות ביטול פרוייקט הלביא. ... של עובדי התעשיה האווירית, יעקב שפי, אמר בתום הפגישה עם שר הבטחון חשש מתשלום פיצויים מגדלים למפוטרים בתע"א, גם לאלה מהעובדים שהיו מפוטרים בלא כל קשר לביטול פרוייקט הלביא.

חלק מפגישותיו של שר האוצר, משה נסים, בביקורו הקרוב בוושינגטון יוקדשו לדיון בפרטי התוכנית של סגירת פרוייקט הלביא. שר האוצר יתחיל ללבן את פרטי ההסכמות וההבטחות האמריקאיות שניתנו לשר הבטחון, יצחק רבין, בביקורו בארה"ב, ולפרס ושמיר באיגרת מיוחדת של הממשל שנמסרה להם ערב ההצבעה.

נבון תוקף את שמיר

(ע.) סגן ראש הממשלה יצחק נבון תקף בחריפות את דברי ראש הממשלה יצחק שמיר כאילו החלטה בעניין הלביא מהווה פגיעה במדינה. סגן ראש הממשלה דיבר אתמול בטכס פתיחת שנת הלימודים תשמ"ח במכללת "אורט" בירושלים.

"בכך", אמר נבון, "מאשים שמיר את מ"מ שמעון פרס ואת שרי הבטחון והאוצר בפגיעה במדינה. מה דינם של אנשים שפוגעים במדינה", שאל נבון. "כיצד יכול ראש הממשלה לפעול כנגד החלטת ממשלתו?"

ועדת העבודה מתכנסת

צבי זרחיה, סופר "הארץ" לעניני כלכלה, מוסר כי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת תתכנס הבוקר לישיבה מיוחדת שבה תידון ההשפעה של ביטול הלביא על התעסוקה בעיירי הפיתוח.

יו"ר הועדה ח"כ אורה נמיר (מערך) תובעת ממערכת הבטחון למנוע צמצום וסגירת מפעלים בעירי הפיתוח עקב הפסקת הלביא. לדעתה, האתגר העיקרי של הועדה שהוקמה במערכת הבטחון למציאת חלופות תעסוקתיות למפוטרי

האוצר כי אין בכך תשובה לבעיית העובדים.

רק 90 מיליון דולר

ראובן פדהצור, מוסרו הצבאי של "הארץ", מוסר כי לרשות התעשיה האווירית נותרו 90 מיליון דולר בלבד מתקציב הלביא, לתקופה שתסתיים ב-31 במארס 1988. בתקציב הבטחון לשנת 1987 הוקצו ללביא 209 מיליון דולר, וועדת הכספים אישרה העברת מחצית מהסכום לתע"א, לצריכה של חצי שנה. אך, בתע"א צרכו יותר ממחצית הסכום ועתה כאמור נותרו לרשותה רק 90 מיליון דולר.

גורמים בצה"ל הביעו דאגה מהאפשרות שבשל לחץ עובדי התע"א, יופנו למפעל עבודות מיותרות, רק על מנת לרצות את העובדים. כמו כן הובע במערכת

הלביא היא להמנע מפגיעה תעסוקתית בעיירי הפיתוח. לדעתו, לעובדים במרכז הארץ ישנם אפשרויות תעסוקה רבות מאלו המוצעות לתושבי עיירי הפיתוח ולפיכך יש לשים דגש למניעת אבטלה בעיירי הפיתוח.

לחץ בלתי הוגן

צבי בראל, שליח "הארץ" בארה"ב, מוסר כי חבר ועדת החוץ של בית הנבחרים, מל לוויין, גורס, כי הלחץ הבלתי פוסק של הפנטגון השפיע מראש על החלטתה של ממשלת ישראל ופגע בכך באפשרות לייצר מטוס משוכלל. "אני חש שהתערבות הפנטגון בנושא זה היתה אומללה והשפיעה מראש על התוצאה ובכך פגעה באפשרות לייצר את מה שהיה ודאי מטוס יוצא מגדר הרגיל". בהמשך

מפקד משטרת תל-אביב ניצב גבי עמיר ומפגיני התעשיה האווירית, אתמול בצומת הרחובות רוקח־אבן גבירול. (צילום: עוזי קרן)

אמר לוויין: "אני מאמין שהפנטגון היה מגלה כלפי תקציבנו את אותה זהירות אותה הוא מראה כלפי תקציביהן של מדינות אחרות".

לוויין, המכהן גם כחבר בכיר בתת ועדת החוץ לעניני המזרח התיכון ושהינו בעל הצעת החוק שאפשרה להוציא בישראל חלק מכספי הסיוע עבור הלביא, מזהיר את הממשל מפני פגיעה בכספים אלה. "אהיה מופתע אם הממשל הזה שבאופן בלתי פוסק ביקש לשכנע את ישראל לרדת מפרויקט הלביא, תהיה לו התוצאה להגיע שכספי סיוע המוצאים בישראל יקטנו בשל ביטול הפרויקט אחרי הלחץ שהופעל על ידי הפנטגון במיוחד ועל ידי גורמים אחרים בממשל".

לוויין אמר בראיון ל"הארץ", כי הוא עצוב מכך שהיה צורך לקבל את ההחלטה, ואין הוא מקבל באיש מעובדי הממשלה שהיו מעורבים ... להחליט. הוא דוחה את האפשרות שחברי הקונגרס שתמכו בלביא הוכזבו על ידי ממשלת ישראל, שהרי מראש הדגיש הקונגרס, כי ההחלטה תהיה של ממשלת ישראל. כפי שתמכנו ביצור הלביא אנו נעמוד מאחורי ממשלת ישראל בהחלטה החדשה. הסיוע לישראל לא יקטן ואין מקום לכל דעה קדומה נגד פרויקטים עתידיים שתגיש ישראל.

מו"מ אוצר

(סוף מעמוד 1)

.1988

שר האוצר משה נסים הגדיר אתמול את שיחתו עם קיסר וצמרת ההסתדרות כיסודית, לבבית ומועילה. "אפשר לומר שהתקדמנו ואנו קרובים יותר להסכם משהיינו בשבועות האחרונים", אמר שר האוצר. עם זאת, מזכ"ל ההסתדרות נקט גם אתמול עמדה זהירה באומרו, כי יש עדיין סעיפים שאינם מקובלים על ההסתדרות.

משיחותיהם הובהר כי תוספת השכר תהיה מדורגת באופן שבעלי השכר הנמוך יקבלו את מירב התוספת בעוד בעלי השכר הבינוני הגבוה יקבו אך מעט מתוספת של ממש בהסכם הקרוב.

הצדדים הסכימו עקרונית על צמצום בשעות העבודה ויתכן כי כבר בהסכם הנוכחי עובדי הציבור יעבדו שעה פחות. אך עדיין נותרה בעיית כיצד ליישם את ההחלטה שכן בין עובדי המיגזר הציבורי ישנן קבוצות עם הסכמים שונים, מהם העובדים עד 47 שעות ומהן כאלה העובדים כבר היום פחות מ-40 שעות.

כיצד ליישם קיצור בשעות

הויכוח בין ההסתדרות לאוצר מתמקד בשלב זה בשאלה כיצד ליישם את קיצור שעות העבודה ביחס לקבוצות השונות.

שר האוצר דחה את הגירסה הרווחת שברצונו לסיים את הדיונים עם ההסתדרות עד יציאתו במוצאי שבת לארצות הברית. הוא הוסיף ואמר כי אם יהיה צורך, ידחה את נסיעתו, הכל בהתאם לנסיבות.

נציגי ההסתדרות והאוצר ישובו וייפגשו גם היום להמשיך בדיונים כדי להשלים את פרטי ההסכם המתגבש, אך עדיין קיים ספק רב אם כל האיגודים המקצועיים יחתמו על ההסכם, שכן בעיקר האיגודים המייצגים עובדים מקצועיים, אקדמאים ושאר רפואיים, גורסים שההסכם המתגבש לא ישפר הלכה למעשה את תנאי העבודה והשכר של חבריהם, וממילא אין טעם להתחם עליו ולקשור בכך את הידיים מלנהל מאבק מקצועי נפרד.

כנס חרום של ועדי העובדים בבתי הספר החקלאיים הפנימייתיים הוליט לפתוח החל מהיום בעיצומים ומאיים להחריפם אם תוך חמישה ימים הנהלת משרדי האוצר והחינוך לא יפתחו במשא ומתן איתם.

פסגה חדשה...

שמחנו מאד על ההיענות הנפלאה לפתיחת המלון.
צר לנו שאנו נאלצים להשיב לכל כך הרבה פניות: "התפוסה מלאה".
תודה שהתקשרתם.

נשמח לראותכם בקרוב

הייאט רג'נסי ירושלים
HYATT REGENCY JERUSALEM
רח' לח"י 32, ירושלים 97665, טלפון: 821333 (02)
פקסימיליה: 815947 (02), טלקס: 26174 HYTJR

בית אבות "גאולה" בע"מ

* לפנסיונרים ולגיל הזהב
* לעצמאים ותשושים
* השגחות רפואית 24 שעות ביממה
* עזרה ברחיצה ובאכילה

כשר – מקום יפה ומפואר
בנים – רח' בן-גוריון 51 03-861144
סניף בגבעתיים – רח' רמב"ם 29 03-313846

בל.ת מימון והנפקות (1981) בע"מ

הודעה על תוצאות הנפקה

על פי תשקיף מיום 27.8.1987 הוצעה לציבור סדרה של אגרות חוב רשומות על שם 1993-1999 (סדרה 7), נושאות ריבית בשעור של 7% לשנה, צמודות קרן וריבית למדד המחירים לצרכן בערך נקוב כולל של 18 מליון ש"ח. מתוכן אגרות חוב בערך נקוב כולל של 17,730,000 ש"ח הוצעו לציבור בשלב ראשון במכרז, במחיר מינימלי השווה ל-94.5% מערכן הנקוב.

על פי ההסדר להבטחת מסחר סדיר באגרות החוב כאמור בעמוד א"3 וא"6 בתשקיף, התחייבה חברה כללית לניירות ערך בע"מ, בהתקשרות מוקדמת, לרכוש במחירה סגירת רשימת ההזמנות במכרז, את אגרות החוב המוצעות בערך נקוב כולל של 220,000 ש"ח באותם התנאים ולפיהם הוצעו ... ובאמצעות כל ... הבורסה.

רשימת ההזמנות נפתחה ביום 31.8.1987 ונסגרה בו ביום, עקב חתימת יתר. עד לסגירת ההזמנות, נתקבלו מהציבור 892 הזמנות בערך נקוב כולל של כ-62.81 מליון ש"ח, דהיינו, הזמנות יתר של כ-פי 3.5. לפיכך, החברה הקצתה לציבור את אגרות החוב בערך נקוב כולל של כ-45.07 מליון ש"ח. מחיר ההנפקה נקבע ל-106.5% מערכן הנקוב. במחיר זה ומעלה נתקבלו בקשות לאגרות חוב בערך נקוב כולל של כ-17.74 מליון ש"ח.

לפיכך, הקצתה החברה לכל מבקש במחיר 107% ומעלה, את מלוא הכמות שביקש, ולמבקשים במחיר ההנפקה הוקצו 99.3724% מהכמות.

למבקשים במחיר הנמוך מהמחיר שנקבע במכרז, לא הוקצתה כל כמות. החברה מודה לציבור על האמון בה ועל ההיענות לתוצאות ההנפקה.

עיריית חיפה

– משרד מהנדס העיר
הועדה המקומית לתכנון ולבניה העיר חיפה
רחוב ביאליק 3, חיפה
טלפון מספר – 04-640775
פר–357

הודעה על-פי סעיף 149, לחוק התכנון והבניה תשכ"ה-1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על-ידי:
יוחנן וחנה שמלביץ – לאשר ביעוד התקנת גגון כניסה לדירה הדרום-מערבית שבקומת הקרקע בבנין הקיים ברחוב קומוי מס' 8 חלקה 152 בגוש 11200 ושתרמו. הבקשה כרוכה בעודף שטח מעל למותר.

אפשר לעיין בבקשה בתכנית ובחוות דעת ... על הבניה, בבנין העיריה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים א',ג',ה', בין השעות 08.00–11.30.

המעונין להגיש התנגדות לבקשה, יגישה לפי הכתובת הנ"ל, תוך שבועיים מיום פרסום הבקשה.

אליעזר יגובייץ
מהנדס העיר

משוב מחשבים בע"מ

הודעה בדבר אסיפה כללית יוצאת מן הכלל

של בעלי כתבי האופציה (סדרה 1) של החברה שתתקיים במשרדי החברה ברחוב בצלאל 3, רמת-גן ביום 22.9.1987 בשעה 12.00.

על סדר היום:
1. אישור קיצור תקופת המימוש של כתבי האופציה (סדרה 1).
2. שונות.

בפקודת הדירקטוריון
חיים אפרימה, עו"ד

אמנונים חברה לעבודות עפר בע"מ

הודעה על פרסום תשקיף

בהתאם לסעיף 23 לחוק ניירות ערך, תשכ"ח – 1968, ניתנת בזה הודעה על פרסום תשקיף בדבר הצעה בדרך של זכויות של 236,500 מניות רגילות על שם בנות -.1 ש"ח ע.נ. כ"א של החברה בערך נקוב כולל של -.236,500 ש"ח. המניות האמורות מוצעות לבעלי המניות של החברה במחיר של 5.50 ש"ח למניה (550%) לפי היחס של 5 מניות רגילות בנות -.1 ש"ח לכל 2 מניות רגילות בנות -.1 ש"ח שתהיינה רשומות על שמם בתום יום העסקים בתאריך 4 בספטמבר 1987.

לחברה אין פעילות עסקית בישראל. כל הפעילות מתבצעת ע"י החברות הבנות בחו"ל (המהוות את הנכס היחידי של החברה) כאשר המנהלים הפעילים של החברה שוהים באופן קבוע בחו"ל.

בחוות הדעת של רואי החשבון על הדו"חות הכספיים נכללה הפסקה הבאה:
בדו"ח הכספי המאוחד ליום 31 בדצמבר 1986 היה לחברה גרעון בהון בסך 2.8 מליון ש"ח בערך וגרעון בהון החוזר בסך 2.35 מליון ש"ח בערך. אף על פי כן הוצגו הדו"חות לפי עקרון של "עסק ממשיך" (GOING CONCERN).חוות דעתנו מיום 24 באפריל 1987 על הדו"חות הכספיים המתייחסים לתקופה זו הוכפפה למימושן של הנחות מסויימות של הנהלת החברה אשר טרם התממשו במלואן. יחד עם זאת, נוכח ההתפתחויות שחלו לאחר תאריך הדו"ח הכספי כמפורט בבאור 18, איננו רואים עוד צורך בהמנעות האמורה.

מניות החברה נסחרות בבורסה במסגרת "הרשימה המקבילה".

להלן נתונים על הגרעון בהון העצמי (המאוחד) באלפי ש"ח מתואמים לש"ח של חודש דצמבר 1986 לתאריכים דלהלן:

	ליום 31 בדצמבר 1986	ליום 31 במרץ 1986	ליום 31 במרץ 1985	ליום 31 במרץ 1984
הון מניות וקרנות הון	1,517	1,454	1,448	1,443
התאמות הנובעות מתרגום דו"חות כספיים של החברות הבנות בחו"ל	(576)	94	302	–
יתרת הפסד	(3,774)	(5,387)	(6,148)	(1,930)
גרעון בהון	(2,833)	(3,839)	(4,699)	(487)

בין בעלי העניין בחברה קיים הסכם הצבעה (ראה עמ' ב-6 בתשקיף).

בעלי ענין בחברה התחייבו לנצל את הזכויות המוצעות להם על פי תשקיף זה בסכום כולל של 972,460 ש"ח. תמורת ההנפקה (נטו) הינה בסך 1,092 אלפי ש"ח והיא מיועדת לפרעון חובות. החברה והחברות הבנות תפרענה לבעלי הענין, מתוך כספי תמורת הנפקה זו חובות המגיעים להם בסכום כולל של כ-780,000 ש"ח. ההנפקה על פי תשקיף זה הינה בין הגורמים העיקריים המאפשרים לראות את החברה כ"עסק ממשיך" (GOING CONCERN)

3 מבין המנהלים בחברה מקבלים מן החברות הבנות משכורות בסכום כולל של 216,000 דולר ארה"ב בשנה.

ליום 30 ביוני 1987 היו לחברה התחייבויות (במאוחד) בסכום כולל של כ-11 מליון ש"ח, מתוכם כ-6.3 מליון ש"ח מובטחים ע"י שעבודים.

החברה תשלח לזכאים הרשומים (כהגדרתם בתשקיף) מכתבי זכויות בגין המניות מהנפקה זו להן הם זכאים, בצירוף עותק מתשקיף זה וטופס בקשה לנצול זכויות. ניתן להשיג עותקים מתשקיף זה גם אצל בנקים וחברים אחרים בבורסה לניירות ערך. הזכאים לזכויות יוכלו לנצל את זכויותיהם באופן הקבוע בתשקיף.

החברה תשלם בהנפקה זו עמלות ותשא בהוצאות (משוערות) בסכומים המהווים יחד כ-16% מתמורת ההנפקה.

נגד החברה ומנהליה ה"ה אמנון בן יהודה ואמנון ויגברג והגב' סוניה בן יהודה הוגש כתב אישום בגין עבירות על חוק ניירות ערך, תשכ"ח – 1968. כתב האישום מייחס לנאשמים עבירות של תיאור שלא באמנות והבאת פרט מטעה בתשקיף החברה שפורסם ביום 31.5.83 וכן תרמית בקשר לניירות ערך באותן נסיבות – עבירות על הסעיפים 53(א) (1) ו-54 (א) (1) לחוק האמור.

לדעת מנהלי החברה, לחברה ולמנהליה הגנה טובה כנגד כל האישומים המיוחסים להם בכתב האישום.

להנפקה זו אין חתם

מודעה זו באה במקום מודעה קודמת שנפלה בה טעות.

תאריך התשקיף: 31 באוגוסט 1987

אשראי שמח לתשמ"ח

בקו־אופ קונים כבר היום
את קניות ראש השנה
ומשלמים בעוד חודשיים
ב־2 בנובמבר 87*

לבעלי כרטיסי אשראי ישראכרט ויזה וקו־אופ זהב

*בסניפי סופר קו־אופ על כל קניה מעל 50 ש"ח בסניפי היפר קו־אופ וקו־אופ רעננה מעל 100 ש"ח.
לא כולל חנויות אלקטרוליין. לאלקטרוליין תכניות אשראי מיוחדות ונפרדות.

סופר קו־אופ · היפר קו־אופ של רשת הריבוע הכחול

חדשות כלכלה

ערכה הנכסי של חברת ניקוב צנח בן־לילה ב־70 אחוזים

הרשות לניירות ערך אילצה את החברה להפחית 2.6 מיליון ש' מהונה העצמי ● אחד מבעלי העניין בחברה הוא זאב רפואה, המכהן גם כמנכ"ל רשות החברות הממשלתיות

מאת נחמיה שטרסלר

הרשות לניירות ערך אילצה את חברת "ניקוב מחשבים" להפחית 2.6 מיליון שקל מההון העצמי שלה ערב יציאתה לבורסה. פירוש הדבר שערכה הנכסי של החברה ירד בין לילה ב־70%.

בניקוב להציג הון עצמי של 3.8 מיליון שקל — כפי שהציגה החברה לגבי סוף 1986 — אילצה אותה הרשות בבדיקה עומד להציג 1.2 מיליון שקל.

אחד מבעלי העניין בחברה הוא זאב רפואה המכהן גם כמנכ"ל רשות החברות הממשלתיות במשרד האוצר. הציבור הרחב מחזיק ברוב המניות.

בבדיקה של הרשות לניירות ערך לרגל ההנפקה של החברה באוגוסט ספטמבר, התברר שבשנת 1982 מכרו בעלי העניין בניקוב — לחברת ניקוב — חברות פרטיות שהיו בשליטתם. תמורת חברות אלו קיבלו בעלי העניין מניות של ניקוב.

המחיר ששולם עבור החברות היה גבוה ב־2 מיליון שקל מהערך של אותן מניות בספרים, כך שההפרש, הנקרא "הפרש מקורי", נרשם ב־1982 כנכס במאזן. הרשות לניירות ערך כפתה על החברה למחוק את "נכס" זה, מה שגרם לירידת הון של 2 מיליון שקל.

נוסף לכך, רשמה ניקוב הוצאות פיתוח של תוכנות, כאילו היו גם הן נכס, בניגוד לכללים המקובלים. הרשות אילצה את ניקוב למחוק גם "נכס" זה, בשיעור 0.6 מיליון שקל. כך שהון ניקוב ירד ל־1.2 מיליון שקל.

משמעות הדבר הוא שהמשקיעים ניסתה זה שנים ארוכות לפי שווי נכסי הגבוה פי שלוש מההון האבסולוטי שלהן. הרשות מחקה באחרונה היוון של הוצאות מו"פ גם לחברות אית"ם ולחברות יבוא.

"אני מקווה לשיתוף־פעולה בין ישראל וסין, שיילך ויגבר בתחומים רבים, ולא רק במדע", אמרו מדענים מסין שביקרו אתמול באוניברסיטת תל־אביב, לאחר שהשתתפו בקונגרס בינלאומי לביופיזיקה, שבו השתתפו. האורחים סיפרו כי בסין מתקבלים לאוניברסיטאות פחות מחמישה אחוזים מבוגרי בתי הספר התיכוניים. מסתבר ששליש מהסטודנטים בסין הם נשים, אולם בבתי הספר לרפואה הן מהוות הסטודנטיות 60%. רוב מסיימי בתי הספר לרפואה בסין עוסקים ברפואה משפחתית, ורק מיעוטם משתלם בבתי־חולים אוניברסיטאיים. האורחים מסין התעניינו במחקר בביופיזיקה, ברפואה בתוך לכימיה ובבית הספר לרפואה, וביקרו בספריית בקמפוס. בתמונה: פרופ' יוהיב לה, כנן דיקאן בית הספר לרפואה, העתיד לבקר בסין בנובמבר, נתן הסברים לאורחים מסין במעבדה לאלקטרופיסיולוגיה. (תצלום: ישראל הדרי, ישראל סאן)

זלמן שלו, יו"ר אגף האלקטרוניקה בהתאחדות התעשיינים:

יש לפרק את התעשיה האווירית לחברות בודדות ולמכור אותן

משרד הביטחון חייב למכור את מפעלי התעשיה הבטחוניים שבבעלותו, כיוון שנוצר מצב שבו הוא מוסר הזמנות למפעלים אותם הוא מנהל ושאת מכירותיהם הוא רוצה לקדם, גורר קיצוץ המקורות התקציביים שלו עקב הפסדי מפעלים אלו

מאת יונתן שרמן

משרד הביטחון חייב למכור את מפעלי התעשיה הבטחוניים שבבעלותו, מכיון שנוצר מצב שבו הוא מוסר הזמנות למפעלים שהוא מנהל ושאת מכירותיהם הוא רוצה לקדם, גורר קיצוץ המקורות התקציביים שלו עקב הפסדי מפעלים אלו — אמר אתמול זלמן שלו, היו"ר היוצא של אגף ה[illegible] והאלקטרוניקה בהתאחדות התעשיינים ויו"ר חברת "אלישרא" במסיבת עיתונאים בתל אביב.

לדבריו, בבקרה של התעשיה האווירית יש לפעול מיד להוצאת החברות הקטנות של הקונצרן מבעלותו ולמכרן ליזמים פרטיים כיחידות נפרדות. רק כך ניתן יהיה להעמיד את היקף התעשיה הבטחונית על מימדים מצומצמים, המתאימים למשק הישראלי.

בהתייחסו לפרוייקט הלביא, שגם מפעלו "אלישרא" היה שותף בו, אמר זלמן שלו, שבמצב הכלכלי הנוכחי לא ניתן היה לגמור את הפרוייקט. "יש לקבל את ההחלטה כלשונה," אמר "והעיקר שמשרד הביטחון יחליט במהירות מהן ההלכות של הלביא כדי שניתן יהיה להמשיך בפיתוח פרוייקטים כלי־כלים ולהפסיק פרוייקטים אחרים."

לדברי שלו ניתן יהיה לשלב באף 16 את המערכות המתוחכמות המיוצרות ב"אלישרא" עבור הלביא.

על משרד הביטחון להקדיש מאמצים להפניית כספים המשתחררים מפרויקט הלביא לתעשיה המקומית. לדבריו, צה"ל חייב להזמין מוצרים על פי צרכיו, אך יש גם להתחשב בטכנולוגיה הישראלית הקיימת בארץ.

כונס הנכסים של ברונפמן:

"יש לי יותר מתמיהות" על האופן שבו חיסלה סטימצקי את ברונפמן

עוד טוען הכונס: עובדי סטימצקי נטלו ממחסני החברה וחנויותיה ספרים ועיתונים, ומן החנות בנתב"ג אף תכשיטים ודברי כסף יקרי ערך בלי רישום או תעודות משלוח ● ערי סטימצקי: הכונס חי מפי מנהלים לשעבר ב"ברונפמן"

מאת כתב "הארץ"

כונס הנכסים של חברת ברונפמן מאשים, בדו"ח שהוגש אתמול לבית המשפט בתל אביב, את חברת סטימצקי במעשים שהביאו לחיסול חברת ברונפמן, הותירו את נושיה עם חובות בהיקף רב, וגרמו להעברת סוכנויות עיתונים זרים לידי סטימצקי.

הכונס, עו"ד ראובן כילם, שמונה על ידי בית המשפט לבקשת בנק איגוד, כותב בדו"ח שיש לו "יותר מאשר תמיהות" לגבי חוקיותם של מעשים אלה. הכונס מעריך את חובות ברונפמן, ב־3.7 מליון ש"ח.

ערי סטימצקי אמר בתגובה שהכונס חי, לצערו, מפי מנהלים לשעבר בברונפמן, שהם־הם אשר הביאו את החברה למצב של פשיטת רגל שבו עודף ההתחייבויות של החברה עולה על נכסיה ביותר מ־2 מיליון דולאר, וזה היה נכון ב־9 ביוני, בזמן מכירת החברה לחברת קאופמן הרשומה בפנמה.

בדו"ח הכונס נאמר שמנכ"לית החברה הפנמית בהנהלת ברונפמן מונתה עו"ד יעל גילון, לצד מנכ"ל סטימצקי דאז בעליה שמונה אף הוא כדירקטור.

לבנק איגוד, שהיה נושה מובטח על פי איגרת חוב לא נמסר כי היה קיים עוד לפני תאריך הדרכים הסכם בין "קאופמן" לסטימצקי של גביית נכסים לכתוב ע"י סטימצקי פרטים הקיימים בלבד.

בדיקת הכונס אצל רשם החברות העלתה כי בעלה של יעל גילון, זהר גילון הוא שותפו של ערי סטימצקי בחברת "סטימצקי מערכות מידע" באמצעות חברת "שקד השקעות בע"מ".

לפיכך הוא סבור כי אין ביסוס לטענות כי ליעל גילון, כנציגת החברה הפנמית אין קשר לסטימצקי כפי שהוצגו הדברים גם לפני הכונס.

הכונס טוען שמלאי הספרים הוצא מחנויות ומחסני החברה על ידי סטימצקי תוך מרמה והטעיה של עובדי החברה, בחלקו ללא מתן תעודות משלוח כנדרש בחוק.

ערי סטימצקי אמר בתגובה לסופר "הארץ" כי חברתו שילמה כסף מזומן עבור מלאי, והכסף נכנס לבנק לחשבון ברונפמן.

נלקחו תכשיטים מחנויות ברונפמן

הדו"ח דוחה גם את הטענה כי המלאי הוצא בתחילה על ידי אנשי סטימצקי מחנויות ברונפמן לצורך החלפת קוויים, וטוען שאת הפעולה הזו ניתן היה לעשות במקום, ללא נטילת הסחורה. מכל מקום, הסחורה שנלקחה בחלקה ללא תעודות משלוח לא הוחזרה. ואילו אנשי סטימצקי לא זו בלבד שלא שיתפו פעולה עם הכונס למרות הצהרותיהם, אלא אף מסרו לו מידע חלקי ושקרי, לטענתו.

הכונס טוען שעובדי סטימצקי נטלו ממחסני החברה וחנויותיה ספרים ועיתונים, ומן החנות בנתב"ג אף תכשיטים ודברי כסף יקרי ערך בלי רישום או תעודות משלוח. בעת מסירת פידיון המלאי שנלקח מהחנות בנתב"ג לבקשת הכונס העלימו ממנו אנשי סטימצקי את עניין נטילת התכשיטים. לטענתו נלקחו מן החנות בנתב"ג גם מט"ח ושקלים בסך 12 אלף דולאר בשבוע הראשון של יולי, ואף ספר הקופה.

הכונס טוען שבנסיבות שנוצרו, כשאנשי סטימצקי שלטו בחברת ברונפמן במשך כשה שבועות, ותוך זמן קצר אחרי מינוי הכונס הועברו אליהם סוכנויות של עיתונים זרים שיוצגו עד אז על ידי ברונפמן, והמו"מ על כך התנהל עוד לפני כניסת הכונס לתפקידו ומעשים של סטימצקי מנעו מברונפמן להמשיך ולתפקד בהפצת עיתוני חו"ל — הרי הדבר הופך בלתי חוקי.

שיגור מכתבי הפיטורים לעובדי "שחל" נדחה ב־4 ימים

מאת יונתן שרמן

חברת "עלית" נענתה לפניית משרד התעשיה וראשי העיר צפת והסכימה לדחות את מסירת מכתבי הפיטורים לעובדי "שחל" עד יום א'.

את המכתבים עמדה ההנהלה למסור ל־72 עובדי המפעל היום והחזיה בת ארבעת הימים נועדה לאפשר לצדדים לסכם את תנאי הפרישה והפיצויים.

ערך את העמוד יצחק לאור

מחריפה התחרות בין הבנקים למשכנתאות במתן הלוואות

בנק משכן מציע משכנתאות לתקופה של 17 שנים

מאת אריה לביא

התחרות בין הבנקים למשכנתאות במתן הלוואות לרוכשי דירות החריפה בימים האחרונים.

בנק טפחות, שהיה הראשון שפתח בתחרות זו, הציע תנאי החזר נוחים יותר בשנה הראשונה שלאחר קבלת ההלוואה. בנק פיתוח למשכנתאות מקבוצת דיסקונט הנהיג שיטה של "מסלול גמיש" לגבי מקבלי משכנתאות שאינם זכאים, ובכלל זה הלוואות עד 15 שנים.

אתמול הצטרף לתחרות בנק משכן מקבוצת בנק הפועלים המציע את תקופת ההחזר הארוכה ביותר במערכת הבנקאות — 17 שנה.

פירושו של דבר, שהלווים יוכלו לפרוס את החזר ההלוואה על פני תקופה ארוכה יותר ובדרך זו להקטין את סכומי הפרעון החודשי. כך למשל החזר החודשי של משכנתא לתקופה של 17 שנה יעמוד על 326 שקל (צמוד למדד) לעומת 413 שקל במשכנתא בסכום דומה לתקופה של 10 שנים. שיעור הריבית מגיע ל־11 אחוז בשנה.

הסדר אחר שמפעיל משכן מאפשר לדחות את פרעון קרן המשכנתא עד שנתיים (גרייס) ובמשך תקופה זו חייב הלווה רק בתשלום ריבית על חשבון המשכנתא.

ההסדרים החדשים שמפעיל משכן חלים על ההלוואות המשלימות שהבנק נותן מאמצעיו. הסכום המירבי, על פי תקנות בנק ישראל, מגיע ל־55 אלף שקל.

נדחתה הצעת כונסי "יריב הספקה" למכור החברה לקבוצת החברה לישראל

מאת אריה לביא

בית המשפט המחוזי בתל אביב דחה אתמול את הצעתם של כונסי חברת יריב הספקה לחקלאות למכור אותה ל"חברה ישראלית לספנות והספקה" הנמנית עם קבוצת החברה לישראל.

"חברה ישראלית לספנות והספקה" היתה היחידה שהגישה הצעה לקנות את חברת יריב הספקה שהועברה לכונסי הנכסים בבעלות האחים הורוביץ, בניו של השר יגאל הורוביץ. למעט "החברה לספנות והספקה" שהצעתה הסתכמה ב־1.73 מיליון דולר, לא היה עניין ברכישה לאף אחת מהחברות הגדולות במשק.

אחד מכונסי הנכסים, עו"ד אבי פילוסוף, אמר בבית המשפט שיש למכור את החברה מאחר שהכונסים מפעילים את החברה למרות חוסר הכדאיות שבדבר, במגמה למכור אותה כעסק חי. עו"ד רפי דינרי שייצג את חברת "רומות אולדיי", אחת הנושות של חברת יריב הספקה התנגד למכירה בטענה שלבית המישפט לא הוגשה הערכה של שמאי לגבי שוויה של חברת יריב.

ההצעה נשארה בכספת

שופט המחוז ישי לויט קיבל את הטענה שאין למכור את החברה בהעדר הערכת שמאי. הוא קבע שלא ניתן לאשר מכירה של חברה או רכוש בסכום נכבד כאשר אין בפני בית מישפט לא הצעה של קונה (שנשארה בכספת של עו"ד פילוסוף) ולא הערכה של שמאי. בית המשפט קבע שעל הכונסים למסור את ההצעה של הקונים וכן הערכת שמאי לגבי נכסי חברת יריב וביום א' יקיים דיון נוסף בהצעה.

האוצר משקיע 350,000 ש' בשכנוע הציבור לא לפדות מניות בנקאיות

מאת יהודה שרוני

משרד האוצר אשר תקציב מיוחד של 350 אלף שקל על מנת לשכנע את הציבור להימנע מפדיון המניות הבנקאיות באוקטובר 1987. הסכום יושקע בפרסום מודעות בעיתונות (פעולה שכבר החלה השבוע), ובפרסום תשדירי שירות בטלוויזיה (שיוכנו בימים הקרובים).

באוקטובר יגיעו לפדיון מניות בנקאיות בשיעור 1.2 מיליארד דולר.

הפרטים הסופיים של ההטבות, שמתכננים הבנקים והאוצר להעניק לציבור שיפדה את הבנקאיות, אך יהיה מעוניין להצטרף לתכניות חיסכון אחרות, נודעו בינתיים. בכוונת האוצר לשפר באופן משמעותי את התנאים של תכניות החיסכון מסוג תשואה (המעניקות למשקיעים ברירת הצמדה לדולר או למדד).

הריבית על האופציה הדולרית לתקופה של 3 או 4.5 שנים, תגדל מ־1.5 אחוזים בשנה כיום ל־3 אחוזים בשנה, לפודי הבנקאיות. הריבית על האופציה הדולרית לתקופה של 6 שנים, תגדל מ־3 אחוזים כיום ל־4 אחוזים. הבנקים והאוצר גם יגדילו את הריבית על האופציה הדולרית מ־5 אחוזים בשנה כיום ל־6.25 אחוזים.

חברות פרטיות מייעצות

שלשום הודיעה חברה פרטית שהיא נכונה לייעץ לציבור כיצד להשקיע את כספי פדיון הבנקאיות. העצות תופצנה באמצעות קלטת, יומיים לפני המועד האחרון למסירת הוראות בעלי המניות (18 באוקטובר), תמורת 54 שקל.

יתרות מטבע החוץ של ישראל ירדו באוגוסט ב־48 מ' דולר

שער הדולר ירד בסוף אוגוסט ב־1% לעומת סוף חודש יולי ● שערי המטבעות האירופיים התחזקו בהשוואה לסוף יולי בין 2% ל־2.5%

מאת דן בגיר

השער היציג של הדולר בסוף אוגוסט (1.5989 ש"ח) היה נמוך באחוז לעומת סוף יולי.

במשך אוגוסט עלו שערי המטבעות של ארצות השוק האירופי המשותף ביחס לשקל, בשיעור שבין 1% (ל"ש, פר"צ ופר"ב) ל־1.5% (הלירה האיטלקית).

הפרנק השווייצי עלה ב־1.8% והיאן ב־4.6%. נתונים אלו נימסרו ע"י דובר הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה על סמך השערים היציגים המתפרסמים ע"י בנק ישראל.

שערי המטבעות האירופיים ביחס לדולר התחזקו בסוף אוגוסט השנה בהשוואה ליולי בשעור שבין 2% ל־2.5%. התחזקות הפרנק השווייצרי היתה ב־2.9% ושל היאן ב־5.7%.

יתרות מטבע החוץ של ישראל ירדו באוגוסט ב־48 מיליון דולר, ויתרות רזרבות המטבע בסוף החודש הסתכמו בארבעה מיליארד ו־561 מיליון דולר, כך נמסר מבנק ישראל אתמול. הירידה ביתרות מיוחסת בחלקה לגורמים עונתיים כמו יציאה גדולה של ישראלים לחו"ל. מנתוני הספיגה עולה שבחודש אוגוסט ספגה הממשלה 31 מיליון ש"ח. סכום זה הוא ההפרש בין הגרעון המקומי (קופתי) של הממשלה בסך של 146 מיליון ש"ח לבין גיוס ההון נטו (גיוס בניכוי הקרן) מהציבור שהסתכם בחודש אוגוסט בסך של 177 מיליון ש"ח.

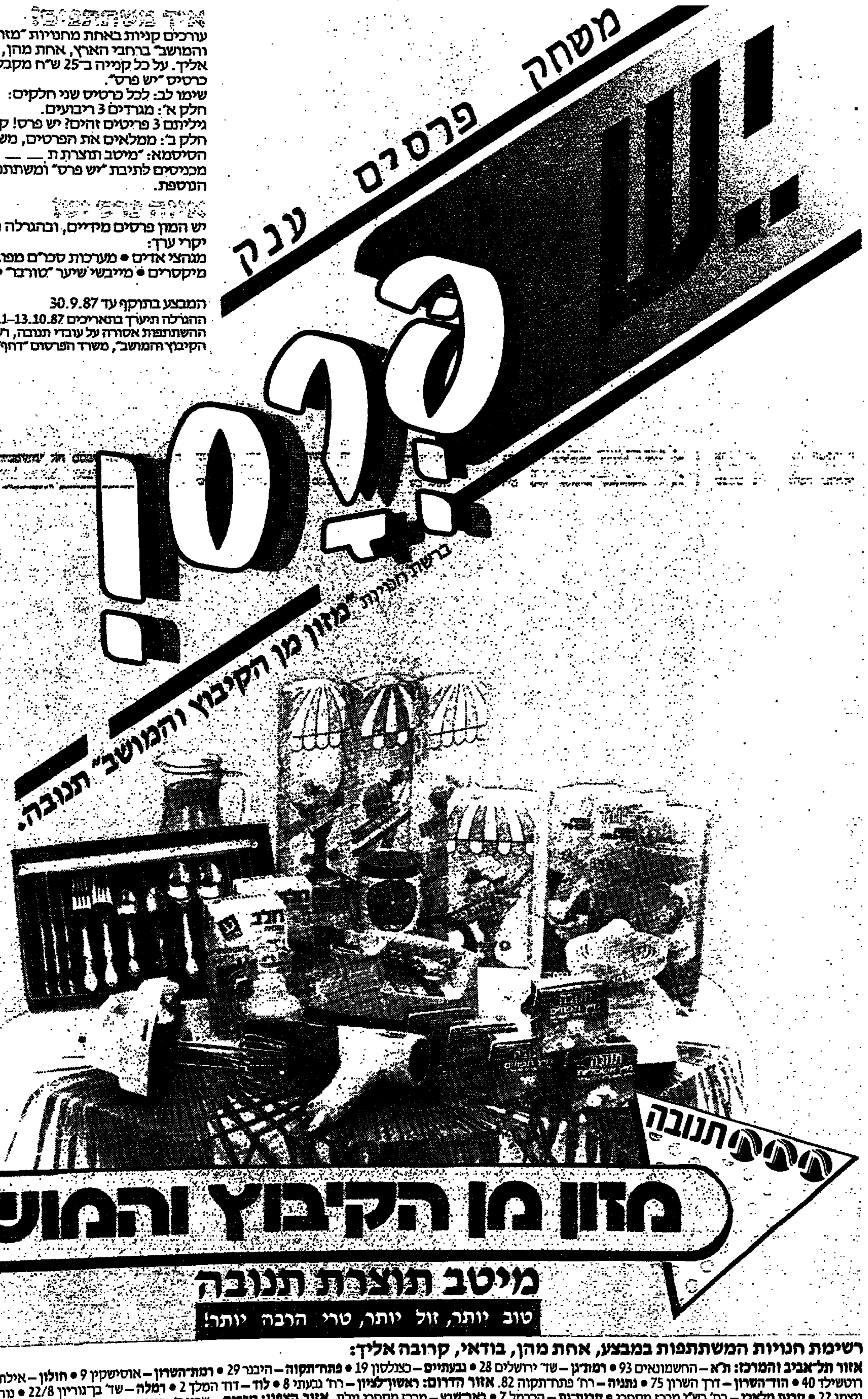

הארץ

יום ד' ו' באלול תשמ"ז
2 בספטמבר 1987

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, הדפוס והמנויים: תל-אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 מברקי 810012 — טלקס 33748

ירושלים: רחוב ההסתדרות 2 טל' 224245-6, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב מרדאו 20 טל' 661166-8, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה ורדי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחויבת בהחזרתן
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

הצעת נפל

האנגלו-סאקסים היו מכנים את ההצעה "נון-סטארטר", משהו שמלכתחילה אין לו סיכוי. הרעיון להגיש מחדש לדיון בממשלה את שאלת המשך פיתוח הלביא, הוא ממין זה של הצעות. ראש הממשלה, המוציא לפועל הבלעדי של בעלי הרעיון, ובתוך שכזה נשאר-להצם, מחמיץ את פניו כשהוא אומר שיתן ביטוי, בשמע יעכב את הטיפול עד לבוא התשכי. האם ייכפה עליו לוח, יעמוד לו למכשול בלתי-עביר התיקו המובטח בקבינט. כאמור, נון-סטארטר.

אפשר שאנו חושדים בכשר. אך לנו נראה, כי שמיר רק מעמיד פנים ועושים של מאוכזב. ההחלטה בעניין הלביא, ספק אם פגעה בציפור-נפשו, וספק גדול עוד יותר אם יש לו דעה כלל באשר לבעד-ונגד הצבאי או המשקי שמסביב לנושא. אך זה לא מנע ממנו לשבת כפנים אבלות מול מצלמות הטלוויזיה ולקרוא לנציגי העובדים בתעשייה האווירית לפנות אל העם. ובכך יש חידוש: למיטב הזיכרון, הוא ראש הממשלה היחיד בהיסטוריה הממריץ אזרחים לפעול נגד החלטה שממשלה בראשותו קיבלה כדת וכדין.

האזרחים הנ"ל, יש להודות בפה מלא, נוהגים על-פי עצתו, אם כי בפירושם שלהם. הם חוסמים כבישים, שורפים צמיגים כאילו היו חסידי אש"ף המפגינים ביו"ש נגד הכובש הישראלי, ובדרך כלל משתוללים כנהוג בימים אלה במדינת היהודים. אם יישאל, יחזור ראש הממשלה בניקיון כפיו. אך הידיים לא יתנקו: כל יום החולף אגב מתן אפשרות לאזרחים הנ"ל להוציא קיטור, מאריך את חבלי ההסתגלות למציאות. חבריו למפלגה ולהוצים עליו "לשחק אותה" בחודש, והוא עצמו בתרגילי-הסתבת שלו, מעלים את מחירו של פרויקט שהורד מן הפרק.

אפשר להתייחס במידה של הבנה למר-לבו של מנהל פרויקט הלביא בתעשייה האווירית, עובדיה הררי: ככלות הכל, קטלו את הילד שלו. וכל יאמרו (כדברי אל שוחמי, ראש-המיסודה של התעשייה האווירית) לילד לא היתה זכות קיום: אין לו אחר. אך הציניקנים והגברתנים של הליכוד לא ינוקו, ומעל לכל לא ינוקה ראש הממשלה. הם והוא יודעים כי העניין נגמר (ויש ביניהם שי־ריעה זו אינה גורמת להם צער יתר): הם עוסקים בהתססה ובליבוי יצרים לשמם.

התקדמות בפירוק נשק

ההצהרה הסובייטית האחרונה על נכונות בריה"מ לקבל כל סוג של פיקוח מקומי הדדי על ביצור הסכם לחיסול טילים לטווח בינוני ובינוני-קצר, קירבה עוד יותר את סיכויי ההסכם בין ואשינגטון ומוסקווה. הנציג האמריקאי בז'נבה כבר מדבר על האפשרות לגשת גם לדיון על צמצום מספר הטילים לטווח ארוך, ובשתי הבירות מדברים על ועידת פיסגה בין רייגן וגורבצ'וב בחודש נובמבר או אולי כבר בסוף אוקטובר.

ההתקדמות התאפשרה הודות לכמה ויתורים הדדיים: בעוד הסובייטים, כאמור, גילו גמישות באשר לביקורת הפיסית בשטח, בתוך בריה"מ (שבעבר נחשבה עלידם כניסיון אמריקאי לריגול), האמריקאים צימצמו באופן משמעותי את מספר הבסיסים שם הרשים כדי להבטיח את קיום ההסכם. הסכמת הקנצלר קוהל לבטל למעשה את 72 טילי ה"פרשינג" המערב-גרמניים לעיסקה, תרמה אף היא להתקדמות, כצד נכונותה של בריה"מ לקבל את עקרון ביקורות-הפתע שיאפשרו לצד השני ביקור תוך 36 שעות במקום החשוד בהפרת ההסכם.

אם ההתקדמות בכל זאת אינה מעוררת גלי אופוריה במערב-אירופה ובארה"ב, יש לכך כמה סיבות. ראשית, כפי שצוין שוב ושוב, בעיקר בחוגי נאט"ו, סילוק טילים לטווח בינוני ובינוני-קצר מדגיש את העליונות הסובייטית בנשק קונבנציונאלי באירופה. בעוד שהיתה אמינות מסוימת לאיום בנשק גרעיני אמריקאי "מקומי" במקרה של התקפה סובייטית באירופה, חוששים שגם במערב-אירופה — וגם במוסקווה — לא יאמינו כי ארה"ב תסתכן בשיגור טילים אסטרטגיים על מוסקווה במקרה של תוקפנות סובייטית מקומית במרכז-אירופה. הד"ר קיסינג'ר מוהיר כי הדבר עלול להביא לקרע בין ארה"ב למערב-אירופה. שנית, השמרנים בסנאט, הטוענים שההסכם "מפנה את השטח באירופה למלחמה קונוונציונאלית", עלולים לנסות להכשיל את אישורו. ושלישית, רבים סבורים כי דווקא אם יהיה הסכם כזה, יראו הסובייטים סיכוי טוב יותר להתעקש ולהתנות את צמצום הנשק הגרעיני האסטרטגי בהפסקת פיתוח נשק החלל ("מלחמת הכוכבים") על-ידי ארה"ב.

אוויוניקה של מורל

חידה: איך קרה שמפלגה, אשר אימצה את עמדת צה"ל, האשמה בחוסר פטריוטיות?

מאת גדעון סאמט

קושייה עטופה בתעלומה, חידה ותוך לחידה: איך קרה שמפלגה, אשר אימצה בעניין הלביא את עמדת צה"ל, האשמה לפתע בחוסר פטריוטיות. הוילד המתחרה שלה, שדוחה את עמדת מערכת הביטחון, יכולה היתה בכלל להדביק לעצמה את תווית הרגישות הלאומית, להטביע את כתר זוקפת-הקומה האמיתית?

בעבר לא היה מה שיווה באופן אמין יותר עם ממלכתיות גאה מאשר הצבא. גורם שהיה מעז ללכת נגד רצון הצבא, בנושאים ביט־חוניים, היה שם את נפשו הציבורית בכפו. הפעם נטלו את הסיכון הפו־ליטי הגדול דווקא אלה שהזדהו עם המטכ"ל. שר הביטחון — זהו תקדים נדיר — נאלץ להטביה, עד שגרונו ניחר, שבאמצו את קיפוחיות הצבא איננו מועל בטובת האומה. שאכבדת המולדת שלו איננה נופלת, למשל, מזו של סוכרלגו, הרב"ט חיים קופמן, או של הביטחוניסט היהודי אברהם שריף, כאשר הוא נאבק למען החלטת צה"ל. שמעון פרס, ממקימי התעשייה האווירית, נאלץ להתנצל פעמיים ביום על תרגום המלצות הצבא להצעה אופראטיבית.

זאת התפתחות חדשה-יחסית. מי־שהו קרה, כנראה, אי־אז בעשור האחרון אשר שינה את מושגי הגאווה הלאומית ואת מבחן הנ־אמנות למולד הלאומי. בעיני ראש הממשלה, הפסקת הפרויקט היתה פגיעה במורל הזה, סימן לכביעה ולנמיכות-קומה, והוא הרשה לעצמו לפרוש על הבימה הזאת אף ש־הרמטכ"ל, המטנה במידה רבה על מניעת-דפועל של כביעה, היה סבור שנציגי אחרים לגמרי.

הפופוליזם הזה לא במקרה בא מקו הייצוד של הימין הישראלי. מנחם בגין אמנם טבע כמה ממטבעות הלשון המתהדרות ביותר בשבחם של החיילים הגיבורים ושל אלופי הצבא היקרים, אבל קודם כל הרי רצה להיטיב עם העם. ועכשיו העם רוצה (רגע, רגע, מה מובירה לנו הפתיחה הזאת?). העם רוצה לביא ולכן יורשי בגין ייתנו לו אותו.

על-פי התפיסה שבאה לביטוי בשורות הליכוד, הלביא היה קודם כל סמל, אידיאל. ובסמלים מבינים הפוליטיקאים יותר טוב מאשר אנשי הצבא או מומחי הכלכלה. ואם המטוס הכחול-לבן הוא בראש ובר־אשונה קוד מוסרי, ולא אמצעי צבאי גרידא, אין סיבה מדוע שהצבא לא יקבל את רצת העם תבחוריו.

הלביא אינו רק חומר, הוא גם רוח: הוא ינסוק אל שמים תכולים, מבטי העם יינשאו אליו כשהוא יסמן, אולי, בעשר-פליטתו מגן דוד מוהיר וימשיך במעופו, נוצץ בקרני השמש המסנוורת. בתוך שכזה — כאוויוניקה של מורל לא פחות מאשר של לחימה — מותר לפו־ליטיקאים להפקיע את ההכרעות לגבין מידי השומחים ולהפכו לנכס עממי, לסמל של ההמראה הציונית.

* * *

בכך יש התחלת פענוח לחידת הלביא כנושא להתפלגות הפולי־טית. הפופוליזם של הימין ניצב מול הטיעונים הקונקרטיים של המערך והשמאל. גם בליכוד היו — אין להתכחש לכך — נימוקים ענייניים בתחום הקידמה הטכנולוגית. משה ארנס היה מבסום הבולט. אבל יותר מכל היה כאן מפגש נוסף בוויכוח היסטורי בין "הרונם ועוד דונם" של תנועת העבודה לבין ה"לכבוש את ההר" הרוויזיוניסטי.

בוויכוח כזה אשר לעתים הוצג קודים מפלגתיים (לא במקרה בכבש ללביא אנשי תנועת העבודה הי־מניים, יגאל הורביץ ושושנה אר־בלי, נמצאים תמיד מתנגדי הפיתוח בעמדת נחיתות. עליהם לגייס נימוקים משכנעים במיוחד כדי להוזים את מה שמטיחים בהם בשם גישת הסטר-והפרץ. הם ניצבים לא רק מול טיעונים, שחלקם בעלי משקל בלתי-מבוטל, אלא גם נוכח אווירה ציבורית לחוצת המקשה על תפקוד יעיל של פוליטיקאי. עליהם לדבר נגד הזרימה הטבעית של הסנ־טימנט הציבורי.

לכן היתה כה מרשימה הופעתו של יצחק רבין ביום שני בערב. שר הביטחון השכיל באותה הופעה מוצלחת לארוג ברבריו את הסיבות העינייניות יחד עם גירסה משלו בדבר המרכיבים של מורל וביטחון לאומיים. הוא עשה זאת בנוסח שאפשר כמעט לכנותו רוויזיוניסטי: פנייה אל האבות והאמהות והילדים, מעבר לכתפיהם של אנשי הליכוד אשר ניסו להשתלט על גיזרה זו של הוויכוח. הוא דיבר על הערצת הלוחם ועל הגאווה הלאומית. הוא היה נרגש כולכה, כראוי לפרוזה כזאת, ולא במקרה נדמה לרגע לנאום מוצלח מן המתנה הירוק.

פולמוס הלביא היה אחד הי־חשובים שהתרחשו אצלנו, מכיוון שהתמצו בו — מלבד שאלות ביט־חון, כלכלה ויחסי-חוץ — ההאר־יאציות המרכזיות של דימוינו העצמי.

הפעם הקודמת שהתבררה הפולי־טיקה הישראלית נקלעה לוויכוח דומה, מבחינה זאת, היתה במלחמת לבנון. גם אז עלו שאלות של גאווה לאומית והיחס בין המגזר האזרחי והצבא. גם בימים ההם העלתה האשמה בדבר פגיעה במורל, והד־לוקה הסתמנה, אם כי לא מיד, בין המחנות הפוליטיים הגדולים. היה קשה בראשית המלחמה לדבר בגנותה, כשם שלא היה קל לפו־ליטיקאים לבקר את פרויקט ה־לביא.

אמנם אז דיבר הליכוד בשם הצבא ואת יריבין האשים בתקיעת סכין בגבו. אבל למרות כל ההבדלים, הלקח הפוליטי משני הוויכוחים הגדולים דומה: לכל דיון בנושא חשוב אצלנו אורבת סכנה גוברת של פופוליזם גס. איני יודע איך נר־שמה ברחוב תוצאת ההתמודדות המפלגתית על הלביא. אפשר רק לקוות, מבלי להיות בטוח, שחושיו של רוב הציבור מחודדים די הצורך לא ליפול קורבן לעיסוי המפתה שהוצע לאגו הלאומי שלו. יש לנו בדרך עוד ויכוחים אשר פניות פופו־ליסטיות ימלאו בהם תפקיד מרכזי. לכן, אם סיפור הלביא פקח לחלק מעם-ישראל את העיניים, היתה כאן, למרות הכל, איזו המראה.

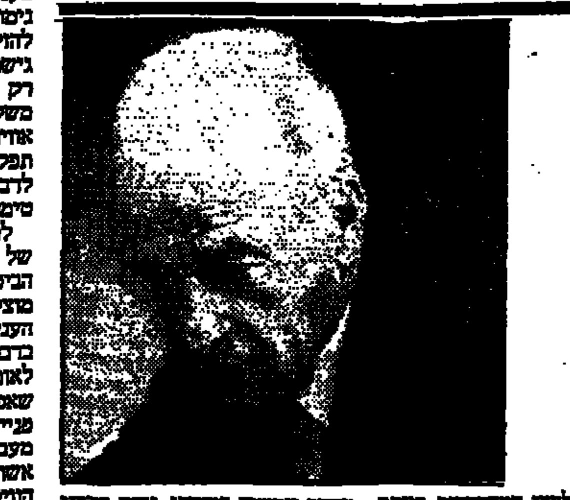

רבין: הופעה מרשימה ביום שני בערב

באש או במים: ההבדל הקטן

יש הרבה דמיון בין הפגנות החרדים בירושלים לבין ההפגנות בקמפוסים של האוניברסיטאות או במחנות-הפליטים בשטחים. לעומת זאת, רב ההבדל בין השיטות לפיזור ההפגנות משני הסוגים

מאת אודי ניר

מי שמורגל בחזיונות של פיזור הפגנות בשטחים חזה בסוף השבוע שעבר בדרכי הפיזור של הפגנות החרדים בירושלים, התקשה שלא להשוות בין השיטות הננקטות בטי־פול בהפגנות משני עברי הקו הירוק.

בסיום יומיים של הפגנות, ש־בכמה מקרים היו די סוערות ולא במעט אלימות, יכלו מפקדי משטרת ירושלים לערוך סיכום מכובד: אפס הרוגים, אפס פצועים, אפס כדורי גומי או כדורים חיים שנורו באוויר או על מפגינים, שני עצורים, וחד מישה מעוכבים לחקירה. בסך הכל — הצלחה אמיתית של המשטרה ביריכוי ההפגנה, תוך מיזוג נכון של איפוק ותקיפות, ריסון ונחישות.

יש הרבה קווי דמיון בין הפגנות החרדים בירושלים, כמו אלה שהת־קיימו בסוף השבוע שעבר, לבין ההפגנות בקמפוסים של האוניברסי־טאות או במחנות הפליטים בשט־חים. בשני המקרים מדובר בהפגנות של אוכלוסייה אזרחית, שאינה חמושה בנשק חם, והן מתנהלות בתוך אזורים מגודרים, המאוכלסים בצפיפות באזרחים. מן הראוי לציין גם כמה הבדלים בולטים, כדי להציב סייגים בסיסיים להשוואה: ההפגנות בשטחים נושאות בדרך כלל אופי אלים יותר מאשר ההפגנות שהת־קיימו השבת בירושלים. אבנים, בקבוקים, מטילי מתכת וחפצים אחרים נזרקים ביותר עוז ובצורה מאיימת יותר על חיילי צה"ל בשט־חים מאשר על אנשי המשטרה ביר־ושלים; המפגינים בשטחים בדרך כלל מנוסים יותר מאשר מפגיני השבת בירושלים. הם יודעים ל־השתמש במתרסי אבנים ובצמיגים בוערים, הם מצליחים להתמודד עם אמצעי פיזור קונוונציונאליים ביתר קלות מאשר החרדים. את רימוני הגז המדמיע הם כבר למדו להטביע בתוך גיגיות חול או מים, ואף להשי־ליכם בחזרה אל עבר החיילים. גם את הסוחה האפקטיווי של כדורי הגומי הם יודעים להעריך היטב. ולעתים, גם ידיות אוהדה באוויר אינן מרתיעות אותם.

קירצי תקשורת פתוחים

בקירבם של המפגינים בשטחים פועלים לעתים גורמים טרוריסטיים של ממש, ששמו להם למטרה לזרוע הרג והרס בישראל. בקרב החרדים אין הדבר כך, למרות הקריאות צור־מות-האוזניים שהם נוהגים להשמיע בלהט הפגנותיהם, כגון "מחלל שבת מות יומת", "נאצים", "גסטאפו", וכו'.

בשטחים אין השלטונות נוהגים, על-פי-רוב, מהודעות מוקדמות מוק־דמות מטעם המפגינים על האתר והאופן שבו מתוכננת פעילות המחאה, שלא כפי שהיה בשבת ביר־ושלים. לכן, בדרך כלל הצבא מתקשה לרכז כוחות גדולים מבעוד מועד, ולהתנות אסטרטגיות של הערכות. אך עם זאת יש לציין שבדרך כלל, כשמדובר בהפגנת סטודנטים או בכל הפגנה יזומה ומאורגנת מראש, "מי שצריך ל־דעת" יודע על כך מבעוד מועד.

המשטרה בירושלים נהנית מערוצי תקשורת פתוחים וסדירים למדי עם ראשי המחנה החרדי, וקובעה עמם מערכת בלתי-פורמ־אלית של הבנות והסכמות. ערוצים כאלה, אף שאינם נעדרים להלוטין במערכת היחסים שבין שלטונות הביטחון לבין מנהיגי האוכלוסייה המפגינה בשטחים (הנהלות ה־אוניברסיטאות וארגוני הסטודנטים למשל), אינם מוסדרים ותקינים, מסיבות מובנות. בכל זאת, הם קיי־מים במידה מסוימת.

כל הטיעונים הללו תקפים, כמובן, וצריך להביאם בחשבון כאשר משווים בין הפגנות המתקיי־מות משני עברי הקו הירוק. אך בשאלת השאלה, אם שקלול קווי הדמיון והשוני בין אופי ההפגנות משני עברי הקו הירוק מצדיק שוני בולט כל-כך בין דרכי הטיפול בהן.

אזרחים ירושלמיים שעברו ביום חמישי שעבר ליד מתנה אלנבי, יכלו לראות עשרות רבות של שוטרים מתאמנים בתרגולות של התפרסות בתוך קהל מפגינים, שי־מוש באלות, התזת מים, הכרזה ברמ־קולים, וכדומה. בשטחים, לעומת זאת, מרבית כוחות צה"ל המשתת־פים בפיזור הפגנות לא עברו שום הכשרה בתחום זה, והאימונים היחי־דים שהם מקיימים בפיזור הפגנות נעשים "על הס". ועוד זאת, ראשי מערכת הביטחון בשטחים אומרים כי אין כל כוונה להקים בקרוב כוח מיוחד לפיזור הפגנות.

שימוש באש חיה

כוח המשטרה שפיזר את הפגנות החרדים בירושלים היה מצויד בשתי מבליות-רגעויקים גדולות, בכמות גדולה מאוד של רימוני גז מדמיע ומסכות גז, באלות ובמגינים מיוחד דים נגד פגיעה מאבנים. אבל במעט כל השוטרים שהתייצבו מול מפגיני השבת בירושלים לא היו מצוידים ברובים או באקדחים. רק קצינים בכירים בשטח הגרו את אקדחי השירות שלהם. בשטחים, לעומת זאת, החיילים תמיד נושאים נשק (וזו, מסתמא, הוראה מחויבת-המציאות), אך הם גם משתמשים בנשק במידה רבה של חופשיות ובתכיפות. כמעט כל הפגנה אלימה בשטחים מסתיימת בירית באוויר ובכיוון רגליהם או גופם של המפגינים, ובמקרים רבים ההפגנות מסתיימות בפגיעה בנפש — הרוגים או פצועים.

מקור צבאי בכיר התייחס לבעיית השימוש באש חיה בהפגנות בשט־חים, בשיא הרתיחה בגרה בתחילת שנה זו. הוא אמר כי "אין ספק שה־תוצאה הכוללת של הרג אנשים אינה עוזרת לצבא, אלא רק לגור־מים קיצוניים בשטח ובחוץ".

מערכת הביטחון משקיעה מא־מצים אינטנסיביים להצטייד ב־אמצעים שיצמצמו את הצורך בשי־מוש באש חיה, הסביר המקור. אך לצה"ל אין שום אפשרות לרכז כוח פיסי עדיף בסיטואציות של הת־פרעויות המוניות בשטחים. (אגב, הפגנות של פלשתינאים בשטחים הן תמיד "התפרעויות" או "השתול־לויות"). מסביר איפוא המקור הצבאי, כי רק כמה מאות אנשים — סדיר, מילואים ומשמר הגבול — מופקדים על אבטחת הסדר הציבורי בכל אזור יהודה ושומרון, בדרך כלל בחוליות של המישה-שישה. "כאשר כוח סיור טיפוסי של 5-6 חיילים מתייצב מול מתפרעים, הם צריכים להתגונן. כל דפוס אחר פשוט אינו אפשרי, וכאשר יש התפרעויות חמורות, הצריך להעזיק עוד כוחות, זה לוקח זמן".

מגבלות כוח האדם והתקציב של מנגנון הביטחון בשטחים אכן מהוות בעיה לאיקלה, אך לפי שעה קשה להתרשם שהמערכת הצבאית בגרה וברצונה עושה ניסיונות קדחתניים לתרגם את כוונות התייעלות שלה בשטח זה לשפת המעשה.

דרושים כמה שינויים בסיסיים בגישתה של מערכת הביטחון לטבעך של ההפגנות בשטחים, ולאסטרטגיית הטיפול בהן. עד שלא יתבצעו השינויים הללו — במישור הקונצפטואלי והמעשי — ימשיכו חיילים לירות במפגינים פלש־תינאים, יוסיפו תעסוקה לבתי-החו־לים בשטחים, ו"חללים קדושים" למורשת המאבק הלאומי.

העולם היהודי / אליהו סלפטר

פחות דעות קדומות

גזענות, אנטישמיות ודעות קדו־מות אתניות פוחתו בארה"ב באורח משמעותי מאז מלחמת עולם השניה, כתב הסוציולוג הנודע, פרופ' מרטין ליפסט, במאמר המנתח סקרי דעת-קהל בנושא בגליון האחרון של הרבעון "פבליק אופיניון" ("דעת קהל") המוצא ע"י "המכון ליוזמה אמריקאית" בוואשינגטון. השיפור חל כלפי מיעוטים ממוצא כושי, אסייתי והיספני (דרום-אמריקאי ומקסיקאי), אך הוא בולט ומורגש ביותר כלפי היהודים, כותב ליפסט.

לטענת ליפסט, דיווחים על די־מויים שליליים של היהודים ונתונים על רגשי אנטישמיות, פורסמו לרוב מחוץ להקשר המתאים. זיהוי היהו־דים עם דימויים שליליים ("נדחפים יותר מדי", "מעדיפים להעסיק יהו־דים", "אנשי עסק מפולפלים מדי", "רוצים תמיד לעמוד בראש ה־עניינים") ירד אמנם בשנה ה־אחרונה באופן משמעותי. הגדרות שליליות אחרות, קטלניות, משמעות אחרת אם בוחנים אותן בהשוואה לדעות קדומות כלפי אחרים.

רבות נכתב על שלדעת 30% מהנשאלים "יש ליהודים יותר מדי כוח באמריקה". זה היה השיעור כש־השאלה נשאלה ישירות: "האם, לדעתך, יש ליהודים יותר מדי כוח באמריקה?" אך כשהשאלה נשאלה במסגרת רשימת קבוצות, התברר כי היהודים היו במקום השמיני בין אלה שלדעת אחרים יש להם יותר מדי כוח: אחרי חברות מסחריות, איגודים מקצועיים, אמצעי-התקשורת, האינטרסים הערביים (מקום 4), אסייתים/סינים/יפנים, שחורים, והכנסיה הקתולית.

בהשוואת נתוני ארבע השנים 84'-87' מתברר כי האמריקאי מעריך שהשפעת כל הקבוצות — פרט לאסייתים — ירדה, וביחוד של האיגודים המקצועיים, התקשורת והחברות מסחריות. בטבלה היחסית של שלושת השנים הקודמות השבו 8% שליהודים יש יותר מדי כוח בארה"ב, בטבלה של השנה — 7%.

ב-1981 היתה התרגשות רבה כשמשאל דעת-קהל מצא ש-30% מהאמריקאים חושבים שהיהודים האמריקאים נאמנים יותר לישראל מאשר לארה"ב. במשאל מבחן דומה שנערך ב-1986 ירד האחוז הנ"ל ל-24. במשאל "סי-בי-אס"–"ניו יורק טיימס" השנה, לעומת זאת, כשהשאלה נשאלה בצורה פחות קיצונית ("האם אתה חושב שהיהו־דים שמים את האינטרסים של ארה"ב לפני האינטרסים של אר־ה"ב), השיעור שב ועלה ל-28%.

מודד אחר של הסוציו-סובלנות הוא התנגדות לאדם המשתייך לקבוצה מסויימת כשכן לביתך. במשאלים אלה שוב התברר שההתנגדות ליהו־דים היא נמוכה מאוד (אם כי עלתה במקצת). כ-1981 במקום הראשון ברשימת השכנים הבלתי-רצויים עמדו "שתיינים כבדים" (56%) ובעלי עבר פלילי (49%). "בני גזע אחר" (הכוונה לכושים) היו במחצית התחתונה עם 10%; לפני שחורים (2%), הקתולים (1%) והפרוטסטנטים (1%). ב-1987 עלו למקום הראשון "בני כתות ופולחנים" (44%) והכושים עלו למחצית הראשונה (עם 13%). היהודים עלו ל-3% והפרוטס־טנטים ל-2%, בעוד הקתולים נשארו הנסבלים ביותר כשכנים — 1%.

לדברי העיתון, משטרת ניו-יורק זיהתה כ-400 מהגרים יהודים מבר־יה"מ כחשודים בהשתייכות לאחד מכתוריסר אירגוני-פשע. השלטונות בניו-יורק ובפלורידה גילו קשר בין גנגסטרים-מהגרים לבין אירגוני פשע ותיקים כמו ה"מאפיה". יותר מעשרה חברי כנופיות מהגרים כבר נידונו על סחיטה, או ממתינים למשפט על מעשי רמאות ואף רצח.

הגנגסטרים-המהגרים מתחילים ב־ביצוע פשעים נגד מהגרים אחרים בשכונה, ואחר כך משתדלים ל־השתלב בפשיעה הגדולה ברחבי אמריקה, מסר אחד מקציני אגף המודיעין של משטרת ניו-יורק.

הצעירים מתקדמים

הסיבה היתה אמנם מצערת: פטירתו, אחרי מחלה ממושכת, של בנו פרלמוטר, המנהל הכללי של הליגה נגד השמצות של בני-ברית, אחד האישים המוכשרים ביותר באירגון, שהוא מן הפעילים הפרו-ישראליים ביותר באמריקה. אך התוצאה היתה שאיש מן הדור הצעיר הגיע — אולי בפעם ה־ראשונה — למשרה המינהלית העליונה באחד מגדולי האירגונים היהודיים בארה"ב.

המנכ"ל החדש הוא אברהם פו־קסמן, שהיה סגנו של פרלמוטר. פוקסמן מדבר עברית רהוטה, ומשך שנים עסק בענייני המזרח התיכון וישראל, והקדיש זמן רב לשאלת המלחמה בגרם הערבי. הוא פעיל מאד בתחום החרם הכלכלי היפני נגד ישראל, מרבה לשהות בארץ, ובאחרונה — בהקשר לבעיות ה־אשרה לשותקי הסניט הישראלי — היפנה את תשומת הלב ברעת הקהל האמריקאית לעמדה האנטי-ישר־אלית הקיצונית של הודו.

פן שני של הנשירה

ישראל עוקבת בדריכות ובעיקר בצער אחרי הסטטיסטיקות החד־שיות של יציאת היהודים מבר־יה"מ. כמה הורשו לצאת, כמה מהם באו ארצה וכמה נשארו באירופה או היגרו לאמריקה. רוב של הנושרים הם כמובן נכס דמוגרפי חשוב, שש־לייתם היתה תורמת לישראל; אך יש גם ביניהם כאלה שישראל יכולה לברך על שנסעו לאמריקה ולא לארץ — מתברר מכתבה שפורסמה באחרונה ב"ניו-יורק טיימס".

חינוך מנהיגים צעירים

"מכון נחום גולדמן ללימודים יהודיים גבוהים", שהוקם לזכרו של המנהיג היהודי המנוח, מקיים עתה את הסמינר הבינלאומי הראשון שלו "במכללת כרמל" בוולינגפורד, בריטניה. ייעודו של המכון — התואם את פעילותו הציבורית ארוכת השנים של גולדמן — שבין 32 המשתתפים הראשונים יש גם חרדים וגם ליברלים, אשכנזים וספרדים, ממערב וממזרח אירופה, בעלי מקצועות חופשיים ואקדמאים ואנשי-עסקים, ביניהם גם כאלה שהתרחקו מן היהדות ובעת מ־בקשים לחדש קשרים עם הקהילה. המשתתפים באים מבלגיה, בריטניה, דנמרק, הולנד, פינלנד, צרפת, יוון, יוגוסלאוויה, הונגריה, נורווגיה, שוו־דיה, שווייץ וטורקיה.

בין המרצים: הרב עדין שטיינזלץ, פרופ' ארתור הרצברג ופרופ' שאול פרידלנדר, ד"ר נחום ריגנר וג'ון קמחי. ההרצאות מקיפות נושאים על התלמוד ועל השואה, על בעיות חברתיות בישראל ועל חופש עי־תונות בקהילה היהודית. במסגרת הסמינר מוצגים גם סרטים תיעו־דיים, כ"אושוויץ ובעלות הברית" — המציג את מה שבעלות הברית במערב ידעו בתקופת המלחמה על השואה, ואת תגובותיהן.

100 שנות ציונות בקנדה

יהדות קנדה חוגגת את שנת המאה ליסוד התנועה הציונית במונטריאול. ב-1892 נאספו כספים לרכישת קרקעות, ושתי משפחות עלו לפלשתינה כדי להתגורר ליד מטולה. כשב-1927, עמדה בסימן שאלה רכישת עמק-חפר, נענתה יהדות קנדה לקריאתו של אוסישקין, וגייסה את מיליון הדולר הדרושים.

הפרופסור-לשעבר הישראלי, אי־ליהו טל, מרכז חגיגות המאה, חישב ומצא כי תרומתה של יהדות קנדה בעליה, בתרומות כספיות ובמתנ־דבים (החל מהלגיון היהודי במלחמת העולם הראשונה ועד מלחמת העצ־מאות) היתה — יחסית למספרה — הגדולה בעולם.

בשנה הבאה ישלבו בקנדה חגי־גות 100 שנה לתנועה הציונית עם חגיגות 40 שנה למדינת ישראל.

בסוגריים / הדה בושס

הלביאה בתל-ברוך

כותרת השנה באה היישר מפיה של שרת הבריאות שושנה ארבלי-אלמוזלינו, המכריזה משרה הקרב בסוף תל-ברוך, שממש כפי שנלחמה בחירוף נפש למען הלביא, כך תילחם בעד הכרה חוקית בזונות. בסוף תל-ברוך, לשם הגיעה לאחר ההצבעה הדרמטית בממשלה על הלביא, מלווה במליית עי־תונאים שהתמנו מבעוד יום, כאשר היא מוחה את דמעותיה ומאמצת אל לבה את הפתק של שמעון פרס, היא עדיין אוחזה להם מפרטי ההוגנות בתל-ברוך נסחפות אתה ומחזקות את ידיה, אם כי במאוחר.

עד שקליינט אחד, שחור כלעומת שבא כאשר ראה את ההתקהלות הפטריוטית לאור הזרקורים, קרא בבהמת לבו "גם פה מדברים על הלביאה"... לא, נותר לנו... אלא לצפות ולראות אם גם במשימה לאומית פטריוטית זו שבב תיאלץ הלוחמת האמיצה להיכנע ללחצים, ותותיר את הזונות בתל-ברוך לא רק ללא לביא, אלא גם ללא הכרה חוקית ועוד עם קליינטים בעייתיים, מרבבי גומי.

המשתמטים בעם

השופט שמגר, בפסקדינו בעניין נקש, הבהיר כי הורחבו שערי הכניסה לבג"ץ גם ל"מי שאינו בעל אינטרס אישי, ממשי וישיר" בנושא העתירה — כל עוד העניין עצמו בעל חשיבות ציבורית ● אחד הנושאים, שעתירות בעניינם נידחו בעבר, הוא הפטור מגיוס לצה"ל לבני הישיבות

מאת משה בן-זאב

במאמר מערכת "שירות ביטחון קודם ללימוד תורה" ("הארץ" 28.7.87) כתב בעל המאמר: "הגיע הזמן לשים קץ להסכם בן עשרות השנים, הנותן לעשרות-אלפי ב־חורים היתר לחיות כטפילים על גופו של העם, ולכרסם בכוחו הביט־חוני". קביעה חריפה זו עוררה את תגובתו של אדוני שטיינמץ.

במכתב למערכת "בג"ץ הנציח את המצב" ("הארץ" 16.8.87) טוען שטיינמץ כי "מבחינה משפטית זכה ההסכם לאישור בג"ץ, וכל העתירות בנושא זה נדחו על הסף". אין שטיינמץ מפרט כמה עתירות כאלו נדחו על הסף. בסך הכל הוא מזכיר עתירה אחת — בג"ץ 40/70, בקר נגד שר הביטחון — שם קבע, לדבריו, בית-המשפט הגבוה לצדק "מן המפורסמות הוא, שהגיעוק המובא לדחיית שירות תלמידי ישיבות, הוא הצורך לשמור על מסו־רות לימוד תורה. אחרי חורבן מרכזי לימוד בעת השואה, וגם מטעם זה הינו דוחים את העתירה".

על מכתבו חתום שטיינמץ כתואר פטל: כעורך-דין ובמנהל המועצה להגנה משפטית על ערכי היהדות. אכן, בכל אחד מתוארים הללו היה עליו להיזהר ולדייק בדבריו, ולא כל שכן היה עליו להימנע מהבאת מובאה מפסק הדין בצורה שיש בה משום הגנבת-דעתם של הרבים.

פסק הדין הקובע בעניין בקר נגד שר הביטחון נכתב על-ידי השופט ויתקון ז"ל. הצטרפו לדעתו "כמ"א השופט מני, והשופט יצחק כהן ז"ל. עתירתו של בקר, סטודנט וקצין מי־לואים בצה"ל, נדחתה על הסף בגלל חוסר זכות עמידה, ולא בגלל שום נימוק אחר. פסקדינו הארוך וה־מנומק של השופט ויתקון דן בשאלה האחת והיחידה של זכות העמידה, והוא מגיע למסקנה של־עותר אין זכות אישית שנפגעה מאי-גיוסם של בחורי הישיבות לצה"ל, אלא הוא בייצג תרעומת ציבורית-קיבוצית, ובמובן זה אין הוא קונה "מכל איש אחד מאותו ציבור הרואה פסול בשחרורם של אנשים, שבעיניו אינם אלא משו תמטים".

מסיבה זו, שהעותר "אינו מבקש דבר לעצמו, אלא אך ורק לשלול דבר מהזולת" וכן מן הטעם "שבית המשפט נוהג מלהיגרר לויכוח ציבורי כללי, שהוא ויכוח לשמו, ושמוטב להשאירו בידי גורמים פו־ליטיים האמורים לכך" נמנע ה־שופט ויתקון, אגב הדגשת השיקוד תיות שבדבר, מלהיענות לעתירה.

● ● ●

לדברים אלה הסכימו ללא כל הסתייגות, השופטים מני וכהן. ורק השופט כהן הוסיף דברים משלו, שהם בבחינת דעת-יחיד. לדעתו, אמר השופט כהן, דין העתירה להי־דחות גם משום שהעותר הטיח במשיבים האשמות כלליות של הריגה מסמכות, והשתתת שיקול הדעת על טעמים מפלגתיים, דתיים, מדיניים וכיוצא באלה טעמים כלתי־רלוונטיים חזיים, מבלי לבסס האשמות אלו על עובדות. אגב כך אמר השופט כהן גם את הדברים בדבר חורבן מרכזי לימוד התורה בגולה והצורך לקיים מרכזים כאלה בארץ וציין שרבים חולקים על כך שזהו נימוק מספיק לדחיית שירותם של בני הישיבות.

ומה עשה שטיינמץ?

א. הוא תלש את המובאה בדבר מרכזי לימוד התורה שחרבו בגולה מדעת היחיד של השופט כהן, והציגה כקביעה של לשון בית המשפט.

ב. הוא שינה את הסיומת שבדעת היחיד של השופט כהן מלשון יחיד ללשון רבים. במקום "וגם מטעם זה הייתי דוחה את העתירה" הוא כתב "וגם מטעם זה הינו דוחים את העתירה".

ג. הוא הסמיך את הסיומת האמורה למובאה בדבר חורבן מרכזי הלימוד בגולה, ובכך שינה את טעמי הדחייה של השופט כהן, במקום השמת אשמות ללא ביסוס עובדתי — הצורך, כביכול, לשמור על מסו־רות לימוד תורה בארץ עקב השואה.

הנימוק כשלעצמו של דחיית השירות בגלל הצורך לשמור על מסורות לימוד תורה הוא שקוף למדי. זהו נימוק-קוק שאין בו תוכן. יכולים בני-הישיבות לשרת בצבא וגם ללמוד תורה מבלי שהדבר יפגע למסורות הלימוד שלהם, כפי שאכן עושים תלמידי ישיבות ההסדר. גם מרכזים אחרים של תרבות יהודית נחרבו בשואה, ואיש אינו תובע מטעם זה שתורני אורחים כלשהם ממלאי חובותיהם למדינה. גם השופט כהן, שהיה איש דתי, לא הזדהה עם הנימוק האמור. הוא רק הזכיר: כנימוק "השובאי" לדחיית השירות.

עלפי קריטריונים אלה ראויים בעיית דחיית גיוסם של בני הישיבות להיזון להגיע סוף סוף לבוחה בערכאה השיפוטית העליונה של המדינה. מדובר בתופעה של שחי־תות ציבורית שקשה למצוא דו־גמתה. הפלייה בין בנים (וגם בנות) לעם אחד, בשכל הנטל הביטחוני והסיכון האישי נופלים רק על חלק מהם — שום נימוק אידיאולוגי של לימוד תורה ושיקום מרכזי-לימוד שנחרבו, אינו יכול להצדיקה, ושום ערך מערכי היהדות אינו יכול לקדשה. מה שנותר מהפלייה זו הוא שבות המדינה וביזוי ערכי עצ־מאותה.

ואכן, הוא גילה גדלות נפש ויו־סן עצמי לא מבוטל כאשר הוכיח נימוק זה מתוך אובייקטיביות וללא מעורבות אישית. שהרי, בעת שכתב את חוות דעתו בבג"ץ בקר, עברה בקושי חצי שנה מאז נפל בנו יהודה כחייל בצה"ל במלחמת ההתשה. היה לו בוודאי מה לומר על ההשתמטות משירות צבאי, לא רק מן ההיבט המשפטי הצר. הוא האיש, שבו עצמו נתקיימו בשינוי גירסה קלים דבריו של קצין-חינוך-ראשי בצה"ל: "הם שלהם את בנו ליהרג במלחמה והוא שלח אותם ללמוד תורה".

● ● ●

מאז בג"ץ בקר חלו שינויים משמעותיים בפסיקה בנושא זכות העמידה. במשך השנים ניתנה זכות עמידה לעותרים בנושאים שונים ומגוונים, על אף שלא היה להם עניין אישי בנושא, רק באחרונה ני־תנה זכות עמידה לח"כים ולקבוצות פרופסורים בעתירות כאלה, כמו העתירה בעניין התנועה שהעניקה לאנשי השב"כ או בעתירה על אי־ביצוע צו ההסגרה נגד נקש.

ואכן אמר הנשיא שמגר בפסק דינו בבג"ץ נקש דברים מפורשים, שמהם עולה כי בשנים האחרונות הורחבו שערי הכניסה לבית-המשפט הגבוה לצדק גם ל"מי שאיננו בעל אינטרס אישי, ממשי וישיר" בנושא העתירה, ובלבד שהוא העניין עצמו בעל חשיבות ציבורית מספקת, ושהעתירה לו נגיעה לקידומו של של־טון החוק או לבעיות חוקתיות חשובות. גם שופטים אחרים הביעו דעות דומות. הוראה שוו תהיה המגמה שתשלוט בעניין זה גם בעתיד.

טיפול בכינים

לד"ר פישר מגוון תכשירים נוספים לטיפול בכינים וביצי כינים המאושרים ע"י משרד הבריאות. ניתן להשיג את כולם בבתי המרקחת ללא מירשם רופא.

מונציד - תמיסה להשמדת ביצי כינים וכינים.

***פירציד**- שמפו להשמדת כינים תוך 10 דקות.

***ריציד**- ספריי משמיד כינים תוך 10 דקות

* במטרה להשמיד גם את הכינים שהתבקעו לאחר הטיפול הראשון, יש לחזור על הטיפול פעמיים נוספות במרווח של 5 ימים בין טיפול לטיפול.
הוראות שימוש ראה עלון המצורף לתכשיר כפי שאושר ע"י משרד הבריאות.

Dr. Fischer

משרד הבריאות קובע:

"במקרה של נגיעות חוזרת, יש להשתמש בתכשיר בעל הרכב אחר". (מתוך סיכום ישיבת ועדה מקצועית מתאריך ה-30.5.86)

דוקטור פישר מציע:

*טי-פל שמפו, תכשיר חדש לטיפול בכינים. טי-פל מכיל תמצית של פרחי פירטרום להשמדת כינים תוך 10 דקות.

ד"ר פישר. זה בדוק.

תעשיות פרמצבטיות.

هكذا من الأصل

صكذا من الاجيل

בית־ספר אינו קופסת קרן קיימת

אומרת דינה בנקלר מנהלת בית־הספר לטבע, סביבה וחברה: "יש הצדקה לקיים בית־ספר מסוג מיוחד אם חלק מן הבוגרים יתרמו משהו לחברה הישראלית, אבל בסך הכל בית־ספר אינו קופסת קרן קיימת שמצד אחד מכניסים מטבע ומן הצד האחר יוצאת גאולת הארץ"

מאת עדנה לוינשטיין

שכונת אברבנאל התל־אביבית אינה מופיעה בסבבים מרשימים או בתוף עוצר נשימה. יוצאי דופן הם הבניין הבוהק בלובנו של בית הספר לטבע, הניצב בראש הגבעה הכב־סיה האחוזה שצריחה המעוטר בודקר באפוריו ומשלים את מראהו המיוחד בבינו של בית־הספר.

כשם המלא של המוסד — "בית הספר לטבע, סביבה וחברה". החברה הישראלית, לדעת המנהלת דינה בנקלר, אשה נאה בת 55, משוועת לאנשים צעירים ומוכשרים בתחום מדעי הטבע, כשם שהיא זקוקה גם להוקים עיניים ובעלי מודעות לקשר הגומלין שבין המדע הה־סביבה האקולוגית, שבה פועל הבוגר, ולאנשים בעלי מודעות חברתית עמוקה: אלה צריכים להיות ברוגים ואנשי אקדמיה שאינם מסתגרים במגדל השן שלהם, אלא פועלים לטובת החברה ותרומה. החברה הישראלית זקוקה לאנשים צעירים שידאו בהנהגה מדינית־חברתית ובפעילות פוליטית דבר חשוב וחיובי, ושיבינו כי כדי להב־ביה סיכוי ממשי לתיקון פני החברה הישראלית, הטבע תמיד זה את הטובים, המוכשרים והמוסריים שבקרב בני הנוער.

אתמול נפתחה כאן שנת הלימו־דים השנייה. 350 תלמידים מאבלים השנה את כיתות בית־הספר על שני קמפוסיו. והיד עוד נטויה — בעתיד יוקמו כאן חטיבת ביניים ובית־ספר תיכון. 70 אחוז מן התלמידים בביניים מצפון העיר, בעוד שרק 30 אחוז מתגוררים בדר־ום של תל־אביב.

לדברי דינה בנקלר, המוסד נטל על עצמו לפתח את התלמידים בהתאם לנתוני אישיותם. הן כיחי־דים בעלי צרכים אינדיווידואלים והן כפרטים החיים בתוך חברה, בעורבים בה ותורמים לקידומה. בית־הספר ישתדל לפתח בתלמידיו בקיעות אינטלקטואלית, חשיבה יצירתית־אינטואיטיבית, הכרה בין עיקר לטפל. בית־הספר ידאג גם לפתח בתלמיד את הסקרנות לחקור את הסובב אותו ולעשות שימוש בתגליותיו לתועלת החברה והאנושות, לטפח בו את אהבת הארץ על נופיה, אתריה והוד אשר בה, וכן לעודד בו את הרצון לאינטגרציה בלתי כפויה, על בסיס שיוויון וכבוד.

נשבע בעט נאיווי וארכאי בהוד ספקני בציני כשלנו, מלים שקשה להאמין בהן. אף דינה בנקלר מהססת כשהיא מונה את מטרותיו המצופות של בית־הספר: "גיבוש הצלב הסופי של האני באופיו של בית־הספר עדיין בתה־ליך התהוות", היא אומרת. "עצם השאלה אם יש הצדקה לקיום בית־ספר מן הסוג הזה שנויה במחלוקת, אין תשובה של 'כן' ו'לא'. נושא זה הינו פועל יוצא של השקפת עולם. השאלה המרכזית כרגע היא: מה קורה לחינוך בחברה המערבית. השאלה הזאת מנקרת בראשם של המחנכים בארצות המערב וגם בישראל. יש אנשים שמתחילים כבר היום לראות בבהירות את המחיר שהחינוך השיוויוני גובה בחברה הדמוקרטית. מחיר זה הינו בעיקרו — בינוניות. ישנה ירידה ברמת החינוך. מה שנדרש בבחינות הבגרות לפני עשר שנים אינו נדרש היום. מצד שני, בכל זאת מבקשים להעניק חינוך שיוויוני לכולם. אז מתעוררת השאלה, איך אפשר להגיע לחינוך איכותי בחברה שיוויונית. זוהי השאלה הגדולה. הוכח שהיכולת ללמוד והתבונה אינן נחלת מעמד כזה או אחר, וילדים מוכשרים מצויים בכל שכבות האוכלוסיה."

בניין בית הספר לטבע (צילום: ישראל סאן)

להיות ביחד

הנושא הראשון שבית־הספר יע־סוק בו השנה יהיה — "להיות ביחד". צוות של כארבעים מורים יתחיל ללמד את הנושא, תחילה כפי שנלמד בכל בתי־הספר בכיתות הנ־מוכות, אך המטרה היא להגיע בכי־תות הגבוהות להתמודדות עם הבעי־יות שיוצרת החברה הפלוראליסטית בישראל, ולחנך את הילדים לכך שאין הדברים צבועים בשחור ולבן ושאין פתרונות קלים לבעיות קשות. המחנכים יציגו את התלמי־דים מול הבעיות האמיתיות של החברה הישראלית — דתיים־חי־לוניים, יהודים־ערבים וכל המשתמע מכך. מדי בוקר נפתח יום הלימודים בשיחות בענייני אקטואליה, כדי לעודד את התלמידים למעורבות באשר למתרחש במדינה.

"מבחינת תוכנית הלימודים אנחנו מחויבים לכל מטרות החינוך של משרד החינוך" — מדגישה דינה בנקלר, "אבל התכנים גמישים. ובנוסף אנחנו נותנים הרבה מאוד תוכניות העשרה בלימודי טבע וסביבה. התוכניות מפותחות על־ידי צוות הניהול ומורי בית־הספר. כמובן שאין אנו ממציאים הכל בעצ־מנו. אנחנו משתמשים בהרבה תכניות קיימות ובוחרים מתוכן את המתאימות. הילדים לומדים לפחות שש עד שמונה שעות בשבוע בחוץ, בשטח, ועורכים תצפיות קבועות בגנים וטיולים לימודיים."

דרכי הלימוד בבית־הספר שונות מדרכי הלימוד הקונבנציונאליות: במוסד קיים יום לימודים ארוך והילדים שותפים לבחירת חלקים מתכני הלימוד שלהם. הם מרבים לעבוד באופן עצמאי וליטול אחריות על תהליך הלמידה שלהם. תופעה רגילה בבית־הספר היא כיתת ילדים העובדת ברמצעות עם מורה אחת בכיתה, בנושאים שונים, בבו־קבוצות שונות ובתחומים שונים. בצורה עצמאית, כשהמורה עוברת מדי פעם עם קבוצה אחרת ואילו הילדים אחראים בעצמם לחומר ול־משימותיהם. הילדים עובדים ולומ־דים גם בגן הזואולוגי ובגן הבוטאני שבחצר בית־הספר, שנוהרו מתקופת האוניברסיטה. לכל ילד חלקה משלו בגן הבוטאני, שבה הוא עוקב אחר התפתחות הגידולים הפרטיים שלו.

דינה בנקלר הגיעה לכאן מבית־הספר "כפיר", שבגבול שכונת התקווה וכפר שלם. שבע שנים ניהלה אותו והשאירה אותו, לדבריה, "בידיים טובות של צוות מעולה". היא רואה במינויה כמנהלת בית־הספר לטבע מתנה נהדרת. הרעיון להקים את בית־הספר היה של ד"ר שמשון שושני, מנכ"ל משרד החינוך ולשעבר מנהל מחלקת החינוך של עיריית תל־אביב. זה היה רעיון ספונטאני שקם עוד וגידים לאחר שהמבנה הישן של האוניברסיטה התפנה והתחיל אחריו את הגן הבו־טאני והזואולוגי. הרעיון להקים במ־קום בית־ספר לטבע הלהיב את כל הנוגעים בדבר.

האם יש דוגמא לבית ספר כזה בעולם?

"לא בדיוק", אומרת המנהלת. "במלוא הכנותי אני יכולה לומר שאנחנו די יחודיים בעולם, אך גם אנו עצמנו עדיין מצויים בתוך תהליכי חיפוש, התהות והשיבה. נפגשים עם אנשים שמוכנים לעזור לנו כבמהתי השיבה. אנחנו מחפשים מה באמת יכול בית־ספר מן הסוג הזה לתרום לפרט ולחברה. הרי יש הצדקה לקיים מוסד כזה רק אם יתרום לחברה הישראלית, לפחות בטווח הארוך. אבל בית הספר בסך הכל אינו קופסת קרן קיימת — שמצד אחד מכניסים מטבע ומצד שני יוצאת גאולת הארץ".

האם הדברים אינם נשמעים שאפתניים?

"ודאי", אומרת בנקלר, " חינוך הינו השקעה לטווח ארוך מאוד. הבוגר הלומד משפטים או כלכלה תורם קודם כל לעצמו. ועדיין אין לי תשובה פסקנית לשאלה כיצד לגרום לבוגר לתרום גם לחברה. אבל זוהי בהחלט שאיפה. הרי בתקו־פת שנות היו בארץ מוסדות חינוך שחינכו אנשים, ושראינו יותר מאשר לכך שהתלמיד יהיה כלכלן או משפטן. כוונתי, בין השאר, לבתי החינוך. אולי הגיע הזמן שישובו לחפש דרך לחנך בה את התלמידים."

דינה בנקלר צופה תפוסה של 800 תלמידים בעתיד. בינתיים נבנו בקומה השנייה מעבדות משוכללות, חדר מחשבים וחדרי תצוגה — הכל בנוי עם מבט לשנים הבאות, כשישתלבו במקום חטיבת הביניים ובית־הספר התיכון.

"אינני מתכוונים לחולל דברים ראוותניים ומבטסטיים", אומרת בנקלר, "אנחנו מחפשים אחר דרך לחנך לעומק, להפוך את הילדים למאושרים, אם כי לכך עוד אין לי מרשם. אנו תוהים כיצד אפשר להקנות חינוך אמיתי ומשמעותי. זה אינו קל בישראל של שנות ה־80. אם לא נגיע לכך, ואין לי כל הבטחה שנגיע — כי אז אין שום הצדקה להקמת הפיל הלבן הזה. נטלתי על עצמי את הפרויקט החדש בגיל שבו רוב הגברות כבר פורשות לגימלאות, וזאת כיוון שאני מאמינה בו".

רבע מהקצינים הם קצינות

מאת אסתר בלווה

כ־30 אחוז מכוח־האדם במשטרת ישראל הם נשים. 550 מהן קצינות — כ־25 אחוז ממספר הקצינים — מספרת ניצב־משנה חנה קצר־ספיר,

חנה קצר־ספיר

ראש מדור שירותי קהילה במשטרת ישראל. אלה נתונים בעלי משמעות מיוחדת, כאשר הרובדת, יחד עם טינה דור ממשטרת רמת־גן, יוצאת לייצג את השוטרות הישראליות בכנס בינלאומי שידון בנושא "פיקוד נשים על גברים". הכנס מתקיים בנידרלנד, לרגל מלאת 25 שנים לארגון השוטרות הבינ־לאומי והנציגות שלנו יצאו בדרכן לשם בראשית השבוע.

ניצב־משנה קצר־ספיר תרצה בכנס על מה שקורה במשטרת ישראל בעניין הפיקוד הנשי ותעלה נתונים שונים על מקומן של הנשים בשורות המשטרה. היא אומרת: "שיעור הנשים הקצינות במשטרה הוא אמנם כ־25 אחוז ממספר הקצינים הגברים והן משובצות כמעט בכל התפקידים והתחומים, אולם בדרגות הגבוהות יש מעטות. יש לנו תת־ניצב אחת, יועצת מפ־כ"ל, עשר שנים וחצי באותה דרגה. יש שלוש נשים בדרגת ניצב־משנה. אחת מהן נושאת בדרגה כבר שבע שנים. 154 קצינות הן בדרגות מפקח־ניצב ורב פקד ו־393 קצינות זוטרות. לצד פריצת דרך שנעשתה במשטרה בתחום תעסוקת נשים, לדעתי, אין לחץ מספיק של נשים בדרגות פיקוד גבוהות על המנגנון. אין די נשים המוכנות ללכת לתפקידים אופרטיוויים, כמו פיקוד על תחנה. אני מבינה קצינה המעוניינת בתפקיד. אין לי מושג עד כמה היא מוכנה להיאבק למענו, וזה תפקיד פיסי קשה הדורש כוננות של 24 שעות ביממה. אני מאמינה שנגיע גם לכך. אולי המשטרה תקבל דימוי פחות נוקשה וגברי אם יותר נשים יגיעו לצמרת. במדינה, שבה אשה היתה ראש ממשלה, אין מניעה שאשה תהיה מפכ"ל המשטרה."

חנה קצר־ספיר, בשנות הארבעים לחייה, נאה, נמרצת וכריזמטית, מוצאת את השורשים להשקפת עולמה בהיכרות שהיתה לה עם גולדה מאיר ז"ל. "הייתי אז סטודנ־טית לתואר שני במינהל חינוכי באוניברסיטת ג'ורג'טאון. עבדתי בק־קונסוליה הישראלית. בעת ביקורה של ראש־הממשלה ראז בארה"ב, ניהלתי בשבילה את הלשכה בעברית. זו היתה חוויה גדולה מאד. הושפעתי מאד מן ההתמודדות שאשה זו, שהיתה חזקה, נשית וה־גישה בעת ובעונה אחת, התמודדה עם עולם נוקשה".

אותה תקופה נפגשה במקרה עם מפכ"ל המשטרה לשעבר, שאול רו־זוליו, והוא שיכנע אותה להתגייס למשטרה. חנה ויתרה על לימודי דו־קטורט בפסיכולוגיה חינוכית ר־חשבה שתעשה שבהשנתיים ב־משטרה ותשוב ללמוד. מאז, עברו 15 שנים. חנה, שהגיעה למשטרה עם רקע מוסיקלי ועם ניסיון בהוראה, הקימה את מדור הרווחה. כשהגיעה לתפקיד, כבר היתה תש־תית. הסיוע לשוטר ומשפחתו טופל במסירות מיוחדת במינה על־ידי המישה, שישה קצינים. חנה הלכה אתם. היא חיזקה את הטיפול וקידמה אותו מבחינה מקצועית. היא הלכה אל השוטרים כדי לדעת מה כואב להם, כיצד הם רואים את שירות הרווחה במשטרה. "עשיתי ככל יכולתי. שמרתי על אמינות. הב־טחתי וקיימתי, ומה שלא קיימתי, עמדתי במלוא האומץ והסברתי. השתדלתי לדאוג לפרט כאילו הוא בן יחיד." שש שנים וחצי בראש השירות הספיקו לה. התפקיד שוחק והוא עלול לחבל ביעצנות המחשבה, ביכולת לארגן, ליזום. חנה לקחה פסק־זמן והצטרפה לשליחות הבעל, איש משרד הביטחון, באיטליה. שם ישבו שלוש שנים.

כשחזרה למשטרה, עבדה בלשכה לתלונות הציבור, כעוזרת לקצין חינוך ראשי. זה שנתיים היא עומדת בראש היחידה לקשרי קהילה. היום היא יוצאת עם המשטרה לקהילה, כדי לנטרל את החיכוך בין ה־משטרה והחברה. לפנים הקשר שלה למוסד לביטוח הלאומי היה עקב הטיפול בקצבת נכות של שוטר — ואילו היום הקשר מתקיים עקב הליווי המשטרתי לקשישים מקבלי קצבאות. התפקיד מגוון, מפגיש עם כל הארגונים והמוסדות. נושק לתחומי חברה שונים, כמניעת פשע וסיוע לקורבנותיו. אין ספק שהסיור הצפוף שתעשה בתרכזים המטפלים בעניינים חשובים אלה בנידרלנד ואשינגטון יעודד אותה ליזמות חדשות.

תור בכיס

חשמל? לא בבת אחת

מאת אברהם טל

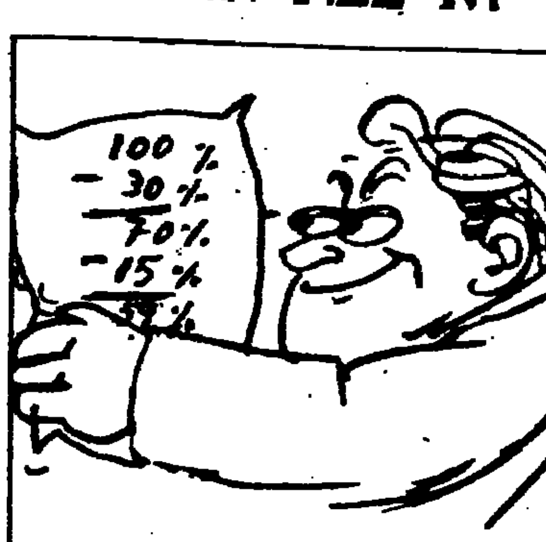

לפני זמן מה (ב־29.4) הבאתי במקום זה פרטים מתוך חוזר של ועד עובדי חברת החשמל, הממליץ לפני עובדי החברה בעלי־הרכב להצטרף למועדון "חשמל פלוס" וליהנות משירותים שונים, בכלל זה, ביטוח מקיף לרכב בחברת ביטוח מקבוצת הסנה, בתנאים מועדפים בהחלט. באותו חוזר הזהיר הוועד את עובדי החברה, שהם גם "מקרים בודדים", שלא להתפתות להצעתה של הנהלת החברה, לבטח את רכבם באמצעותה בחברת הביטוח אלי־הו, שבה מצא הוועד מגרעות שונות. קצת באיחור, אני יכול להביא עתה פרטים אחרים על תנאי הביטוח, שמציעה ההנהלה לעובדים הזכאים להחזר הוצאות על ביטוח רכב.

מובן שרמי הביטוח מחושבים לאחר ההנחה הקבוצתית המותרת בביטוח קולקטיב (30 אחוז). כי־סוי הרדיו עולה 20 שקלים (התעריף המקובל הוא 14 אחוז משווי המקלט, כלומר כפל הסכום הזה לביטוח מקלט פשוט או ישן) ויש אפשרות לבטל את סעיף השתתפות העצמית בנז־קים, בתנאים שלא פורטו.

חברת החשמל משלמת את הפרמיה לחברת הביטוח בעד העובדים, ולפי החוק יש לחייבם במס הכנסה על הטבה זו. בפועל, מחייבים אותם לצורך מס ב־85 אחוז מהפרמיה בלבד. מתוך ההנהלה לא ברור אם המדובר בהנחה נוספת של חברת הבי־טוח, האם לא — מי סופג הנחה זו — או משלם עליה מס הכנסה.

כיצד מחייבים לפי הכלל: חשמל — לא בבת אחת. בסכום שנותר אחרי ניכוי 15 אחוז מ־70 אחוז, אין העובד מחויב בחודש אחד, וגם לא בשמונה חודשים רצופים בתוספת ריבית. כמקובל בענף ביטוח הרכב. החיוב מחולק ל־12 מנות, שלוש בחודש יוני 1987, ואחת — אחת בכל חודש מיולי עד מארס 1988. כל החיובים הם ללא הצמדה וללא ריבית. לא נאמר במפורש אם הסדר זה מתואם עם שלטונות מס הכנסה.

כדי שלא להכביד על בעל הרכב יותר על המידה, נדחה התשלום בעד ביטוח הרדיו בסך 20 שקלים ובעד ביטול ה־השתתפות העצמית — עד אפריל 1988; כמובן, ללא הצ־מדה וללא ריבית.

לא אפסוק בשאלה העדינה, מי מציע תנאים טובים יותר — ועד העובדים או הנהלת חברת החשמל. אך הייתי מציע לשני פונקציונרים במשרד האוצר ל־הורות על בדיקת הסידורים שנעשו בתחום זה: המפקח על הביטוח, האמור לאכוף את ההוראות האוסרות על חברות הביטוח לתת הנחות חריגות, ונציב מס הכנסה, האמור לגבות מס על הטבות גלויות או מו־סוות. יש לי זכות להביע משאלה זו, שהרי בסופו של דבר, אני הוא המממן את הסי־דורים האלה: אם כמשלם מסים, אם כצרכן חשמל ואם כבעל מכונית, המכסה את הפסדי חברות הביטוח הנגרמים עקב מתן הנחות חריגות למבוטחים מועדפים.

המלצה נמרצת

הגברת י"ב היא מורה. במזל טוב הגיעה שעתה לצאת לשנת שבתון, שזכאים לה המורים פעם בשש שנים. כהיותה בעלת חשבון בקרן גמול השתלמות למורים על־יסודיים, המנוהלת על־ידי בנק לאומי, ניגשה הגב' ב' למשרדי הקרן וביקשה למשוך את חסכונותיה.

"בסדר גמור", נאמר לה בקרן. "לאן את רוצה שנעביר את הכסף?"

"לחשבון כרוכך בסניף זהוה של בנק הפועלים".

"אי אפשר", השיבו לה. "אנחנו מעבירים את הכסף רק לחשבון בבנק לאומי".

"אבל אין לי חשבון בבנק לאומי", אמרה הגב' ב'.

"אז תפתחי אצלנו חשבון", השיבו לה.

"לא נחוץ לי חשבון בבנק לאומי, וגם לא נוח לי לפתוח חשבון בבנק לאומי, כי בעלי עובד בבנק הפועלים", מיחתה הגב' ב'.

"מצטערים מאד, אם את רוצה את הכסף — תפתחי חשבון בבנק לאומי".

לטענת הגב' ב', היא התדיינה אתם חודשיים תמימים — ושום דבר לא הועיל: "אם את רוצה לקבל את הכסף — תפתחי חשבון בבנק לאומי".

בפי ממלא־מקום דובר בנק לאומי גרסה שונה — אבל שונה רק במקצת: "לא הכריחו אותה, רק המליצו לה באופן נמרץ". ממלא־מקום הדובר הסביר לי כי ארגון המורים העל־יסודיים (החותם על הסכם הקרן) קבע שכספי הקרן יועברו למורים להשכבותנו בבנק לאומי, ולדבריו יש בזה היגיון, כי במקרה של טעות — קל יותר לברר, אם הכספים לא עברו דרך המסלקה. ועוד אמר הדובר, שבבנקים אחרים — הוא הזכיר בהקשר זה את בנק הפועלים — עומדים על דעתם שכספי קרנות יועברו דרך השכבות באותם בנקים, ואילו בנק לאומי דווקא אינו מתעקש ; כאמור, הוא רק "ממליץ באופן נמרץ".

אני ממליץ באופן נמרץ: גם זה מיותר. למה להקשות לנו את החיים?

בימה חופשית

אין במה להתבייש

בית־הציונות נועד לשרת את הרבים שהציונות היא לדידם משנת־בטלנים שאבד עליה הכלח

מאת שלמה גזית

הכותב הוא מנכ"ל הסוכנות

אם זקוק הייתי לחיזוק אמונתי בחשיבות הקמתו של בית־הציונות ובצורך הדוחף לממש זאת, מצאתי תימוכין לכך בתגובות ההיסטוריות והפומביות למתנת הדיון בהנהלה הציונית בקבלת החלטה עקרונית לגבי תכנונו ולהקמתו של הבית.

כן, אינו בוש לומר כי אני מאמין באמונה שלמה שמדינת ישראל היא ניצחונה של הציונות. ציונות ללא מרכאות כפולות — תנועת השחרור הלאומי של עם אשר לכל אורך שנות גלותו חתר לשוב לציון ולהקים את ריבונותו הלאומית.

אני מניח שגם גדעון סאמט, על אף רשימתו הצינית על "הפיל הלבן הקבור של הסוכנות היהודית" ("הארץ" 28.8), שותף לאמונתי זו. הוא ואני, וכמותנו כל מי שחי בארץ הזאת, כל מי שהיה שותף לדור המהפך וניזון מן הסיסמאות נוסח "דור אחרון לשעבוד דור ראשון לגאולה", יודעים גם יודעים כי בי־מינו אנו היתה זו ציונות־אמת.

סיסמאות אלה לא היו פראזות נבובות. להיפך, הן קבעו את דרך חיינו — להתיישבות, להגשמה ולביטחון. זו היתה אמת שלאורה הלכנו ועשינו מעשים גדולים. זו היתה אמת שלמענה היינו מוכנים להילחם, ולצאת למערכות־קרב שמ־הן רבים כלכך לא חזרו.

בעקבות נורית'

אילו ידעתי שכל 3.5 מיליוני הי־הודים החיים כיום בארץ שותפים להרגשה זו, הייתי רוחה ברצון את מימושה של התוכנית להקים את בית־הציונות (רווחה אך לא מבטל. כי הצורך בבית כזה קיים, אף כי אפשר לחלוק על העיתוי). אולם הושששני כי אלה השותפים להרוות ולהתב־סות האישית של גדעון סאמט ושלי הם כיום מיעוט מבוטל במדינה. בית־הציונות לא נועד לשרת אותנו, אלא את הרבים האחרים שאינם מכבדים את הדברים מניסיונם האי־שי ואשר בעבורם ציונות היא משנתם של הבטלנים. המדברים גבוהה גבוהה ואינם עושים.

לפני שבועות מספר סחף צעיר אמריקאי את כל ארה"ב. הקולונל אוליבר נורת' העז להשמיע בפני חוקריו ובפני בני עמו סיסמאות "ציוניות". הוא דיבר בשכנוע רב על גאווה לאומית אמריקאית, על כבוד כלפי הדגל, על חוסר בושה לשרת ערכים לאומיים. האמריקאים הרבים שנסחפו ב"אולי־מאניה" עשו כן לא משום שאישרו ותמכו במעשיו של הקולונל בפרשת "איראן־גייט", אלא מתוך הזדהות אמיתית עם הערכים שביטא בבהירות רבה כלכך.

אני סמוך ובטוח שהעם בישראל אינו נופל מן האמריקאים. הוא בוודאי טוב לאין ערוך מן התדמית המיוחסת לו על־ידי התקשורת. כל אחד מאתנו חייב להתמודד עם המציאות הפוליטית, הכלכלית והפ־סיכולוגית הקשה, תוך המבוכה. סי־מני־השאלה וההסתייגויות הרבות מתופעות שליליות המשתרשות והו־לכות בישראל דהיום, אינם מפרים בעיקר; אנו הודים אמונה עמוקה ואמיתית בניצחון הציונות.

בית־הציונות אינו מיועד לבן החכם שבהגדות ימינה. הוא אינו מיועד גם לבן הרשע, שהרי זה, כידוע, אין לו תקנה. בית־הציונות נועד לשרת את שני הבנים הנו־תרים, התם וזה שאינו יודע לשאול.

היסודות והשורשים

ראויים הרעיון הציוני, התנועה הציונית והמעשה הציוני — אלה שהביאונו עד הלום, אלה שהיו המדינה שבדרך — שיהא להם בית אשר יציג בפני המוני הנוער והעם, תושבי ישראל הארוחה, את היסודות השורשים להקמת המדינה.

מדינת ישראל הוליכה להוציא בשנה הקרובה עשרות רבות של דולרים מתקציב המדינה ומתקציבי גופים רבים אחרים (לרבות תקציבי הסוכנות היהודית וההסתדרות הצ־יונית) לצורך חגיגות יום הולדת ה־40 של המדינה. אינני בא לערער על החלטה זו, להיפך. טוב שעושים זאת. אל מול מצוקות הלבאנ', "סולחה" ו"רום כרמל", אל מול המשבר במושבים ובקיבוצים, אל מול הסכולך של עיירות הפיתוח — טוב שיעמידו את הדברים בצורה מאוזנת ונכונה.

עם ישראל השקיע יותר מ־20 מיליון דולרים ב"יד ושם" או ב"בית התפוצות". ואכן, ראויים בני העם היהודי, אלא שבבוזור כוונותו המלחמה, וכל אותן קהילות יהודיות שהיו ואינן עוד, שנקים להם יד וזכרון. לא היה מי שיערער על כך. ותנועת השחרור הלאומי שלנו אינה ראויה לכך? כולי תקווה שה"הוצפה" שבהעלאת ההצעה להקים את בית־הציונות תאושר תמו־כולי תקווה כי יעמוד לנו המשאבים והכוח להוציא החלטה זו אל הפועל. ככל שהציונות האמיתית נחלשת והולכת כך גובר הצורך במכשיר דינאמי, אשר יחזק ויקנה את הערכים הטובים של פעם. אני יכול להבטיח, כי אם אכן יקום הבית, לא יהיה זה "פיל לבן ועכור". יש לנו הרבה במה להתגאות ואין סיבה להתבייש להציג זאת. הלואי והדבר או בציון־מאניה שחוזרת וסוחפת את "עמך" ישראל.

לטלטל את מערכת החינוך

מאת דב רונן

הכותב הוא יו"ר הסיבת המורים בחינוך העל יסודי בהסתדרות המורים.

למקרא התגובות לרעיונות הרא־שונים שהעלה מנכ"ל משרד החי־נוך, ד"ר שושני, האשר באו לידי בי־טוי בגיליון "הארץ" מיום 6.8.87, הן על־ידי פרופסורים מכובדים והן על־ידי עמיתי למקצוע, דומני שאין מנוס מלהגיב ולהגדיר את התגובות הנ"ל כמהומה על לא דבר או כסערה בכוס מים. מצד שני, עצם העלאת הרעיון על־ידי מנכ"ל משרד החינוך מצביע על דבר אחד חיובי — אי נחת ממערכת החינוך ותוצאותיה ועל הצורך בשינויים. לפרופסורים מכובדים ולאנשי ציבור השונים המרוצים ממערכת החינוך ותוצאותיה, אין בעייה, מבחינתם זה שהיה הוא שיהיה.

אולם כמורה וכאיש המופקד על החינוך העל יסודי בהסתדרות המורים, המסייר בעשרות בתי־ספר בארץ, אני יכול לומר באופן הברור ביותר כי המערכת זקוקה לשיפורים רבים ולטלטלה רצינית.

עבור אלו הרוצים להתעלם מהיר־ידה ברמת הישגים של חלק גדול מתלמידינו, אילו לא היה הדבר נוגע לדמותה החברתית תרבותית, וכן לעתידה הפיסי במובן של המדינה, הייתי אומר שיבושם להם. אך כיוון שהדברים שונים, לדעתי לא ניתן להחשות.

אלו המבקשים להתעלם מההע־רות הצאצאות במבחני על־ידי אנשי צה"ל מרכזים ובעלי מקצוע לגבי יכולתם של חלק גדול מהמגויסים המתגייסים לצה"ל, אף הם טומנים ראשם בחול כמנהג בת יענה.

מאז החלה להתבצע הרפורמה בחינוך, דומני שלא ממשלת ישראל ולא כנסת ישראל קיימו דיון רציני ומעמיק על היעדים החינוכיים ועל הערכים ההומניים של מערכת החינוך בישראל — מערכת הנמצאת מזה מספר שנים בירידה. כולם רואים את הכתובת על הקיר, אך מתעלמים ממנה.

ישנם הרואים בשינויים ארגוניים חזות הכול לעניות דעתי השינויים הארגוניים הם אך מכשיר לעיקר — לתוכן!

המגיבים המכובדים, רובם ככולם התייחסו לארגון בלבד וראו כבר את "האסון" שבדרך, כאילו אין כיום בתי־ספר יסודיים, חטיבות ביניים ועל־יסודיים שההורים עושים כמעט הכול כדי שילדיהם לא ילמדו בהם.

אני מייעץ לכל אותם אנשים לשאול את הורי ילדי תל־אביב ואת הורי ילדי כפר־סבא, ויקבלו תשובה מוחצת לגבי טיב כל בית־ספר, כלום יש סודות בעירה?

הסודות ה"בוטמטית" על בתי־ספר לאליטה ולפלבאים, כלום לא ניתן אף להרביקה למערכת החינוך הקיימת אף ביום? שאלו את ההורים ויגידו לכם!

בעבר הייתי בין מצדדיה הנלהבים ביותר של הרפורמה. ראיתי בה את הסיכוי הגדול לשינוי. עם השנים דעכה התלהבותי.

אני שואל מה תרומתה של הרפורמה לאינטגרציה בבית־שאן, הגליל, אופקים וכו'? לעומת זאת, האם היא פתרה את בעיותיה של העיר תל־אביב? דומני שהצעתו של מר חיים רותן, מנהל האגף לתכנון והערכה של עיריית תל־אביב מדברת בעד עצמה.

אולם עד כה אף אנוכי לא התייחסתי לנקודות המרכזיות, שב־לי להתייחס אליהן כל דיון הינו חסר משמעות וכוונתי לתוכן ול־משאבים.

יתכן והרפורמה בחינוך היתה מוכתרת בהצלחה אדירה והיתה מש־משת אור לגויים, אילו המשאבים והתכנים שתוכננו עבור הרפורמה, אשר בראשית הדרכה אף ניתנו, היו ניתנים עד כה בכל מקום שהוחל בביצועה.

אולם מה קרה בפועל? לא זו בלבד שהתכנים והמשאבים לא ני־תנו כמתוכנן אלא צאו וראו — הקימו חטיבות־ביניים והמצמצמו בתי־ספרים והמשאבים!!! (מאידך גיסא, אלו המשמיכים להתנגד לרפורמה טוענים שלו ניתנו המשאבים ש־הושקעו במבנים וכו' בתחילת הדרכה של הרפורמה בחינוך היסודי הוער־את היו טובות יותר).

ומכאן לעיקר הרעיון של המנ־כ"ל: כל ארגון מחדש של רישום וכיוצא בזה שינויים, דומני שלא יצליח זאת, כל עוד ממשלת ישראל, כנסת ישראל וציבור ההורים לא יתנו דעתם לתכנים ולמשאבים שיש להעניק לחינוך מה יועיל רישום חו־פשי לחטיבות־ביניים כאשר אין לבית־הספר הכלים להעשיר את הילד טעון הטיפוח ואין למערכת כספים לרכישת כלים יקרים לשם פיתוח החינוך הטכנולוגי ולאפשר למורים להשתלם לשם מימוש התכניות הרשימות!

למדינת ישראל העניה אין די כסף כדי להקנות לילדיה חינוך, וכ־לים שיצעידו אותם לקראת שנות האלפיים.

אך לאותה מדינה עניה יש די כסף להשקיע בפרויקטים שנויים במחלוקת ודי כספים להמשך בגופים כלכליים כושלים ובמוסדות חינוך אנטי־ציוניים.

לפתוחה של מדינת ישראל רובצת סכנה גדולה. אם ארצות־הברית "הקטנה" מגדירה עצמה "כאומה בסכנה" מבחינת עתידה התרבותי חינוכי וטכנולוגי, מה נאמר אנו "אזובי הקיר"? לגופו של עניין, אני מייעץ לא לראות צל הרים כהרים.

יש לאפשר לגבש רעיונות חד־שים תוך הפעלת שיקול דעת מעמיק שיתחשב בדרכי האינטגר־ציה, ברמת ההישגים של התלמידים, בציפיות ההורים והתלמידים, והנ־סיון מצומצם ללא כפייה תוך מעקב של ועדה ציבורית בלתי תלויה שתבדוק ותשווה ההישגים זה לעומת זה, ובתום הניסיון תיפול ההכרעה.

מדינת ישראל
חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב התכנון מקומי גליל מזרחי
הודעה בדבר הפקדת תכנית מתאר

נמסרה בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הצפון ובמשרדי הועדה המקו־מית לתכנון ולבניה גליל מזרחי שברחוב יוחנן בן זכאי טבריה הופקדה תכנית מתאר הנקראת "תכנית מתאר מס' 5248 כפר רבוריה". ביחד עם התשריט המצורף אליה.
האלה הם השטחים הכלולים בת־כנית:
שטח בנוי
גושים שלמים: 16961 עד 16963.
חלקי גושים: 16965, 16967, עד 16972, 16974.
עיקרי מטרת התכנית: הכנת תכנית מתאר למקום בהתאם לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965.
כל המעוניין בתכנית רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקבלת קהל.
כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית וכן מתכנן שלה כלול בתחום התכנית או גובל אותו, רשאי תוך חודשים מיום פרסומה של הודעה זו בר־שומות, להגיש התנגדות ל־תכנית במשרדי הועדה המקו־מית לתכנון ולבניה האמורה.
את ההתנגדות יש להגיש בכתב בפרוט הנמקות ובלווי תצהיר התום על ידי עו"ד המאמת את העובדות שעליהן היא מסתמכת.
עמרם קלעג'י
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה — צפון
תאריך: 23.8.1987.

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי דרום השרון
הודעה בדבר אישור שינוי תכנית/מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, אישרה, באישור שר הפנים, שינוי תכנית מתאר מקומית הנקרא: "שינוי תכנית/מתאר מקומית מס' שו/694/א8".
האלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: חלקי גושים 5501, 5657, 5660, 5663.
עיקרי הוראות שינוי התכנית: תכנון ושיקום גוף מגדל צדק דרום
ההודעה על הפקדת שינוי התכנית יחד עם התשריט המצורף אליה, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 2702 התשמ"א, עמ' 1340 ובעתון בוקר הארץ מתאריך: 25.3.81 ובעיתון ערב מעריב מתאריך: 22.3.81 בשפה העברית ובעתון בוקר נוסף הצופה מתאריך: 22.3.81 בשפה העברית:/
שינוי התכנית האמור בצורה שבה אישרה הועדה המחוזית, ביחד עם התשריט המצורף אליה, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמור וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה דרום השרון וכל המעוניין רשאי לעיין בו, ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
א' זיון
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה
מחוז המרכז
תאריך: 4 מאי 1983

80 שנות "גלאסנוסט"

מאת אלעזר יופוביץ'

הכותב היה מסורב עליה ומיזמי תנועת האחרות הי־שראלית בברית־המועצות

ה"גלאסנוסט", כדמותו בעיתונות הסובייטית, מחזיר אותי להיסטוריה הרוסית. לפני שמונים שנה נהפכה רוסיה ממלכה אבסולוטית ל־ממלכה חוקתית. כצד התמורות הדמוקרטיות האחרות בוטלה הצנ־זורה: כמובן לא במלואה. אך הפרסו־מים נעשו חופשיים יותר. אך מצד אחר, כבר פתאום מתהום הנשייה הובירו כקיימות בעיות לאומיות וביניהן הבעיה המעניינת אותנו — הבעיה היהודית. נכוחה מה שנכתב על כך לפני 80 שנה עם הנכתב היום תגלה דמיון מפליא, שאינו מקרי כנראה.

ובכן, רוסיה בתקופת הבחירות לדומה הממלכתית (דומה; שם עמוד לבחירה, ולא רק כניסוי, יותר מבמעמד אחד. וזוהי תקופה של הופעת עיתונים וכתבי־עת חדשים, תיאטראות וכו'. ביטול הצנזורה גילה את קיומם של ניגודים חרי־פים, עלבונות שנעצברו, וטענות בין העמים של האימפריה הרוסית. העמים הלאומים הלא־רוסיים הוד־זקו באנטי־הגדול הרוסי, תרבותם הלאומית נרדפה ונמחצה. אף עצ־מאותם מתוך בבירוגים (הפולנים) או שלא הושיבו אותה כלל (היהודים). ואילו נציגי העם השולט ראו עצמם נפגעים ונרדפים. כעסם של הרוסים התעורר על כך, שכרודפים את העמים האחרים הם ספגו עלי־כרחם יסודות מתרבויות זרות, למרבה דאגתם של הדגלים בטהרת הגזע.

בעיתונות זה התבטא בכך, שה־זרים הוכרזו אשמים בצרות שבאו על רוסיה כולה ועל כל איש רוסי. בין הזרים תפסו מקום נכבד היהו־דים. דוגמאות ללאומנות ול־שוביניזם הרוסי תואר למופת על־ידי זאב ז'בוטינסקי.

נחזור לתקופת ה"גלאסנוסט" הנו־כחית אותם כוחות, אפילו באותן עמדות, רוסים, לאומים ובמקום המיוחד — יהודים. דאגת הלאומים הלא־רוסיים מוצדקת למדי. ברפ־ובליקות רבות של בריה"מ מת־רחשת במלוא עוצמתה ההתבוללות הטבעית או המכוונת מן המרכז. היא מאיימת בחיסול מוחלט של הייחוד הלאומי בעוד דורות מספר. המצב טראגי במיוחד בקרב העמים הקרובים לרוסים בשפתם ובתרבותם — אוקראינים ורוסים לבנים.

הנה ציטטה מהדברים שנאמרו במאי 1987, בישיבת הנהלה של אגודת הסופרים בבריה"מ: "כמות בתי־הספר עם הוראת השפה האוקר־אינית הבילארוסית מצטמצמת ב־קצב מסוכן. לכל רוסיה לבנה נשארו רק חמישה בתי־ספר ב"אלמו־סיים". אך לאוקראינים ולבילארו־סים נתן ה"גלאסנוסט" במה להכריז מעליה על בעיותיהם. וכמובן גם לרוסים עצמם, שדאגתם אף היא מובנת.

ראשית, תהליך ההתבוללות, אוב־דן המורשת הלאומית, שהתרחש גם לפני 80 שנה, התעצם עתה. הביטוי המאוס של העיתונות הסובייטית — "הישות החדשה של העם הסובייטי", אינו תרגיל תעמולתי בלבד ובמידה רבה הוא תואם את המצב העובדתי. העם הרוסי קולט לתוכו את הלאו־מים המתבוללים של חבל הוולגה, צפון קווקז, טטארים ואחרים. המוס־קוואים הוותיקים רוטנים: "כעת, כל מי שרוצה רושם את עצמו כרוסי, ולנו אין כבר מקום במוסקווה". בוטוק, ניתוק מן העבר, אובדן התפקוד החברתי ובעקבותיו אפאתיה ושיכרות הרסנית — הביאו את העם הרוסי אל סף הכחדה (על כך מדברים עכשיו בגלוי). המצב בכי רע ולכן מופיע האויב הפנימי.

הצעדים הראשונים נעשו עוד לפני תקופת ה"גלאסנוסט", בעת המבצע למיגור השיכרות. במפעלים רבים, באסיפות רבות־משתתפים, בהסכמה ואף ביוזמה של ההנהלה המקומית, הוקראו תרשומות הדר־צאה שהושמעה בראשונה ב"אגודה נגד השיכרות". בהרצאה הוצגו נתונים מעניינים על רמת השיכרות ברוסיה בשנים שונות, על השפעת השיכרות על רמת התמותה וכו'. אך העיקר היה: הרוסי שותה משום שמ־סיתים אותו לכך באופן שיטתי. התחילו בזה היהודים עוד במאה שעברה, המשיכו הרופאים היהודיים, והם קיבלו הכהנים־הופשיים, מהם — היטלר, ולבסוף הסי־איי־אי.

השקר הישן יפה גם לימינו. היהו־דים עושים להשחתת העם הרוסי באמצעות השתייה. התוקפה האנטי־יהודית הזאת נתגבה בנתיבים רש־מיים למוסקוה, ואילו המשך היה לאדישמי. החלו להפיץ קלטות עם הקלטות האסיפות של אגודת "פמ־יאט" (זיכרון) באחד המועדונים של מוסקווה.

בגדים כפולים

האגודה הזאת יצאה משליטה השלטונות נאלצו לרסנה מעל דפי העיתונות. עוד נחזור לעניין זה, אך קודם נביא בקצרה את תוכן הדברים שנאמרו באסיפה. הקושרים הציו־ניים והיהודו־מאסוניים הציבו להם למטרה לא רק את "השקיית" העם הרוסי, אלא גם השמדתה השיטתית והכוללת של תרבותו, וזאת על מנת לכבשו ולהכניעו. בתקופות קודמות אף הצליחו הקושרים הציוניים לחדור להנהגה העליונה: קגנוביץ' ואחרים. כעת הם הורסים את הרבעים המוסקוואיים ההיסטוריים. נתיבי הרכבת התחתית נבנו על־ידי היהודים כך שניתן יהיה לפוצץ את מוסדות הממשלה. גם שקיעתו של בניין ספריית לנין נגרמה מצורת הבנייה של הרכבת התחתית (שנוהלה על־ידי קגנוביץ').

אכן, תעמולה־פרעות רגילה. ומה השיבה על כך העיתונות הסובייטית הרשמית? כדי לא להיות חד־צדדיים, נביא את שני קטביה. הכוונה לעיתונם של מסורבי־העלייה וגם הרמה הכללית מאופקת יותר, לא עוד תוקפנית. ראשונה היתה ה־טלוויזיה, ששידרה שלוש כתבות על שלושה סוגי יהודים: מסורבי עלייה, יהודים "טובים" מהוועד האנטי־ציוני, וההורים לבריה"מ.

מסורבי־עלייה צולמו על־ידי פיל דוגאחיו בניגוד לכל כללי האתיקה העיתונאית. חלק מן הראיונות צונזר והצופה הלא מעורה בבעיה לא הבין ממה הם אינם מרוצים ועל מה הם מוחים. היהודים הרשמיים, ה"טובים", נראו עלובים לכל דעות. כך חושבים גם יהודים וגם רוסים, שדיברתי אתם על הכתבה. ומה שנוגע לחוזרים, יהודים שנסעו לארה"ב או תוחלה לישראל והמבה לארה"ב ולבסוף הוליכו לחזור לבריה"מ — הרי מי שמכיר ולו במעט את האופי והמנטליות הרוסיים, שיער מה תהיה תגובת הציבור. לגבי הרוסים, יהודים אלה הם בוגדים כפולים: תחילה בגדו במולדת הישנה וכעת הם בגדים במולדת החדשה.

המשיכה במעשה העיתונות ה־כתובה, בעיקר עיתונים מקומיים כמו "צזרטייה מוסקוה", שפירסם סידרת מאמרים בנושא. פורסם מאמר על אוהדי ישראל בבריה"מ ועל התאחדותם במוסקווה. הועלו רמזים לשתי עילות לסירוב סודיות, וחוסר הסכמה של קרובים.

לכאורה, ה"גלאסנוסט" הוסר מעי־צורים. אך רק לכאורה. הפתיחות הזאת היא חד־צדדית, ואם המאמר על ההפגנה ליד בניין מא"ס היה במסגרת כללי הנימוס, הרי על הפגנת נשים נכתב במיטב הסגנון של ציד־המכשפות הסובייטי. היהו־דים שיצאו להפגין למען יוסף ביגון מוצגים כרוחשי רע, המנהסים מהשגרירויות האמריקאיות. מסורבות־עלייה המספרות את קורותיהן מוצ־גות במאמרים כרברבניות ה־מבקשות לעצמן פופולריות זולה. יהודי מבוגר שבמשך שנים אינו מצ־ליח לקבל את הסכמת קרוביו לעלייתו, מתואר כפושע, המונע את הוריו הזקנים. מרגישים במיוחד שסירוב בגין סודיות הינו זמני — זאת תרף העובדות.

ובכן — ה"גלאסנוסט" הוא נשק שבו מחזיק רק צד אחד. מיהודי בר־יה"מ הנשק הזה נשלל. ואם ניזכר שוב בהיסטוריה, ניווכח שהיא חוזרת, מצרה העגום. כאשר ברוסיה צץ שמץ של חופש־עיתונות, כאשר לעם הרוסי מרשים לדון בגורלו ובו־גורל מולדתו — מתגלה שהאשמים בצרות הם היהודים. אך להבדיל מן האירועים לפני 80 שנה, ליהודי בר־יה"מ אין עתה עיתונות משלהם.

בדין ובצדק / צבי הראל

תמיהה על פיאלקוב

בית־המשפט אינו קשור לעיסקת־הטיעון בין התובע לסניגור והוא אינו חייב לכבדה. עם זאת, ניסיון העבר מלמד כי בדרך כלל מאמץ בית־המשפט את עיסקת־הטיעון, משום האשראי הגדול שניתן לתביעה כמייצגת את האינטרס הציבורי. במקרים שבהם לא אומצו עיסקות־טיעון קבע בית־המשפט, כי העונש המוסכם בין התביעה לסניגוריה היה קל מדי.

עיסקת־טיעון, שהיא דבר שבשגרה, נעשתה עם הנאשם יעקב הרץ (50) מתל־אביב. הרץ התפרסם בעבר כשעמד בראש קבוצה של כעשרים מתתפים בהימורי הטוטו. קבוצה זו הפקיעה בטוטו כמיליון דולר במשך שנה. לפני כשנה הרשיע אותו השופט יצחק בא"ט בהודיה של מעשים, שבהם הציע שוחד כדי שכדורגלנים יגרמו להפסד קבוצתם. על פרשה זו נידון הרץ (ביולי 1986) לשנתיים וחצי מאסר בפועל ולקנס של עשרת אלפים ש"ח.

עיסקת־הטיעון עם הרץ היתה בהתעסקות אחרת שלו. לפני כחודש וחצי הוטל עליו עונש בגין תקיפת שוטרים ואיומים. עבירות אלה נעברו על־ידי הנאשם ביולי 1983, לפני העבירות בפרשת הימורי הטוטו. כתב האישום נגדו בפרשת תקיפת השוטרים הוגש באיחור רב: באוקטובר 1986, שבועות מספר לאחר שנגזר דינו בפרשת הימורי הטוטו. שופט בית משפט השלום בתל־אביב עמיקם פיאלקוב אימץ את חלקה של עיסקת־הטיעון: השופט גזר עליו ארבעה חודשי מאסר בפועל — חופפים לתקופת המאסר של שנתיים וחצי — ומאסר על תנאי לתקופה של שמונה חודשים. השופט פיאלקוב חרג מעיסקת־הטיעון רק באשר למאסר על תנאי שהוטל על הנאשם.

השופט פיאלקוב כתב בנימוקיו, כי התובעת ביקשה להטיל על הנאשם מאסר בפועל "משמעותי" מה, אולי בשל שיכחה, לא ביקשה מאסר על תנאי" — כלשון השופט.

סניגורו של הנאשם, עו"ד רונד מועלם, הגיש ערעור לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב באשר למאסר על תנאי. עו"ד מועלם חזר והדגיש, כי אמנם אין בית־המשפט מחויב לעיסקת־הטיעון אולם במקרה זה לא היה מקום לחרוג ממנה. שלושת שופטי בית־המשפט המחוזי, שישבו כערכאת ערעור, קיבלו לפני ימים מספר את הערעור והביעו תמיהה על העמקתו של השופט פיאלקוב. השופטים מציינים כי אם אכן התביעה פעלה מתוך שיכחה, מדוע לא הסב השופט פיאלקוב את תשומת לבה.

כך כתבו שלושת השופטים — הרנה ברעונה, ישראל גלעדי ומיכאל ברקאי: "אכן, מדובר פה בחריגה קלה למדי, דהיינו תוספת של מאסר על תנאי שרק עליו קובל המערער. אך בכל זאת נראה לנו שיש להתערב ולקבל את הערעור, משני טעמים. הטעם האחד הוא, שבית־המשפט לא הביע את דעתו שהוא עוסק בניגוד לעיסקת־הטיעון, אלא אמר שהוא מבין שהמאסר על תנאי בכלל בעיסקת־הטיעון ומי שמייצג את המדינה פשוט שכח לבקש זאת. יש לתמוה על קביעה כזאת, שהרי גזר־הדין ניתן ברבים ואילו רצה בית־המשפט יכול היה לשאול את בא כוח המדינה אם יש כאן שיכחה או כיבוד של עיסקת־הטיעון כרוחה וכלשונה".

הטעם השני לקבלת הערעור היה: המדובר בהטלת מאסר על תנאי ארבע שנים לאחר ביצוע העבירה, בעוד שכתב האישום הוגש שלוש שנים לאחר האירוע.

שופט פיאלקוב: חריגה מעיסקת טיעון

הפזמון החוזר: סכסוך אזרחי

כאשר המשטרה מודיעה לך שהיא סוגרת את התיק נגד האיש שעליו התלוננת, זה אינו סוף פסוק. החוק (חוק סדר הדין הפלילי) מקנה אפשרות להגיש ערר על החלטת המשטרה. הערר מוגש ליועץ המשפטי לממשלה, אשר האציל מסמכויותיו לפרקליט המדינה. עוד כזה הוא חשוב במיוחד מפני שעתה נבחנת התלונה — בפרקליטות המדינה — על־ידי עורכי־דין, שמטבע הדברים מודעים לדקויות המשפטיות יותר מאשר אנשי משטרה.

בחודש יוני שנה זו הגיש יהלומן מתל־אביב תלונה לתחנת המשטרה ברמת גן נגד שלושה אנשי עסקים על שהעלימו ממנו זהב. המשטרה הודיעה לו, בנוסח שכבר נהפך למטבע לשון: המדובר בסכסוך אזרחי. האיש לא הרים ידיים ובאמצעות פרקליטו הגיש ערר ליועץ המשפטי לממשלה, הבוחן בימים אלה את השגותיה של המשטרה.

זה סיפור המעשה: בסוף השנה שעברה הוסכם בין אותו יהלומן (מתלונן) לשני אנשי עסקים, שהיהלומן הלווה 53 אלף דולר לאותם שני אנשי עסקים, ולביטחון התשלום הפקידו אלה בנאמנות, בידי אדם שלישי, זהב בשווי של 62 אלף דולר. משלא נפרע החוב, פנה היהלומן לאדם השלישי (הנאמן) וביקש למסור לידיו את הזהב שהיה אמור להימצא אצלו בנאמנות. לימים התברר כי הזהב איננו. במקרה זה הנאמן קשור בקשרי עסקים עם השניים אך אינו שותף שלהם.

היהלומן מיהר להגיש תלונה במשטרה. חוקרי המשטרה העלו את הממצאים הבאים: הנאמן טען כי אין בידיו זהב כחומר גלם, אלא בצורה של תכשיטים ומוצרים (בהסכם לא נכתב כי המדובר בתכשיטים). עוד טען הנאמן, כי אין הוא רשאי להוציא את המוצרים מידיו ולהעבירם לידי המתלונן, משום שהוא נאמנם של שני הצדדים והצד השני (שני השותפים) אינו מסכים.

בערר שהגיש לפני ימים מספר פרקליטו של המתלונן ליועץ המשפטי לממשלה, הוא טען כי שלושת האנשים ביצעו עבירה פלילית ברורה. לטענתו, מתוך שטר הנאמנות עולה כי הזהב היה צריך להיות מופקד בידיו של הנאמן כדי לשמש ביטחון לחוב, ועל יסוד שטר הנאמנות הסכים היהלומן למסור להם מלאי בשווי של 53 אלף דולר. אם לא הופקד הזהב בפועל, טוען פרקליטו, הרי עברו השלושה עבירת מירמה על יסוד מצג־שווא.

ואם הפקידו השניים את הזהב והנאמן לא מסר אותו למתלונן, הרי בסירובו למסור את הזהב עבר הנאמן עבירת גניבה. עוד טוען הפרקליט, כי אין המדובר בתכשיטי זהב אלא בזהב גולמי, כמשתמע מההסכם בכתב בין הצדדים. לטענת המתלונן, גם תכשיטים באותו שווי מסרבים לתת לו.

בסוף מכתבו כותב פרקליטו של המתלונן, כי ניסיון המשטרה להתחמק מניהול חקירה כדי להביא להעמדתם לדין של האנשים — בתואנה שמדובר בסכסוך אזרחי — מביא לכך שרמאים למיניהם מבינים כי אין סיכון של ממש שיבואו על עונשם. טענתו של הפרקליט היא, שעילה לתביעה אזרחית יש כאן, אולם היא נוספת להליך הפלילי. עד כאן תלונת הפרקליט, המאירה זווית משפטית שאולי נעלמה מעיני המשטרה.

פניתי באחרונה לפרקליט המשטרה בנושאי נאמנויות. הוא הסכים לדעת פרקליטו של היהלומן כי לכאורה בוצעה עבירה פלילית. מעניין מה תהיה התשובה לעניין זה. גם אם יידחה הערר, טוב עשה הפרקליט כאשר מיצה את זכותו להגישו.

חובתו של אופוזיציונר

לפני כשנה, כאשר הובא ראש עיריית אשדוד אריה אזולאי לבית־המשפט לצורך הארכת מעצרו, הוזכר באולם בית המעצרים שמו של שמשון פז, איש אופוזיציה בעיריית אשדוד (ליכוד). מחקירתו של איש המשטרה רב־פקד אשר שמיר על־ידי הסניגור עלה, כי פז היה מן האנשים שחשפו חלק ממעשיו של ראש העירייה שנחקרו על־ידי המשטרה. פז התלונן נגד אזולאי אצל היועץ המשפטי לממשלה ובכך מילא את חובתו כאיש ציבור שהיה עד לאיסורים המודים בעבודתו של אזולאי. תלונתו של פז, שנמסרה לפרופ' יצחק זמיר, נגעה לשני נושאים מתוך מכלול הנושאים שחקרה המשטרה.

אולם המעצרים בבית משפט השלום בתל־אביב היה מלא מפה לפה כאשר הובא אזולאי להארכת מעצרו. בין הנוכחים היו מקורביו של ראש העירייה, שנידפו ללא הרף את פז כל אימת ששמו הוזכר באולם. סניגורו של אזולאי ניסה לגמד את החשדות באומרו שהמניע של פז הוא פוליטי.

השאלה במקרה של אזולאי, כמו בכל מקרה אחר, היא, אם המידע שנמסר למשטרה היה ממשי. כזכור, לפני חודשים אחדים הוליכה פרקליטות מחוז הדרום לסגור את תיק החקירה נגד אזולאי. עם זאת, נמתחה על אזולאי ביקורת חריפה בגין איסורים, מינהל לא תקין, מסירת מידע שקרי לשר הפנים ואבק של שוחד.

באחרונה ניצל פז את הזכות המוקנית לו בחוק והגיש ערר על סגירת התיק. פרקליט המדינה בודק מחדש את התיק מההיבט המשפטי.

כתב האישום הארוך ביותר

לפני חמש שנים הגיש פרקליט מחוז תל־אביב למיסוי ולכלכלה עו"ד יעקב אור את אחד מכתבי האישום הארוכים ביותר בנושא מיסוי. הנאשם הוא הקבלן אהרון שלום גניש. בכתב אישום זה כלולה רשימה של 103 עדי תביעה. בית המשפט עדיין לא קבע מועדים לשמיעת התיק (שלב ההוכחות במשפט). מתי יסתיים המשפט? בעוד שנתיים־שלוש־ארבע, אולי אף שמונה שנים לאחר הגשת כתב האישום ואולי יותר מעשר שנים לאחר האירועים הנוכחים בו.

נאשם שיבקש לזרז את ההליכים בתיקים מסוג זה יעשה צעד לא נבון. שכן, במקרה של הרשעה, ככל שהתיק מעלה אבק כך בית־המשפט יקל בעונש.

הטור שלי / נתן דונביץ

תל ברוך הבא

ברוך יוסף מרקו היה אחת הדמויות הציוריות, המיוחדות במינן, בתולדות הציונות. האיש היה שיקראו רחוב על שמו בעיר העברית הראשונה. או לפחות הורשה. אבל, העירייה היתה נדיבה כלפי זכרו והעניקה לשמו את שכונת תל־ברוך, בצפונה של תל־אביב. השכונה, שישבה בעיקר בעולים מבולגריה, "נמתחה", מבחינת השם עד לקו הים, בשפת הים. גם החוף נקרא על שמו של מרקו ברוך. חוף תל־ברוך.

לאחר תחיית המתים, יתכן שיבוא מרקו ברוך ויערער על ההחלטה לקרוא את האזור על שמו. בחייו לא תיאר לעצמו, שמאות זונות יהודיות יגולו שם, תחת כיפת השמיים ותחת גופם של גברים יהודים, את יריד הזונות הגדול במדינת היהודים.

מרקו ברוך, אם יורשה לי לצרף פרט או שניים מקורות־חייו במהולה העכשווית, היה לוחם קנאי לרעיון הכיבוש של ארץ־ישראל, למען העם היהודי, בכוח הזרוע והנשק. באודיסה הטיף להגנה עצמית של היהודים, בנשק ביד. השלטונות גירשו אותו. הוא עבר לצרפת, ושם נחשד בהתנקשות בנשיא המדינה, קארנו. הוא ברח לשוויץ ולאוסטריה. נעשה אנרכיסט, וברח לבולגריה. אולי בשל כך הנציחו את שמו על שיכון הבולגרים. מרקו נדד בארצות אירופה, הטיף לרעיון הציוני, רב עם הרצל על הדרך להגשים את רעיון המדינה. בסופו של דבר, בפירנצה, ב־1899, איבד עצמו לדעת. הסופר יעקב ויינשל כתב עליו ספר מרתק, ושמו "נביא מלחמת השחרור".

ובכן, משהו מן הממלכתיות היהודית מגיע, בעת האחרונה, לאזור הנושא את שמו של ברוך מארקו (יש אומרים, שברוך היה שם משפחתו. בשל כך, נקרא המקום תל־ברוך, ולא תל־מארקו). בתחילה הגיעה לשם, בביקור רשמי, ובליווי נציגי התקשורת, חולית־החוזר של ועדת הפנים. היו בה רב שילנסקי, אברהם ורדיגר, בני שליטא, גברים אחד־אחד. לא היתה אשה, למיטב זיכרוני. האורחים התעניינו מאוד בעבודת ה"פעלות" ב"מפעל" (כלשון הלקסיקון המקומי). הבנות הסבירו לגברים את העניינים בסבך לגות שמקרישים שם, בדרך כלל, לאורחים מבוגרים מאוד. המיקרופון של גלי צה"ל קלט היטב את השיחות, את הביטויים, גם את ההקשבה. קלטת פיראטית של אותה תכנית הילכה בשבועות האחרונים בין שוחרי התחנה הצבאית. חברי־הכנסת נשמעו כתלמידים תאבי־דעת. כך, דומני, אפשר לכנות את סקרנותם בעניין חברתי זה.

חברי־הכנסת חזרו לירושלים, וסיפרו במשכן הדמוקרטיה הישראלית את פרטי הביקור, לכל מי שרצה לשמוע רשמים, ולכל מי שנקלע לקרבתם במקרה. מאז, אני מצפה לביקור גומלין של הבנות בכנסת. אין צורך להפליג על כנפי הדמיון ואין המדובר בברית ערים־תאומות. אבל ביקור גומלין, מן הסתם, יהיה, אם השומרים בכניסה לא יעכבוהו.

עתה, בערבו של יום קשה במיוחד לשרת הבריאות הגברת שושנה ארבלי־אלמוזלינו, היא באה להתנפש בבריזה הנושבת מן הים, בתל־ברוך. באה אל הבנות, לחלק להן הדרכה מקצועית, כיצד להיזהר מן האיידס. באה עם התקשורת. אורות הבליחו בחשכה. המיקרופונים נשלפו. גם העטים. הציעה להן לעבור בדיקה תקופתית. הסבירו לה, אפילו ביתר פירוט ובהירות מכפי שהסבירו לחברי־הכנסת בביקור הקודם, מה עושים, איך ומה הן מסרבות לעשות. גם הזכירו, במתכוון, את הלקוחות הדתיים.

המגזר הדתי

כידוע לכל, הדתיים מתנגדים למיסוד הזנות. אני מניח שלביסוס התנגדותם ימצאו את הפסוקים ואת ההלכות המתאימים. אבל במציאות זה קצת אחרת. הבנות בחוף תל־ברוך הסבירו לשרת הבריאות לא רק את תמיכתן בהמשך "ייצורו של הלביא" (איזה פורום ללייבן הבעיות), אלא גם את התביעות הסוטות של לקוחות חרדים.

החרדים האלה באים אל הזונות כשתוקף אותם יצרם, ומהם שבאים לביקור שגרתי דרך־קבע. זה סוד ידוע לכל, זה שנים, הרבה שנים. בצפון תל־אביב יש תחנת מוניות ותיקה, שכנותה לאחד ממוקדי הזנות היתה ידועה לכל. כל היצאניות היו יושבות בבארים האפלוליים, בקרבת מקום. ביום קבוע בשבוע, בדרך־כלל ביום רביעי, היו גברים חרדים, מזוקנים, בעלי ארשת מכובדת, מגיעים אל תחנת המוניות. לא כולם ביחד. אחד אחד.

היה האדם מתיישב במושב האחורי של המונית, מתכנס בפינה, כשוקע בתחתית המושב, לבל תשזוף אותו, חלילה, עין הרע. ומיד היתה צעירה במכנסי מיקרו נכנסת למונית ומתיישבת במושב הקדמי, ליד הנהג. הנהג היה מתניע את רכבו וצמד הנוסעים, שלא תמיד היה זר זה לזה, היה עושה דרכו אל אחד משלושה בתי־מלון במרכז העסקים, או בשוליו, ברחוב הוותיק של העיר. אחר־כך, לאחר שהחליפו דיעות על הוויות העולם (כך אני משער) היה הוא יוצא לחוד, והיא לחוד. כל אחד לעיסוקיו ולעולמו.

לאברכים צעירים בישיבות בני־ברק אין ממון לבילויים כה מאורגנים. למענם היה, במשך שנים שוק פתוח, תחת כיפת השמיים, בקריית־אריה, איזור התעשייה של פתח־תקוה, במרחק הליכה קצרה מבני־ברק. היו עושים מה שעושים, שבים חוצים את הכביש, ושלום על ישראל. עד שהחלו בעלי מפעלים להתלונן על הפעילות הרבה, שנוצלה ככל הנראה על־ידי גורמים אחרים למעשים פליליים נגד הרכוש.

יונה סירקיס ז"ל, קצין משטרת תל־אביב שנקרא "אבא של הזונות", על היותו ראש מחלק המוסר במחוז, אמר לי לפני כמה שנים, כי אילו ידעו הבנות את שמות הלקוחות שלהן, לא היה קושי לשכנע את הממסד הדתי להצביע בעד מיסוד הזנות, או לפחות להיעדר מהצבעה. "היו שם רבנים, ולא רק הם", אמר.

עתה, בשל הכוונה להתקין טיילת בחוף תל־ברוך, מיהרו הזונות ובעלות־החוזן שבין הזונות לתפוס עמדות חדשות, בלב העיר. כמו שהיה פעם. שוב הן ניצבות על המדרכות בלב אזורי מגורים, בגינות, בחדרי־מדרגות. ה"מפעל" — כפי שולמן־שושי, דובר האידיאולוג, מכנה את תעשיית־הבשר — חוזר אל מרכז העיר. אף כי גם בתל־ברוך עדיין יש די זונות לתת לבאים לשם ברכת "ברוך הבא". ואולי אף להעניק לחלק מהם מזכרת כלשהי.

תמונת מצב. לאחר הביקור הממלכתי.

הרואין — מיסוד היבוא

מאת ראובן שפירא

על־פי הערכת אנשי המודיעין המשטרתי, ייובאו השנה לישראל עד ל־800 קילוגרם הרואין. כמות זו תציף את שוק הסמים המקומי ב־40 מיליון מנות צריכה • מדי שנה מוכפלת כמות הסמים הקשים הנכנסת לארץ והנצרכת כולה על־ידי משתמשי הסמים

בשבעת החודשים הראשונים של השנה תפסה משטרת ישראל כמות הרואין הגדולה פי שניים ממה שתפסה במשך כל שנת 1986. בארץ ובחו"ל נתפסו מאז תחילת השנה 26 קילוגרמים של הרואין ו־3 קילוגרמים של קוקאין שהיו מיועדים להפצה בשוק הסמים בארץ. בין משלוחי הסמים שנתפסו היו כמויות גדולות במיוחד, גם בקנה מידה בינלאומי — 6.5 קילוגרמים הרואין בבלגיה ו־7.5 קילוגרמים הרואין במכונית שהגיעה מחו"ל לנמל אשדוד.

ובכל זאת, ככל שמתרבות תפיסות הסמים הקשים, אין השמחה שורה אצל המטפלים במשטרה על המלחמה בסמים. אדרבה, הדאגה והחששות גדלים. התפיסות המתרבות של הסמים מעידות על ההיקף הגדל של יבוא הסמים הקשים המוחדרים — בעיקר הרואין — לארץ.

המשטרה — ועתה זו ידועה גם לראשיה — מצליחה לתפוס רק אחוז קטן (5—10) מכמות הסמים המיובאת למדינה מדי שנה. על־פי הערכותיהם של גורמי המודיעין המשטרתי, הוחדרו לארץ בשנה שעברה, לצריכת צרכני הסמים, כ־400 קילוגרמים של הרואין. בשנה לפני כן הוחדרו 200 קילוגרם הרואין. השנה, מעריכים אנשי המודיעין המשטרתי, ייובאו לארץ לפחות 600 אם לא 800 קילוגרם הרואין, שייצרכו כולם על־ידי הנרקומנים והמשתמשים בסמים במדינה.

האגירה הממוחשבת של הנתונים, עיבודם וניתוחם על־פי תחכים מנוסים, מספקים למשטרה תמונת־מצב מעודכנת ככל האפשר בנושא הסמים. על־פיה, מדי שנה מוכפלת כמות הסמים הקשים הנכנסת לארץ והנצרכת כולה על־ידי משתמשי הסמים.

עד עשר מנות ליום

מכל קילוגרם הרואין טהור באיכות של כ־90 אחוז "טוהר" (מכות וריכוז הסם) המיובא מחו"ל, ניתן להכין בארץ (לאחר עירבוב בחומרים אחרים והורדת ה"טוהר" ל־10—40 אחוזים) עשרות אלפי מנות הרואין לצרכנים. דהיינו, כמות של כ־800 קילוגרמים הרואין שהוכנס השנה לארץ, על־פי הערכת המשטרה, תציף את שוק הסמים המקומי ב־40 מיליון מנות הרואין לצריכה. למרבה צערם של כל המטפלים להילחם בסמים, יש דרישה בארץ לכמות הסמים הזאת והיא לא תישאר ב"מחסנים".

להערכת המומחים, רק בבתי הכלא בישראל צורכים האסירים מדי יום כקילוגרם הרואין. מחיר מנת הרואין לצרכן הוא כיום כ־30 דולר. על־פי חישוב זה, יגלגל שוק הסמים הישראלי רק בענף ההרואין השנה יותר ממיליארד דולאר. נרקומן "כבד" נזקק ל־5—10 מנות הרואין ביום, דהיינו הוצאה יומית של 150—300 דולר. שום עבודה לגיטימית אינה יכולה לספק לעובד בה שכר יומי כזה. התוצאה היא מימון צריכת הסמים באמצעות מעשי פשע — שוד, התפרצויות, גניבות ועיסוק בסחר בסמים.

מלבד הרואין, צורך שוק הסמים הישראלי עוד עשרות רבות קילוגרמים של קוקאין (גם כמות זו מוכפלת מדי שנה), ועשרות טונות של חשיש. לפי ההערכות, יש כיום בישראל כ־12 אלף מכורים להרואין ולקוקאין ועוד 20 אלף בני־אדם המוגדרים "משתמשים כרוניים" בחשיש. בניגוד לדעה שרווחה בעבר, גורסים כיום המומחים כי גם לחשיש שנחשב סם "קל", אפשר להתמכר, והמסלול מוביל במישרין להתמכרות להרואין.

רווחי עתק

הפיתוי לייבא סמים קשים לארץ הוא גדול. הרווחים עשויים להגיע למאות ולאלפי אחוזים. קילוגרם הרואין טהור שנקנה בתאילנד מיד ראשונה במחיר של כ־5000 דולר עשוי להכניס למי שמוכר אותו בארץ, דרך כל דרגי השיווק, עד 500 אלף דולר. באירופה יקר יותר מחירו של קילוגרם הרואין וניתן לרכשו במחיר שבין 30 אלף ל־50 אלף דולר. רשתות ההברחה שהתארגנו לייבא הרואין לארץ הגדילו בשנים האחרונות את הכמויות שהן מייבאות, או מתכוונות לייבא.

מלבד הכמויות הגדולות שתפסה המשטרה בבת אחת (2, 6.5 ו־7.5 קילוגרמים של הרואין), ידוע למשטרה על כמויות גדולות נוספות שהוברחו לארץ בעבר — ולא נתפסו — על־ידי רשתות יבוא שנחשפו באחרונה. למשטרה ידוע על תכנונים וניסיונות שנעשו לייבא לארץ גם כמות של 20 קילוגרם הרואין בבת אחת. ההשקעה של היבואנים במימון רכישה של כמות כזאת היא כ־800 אלף דולר. רשתות ההברחה שבכל אחת מהן כמה מממנים, מסוגלות לגייס בארץ סכומי כסף בסדר־גודל כזה כדי לבצע את עיסקת יבוא ההרואין.

המימון מושג פעמים רבות מתוך חוזר מרווחים בשוק הסמים. מתחילים מיבוא של כמויות קטנות ובדרך כלל אין נתפסים; צוברים רווחים, ומפעם לפעם מגדילים את הכמויות המוברחות לארץ. לשם כך יש צורך בקשרים טובים בשוק הסמים הבינלאומי. יש יבואני סמים ועבריינים רבים מישראל המקיימים, לעתים בסיוע ישראלים יורדים, קשרים טובים עם סוחרי סמים וסוחרים גדולים באירופה, בעיקר בהולנד, בלגיה וצרפת.

במשטרה מודאגים בשנתיים האחרונות מהתקרבות מקורות ההרואין לישראל. ברובו מגיע ההרואין לארץ מתאילנד ומאירופה — בהברחות, לעתים בשיטות מתוחכמות, דרך נמלי הים והאוויר. המשטרה ערוכה ככל האפשר לפקח על התנועה ולמנוע הברחת הרואין וקוקאין דרך נמל התעופה בן־גוריון. הברחת סמים קשים באמצעות מטוסים או דואר היא מסובכת ומסוכנת, ביחוד לנוכח הבדיקות הקפדניות ואמצעי הביטחון למניעת פיגועים חבלניים הנערכים במרבית נמלי התעופה בעולם. אלא שבשנים האחרונות אפשר כבר להשיג הרואין מיד ראשונה בלבנון הסמוכה לגבולנו הצפוני ואין צורך לייבא אותו תוך סיכונים רבים מארצות רחוקות.

מתברר שהחלו לגדל את צמחי הפרג (שממנו מייצרים אופיום והרואין) בשטחים גדולים בצפון סוריה ובבקעת הלבנון, במקומות גבוהים. הפרג המשובח גדל באזורים שגובהם יותר מ־1000 מטרים מעל פני הים. באותם אזורים בצפון סוריה ובבקעת הלבנון הוקמו מעבדות נסתרות ומשוכללות לעיבוד אופיום ולזיקוק הרואין. גורמי שלטון וביטחון בשתי הארצות האלה שותפים בהתפתחות ענף הייצור החדש, המכניס הון עתק לעוסקים בו בכל שלבי הגידול, העיבוד והסחר.

דרך הגבול עם לבנון

בשנתיים האחרונות מסתמנת מגמה של גידול בהברחות ההרואין מלבנון לישראל. זה הרואין ממין משובח, והוא הרבה יותר זול מההרואין הנקנה באירופה ויש פחות בעיות לוגיסטיות וסיכונים בהעברתו ארצה, דרך הגבול היבשתי הארוך שבין ישראל ללבנון.

יש קשרים מסועפים בין עבריינים ישראליים ולבנוניים, באמצעות התושבים הדרוזים הקיימים לגבול בשתי המדינות, אנשי צד"ל וישראלים הנכנסים ללבנון לצרכי עבודתם. העסקאות מבוצעות לעתים במפגשים באירופה, ביוון או בקפריסין. רק בשבוע שעבר נחשפה רשת שנהגה להבריח הרואין מלבנון לישראל. לפי החשד, היו חברים ברשת יהודים מיפו וערבים מהגליל. הם נתפסו וברשותם כחצי קילוגרם הרואין.

במשטרה "מתנחמים" בעובדה שה"קראק" (עיבוד של קוקאין שהשפעתו מהירה, בתוך דקות, אך גם ההתמכרות לו מהירה) לא הגיע בינתיים לארץ. רק במקרים מעטים התגלה "קראק" בישראל, וגם זה בכמות לא־מסחרית. אבל צופים בחשש גידול בהתרחבות השימוש בקוקאין. לדעת המשטרה יש להחמיר בענישה של סוחרי הסמים, שעד לאחרונה יצאו בדרך כלל בעונשים קלים (שנתיים מאסר בממוצע), בעוד שהחוק מאפשר לגזור עליהם עונשים כבדים הרבה יותר. מצד שני, יש להגביר את המודעות של בתי־הספר ולרתום את מערכת החינוך לפעולה ממשית במלחמה בסמים. ההערכה היא שבבתי־הספר נוטים להמעיט בחומרת התופעה וגם אין יודעים את ממדיה האמיתיים. צעד חשוב בתחום הזה ייעשה בקרוב כאשר בכירי משרד החינוך יתארחו במשטרה כדי ללמוד מקרוב את בעיית הסמים ולגבש דרכי פעולה משותפת למלחמה בסמים.

לך' ואלנסה הדרום־אפריקאי

סיריל ראמאפוסה, המזכיר הכללי של איגוד הכורים, עמד יפה במבחן הכוח עם המעסיקים. במדינה כמו דרום־אפריקה, היקף השביתה ומישכה הם בגדר הישג

ראמאפוסה: שביתה שתוכננה בזהירות

מאת רודה דה האק

DIE ZEIT

מיוחד ל"הארץ"

(המאמר נכתב לפני שהסתיימה השביתה)

ביבשת אפריקה המונה 52 מדינות, בייך לראות בעלייתו של מנהיג פוליטי חדש. שכן ביבשת זו, עוד יותר מאשר במקומות אחרים, ערוכה הפוליטיקה סביב מנהיגים ספורים. הוא הדין לגבי דרום־אפריקה. גיבור המחתרת של השחורים המנושלים, נלסון מנדלה, יושב זה 25 שנה בכלא. סטיב ביקו, הלוחם הצעיר למען "מודעות שחורה", עונה עד מוות בידי שוטרים לפני עשר שנים בדיוק. כעת מתייצב מול משטר האפרטהייד מנהיג התאגדות חדש, שאליו יש להתייחס ברצינות. יש הקוראים לו "לך' ואלנסה הדרום־אפריקאי".

"המעסיקים רוצים מבחן כוח, הם יקבלו אותו", כה אמר סיריל ראמאפוסה. ב־9 באוגוסט החלה השביתה המשמעותית ביותר של כורים בהיסטוריה של דרום־אפריקה. בראשה עומד סיריל ראמאפוסה, המזכיר הכללי של האיגוד המקצועי נו"ם (נשיונאל יוניון אוף מיינוורקרס). "הבוסים הולכים ומתעשרים, הפועלים נעשים עניים יותר ויותר. כעת הגיעה השעה" — נאמר בכותרת עלון השביתה של נו"ם שקרא לצאת למאבק. ניסיונות קודמים להביא את מרבית 550 אלף הכורים השחורים לשבות נכשלו, ובתוך זמן קצר התפוררה חזית השביתה. שש חברות המיכרות הגדולות מיצו את כוחן ואת עליונותן. שובתים פוטרו, מסע־הפחדה נערך נגד כורים שרצו לשבות. "אל תעשו שום שטות, כי הרבה אחרים מחכים בתור למקומות העבודה שלכם", כך נאמר במפורש בסרט־וידאו שהוכרה מיכרות אחת מקרינה בפני עובדים חדשים.

כאשר ספג האיגוד המקצועי פעם נוספת תבוסה מכאיבה מאורגני המיכרות ב־1985, הסיק ראמאפוסה את "המסקנה הברורה, שהם היו מרכבים טוב יותר מאתנו". לפעם הבאה תיכנן שהמצב יהיה הפוך. הפעם הבאה היא השביתה הנוכחית.

דעת השחור שווה פחות

המשפטן ראמאפוסה בן ה־34 תיכנן את השביתה בימוריות. ללא לאות נסע בין מיכרות הזהב והפחם. הוא הקפיד על כך שהבחירות המוקדמות בקרב 260 אלף חברי האיגוד ייערכו על־פי כל כללי התקנון. בבחירות הצביע רוב מבריע של 95% בעד השביתה. כדי להימנע כמידת האפשר מלתת למעסיקים, כמו גם לממשלה, אמתלה, רצה ראמאפוסה קו־הזרו לערוך שביתה "חוקית לחלוטין". במקומות שבהם ההנהלה אינה מכירה רשמית באיגוד המקצועי ולפיכך קריאה לשביתה נחשבת בהם בלתי חוקית, הוא נוהג ויעץ לכורים לחזור לעבודה.

זהו הישג מרשים להחזיק מעמד במשך שלושה שבועות בדרום־אפריקה, על חוקי מצב־החירום שבה. התנאים המתפירים בחבלי דרום־אפריקה שבהם מנהלים את המיכרות באמצעים המחדדים ביותר ומנצלים את האנשים על־פי שיטות קפיטליסטיות של תחילת המאה שעברה, גם סייעו לחיזוק האיגוד המקצועי וגם עמדו לו למכשול. בגלל תנאים המחתרתיים, הגיוס למעלה מרבע מיליון כורים לנו"ם, שמנתה עוד לפני חמש שנים רק כמה אלפי חברים. אך בהיותם כבולים, ונתונים לחסדי אדוניהם הלבנים, הם לא יכלו עד כה להתקומם בהיקף נרחב.

במשך 100 שנים נאלצו כורים, דור אחרי דור, לספוג הכל. סבו של ראמאפוסה הגיע מוואנדה, המדינה הצפונית ביותר של דרום־אפריקה. במשך חצי שנה הוא עמל במעבה האדמה במיכרה ביג הול, לא הרחק מעיר היהלומים קימברלי. אז הוא את דרכו הביתה לוואנדה, מסע שבמשך שלושה חודשים. לאחר שהות קצרצרה עם אישתו וילדו, יצא שוב לדרך הארוכה בחזרה לביג הול.

גם כיום חיים מרבית הכורים השחורים בצפיפות בהוסטלים דמויי־קסרקטינים של חברות המיכרות, הרחק מבני משפחותיהם שאותם הם מבקרים פעם בשנה או גם לעתים רחוקות יותר. אין איפוא תימה שחברת גברים מנוכרת זו סובלת מכל הרעות החולות: אלכוהוליזם, זנות, אלימות. הכורים עבדו ושתקו במצוקות כאשר מנהלי העבודה, המקבלים את שכרם במסגרת הסכם עם ההנהלות, התעלמו מתקנות הבטיחות כדי לחסוך זמן. בשנה שעברה נהרגו 681 איש בתאונות מיכרות ונפצעו 1351.

לפועלים הלבנים יש זמן וחופשה כפול. הם מרוויחים פי 3־5 יותר מהשחורים. "אם מודדים באונקיות זהב, הרי כמו בעבר, דעת האיש הלבן שווה יותר מדעת האיש השחור", כתבה פעם הסופרת הדרום־אפריקאית נאדין גורדימר. בשנה שעברה הרוויחו בעלי המניות של חברות הזהב קצת יותר, 484,541 והפועלים השחורים כולם קצת פחות מ־2.5 מיליארדי ראנד (2.2 מיליארדי מארק).

היעד הסופי

על רקע זה, הדרישותיו הראשוניות של ראמאפוסה לעליית שכר בסך 30% (במצב של התייקרות בת 17%), ימי חופשה רבים יותר ותשלום פיצויים גבוה יותר לבני משפחותיהם של הכורים הנפגעים נראות בהחלט צנועות. האין פלא שבעיני סיריל ראמאפוסה הקפיטליזם והאפרטהייד חד הם, גם אם בעבר פער המשכורות בין השחור והלבן היה גדול יותר ואף על פי שאי־אלו חברות מיכרות ניסו באחרונה לשפר את תנאי חייהם של הפועלים הנודדים. בקונגרס נו"ם ביוהנסבורג אימץ האיגוד המקצועי את הכרזת היסוד של ארגון המחתרת אי־אנ־סי, אמנת החירות כפי שהיא מכונה. "במדינה הזאת כל דבר הוא פוליטי", אומר ראמאפוסה. "הכורים יגיעו לרמת חיים סבירה רק כאשר שיטת האפרטהייד תיעקר משורשיה".

על־פי האסטרטגיה של ראמאפוסה, ראשית חייבים הכורים לנהל בעצמם את ההוסטלים שלהם, ואז "תוך כמה שנים" הם ישתתפו בהחלטות על מהלך העבודה השוטף, החל מהפרטים הבנועים ביותר. "כאשר המשמרות מתחלפות, ראשים הפועלים הלבנים לעלות ראשונים במעלית. זה לא יהיה עוד בעתיד". "היעד הסופי הברור" הוא השתלטות על אמצעי הייצור, הפקעת רכושם של הקפיטליסטים הלבנים. ראמאפוסה, נכדו והאינטלקטואל של כורה בביג הול, תפס מוקדם מאוד ש"הדיכוי שממנו סובל עמנו בוטה במיוחד במיכרות".

אביו של ראמאפוסה היה שוטר בסואטו. הבן נעצר ב־1974 ל־11 חודשים וב־1976 היה עצור חצי שנה נוספת על פעילות מהפכנית, כמובן ללא כל הליכים משפטיים. המעצר ופעילותו כסטודנט בתנועת "המודעות השחורה" של סטיב ביקו, לא מנעו ממנו להשלים בהצלחה את לימודי המשפטים. זמן קצר הוא עבד במשרד עורכי־דין לבנים, אך שם חש עצמו שלא במקומו. הוא עזב את המקום ונעשה יועץ לתנועת האיגודים המקצועיים כאשר קיבלה שוב הכרה חוקית ב־1979. מאז הקמת נו"ם ב־1982, היה ראמאפוסה המזכיר הכללי של הארגון, שבינתיים נהפך לאיגוד המקצועי היחיד הגדול ביותר של דרום־אפריקה.

מוכשר ומעולה

הוא הזיל את דרכו במכונית ישנה, שבה נסע בכל רחבי המדינה. ראמאפוסה השקט כל־כך בדרך כלל ובעל הקול הרך אפילו הגיע לתיגרת־ידיים ב־1983, כאשר שומרים חסמו בפניו את הדרך לבנייני ההנהלה של חברת מיכרות. אך במהרה למדו האנשים שמעבר למיתרס לכבד את איש האיגודים המקצועיים "המעונן, המוכשר, המעולה והעיקש קשה". המשרד הראשי הצנוע של נו"ם ביוהנסבורג אינו אלא חדר אחד, שבו ניצבים שני מכשירי־טלפרינטר, שני מחשבים קטנים, טלוויזיה ותשעה שולחנות־כתיבה. מאחורי אחד מהם יושב ראמאפוסה, לבוש אימונית שחורה. מפלבל בעיניו החלושות מעייפות, שאל בנימה אירונית: "אני נראה אדם בלחץ?"

ביום השביתה ה־16 חזרו המעסיקים לשולחן הדיונים. אבל הציעו ויתורים מבוטלים במאבק שכבר הביא למותם של שבעה אנשים ועלה לאלפי כורים במקומות העבודה שלהם. האם היה זה רק משחק טקטי של המעסיקים, לחזור לדיונים ברגע שבו נראו סימני עייפות ראשונים אצל השובתים?

האיגוד המקצועי של הכורים "חייב" את גידולו והצלחתו לחברות המיכרות "הליברליות", בעיקר אנגלו־אמריקן, שפתחו את ההוסטלים ואת מקומות העבודה בפני פעילי האיגוד. רוב השביתות מתנהלות במיכרות אנגלו־אמריקן. חברות המיכרות הבורליות ביותר, כמו גאנקור, הנמצאות בידי הבורים ושעד כה מנהלות מלחמת חורמה נגד פעילות האיגודים בקירבן, חשות כמי שהאירועים הצדיקו אותן. גם המשטר בפריטוריה, החייב את המשך קיומו ו־60% מהכנסות המטבע שלו למיכרות הזהב, יפעל במוקדם או במאוחר [illegible] השתתפו כ־340 אלף כורים בשביתה הגדולה. כבר עצם [illegible] הוא ניצחון בלתי צפוי לסיריל ראמאפוסה.

קיבוץ 87 / אלי אלעד

לקראת שבוע עבודה מקוצר

שני "הלהיטים" הנוכחיים המגמרים בכלל התנועה הקיבוצית ושהודרתם במשבר הכלכלי־ערכי ובמצוקה הכלכלית העוברים על התנועה, קשורים בהצעות למהפכות של ממש. לא מהפכות בנוסח האבות המייסדים, שבוודאי כבר מתהפכים בקבורותיהם תקופה לא קצרה נוכח המתרחש בפועל בבית הקיבוצי, אלא הצעות שלפחות אחת מהן היא בגדר של שינוי דרך ועיצוב מבנים חשוב שהתגבש ביסוד רעיון הקיבוץ.

הלהיט האחד, שבו לא נרחיב הפעם, קשור ברעיון הנשמע יותר ויותר בחוגים הקיבוציים ובסדנאות חשיבה תנועתית. ברוח הצורך לכרוך בחודיה הקיבוצית "תרומה" ב"תמורה", בדרך כלל כספית. יש הרואים בכך אפילו אתגר קיבוצי חדש. נראה שמעולם לא נשמעו בחצר הקיבוצית דיבורים כה ברורים, כה תמים וכה תובעניים שמגמתם להעמיד את הנושא על סדר־היום ולדון בו, על כל השלכותיו האפשריות. בלהיט זה נרחיב בהזדמנות אחרת.

הלהיט השני, שהוא כך נדמה יותר טרי, קשור בהצעה לקיצור שבוע העבודה. התייחסות נרחבת לנושא מצאנו אצל אחד האנשים המרכזיים בקיבוץ הגדול בארץ, גבעת ברנר, שחגג בימים אלה 59 שנים להיווסדו. חבר המשק, המזכיר גם הישוב בתק"ם, עמיר לוי, מציין בעלון כי גבעת ברנר זקוקה לשינוי מרעין כאחד לבעיותינו. הצעה בדבר מתן תמריץ כספי על מאמץ יתר נראית לו כהצעה של ייאוש, יותר מאשר פתרון לבעיות: בעייתנו איננה המוטיבציה של החברים, אלא ניהול משק מודרני המתאים לרצון החברים ולהבנים. כיווני השינוי שנראים לו היחידים ואפשריים הם הגברת האוטונומיה, הבחירה והאחריות של הפרט והרחבת הזמן הפנוי לכל חבר. זמן שיוקדש לקידום הפרט ולטיפוח חיי התרבות והרוח של הקהילה.

דיוני הממשלה על קיצור שבוע העבודה במשק ממחישים שגם עד כמה איבדנו את יתרונותינו על פני סביבתנו, קובע לוי. גבעת ברנר היתה תמיד חלוץ לפני המחנה. הראינו דרך לאחרים באירגון קיבוץ גדול ופתוח, משק תעשייתי, תרבות עצמית מפותחת, בי"ס אזורי, לינה משפחתית. לפנינו כעת הזדמנות לביצוע שינוי שאינו פוגע בשום ערך בסיסי שאנו מאמינים בו ואשר ייתן לנו זמן, ופנאי, לכל החברים. זמן אשר נוכל לנצלו להגשמת ייעודו האמיתי של הקיבוץ. קיצור שבוע העבודה יבדיל את גבולות לעבוד, ואין בו כל אובדן שעות עבודה.

הצעתו של לוי, שהחל באחרונה לכהן כמרכז המכון לייעוץ ארגוני החברתי של התק"ם, לחברי גבעת ברנר היא, שלקראת יום ההולדת ה־60 של המשק יבוצע מעבר לשבוע עבודה בן חמישה ימים. כדי לשמור על מספר שעות העבודה כפי שהן כיום, יעבדו הגברים תשע שעות והנשים שמונה שעות. ביה"ס היסודי יעבור למתכונת חמישה ימי לימוד, תוך הוספת שעות לימוד באותם ימים. בתי הילדים יהיו פתוחים משבוע בבוקר עד שלוש אחה"צ, ובכך יתבטל הצורך בתוצאי ימי עבודה.

בהצעה מציין עוד, כי כדי להמנע מעומס תורניות יש לבדוק את אפשרות הסגירה של חדר האוכל בשבת וחלוקת הארוחות ביום חמישי בצהריים. לחברים הלומדים לימודים קצרים של יום־יומיים בשבוע, ייקבע מינימום של שעת עבודה בשבוע. את השאר ישלימו בתורנויות ביום שישי או שבת. יום המנוחה הנוסף ינוצל למנוחה לרוצים בכך, אך בעיקר לפעילות תרבותית, ללמידה, לפעילות חברתית, ולטיפוח הבריאות הגופנית.

אליבא דלוי, השינוי יעביר את שביעות הרצון של רוב החברים ואת נכונותם להמשיך לשאת בעול, זאת מבלי לפגוע בשום עיקרון חשוב. באופן זה יוקצו יותר זמן ומשאבים לטיפוח הפרט ולטיפוח חיי החברה, התרבות והחברה של הקהילה בקיבוץ. כדי לקבוע את התוכנית מוצע להקים שני צוותים שיבדקו כיצד מיישמים את ההצעה. צוות משקי יעסוק בבחינת הקשיים המשקיים — עיקר הקושי יהיה ביישום ההצעה על מפעל "דימון" בעונת הגורף — וצוות חברתי יעסוק בתכנון היום הפנוי.

דגניה א' וגינוסר: משרד עו"ד משותף

האסיפה הכללית של חברי דגניה א' אישרה לא מכבר את הצעת מזכירות הקיבוץ להקמת משרד עורכי־דין משותף עם קיבוץ גינוסר, שבו יעבדו חברי שני הקיבוצים שהם עורכי־דין. נקבע שהמשרד ייכנס להסכם שותפות עם משרד עו"ד פרטי בתל־אביב.

בין השאר, נקבעו קווים מנחים ועקרונות לפעולת המשרד שבהם נאמר, כי השותף הפרטי יהיה מודע למגבלות והמיוחדות המוטלות על עורכי־דין חברי־קיבוץ מתוקף חברותם בקיבוץ, ויחויב לעמוד בהן. ניתן יהיה, בתיאום עם השותפים, להוציא חבר מעבודתו במשרד לשם מילוי תפקיד או עבודה חיוניים במשק, לפי החלטת מוסדות דגניה א'.

עוד מוטעם, כי אופן חלוקת ההכנסות, ההוצאות וההתחשבנות הכלכלית לחלוקת הרווחים (או ההפסדים) ייקבע במו"מ בין כלל השותפים. העברת הכנסה בגין עבודת עו"ד חבר־משק תהיה רק במידה שהחבר עובד בפועל במשרד. מיקום המשרד ייקבע על־פי התנאים והזמן. חבר־משק שיפסיק את חברותו בקבוצה, לא יוכל להמשיך להיות שותף במשרד. כל הצטרפות של שותף נוסף תהיה בהסכמת כל השותפים. שני בעלי התפקידים — מרכז משק ומזכיר — מכל משק יהוו את הצוות לניהול מו"מ בין השותפים להקמת המשרד. המזכירות תהיה אחראית לטיפול בנושאים שיתעוררו במהלך תפעול המשרד ולבקרה על פעולותיו.

חמדיה: "בושה וחרפה"

מזכיר המשק של קיבוץ חמדיה ומנהל מפעל "עגור" שבמקום קיבלו במחצית יולי מכתב מאיגוד התעשייה הקיבוצית וזו לשונה: "הנדון: עדכון פרטים על פרויקט שהוקם. בתאריך 1.4.81 הודעתם לנו על הקמת פרויקט של כבישה חמה של פיברגלס. אנו מבקשים מאוד שתעדכנו אותנו לגבי המשך התפתחותו של הפרויקט לפי הפרטים המופיעים מטה (...)

"הפרויקט הוקם כמפעל נפרד בשם... הפרויקט הוקם כחלק ממפעל בשם... הפרויקט הוקם אך נסגר או נמכר לאחר מכן... הפרויקט עדיין בשלבי הקמה... הפרויקט לא הוקם ואינו בשלבי הקמה אך עדיין לא נפסל סופית... הפרויקט נפסל על־ידינו..."

עלון חמדיה המביא את פרטי המכתב תחת הכותרת "הוית מאסף", מציין כי תגובתו של מנהל "עגור" יואב טוביה היתה כלדהלן: "בושה וחרפה. המפעל עובד זה שמונה שנים ובאיגוד התעשייה הקיבוצית לא יודעים על קיומו. היו בריאים".

דפנה: גניבות מגן הילדים

מרכזת גן הילדים בקיבוץ דפנה, שולי תומר, משתפת את חברי הקיבוץ בבעיות הגניבה בגן הילדים. היא מציינת ב"עלי דפנה", כי זה זמן רב נלקחים מהגן אבזרים שהם בעבודה כלי עבודה, שבלעדיהם קשה להפעיל את הגן. נלקחו קלטות של שירי חגים, סיפורי מוסיקה לעבודה בתנועה, מתנות יום הולדת ארוזות, ספרי קריאה חדשים, ספרי־קלטות חדשים ואוזניות־טייפ. נלקח גם אלבום תמונות מבסיסת פורים בעשר השנים האחרונות.

"אני מביעה בזאת את תרעומתי מוסר ההבנה לעניין ומבקשת מהלוקח־לוקחת־לוקחים, להחזיר את החפצים לגן. כל דרך תתקבל".

עוד היא מציינת, כי בצוות החינוכי הובעו דעות קשות מאוד בנושא. הדרך למצוא את הלוקחים התבצע באופן כלשהו. חברים וילדים הרוצים הדרכה בקניית קסטות וספרים מוזמנים להתייעץ עמי ולא להשתמש בגן כמקום ללקיחת אבזרים. הגן אינו מקום פרוץ לגניבה. הוא משמש את הילדים כמקום למידה. נא להתחשב בהם.

صكنا من الاصل

صكنا من الامل

כלכלה ועסקים

ביטחונות האחים הורביץ לבל"ל ולדיסקונט מוטלים בספק

עיריית רמת־גן דורשת להחזיר לרשותה את מגרש המחלבות המאוחדות

עיריית רמת גן דורשת לקבל בחזרה לבעלותה את המגרש של המחלבות המאוחדות שהוחכר לבני הורביץ.

במגרש זה שימש אחד הביטחונות המרכזיים שנתנו האחים לבנק לאומי ולבנק דיסקונט. שווי זכויות החכירה של בני הורביץ על המגרש מוערך ב־5 מיליוני דולר. בני הורביץ חייבים לבל"ל כ־20 מיליון דולר ועוד כ־3 מיליוני דולר הם חייבים לבנק דיסקונט.

כמבורר, שהוסכם על חכירת המגרש שם שכנו בעבר המחלבות המאוחדות, קובע שאם החברה תגיע לפירוק רשאית העירייה לדרוש בחזרה את המגרש. האחים רשמו משכנתא על החכירה ושיעבדו אותה לבנק דיסקונט ולבנק לאומי.

בבל"ל מודעים שעיריית רמת גן נהגה היתר לרחבה שעבר, ובמצב שבניתן ההיתר הרי יש בכך גם היתר למכירה בעת הצורך.

עו"ד ישראל קנטור, כונס הנכסים של מרבית החברות של בני הורביץ, אומר שלא בל"ל ביקש כינוס נכסים, אלא בנק דיסקונט. בל"ל ביקש להוציא לפועל את המשכנתא, וזו זכותו. לדעת עו"ד קנטור, אין לעיריית רמת גן סיכוי לקבל את המגרש לידיה לאחר שהסכימה להעביר את הנכס.

אינהורן מאיר ואקירוב מקימים "אינווסטמנט האוז"

ברוכי אינהורן, כי שהיה מנכ"ל בנק לאומי, מקים יחד עם אהרן מאיר שהיה מנכ"ל בנק המזרחי ועם איש העסקים אלפרד אקירוב, חברה שתעסוק במיגוון רחב של פעילויות בתחום הפיננסי.

החברה שתיקרא כנראה "אינווסטמנט האוז", תהיה חברה־אם של חברת צמיחה שהקים אקירוב ב־1982 ואשר באחרונה הצטרפו אליה אהרן מאיר כיו"ר פעיל ואיש העסקים דוד קוליץ.

70 אחוז במניות החברה יהיו בבעלות אינהורן ואקירוב (יתחלקו שווה בשווה) ויתרתן יוחזקו בידי קוליץ, מאיר וכמה עובדים בכירים בחברה.

רווח והפסד / אריה לביא

בנק טפחות עבר מהפסד לרווח

בנק טפחות סיים את המחצית הראשונה של 1987 עם רווח של של 3.1 מיליוני שקל לעומת הפסד של 3.5 מיליוני שקל בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח לפני מס מפעולות רגילות הגיע ל־13.6 מיליון שקל לעומת הפסד של 2.8 מיליוני שקל.

התשואה על ההון בחישוב שנתי הגיעה ל־6.2 אחוזים. ההון גדל בתקופה זו בשלושה אחוזים והגיע ל־105.7 מיליון שקל לעומת 102.6 מיליון שקל בסוף 1986.

מזרחי מעניק שלושה מדדים נוספים ב"תשואה"

בנק המזרחי יצא אתמול במבצע שבמסגרתו מציע הבנק שלושה מדדים נוספים למצטרפים לתוכניות החיסכון מסוג תשואה לתקופה של שנתיים או חמש שנים. במסגרת זו החליט הבנק שהמצטרפים לתוכניות אלה ייהנו ממדד יסודי של חודש יוני 1987 (398.25 נק') במקום מדד ספטמבר כמתחייב מתנאי התוכנית.

הריבית לחוסכים תהיה 4.25 אחוזים במסלול לשנתיים ו־4.9 אחוזים במסלול לחמש שנים. הבנק מציע לפודי מניות ההסדר, אך גם ללקוחות אחרים, אפשרות עד ל־1 בנובמבר בריבית הבסיסית בתוספת רבע אחוז, כדי להצטרף לתוכנית.

ריבית הג'מבו תרד ל־13 אחוז

במערכת הבנקאות צופים שעודפי הנזילות של תחילת החודש יגיעו לסכום של 150 מיליון דולר.

הריבית על פיקדונות ג'מבו עומדת כעת על כ־13.5 אחוז, ובכמה מקרים בנקים שלהם ממוצע נזילות שלילי מוכנים לשלם גם ריבית של 14 אחוז. להערכת הבנקאים, תרד הריבית על פיקדונות אלה בתחילת השבוע הבא לכ־13 אחוז.

סאיטקס מרוויחה ממחלקת השירות

"סאיטקס" יצרה לעצמה מקור הכנסה חדש בהפכה את מתן השירות ללקוחות לאפיק נושא רווחים.

הכנסות מחלקת השירות של "סאיטקס" במחצית הראשונה של שנת '86 הגיעו לשיעור של 16 אחוזים מכלל ההכנסות שהיו לחברה בתקופה זו, סכום של 90 מיליון דולר.

ב"סאיטקס" סבורים, כי אפיק זה של מתן שירות ללקוחות יתפוס מקום מרכזי יותר בעתיד, כאשר מספר המערכות של החברה המשרתות לקוחות בחו"ל ילך ויגדל.

יונתן שרמן

העורך: נחמיה שטרסלר

סכסוך כספי בין "אפיק" ל"ידע" מעכב את פרסום מאזני "אפיק"

"אפיק" תיאלץ כנראה להחזיר ל"ידע" סכום של 800 אלף דולר

מאת יהודה שרוני

חילוקי דעות בנוגע לחוב של מיליון דולר של חברת ההשקעות "אפיק" לחברת "ידע", גורם לעיכוב בפרסום מאזני חברת "אפיק" לשנת 1986, כך עולה מבדיקת "הארץ". "אפיק" היתה אמורה לפרסם את המאזנים כבר לפני כמה חודשים, והעיכוב בפרסומם הביא את הנהלת הבורסה לקיים את המסחר במניות רק אחת לשבוע.

"ידע מחשבים" היא חברה־בת של "אפיק", ומוחזקת על־ידיה בשיעור של 50 אחוז. מלכתחילה התעורר חשש כי את החוב ל"ידע" חייבת למעשה חברת הברוקרים "פיט" (הנמצאת בהליכי כינוס נכסים) ולא "אפיק", אבל בחוות־דעת משפטית שהועברה על־ידי עורך־הדין יורם אלרואי נקבע סופית כי את החוב חייבת "אפיק".

מיד עם הגשת חוות־הדעת טענה "אפיק" כי החוב אינו עומד על מיליון דולר (700 אלף דולר קרן ועוד 300 אלף דולר ריבית), אלא על סכום נמוך יותר. בסופו של דבר הושגה פשרה, ונראה כי "אפיק" תיאלץ להחזיר ל"ידע" 800 אלף דולר. "אפיק" כבר ביצעה במאזניה הפרשה על חוב זה.

בינתיים נודע כי "אפיק", שנשלטה בעבר על־ידי "פיט", תובעת ממנה 2 מיליוני דולר. עורכי־הדין יוסי שגב ומיכאל שפיגלמן, מפרקי "פיט", יצטרכו להכריע בגורלו של חוב זה.

ישפרו — חילופי הבעלים פגעו בניהול התקין

מניה על הכוונת / יהודה שרוני

ישפרו ידועה לציבור המשקיעים בבורסה באופיה הספקולטיווי, כך שאף אחד אינו מתפלא שהתנודות במניות החברה מגיעות לעשרות אחוזים בתוך חודש ימים.

הבעלות על החברה הוחזקה עד יולי 1985 בידי מה שכונה קבוצת ריגר־פישמן, בעלת השליטה בחברה ירושלים. הצמד שיכב את המניה בקרן הנאמנות רונית, ושערי המניה עלו הרבה מעבר לערכה הכלכלי. במסגרת הסדרת חובות ריגר־פישמן לקיבוצים, הועברה השליטה בחברה (42.56 אחוז מהמניות) לקיבוצי בית־שאן, תמורת 1.23 מיליון דולר.

בעל רמת סיכון עסקית גבוהה. בשנת 1985 הפסידה החברה 361 אלף שקל, ובשנת 1986 גדלו ההפסדים ל־1.3 מיליון שקל. נכסיה העיקריים של החברה הם מבני תעשייה בבאר שבע, ביבנה, בנתניה ובירושלים.

שווי השוק של מניותיה עומד כיום על 6.7 מיליוני דולר, בשעה שההון העצמי כפול ועומד על 13 מניות ישפרו במסגרת "המשתנים" הדבר הביא לשחיקה של 40 אחוז במניות. כיום נסחרות המניות במסגרת הרצף־רציף הרגיל, והפעילות הבורסאית נעשית באמצעות בנק הספנות.

הגרף של "מיטב" מראה כי המניות עלו ממחיר של 21 דולר למניה בתחילת 1987 למחיר של 23 דולר למניה כיום.

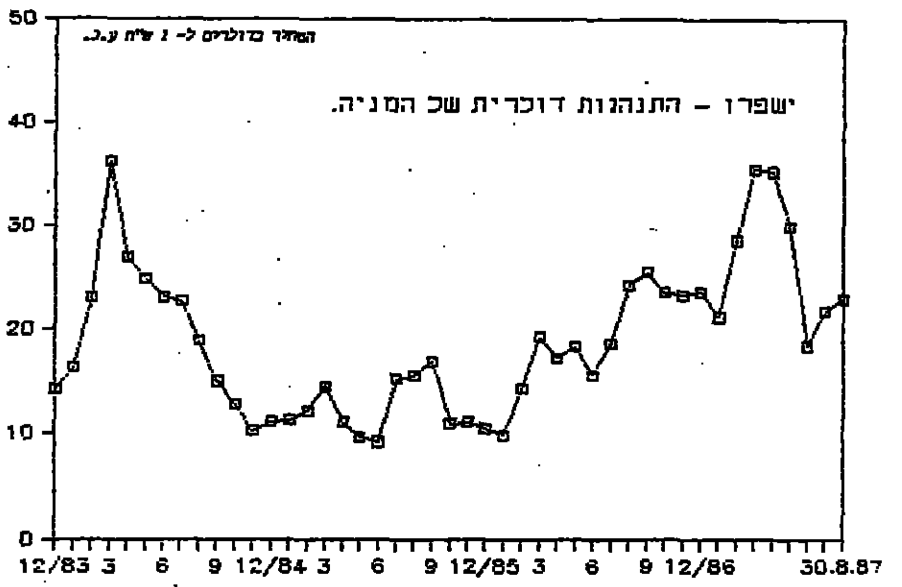

אלא שהקיבוצים לא ידעו לנהל את החברה, וכבר מלכתחילה היה ברור כי הבעלים החדשים מחזיקים חברה כתחנת־ביניים בלבד. ויעידו על כך כמה עסקות שלומיאליות שבוצעו בה: רכישת 33 אחוז ממניות מאגרי בנייה במחיר מנופח ומחירתן מתחת לערכן.

עיסקה תמוהה נוספת: באוקטובר 1986 מכרה ישפרו 13.5 אחוז ממניות מלונות ים סוף תמורת סכום מצחיק של 1.5 מיליון דולר. חצי שנה לאחר מכן ביקשה מלונות ים סוף לגייס בבורסה 11 מיליון דולר, כשלצורך ההנפקה הוערכה ב־40 מיליון דולר.

החילופים התכופים בבעלות על החברה פגעו בניהולה, והחברה צברה הפסדים, אף על פי שתחום עיסקה (בנייה.השכרת מבנים) אינו

מיליון דולר. בעלי השליטה בחברה היו עד השבוע שעבר קיבוצי בית שאן (66 אחוז ובכלל זה 13.8 אחוז מהון המניות שהוחזק באמצעות חברת הברוקרים פיט, ושהבעלות עליו היא בסימן שאלה), מוטי רובינשטיין (15.2 אחוז) ויצחק זאוברמן (7.2 אחוזים). בשבוע שעבר מכרו הקיבוצים 50.8 אחוז מהחברה לחברות גב־ים ונכסי הדרים (מקבוצת דיסקונט השקעות), תמורת 3 מיליוני דולר.

כלכלני דיסקונט השקעות בדקו היטב את כדאיות ההשקעה במניות, קודם לחתימה על העיסקה. הודעה להצעות רכש תרמז באפשרות שגם הציבור הרחב ימכור חלק ממניותיו לבעלי השליטה החדשים.

עד לפני שבועות מספר בסתרו

האם החברה הטקסנית תמצא לנו נפט

מאת יהודה שרוני

חברת "באונטי" שהיא חברת חיפושי הנפט מטקסאס, מנהלת בימים אלה משא ומתן על הצטרפות לפרויקט חיפושי נפט חדש באזור ים המלח. בפרויקט זה יושקע סכום כולל של 30 מיליון דולר, ובמסגרתו תרכוש החברה האמריקאית 10 אחוזים. סמנכ"ל החברה, שהוא הגיאולוג הראשי שלה, ביקר בשבוע שעבר בארץ ונפגש לצורך העניין עם הד"ר יואל פישר מנכ"ל חנ"ל.

חברת הנפט הלאומית תעמוד בראש קבוצת המשקיעים שיבצעו את הפרויקט. הנהלת החברה מנהלת מגעים לצירופם של משקיעים נוספים, ובין השאר מדובר על צירופו של קונצרן כימיקלים לישראל (באמצעות חברת מפעלי ים המלח). שותפים נוספים אפשריים לפרויקט הם החברות הממשלתיות נפטא ומגן, וכן החברות הפרטיות פז חיפושי נפט, דלק ויואל חיפושי נפט.

"רמי" יגדילו יצואם

מאת יונתן שרמן

מפעלי "רמי" של הסיבת הקרמיקה של "כור" יגדילו את יצואם השנה ב־60 אחוזים לערך, לכדי סכום של 6.5 מיליוני דולר, בהשוואה ליצוא של 4 מיליוני דולר בשנת '86.

הגידול ביצוא חברת "רמי" נמשך ברציפות זה שלוש שנים. אז עמד יצוא החברה על סכום של 700 אלף דולר בלבד.

חברת "רמי" כוללת שני מפעלים — מפעל החברה בעכו מייצר מוצרים לתעשיית הפלדה ובכלל זה ברזים ושסתומים; המפעל החדש של החברה בבצרת מייצר חומרים עדינים לתעשייה ובכלל זה יוד וצבעים.

ב"כור" מעריכים כי במהלך שנת '87 ניתן יהיה להגדיל את יצוא החברה בכ־50 אחוזים נוספים לפחות; היצוא יגיע בין 10 ל־11 מיליון דולר.

מנהלת משרד לשירותי כוח אדם מואשמת בזיוף ובמירמה

שרה אבן (34) מרחוב גורדון 74 בתל־אביב המשמשת מנהלת משרד לשירותי כוח אדם מואשמת בבית משפט השלום בתל־אביב בעבירות של זיוף, קבלת דבר במירמה ונסיון לקבל דבר במירמה. התובעת עו"ד אריאלה סגל־אנטלר טוענת בכתב האישום, כי הנאשמת הציגה את המשרד כעוסק בקביעת התאמות למקומות עבודה, פירסמה מודעות בעיתון, ולצורך התאמת העובדים ביקרה את כתב־היד של המועמדים אצל גרפולוג. לטענת התובעת, השתמשה הנאשמת בחוות־דעתו של הגרפולוג יחזקאל שגב במקרים שבהם המועמדים שפנו אליה כלל לא מסרו את כתב־ידם לגרפולוג. לטענת התובעת, השתמשה הנאשמת בחוות־דעת שניתנו על אנשים אחרים. הקריאת כתב האישום נגד אבן תתקיים בשבוע הבא.

ל"פקסימיליה"
גמא תקשורת (א. פולק) בע"מ
רמת־גן: טל: 03-7512666 חיפה: טל: 04-729965 ירושלים: טל: 02-248666

שי שכדאי
למנהלי מפעלים ומוסדות, לוועדי עובדים.
תוי קניה של המשביר לצרכן
שי לחגים
תוי הקניה ישמחו את עובדיך, לקוחותיך וידידיך.
הם יעריכו את השי הזה, המאפשר בחירה מבין אלפי המוצרים, בבתי הכל-בו שלנו מקרית שמונה ועד אילת.
בדבר פרטים והזמנות, לפנות אל:
המשביר לצרכן, אגף המכירות, רח' שלמה 58 ת"א
טלפון ישיר - 03-822919
או לכל אחד מבתי הכל בו שלנו ברחבי ישראל

גידול של 28 אחוזים ביצוא הישראלי להולנד

מאת יונתן שרמן

היצוא הישראלי להולנד גדל ב־28 אחוזים במחצית הראשונה של שנת '87 והגיע לסכום של 199 מיליון דולר בהשוואה ל־158 מיליון דולר במחצית הראשונה של שנת '86.

בשגרירות ישראל האג, שם מסרו נתון זה, הסבירו כי העלייה ביצוא נובעת בעיקר מעלייה במחיר פירות הדר מסויימים בשוק הבין־לאומי, התחזקותם של המטבעות האירופיים ובכלל זה הפלורין ההולנדי והרחבת מאמצי השיווק של יצואנים ישראליים.

גידולים חדים ביצוא הישראלי היו בענף מוצרי המזון, שיצואו להולנד גדל ב־102 אחוזים ל־20.4 מיליון דולר, ובן גידול של 77 אחוזים, לסכום של 18.1 מיליון דולר, ביצוא מוצרי אלקטרוניקה וגידול של 40 אחוזים ביצוא הפרחים, לסך של 45.6 מיליון דולר.

בשגרירות הישראלית בהולנד צופים, כי אם יימשכו המגמות החיוביות הללו גם במחצית השנייה של שנת 87', עשוי היצוא הישראלי להולנד להגיע לרמת שיא של 400 מיליון דולר בהשוואה ל־309 בשנת '86, גידול של כ־30 אחוזים.

הנפקת קבוצת הברום לא לפני 1988

מאת יונתן שרמן

הנפקת קבוצת הברום תתבצע במחצית הראשונה של שנת '88 לכל המוקדם — כך הוחלט ב"כימיקלים לישראל". הנפקת החברה נדחית כבר למעלה משנה, מסיבות שונות, והסיבה לדחייה כעת היא התוצאות הכספיות המאכזבות של החברה לשנת 86/7.

ב"כימיקלים לישראל" החליטו כי לא יהיה אפשר להנפיק את החברה בתנאים אלה, ולכן כדאי להמתין לתוצאות השנתיות של שנת '87.

קבוצת הברום היתה בעבר הקבוצה הרווחית ביותר של מפעלי ים המלח. אך בשנה האחרונה היא סבלה משחיקת רווחיות עקב שורה של סיבות ובעיקר הקפאת שער הדולר.

ב"כימיקלים לישראל" רואים עתה התאוששות בתוצאות הכספיות של קבוצת הברום וההערכה היא, שהתוצאות לשנה זו יהיו טובות בהרבה מתוצאות שנת '87 ויאפשרו בדיקה מחודשת של הנפקת קבוצת הברום.

קבוצת הברום נועדה להיות החברה הממשלתית הראשונה המגייסת כספים בארה"ב, ותוכניתה היתה לגייס סכום של כ־40 מיליון דולר תמורת 24 אחוזים ממניות החברה.

מבזקים / יונתן שרמן

חמת גדר תקים מלון

בחמת גדר מתכננים בימים אלה הקמת מלון, שיושלם עד שנת 1990. במטה התק"ם "קיבוצי" מוסר, כי בשלב ראשון יוקם מבנה בן 120 חדרים בדרגה של 3 כוכבים, ותיבנה גם קפיטריה שתשקיף על הגברת. עלות ההקמה תגיע ל־6 מיליון דולר, מזה 65% בכספי סיוע ממשלתי.

הקיץ מטיב עם "קופסאות פח"

הקיץ הזה מטיב עם חברת "קופסאות פח", המייצרת את פחיות המשקה הקל. החברה הצליחה להגדיל את מכירותיה למרות שמכרה קו ייצור של רדידי אלומיניום לחברת "צל תעשיות". החברה לקופסאות פח הגדילה מכירותיה בכ־10 אחוזים במחצית הראשונה של 1987 לסכום של 38.3 מיליון דולר. יצויין כי קו הייצור של רדידי אלומיניום אמור להגדיל את מכירות "צל תעשיות" ב־5 מיליון דולר בשנה.

מאגר מידע לסקטור החקלאי

מאגר מידע עיסקי ראשון מסוגו הוקם על־ידי חברת "מילואות" בגליל המערבי. המאגר מרכז בתוכו את כל הנתונים העדכניים בנושאים כמו מיסים, השקעות, מחירים ותיקורות והוא מיועד בעיקר לחברי ההתיישבות הכפרית ולגופים חקלאיים גדולים דוגמת המועצות החקלאיות.

"מקט" מתכננת 2 חנויות נוספות

חברת "מקט" לייצור בגדי עור מתכננת הקמת שתי נקודות מכירה חדשות בארץ, בנוסף ל־19 החנויות ונקודות המכירה שהיא כבר מפעילה. נקודות אלו אמורות להגדיל את היקף הפעילות של החברה בארץ, המגיע כיום ל־19% מכלל המכירות של החברה, שהן כ־16 מיליון דולר בשנה. יתרת המכירות (14 מיליון דולר) הן ליצוא.

שערי מטבע חוץ 1.9.87

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.55	1.62	1.5861	1.6059	1.55	1.63	1.5881	1.6079	1.56	1.63	1.5896	1.6096	1.5983	−0.0006
1 ליש"ט	2.54	2.65	2.6012	2.6337	2.55	2.67	2.5926	2.6249	2.55	2.67	2.5989	2.6316	2.6196	0.0123
1 מארק גרמני	0.85	0.89	0.8741	0.8850	0.86	0.90	0.8774	0.8883	0.86	0.90	0.8780	0.8891	0.8820	0.0008
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.2616	0.2649	0.25	0.27	0.2619	0.2651	0.25	0.27	0.2623	0.2656	0.2638	—
1 גולדן הולנדי	0.76	0.79	0.7773	0.7870	0.76	0.80	0.7771	0.7868	0.76	0.80	0.7792	0.7890	0.7830	0.0009
1 פרנק שווייצרי	1.04	1.08	1.0609	1.0742	1.05	1.10	1.0643	1.0775	1.04	1.09	1.0629	1.0762	1.0696	0.0006
1 כתר שוודי	0.24	0.25	0.2492	0.2523	0.25	0.26	0.2496	0.2527	0.24	0.26	0.2495	0.2527	0.2509	0.0002
1 כתר נורבגי	0.23	0.24	0.2389	0.2419	0.23	0.25	0.2391	0.2421	0.23	0.25	0.2390	0.2420	0.2405	0.0006
1 כתר דני	0.22	0.23	0.2273	0.2302	0.22	0.23	0.2278	0.2306	0.22	0.23	0.2278	0.2307	0.2292	0.0001
1 פרק פיני	0.35	0.37	0.3611	0.3656	0.35	0.37	0.3619	0.3664	0.35	0.38	0.3619	0.3664	0.3642	0.0008
1 דולר קנדי	1.17	1.23	1.2007	1.2157	1.18	1.24	1.2031	1.2182	1.18	1.24	1.2046	1.2198	1.2109	−0.0008
1 דולר אוסטרלי	1.07	1.18	1.1356	1.1498	1.10	1.18	1.1387	1.1530	1.10	1.18	1.1386	1.1529	1.1456	0.0052
1 ראנד דרא"פ	0.51	0.61	0.7796	0.7893	0.47	0.79	0.7802	0.7899	0.49	0.69	0.7815	0.7914	0.7850	0.0005
10 פרנק בלגיים	–	–	0.4215	0.4268	–	–	0.4224	0.4276	–	–	0.4224	0.4227	0.4245	0.0004
10 שילינג אוסטריים	1.22	1.27	1.2434	1.2589	1.22	1.28	1.2460	1.2616	1.22	1.28	1.2477	1.2634	1.2514	−0.0012
1000 לירות איטלקיות	1.18	1.24	1.2100	1.2251	1.19	1.26	1.2107	1.2259	1.19	1.27	1.2130	1.2203	1.2183	0.0012
100 ינים יפאניים	1.09	1.14	1.1185	1.1325	1.10	1.15	1.1188	1.1327	1.10	1.16	1.1225	1.1367	1.1275	0.0039

אם ברשותך מניות בנקאיות חסומות, כדאי שתזכור כי בסוף אוקטובר 1989 תקבל תמורתן סכום בשקלים השווה ל־134 דולר לכל 100 דולר מניות שהיו לך ב־1983.

שמורה לך גם הזכות לפדיון מוקדם של המניות שברשותך. אם תנצל זכות זו ותודיע על כך לבנק עד 20 באוקטובר 1987, תקבל בסוף אוקטובר סכום בשקלים השווה ל־112 דולר לכל 100 דולר מניות שהיו לך ב־1983.

אולם, לפני שתחליט מתי לפדות את המניות, כדאי שתדע כי עכשיו נוספו למניות שברשותך יתרונות חשובים ההופכים אותן להשקעה שהיא ייחודית בתכונותיה בשוק ההון הישראלי.

אם תבחר בהשקעה זו תיהנה מ־:
■ בטחון
פדיון המניות מובטח בהתחייבות הממשלה.
■ תשואה גבוהה פטורה ממס
בעת הפדיון הסופי תקבל 134 דולר המבטיחים תשואה דולרית של 9.4% לשנה בשנתיים הקרובות.
■ הגנת הצמדה
בתקופה שבין אוקטובר 1987 לאוקטובר 1989 תקבל הצמדה לדולר בצירוף תשואה של 9.4% כאמור, או הצמדה למדד, לפי הסכום הגבוה.
■ נזילות
ב־1.11.87 תירשמנה המניות למסחר בבורסה לני"ע בת"א. כך יהיה בידך למעשה נכס כספי אותו תוכל לממש בכל עת ע"י מכירה בבורסה.

עכשיו, כשאתה כבר מכיר את כל היתרונות, תוכל לשקול בעצמך ולהחליט מה הטוב ביותר עבורך.
אם תעדיף שלא לפדות את המניות עכשיו וליהנות מהתנאים המשופרים - פשוט אל תעשה דבר!
התנאים המשופרים יחולו אוטומטית על כל המניות שבעליהן לא יודיעו אחרת לבנק.

על כן, אל תפדה את המניות הבנקאיות לפני שבדקת מה טוב בשבילך

גזור ושמור לעיון לפני החלטה

משרד האוצר

לשכת הפרסום הממשלתית

בנק ברקליס דיסקונט בע"מ

תמצית מאזן מאוחד ליום 30 ביוני 1987

מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד יוני 1987 (באלפי ש"ח)

	31.12.1986 (מבוקר)	31.3.1987 (לא מבוקר)	30.6.1987 (לא מבוקר)
מזומנים בקופה ופקדונות בבנק ישראל	286,826	294,987	292,921
פקדונות בבנקים	125,703	107,321	115,518
אגרות חוב להשקעה	98,490	86,258	98,928
מניות להשקעה	305	305	305
ניירות ערך למסחר	2,918	521	912
הלוואות לממשלה	233,035	248,925	254,726
הלוואות לציבור	358,508	401,032	443,668
בניינים וציוד	42,840	42,473	41,663
נכסים אחרים	11,598	11,862	12,894
	1,160,223	1,193,684	1,261,535

	31.12.1986 (מבוקר)	31.3.1987 (לא מבוקר)	30.6.1987 (לא מבוקר)
פקדונות מבנקים	50,690	65,387	65,223
פקדונות הציבור	961,039	969,044	1,030,081
פקדונות למתן הלוואות	45,213	45,308	40,597
שטרי חוב נדחים	24,196	25,031	24,132
התחייבויות אחרות	14,508	17,568	23,278
סך הכל התחייבויות	1,095,646	1,122,338	1,183,311
בעלי מניות חיצוניים	21	22	24
הון עצמי	64,556	71,324	78,200
	1,160,223	1,193,684	1261,535

תמצית דו"ח רווח והפסד מאוחד לחצי השנה שנסתיימה ביום 30 ביוני 1987 מותאם להשפעת האינפלציה - לפי מדד יוני 1987 לא מבוקר (באלפי ש"ח)

לששת החודשים שנסתיימו ביום:	30.6.1987	30.6.1986
רווח מפעולות לפני מסים	28,883	13,524
הפרשה למסים	(14,832)	(9,325)
רווח מפעולות לאחר מסים	14,051	4,199
חלקם של בעלי מניות חיצוניים	(3)	(-)
רווח נקי לתקופה	14,048	4,199

דו"ח מאוחד על השינויים בהון ובעודפים לחצי השנה שנסתיימה ביום 30 ביוני 1987 מותאם להשפעת האינפלציה - לפי מדד יוני 1987 לא מבוקר (באלפי ש"ח)

	30.6.1987 הון וקרנות הון	30.6.1987 עודפים	30.6.1986 הון וקרנות הון	30.6.1986 עודפים
יתרה לתחילת התקופה	23,378	41,178	23,378	32,681
רווח נקי לתקופה	—	14,048	—	4,199
	23,378	55,226	23,378	36,880
דיבידנד ששולם	—	(404)	—	(140)
	23,378	54,822	23,378	36,740

הדוחות הכספיים החצי-שנתיים נערכו לפי אותם כללי חשבונאות לפיהם נערכו הדו"חות הכספיים המבוקרים ליום 31.12.1986

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

שיפור נוסף באווירה

יום המסחר בבורסה עבר אתמול בסימן של שיפור נוסף באווירה. הדבר ניכר בעובדה שמימוש הרווחים הצפוי עבר כך שההיצעים נקלטו ללא שינויי שער או בירידות שערים מתונות. המסחר במשתנים היה בעליות שערים. עליות אלה הומינו מוכרים במסחר במה"ק. אלא שההיצעים נחטפו תוך צעקות רמות. עם זאת, יש לזכור כי האופטימיות היא לפי שעה נחלתם של מקורבי השוק בלבד והציבור הרחב מדיר לפי שעה את רגליו מהבורסה. עובדה, בקרנות הנאמנות לא רק שלא היו אתמול יצירות אלא פדיונות של כמיליון דולר. בבורסה סבורים, עם זאת, כי התנאים הבסיסיים של השוק הם חיוביים, והשקעה בחלק מהמניות היא עדיין מוצדקת מהבחינה הכלכלית.

מחזור המסחר במניות החופשיות המשיך גם אתמול להיות גבוה יחסית, עשרות מיליוני דולרים.

מדד יומי		שינוי ב-%
מדד מניות כללי	131.05	+0.12
כללי ללא בנקים	145.42	+0.67
מדד אג"ח כללי	117.84	+0.09
אג"ח צמוד מדד	117.38	+0.12
אג"ח צמוד מט"ח	118.75	+0.02

היצעים לבנקאיות

בבורסה ניכרה אתמול מגמת נכסי השקעה סולידיים והכלל זה בבנקאיות שבהסדר, לטובת אפיקי השקעה ספקולטיביים יותר. כך נרשמו בבנקאיות היצעים בהיקפים בינוניים, שנקלטו בירידות מתונות.

	תשואה שנתית דולרית ב-%
בל"ל 0.1	10.73
הפועלים ש	11.16
אי.די.בי. רג	11.11
דיסקונט א	11.14
המזרחי ש	11.36

עליות בניירות "כלל"

בניירות הערך המזוהים עם קונצרן כלל נרשמו ביקושים גדולים במיוחד, שהביאו לעליות שערים. כך למשל היה בניירות הערך של כלל ישראל, אי.פי. אלקטרה, כלל-תעשיות ואחרים. קונצרן כלל אמור לפרסם את הדו"חות באמצע החודש הנוכחי. יש לציין את הביקושים שהופנו לניירות הערך המזוהים עם קבוצת בנק דיסקונט. שם הוצגו שלושם דו"חות כספיים המראים שיפור ניכר ברווחיות.

תנועות מזרחיות

במניית שנהב נרשם שער קונים בלבד, וכתב האופציה עלה ב-22 אחוז. הדו"חות שהציגה החברה שלשום הצביעו על גידול של פי שלושה בהפסדים. שער מוכרים בלבד בפעם השלישית נרשם למניית אינטרגאמאקו (הנסחרת במסגרת המסחר המסוכן), ואילו במניה בת 5 שקל נרשם קונים בלבד בפעם השלישית (לאחר שהביקוש הגדול לא אזן אף בעלייה של 40 אחוז). ביקושים גדולים למניית בולוס המוהנדים, להערכת יודעי דבר, באמצעות סניף נצרת של בנק דיסקונט, סופקו אתמול בעלייה של 4.1 אחוזים.

גידול ברווח יסקל

חברת יסקל תפרסם היום את הדו"חות הכספיים למחצית הראשונה של 1987 שיצביעו על רווח של 349 אלף שקל לעומת רווח של 430 אלף שקל בתשעת החודשים האחרונים של 1986. החברה תחלק דיווידנד ביניים במזומן בשעור 220 אלף שקל. מניות החברה נסחרות החל מתחילת אוגוסט במסגרת הרשימה המקבילה.

ביקוש של 63 מיליון להנפקת בל"ת

הנפקת הבנק לפיתוח התעשייה זכתה אתמול להצלחה גדולה, כשלאגרות חוב בהיקף של 18 מיליון שקל נרשם ביקוש כולל של 63 מיליון שקל. האגרות נמכרו במחיר של 106.5 נק' לעומת מחיר מינימום של 94.5 נק'. יש לציין כי הנפקה בתנאים דומים של אג"ח החברה לישראל נמכרה במחיר של 100.5 נק'.

הודעות בורסה

- יאה הרוויחה, במחצית הראשונה של 1987, 818 אלף שקל, לעומת רווח של 168 אלף שקל במחצית השנה הקודמת.
- קונצ הרוויחה, במחצית הראשונה של 1987, 266 אלף שקל, לעומת רווח של 91 אלף שקל במחצית השנה הקודמת.
- שווי השוק של 25 המניות הנסחרות במסגרת המשתנים היה, נכון ל-1.9.87, 3.9 מיליארדי שקלים לעומת שווי שוק של 3.37 מיליארדי שקלים בתחילת 1987.

תן למומחי מיטב לנהל את תיק ההשקעות שלך

הניהול באמצעות פקידך בסניף הבנק שלך
ייפוי הכח למיטב מוגבל לקניה ומכירה של ני"ע

מיטב יועצי השקעות וני"ע בע"מ. בניהול צבי סטפק ושלמה סימנובסקי
ר"ג - ביאליק 22 טל: 727067, 7524214 תל-אביב. נחמני 9 טלפון: 290251

פל-הפרסום

שערי המניות 1.9.87

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אוה"ה ש	21000	תב	20	+1100	+5.5	+58
המגאות 0.1	1900		935	−11	−0.6	−519
המגאות א 0.5	1251		2478	−89	−3.1	−3205
כללי לא בהסדר	19400		38			+21
בנק בנאמ' 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
בנק בנאמ' 5.0	—		הפסקת	מסחר		—
פ.י.ב.י 0.5	9510		2107			−344
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה						
אדיבי רג 100.0	102425		558	−600	−0.6	−1126
אדיבי ב 100.0	102700		5	−500	−0.5	−10
אדיבי בב א	632500		1			
אמר 0.1	76650		115			
דיסקונט ב	131850		68			+66
דיסקונט א	130680		529	−370	−0.2	−462
דיסקונט שה ב	15260		20			+80
המזרחי ש	42040		1387	−350	−0.8	−799
המזרחי ב	42250		148			+164
הפועלים כבכ	93130			+10		+10
הפועלים ש	69550		2285	−130	−0.2	−1913
הפועלים מ	69500		70	−800	−1.1	−344
כללי א 1.0	178090		50	−360	−0.2	−21
כללי שה 7	8624			−6	−0.1	−39
כלל 0.1	44380		1594	−90	−0.2	−566
כלל שה 11	16630		106			+116
מימון המר 1.0	58820		26	+150	+0.3	+50
מימון המר 5.0	50050	שב				
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	34210		15			−22
לאומשכנ ש	10250		150	+200	+2	+242
לאומשכנ ב	10212			+150	+1.5	+85
טרמל ש	7060		582	+117	+1.7	+427
טרמל שה 1	4876			−64	−1.6	−352
בינ"ל ב 5.0	—		הפסקת	מסחר		—
פת מסב ש	3000		1416	+100	+3.5	+1400
משכן כ ש	4099		780	−45	−1.1	−1058
עצמאות 0.1	21549	שב				
טפחות מבכב ש	21816	שב				
טפחות רג ש	22897		201	+227	+1	+47
טפחות שה 1	10140	שב				
טפחות שה 2	5043		19	−220	−4.2	−19
יעסור 1.0	3531		1017	+1		+638
יעסור 5.0	2808	תב	1845	+250	+9.8	+5341
כיתב 1.0	8700		78	−200	−2.3	−231
מוסדות מימון						
בלטון אמ	920		6525	−18	−1.9	−1820
החקלאות מבכב א	209517		11			−17
החקלאות מבכב ג	186000					
לאומי תעש' א ש	15206		55	+300	+2	+221
פתוח תעש' כבכ	156000	תב	5	−17000	−9.8	−5
פת תעש' בב ג	439000		1			
פת תעש' בב גג	290040	בז	1	+18000	+6.6	+2
פת תעש' בב גגג	280000	תב	1	+14000	+5.3	+4
פת תעש' בב ר	294000	שב				
פת תעש' בב דד	68871	שב				
מרכז קבלנים 5.0	1045		1465			−370
תיירות בב	215000					
כלל ליסינג 0.1	21810		52			−40
כלל ליסינג 0.5	19457		157	+455	+2.4	+119
כלל ליסינג אגח	17849		2			−2
ביטוח						
איתן	155		16495			+6839
אילון	152		35809	+6	+4.1	+62035
אדם 0.1	1114		350	−30	−2.6	−191
אדם א 0.5	793		1285	+15	+1.9	+429
בטוח משנה 0.1	452		550			−5157
בטוח משנה 0.5	236		9100			+9645
הדר 1.0	262		11446			−1879
הדר 5.0	220		22855	+3	+1.4	+23978
הדר אופ סד 2	256		6898	+5	+2	+4857
הפניקס 0.1	760		3150	−10	−1.3	−1544
הפניקס 0.5	663	תב	1991	+45	+7.3	+5818
המסנה-הראל 1.0	6051		22	+51	+0.9	+98
המסנה-הראל 5.0	4950		862	+100	+2.1	+1088
מנורה 1.0	2268			−2	−0.1	−432
מנורה 5.0	1688		37	+17	+1	+53
סהר ג 1.0	404		522			−522
סקוריטס 0.1	1185		1097	+4	+0.3	+89
צור ש	317		7275	+11	+3.6	+12758
ציון החזקות 1.0	6300			+200	+3.3	+50
ציון החזקות 5.0	1955	שב				
מסחר						
אינטר גאמא 1 ש	1561	שב		−82	−5	[illegible]
אינטר גאמא 5 ש	154	קב		+7.5	+5.1	+834745
מרף ערא 1.0	1000		1159			−181
ערא אופ	675		508	−4	−0.6	−2428
כלל אופ 4	356		29515	+18	+5.3	+153654
כלל אגח 2	158.5		8100	+1.5	+1	+5450
קריסטל 1.0	862		1380	−18	−2.1	−3196
רפק 0.1	19600			−600	−5	−21
רפק 0.5	12600	שב				
שופרסל א 2.0	15600		301	+77	+0.5	+94
שירותים						
אמנא	374		15279	+3	+0.8	+14526
סבנות הנדסה 0.1	666	בז	800	−27	−3.9	−668
סבנות הנדסה 0.5	273		5755			+1058
קידר 0.1	1168		1614	−60	−4.9	−2079
קידר 1.0	304		24019	+4	+1.7	+20923
מנוף עוזה 0.1	2200		350			
מנוף עוזה 0.5	1080		280			−584
מלונות ושירותי תיירות						
גלי זהר 1.0	4000		8			
גלי זהר 5.0	2999	שב				
מלונות דן 1.0	1730		50	−25	−1.4	−150
מלונות דן 5.0	1540	שב				
חוף האלמוג 1.0	7580		122	+160	+2.2	+557
כנס סר 1 ש	3200		75	−31	−1	−138
מלונות הירדן	2901		400			+150
מחשבים ושירותי מחשבים						
איכות מחשבים	—		הפסקת	מסחר		—
ת.י.ל.ן. 1.0	431		6250			−1445
יעבא 1.0	5200	בז	85	+100	+2	+100
מ.ל.ל. 1.0	12500		20	−500	−3.9	−20
מ.ל.ל. 5.0	3532	שב				
ניקוב מחשבים 1	1420		450	−40	−2.7	−659
ניקוב מחש' 5	765		1300	−35	−4.4	−2238
ניקוב אופ סד 2	3076		135	−200	−6.1	−166
תים מחשבים 1.0	725		2650	−35	−4.6	−2106
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אורן 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
אורן 5.0	—		הפסקת	מסחר		—
אזורים אופ	881		6148	+18	+2.1	+8455
אזורים אגח	156.5	תב	27344	+8.5	+5.7	+217381
אילון 1.0	439		7093	+9	+2.1	+5576
אל-רוב 1.0	580		4281	−2	−0.5	−9102
אפריקה אופ	35300		50	−100	−0.3	−54
אדים	4490		217			−17
איליך 0.1	3704		720	+140	+3.9	+4751
איליך 0.5	2996		370			−250
בינביץ 1.0	3210		235	+50	+1.6	+235
בינביץ 5.0	2498	תב	642	+140	+5.9	+880
דנקנר 1.0	6910		61	−90	−1.3	−61
דרשר 0.1	179		2450	−2	−1.1	−1731
דרשר 0.5	137		2847			+1912
הנשלול 1.0	1060	תב	168	−70	−6.2	−334
הנשלול 5.0	789		400	−10	−1.3	−550
תלב 0.1	—		הפסקת	מסחר		—
תלב 0.5	—		הפסקת	מסחר		—
חברה לירושלים	296		16442	−6	−2	−7961
ירושלים אופ	132		14178			+8023
גבים 0.1	5600		1012	+100	+1.8	+893
גבים 0.5	4446		1055			+383
ישפרו 0.1	3760		588	−50	−1.3	−858
ישראלום 1.0	1252		486	+12	+1	+488
ישרס 10.0	20000		225	+800	+4.2	+70
כנן פיתוח 1.0	12050		75	−33	−0.3	−55
לנסר 1.0	5398		659	−95	−1.7	−3036
לנסר 5.0	2003		1325	+85	+4.4	+5157
מגתב 1.0	552	בז	6976	+32	+10	+26389
מגתב אופ 2	329	תב	905	+17	+8	+1907
מגתב אגח	714		33868			+29849
מאגרי בניה 1.0	612	בז	6762	+80	+15	+14095
מיבנאל 5.0	320		3946			
מיבנאל אופ	158		12564			−3446
מבנה 5.0	2015		541	−20	−1	−791
מרלו 1.0	776		748	−14	−1.8	−1684
ליגושטין 1.0	580		373			
ליגושטין 5.0	214		12344	−4	−1.8	−3094
ליפשיץ 1.0	433		8136			+2956
ליפשיץ 5.0	319		17401	+3	+1	+7344
נאות אביב 0.5	5450		505	+250	+4.8	+279
נכסי אוזים	325		2716	+9	+2.9	+804
נכסי החזקות 1.0	915		400	+5	+0.6	+684
סזר 1.0	6285	תב	14	+400	+6.8	+120
סזר 5.0	4900	בז	50	−51	−1	−87
עמר ונלע סד 1 ש	467		5063	+17	+3.8	+2207
קיסריה 0.1	4149		53			−3
קיסריה 0.5	1735		192	+50	+3	+725
חוגבין 1.0	445		4260	−28	−4.3	−14108
חוגבין 5.0	252		8808	−3	−1.2	−8047

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
הנובין אופ'	1294		400	+14	+1.1	+2513
הנובין אג"ח	134		17100	+1	+0.8	+9926
אמיקה 1.0	46724		138	+916	+2	−79
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	3496		258	+120	+3.6	+135
מטעי הדר 0.5	2969	שב				
מהדרין 0.1	6735		1838	+180	+2.8	+3426
מהדרין אופ'	4170		125			+375
נכסי הדרים 1.0	1980		2129	+78	+4.1	+3292
פריאור 0.5	2520		100			−50
מזון וטבק						
אסם	1800	תב	701	+90	+5.3	+407
גלוברסט 1.0	3080	בז	100	+30	+1	+27
גלוברסט 5.0	2020			+21	+1.1	+160
דובק מב ש	6350		595			−160
דובק מב ב	6360		276			+74
עלית 1.0	599		1835	−3	−0.5	−2624
עלית 5.0	620		55			+55
עלית אגח	107.5		24000	+0.5	+0.5	+18856
מבשלות בירה 1.0	37000		62	−2000	−5.1	−151
מבשלות בירה 5.0	32000		100	−500	−1.5	−145
יכין 1.0	1300		300			
יכין א 5.0	698	תב	2232	−40	−5.4	−2543
יכין אופ 2	555		1398	−15	−2.6	−998
בן 1.0	650		1571			−372
בן 5.0	415					
סנפרוסט 1.0	16801		45	+1		+94
עסיס ב 0.5	422		7406	−8	−1.9	−1388
אגל שקל 1	3170		30			
שמן מבכ א	2151	תב	685	−149	−6.5	−1585
טכסטיל והלבשה						
ארגמן סד 1 ש	621		1352			+17
ארגמן אופ	378		2000			+1342
ארגמן אגח	108.5		5000			+10635
אפיס 1.0	735		1093	−7	−0.9	−1885
אופנת ברוך 1.0	505	תב	2603	−38	−7	−3744
אופנת ברוך 5.0	401		1300	−10	−2.4	−2105
אתא א	395		500			+1080
ארגמן רג ש	14065		90	−145	−1	−162
דלתא-גליל 1.0	2695		4857			−1435
דלתא-גליל א 3.0	2350		3330			
מטוית מאור 1	1550		150	−50	−3.1	−38
מטוית מאור 5	950		150	−40	−4	−634.3
ריבלנו 1.0	355		137	−10	−2.7	−1871
ריבלנו 5.0	290		860			
וורדינון 1.0	6066					−55
ויקת 1.0	2580		1420	−1		−603
ויקת 5.0	1880		2765	+30	+1.6	+6721
ויקת אופ	1140		450			+280
כיתן	351		2500	+6	+1.7	+3780
כיתן אופ	192		2953	+3	+1.6	+6093
לודזיה 0.1	3445		16	−35	−1	−216
לודזיה 0.4	2902		565	+65	+2.3	+655
לינה 1.0	305		1592			−1592
מקסי 0.1	6000		484			−599
מקסי 0.5	3400		171			−13
עיט 1.0	524		4010			−6600
עיט 5.0	287		7973	+4	+1.4	+16022
עיט אופ	276		15700			−13535
עיט אגח	124	בז	15545	+1	+0.8	+11808
עסק פרינה 1 ש	340		14195	+15	+4.6	+28761
עסק אופ	196		4735			−5145
פולגת א 0.5	12020		151			+126
פרוט	800		365			−365
גיבור ספורט	13000		146	−200	−1.5	−146
תעש רגווין 1.0	2701		176	−49	−1.8	−267
מתכת ומוצריה						
אורדן 0.1	9120		288			+185
אורדן 0.5	7881		159	+91	+1.2	+121
אלומגת 1.0	7711		10			−47
אלומגת 5.0	6049		74			−102
גולים ש	415		5380	+8	+2	+6266
התכוף 1.0	731		25			−25
התכוף 5.0	490		2500			+726
התכוף אופ	4419		108	−15	−0.3	−114
זיקה 1.0	3761		19.2	−138	−3.5	−19.2
זיקה 5.0	1785		48	−30	−1.7	−466.4
קומפאות שה 5.0	4348		252			−280
כבלי ציון 1.0	2900		542	−30	−1	−155
כבלי ציון 5.0	1402		5675			−5150
כבלי ציון אופ	485		4476			+2853
מודק	668	קב		+32	+5	+3479
קרגל 1.0	310		5082	−16	−4.9	−11487
קרגל 5.0	191		10833	−7	−3.5	−6697
נחושתן 0.1	38998		5	−2		−6
נחושתן 0.5	14342	תב	130	−1594	−10	−239
[illegible]	3856		[illegible]	[illegible]	[illegible]	+3869
[illegible] 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
[illegible] 5.0	—					—
קליל 1.0	2542		722			−221
קליל 5.0	2140		1510	+70	+3.4	+1504
קליל אופ	1230		2304	+50	+4.2	+3191
קליל אגח	118		10750	−2	−1.7	−12049
שלדות 5.0	9475		200			−2
תעשיות לכיש 1.0	1020	תב	200	−58	−5.4	−1370
תעשיות לכיש 5.0	700	תב	600	+50	+7.7	+478
אלבים 3.0	443000		17	+2243	+0.5	+14
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלקו 0.1	8500		44	+280	+3.4	+44
אלקו 0.25 ש	4800		250			−163
אלקו 0.25 ב	4950		73	+150	+3.1	+113
אלקטרה 0.1	2530		1946			+204
אלקטרה א 0.5	1800		6319	+30	+1.7	+9351
אלקטרה אופ 5	1443		1272	+45	+3.1	+1953
אלקטרה אגח 5	177.5		70115	+4	+2.3	+122897
ארית	24122		80	+400	+1.7	+206
כלל תעש אלק'	2555		3818	+100	+4.1	+5185
מסקורניקס 1.0	1590		895			+239
מסקורניקס 5.0	1240		2184	+27	+2.2	+2896
פיבנגר 1.0	660		1926			−474
פיבנגר 5.0	500		6500	+19	+4	+5907
ציקלון 1.0	2431	תב	162	+221	+10	+910
ציקלון 5.0	1221		332	+1	+0.1	+59
קנבשטין אליל 1.	7300		50	+200	+2.8	+131
קנבשטין אליל 5.	3550		20	+10	+0.5	+16
ת.א.ת 1.0	1390		354	−19	−1.4	−1306
ת.א.ת 5.0	762		7843			−1543
ת.א.ת אופ 1	19699	שב				
תדאה	852		3245			+752
מוצרי בניה						
א.ב. תעשיות 1.	285		21265	+2	+1	+24269
א.ב. אופ	748		3000	+33	+4.6	+10930
א.ב. אגח	157.5		5376	+1.5	+1.1	+16250
אקרשטיין 1.0	664		1195			+672
אקרשטיין 5.0	447		5707	+2	+0.5	+2564
אקרשטיין אופ'	640		955			+1756
אקרשטיין אגח	138		15770	−2	−1.4	−16770
אזים בלום	151		77627	+6	+4.1	+75644
בר-מן 1.0	1290		384	+40	+3.2	+384
בר-מן 5.0	710	תב	1121	−40	−5.3	−5706
מרומאטבטים 1.0	9199			−1		−30.3
מרומאטבטים 5.0	3465	תב	324	−385	−10	−274
מ.ל.ב. 1.0	908	תב	100	−90	−9	−100
מ.ל.ב. 5.0	748		51	−7	−0.9	−6
מודל השק מתעש	695		558			−1654
מטאיקה ולמבך 1	21745					
מטאיקה ולמבך 5	14280	תב	5	+680	+5	+15
כימיה, גומי ופלסטיק						
אגן 5.0	1990		525	+30	+1.5	+487
אליאנס ב	2217		259			−119
גל תעשיות 1.0	870		300	−20	−2.3	−1900
גל תעשיות 5.0	599		3497			−1987
דשנים 0.1	3750	בז	393	−40	−1.1	−99
דשנים 0.5	1710		300	+14	+0.8	+20
חיפה כמי' 10.0	977		8589	+3	+0.3	+2770
ליפסקי 1.0	2750		319			−246
מקסימה 1.0	8100		5	+81	+1	+5
מקסימה 5.0	5470	שב				
סנו 1.0	28200		76	+700	+2.6	+65
סנו 5.0	22700		120	+700	+3.2	+142
פריקלאס	552		1899	−8	−1.4	−3999
פריקלאס אופ'	201		770	−7	−3.4	−580
קים כימיקל 1.0	4873		668	+110	+2.3	+714
קים אופ	3040		40			−40
קים אגח	110		25000	+1	+0.9	+30000
תיא 5.0	4499		180			+140
פרומאטה 10.0	44000		95			+10
תרד א 5.0	9800			−500	−5	−62
עץ, נייר ודפוס						
כתר	270		22828			+18135
רפתן 1.0	9398		79	−288	−3	−74
רפתן 5.0	6038		44	−200	−3.2	−46
הנב 1.0	9489		4	−11	−0.1	−108
יאה 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
לנדאו אסקלון 1	678		1873	−12	−1.2	−1166
מולט ב 0.5	57166		35			−2
סקבנה 1.0	3340	בז	88	−36	−1.1	−13
רים 0.1	602		2240	+12	+2	+5510
רים 0.4	345		3590			−759
תעל ב 0.2	18750		53	+50	+0.3	+15
תעשיות שונות						
אבירן 1.0	419		4494	−17	−3.9	−7699
אבירן 5.0	200		4719	−6	−2.9	−5519
הנכיסה יוד	2900	תב	252	−170	−5.5	−402
הנבלק 1.0	1564		70			+99

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
הנבלק 5.0	1175		129	−5	−0.4	−29

שף נאמנות
בטחה
חברה לניהול כלל
ניהול תיקי השקעות וניהול קרנות נאמנות בע"מ

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
השקעות בתעשיה						
כור בכ' ש	10040		1181.4	+140	+1.4	+4984
תעשיות אופ	183		95883	+5.5	+3.1	+277036
תעשיות אגח	110		47373	+1	+0.9	+52090
חברות השקעה						
אמיק ש	8099		52			−32
אמיקה 0.1	72		13422			
אלגר ש	1596		973			+287
אפיק 1.0	349		18097	+11	+3.3	+12331
אפיק 5.0	235		11700			
גחלת 1.0	1080		30	+40	+3.9	+30
גחלת אופ	829		174			−174
גחלת אגח	102.5		15000			
דנבאר 1.0	799		1838	+29	+3.8	+818
דנבאר 5.0	549		1700	−10	−1.8	−603
חברה לישראל 5.0	4720		1357	+30	+0.6	+287
חלפנות 0.1	120500	שב				
חלפנות 1.0 ש	23600					−1
אמבא א 0.5	25840		30			−12
פועלים השק ש	1017		15098	+20	+2	+9088
דיסקונט השק אופ	1525		16690	+66	+4.5	+42296
דיסקונט השק אגח	108		125200	+1	+0.9	+816625
מזרחי השק ש	31150		84	+1100	+3.7	+165
מר השקעות 124	13000					
הירדן 1.0	2365		219			
הירדן 5.0	1551		376	+30	+2	+396
יצוא ש	12000		240	+400	+3.5	+228
ירדן א 0.1	1840		237	+40	+2.2	+79
כלל 50.0	1425		3743			−4140
מנור 0.1	515		595	−2	−0.4	−1944
מנור א 0.5	420		1031	+1	+0.2	+681
מנור אופ	230		3040	+3	+1.3	+3574
אגח 1	124.5	שב				
פז השק ש	3275		852			−379
פמה א 0.1	9099		195			−214
פמה 0.5	7040		480	+140	+2	+1631
פריון ב 2.5	15000		240	+210	+1.4	+246
קרדן 1.0	102		6228	−3	−2.9	−1289
קרדן 5.0	77		12000			−3058
קרדן אופ	56		32417	−2	−3.5	−53340
קרדן אגח	100		63000			+29840
נסחרות במט"ח						
בזית מ	—		הפסקת	מסחר		—

רשימה מקבילה

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מסחר שירותים מלונאות מחשבים						
הראל 1.0	1700		117	+5	+0.3	+32
יסקל	385		2200			
קנטרולים 0.1	2225	בז	150	−22	−1	−106
קנטרולים 0.5	1455	תב	387	−150	−9.4	−727
קטקל 1.0	790		89			
תבל	543		4294	+3	+0.9	+5300
בני הדר	198		28045			−5296
בני הדר אופ 1	150		23723	−5	−2	−29178
רשה מימון 1.0	8000		304			−341
כלל מחשבים 1.0	8200		65	+280	+3.5	+178
משוב מחשבים 1.0	390		570			−47
משוב אופ	299			−6	−2	−186
רשף	848		2586	+18	+2.2	+5234
נדל"ן בינוי חקלאות						
אבנתים 1.0	5591	מב		−294	−5	−1509
בן-יקר גת 1.0	5922		50	−100	−1.7	−426
דוקר 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
דוקר 5.0	—		הפסקת	מסחר		—
עדר 5.0	1700		60			
דסק מבול	5218		311			
דסק רג	2677		235	+48	+1.8	+116
שגור 5.0	1410	קב		+67	+5	+7063
שגור אופ	727	תב	2229	+134	+22.6	+5008
תעשיה						
מיני גליק	638		[illegible]	[illegible]	[illegible]	−1602
אוקטגון 5.0	1615	מב		−85	−5	−715
מזגת מרום 1.0	199		7291	+4	+2.1	+2252
אלקול	205	תב	4600	−12	−5.5	−6702
אלקול אופ 2	99		9000			−5665
דקסטר 1.0	2525	תב		−134	−5	−40
נקה כימיקל 1.0	6873		126			
ת.ג.ל 1.0	2570	שב				
ת.ג.ל 5.0	2374	תב	69	−210	−8.1	−687
גולן	698	תב	15856	+35	+5.3	+27395
פז הן	505		3366	−15	−2.9	−5866
מאור טכנולוגיה	—		הפסקת	מסחר		—
השקעה						
אמיגר בכ'	1650		858.6			
ישום החזקות	211		5098			−9868
לנדיק 0.1	3410		278	+30	+0.9	+80
לנדיק 0.5	1098	בז	480	+100	+10	+1073
עוז השק ב 0.1	3258			−20	−0.6	−50
עוז השק ג 0.5	1720	בז	100	−30	−1.7	−111
חיפושי נפט						
דלק נפט 1	4281		232	−130	−3	−111
דלק נפט 5	2499		708	−61	−1.2	−236
דלק חיפ' אופ 2	1860		78			+78
פז חיפושי נפט	27600		70	+662	+2.5	+71
י.ו.א.ל 5.0	540	תב	12779	−40	−6.9	−30687
מ.ג.ג. 1.0	6458		308	+248	+4	+259
מ.ג.ג. 5.0	3223		758			−40
פראיל ב 0.3	7350		50			−32
נפטא ש	2840000		1	−57100	−2	−3

משתנים

שם נייר ערך	מחזור עד נקב	שער קובע נקודות	שער ברגע נקודות	שינוי יומי כלל %	מס' עסק כלל המשתנים
הבינלאומי	840.0	8766.00	8766.00	1.80	6
הפנה	4080.0	315.80	8766.00	−1.27	2
כללטור	28800.0	442.80	442.80	0.91	10
שופרסל ב	490.0	11094.00	11094.00	0.00	5
דלק ב	2520.0	2958.00	2953.00	1.58	7
אפריקה	80.0	46724.00	46724.00	1.99	3
אזורים 1.0	5500.0	1255.00	1255.00	1.53	6
נכסים ובנ'	10680.0	4085.00	4085.00	3.49	28
הכשרת היש' 1.0	0.0	73984.00	74034.00	0.86	0
כללבולב	3380.0	788.00	788.00	1.02	5
עלית	248.0	19691.00	19500.00	0.51	6
פולגת ב	2100.0	1108.00	1108.00	1.46	4
קופאל שה 1	1020.0	4669.00	4669.00	1.50	4
אלחן	2.0	352082.00	352082.00	−0.24	1
טבע	3960.0	14372.00	14372.00	−2.25	41
ים המלח	1080.0	3126.00	3126.00	0.74	4
פטרוכימים	34600.0	873.00	873.00	2.46	24
נייר חדרה	46.0	403888.00	403888.00	−1.24	17
מכניות	540.0	12553.00	12553.00	1.25	7
כלל תעשיות 1	44000.0	239.00	239.00	1.70	9
אי די בי פ'	560.0	10611.00	10611.00	1.25	5
אלון י' ש	7150.0	1268.00	1268.00	2.75	7
תב' לישר' 1	1120.0	4872.00	4872.00	1.50	5
דיס השקעות 1	11520.0	2807.00	2807.00	2.48	31
כלל ישר' 10	26400.0	1452.00	1452.00	2.97	

שערי מטבע בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 1.9.1987 באירופה

מסירה מיידית (ספוט)

$ ארצות הברית	ל-1 שטרלינג	1.6350/1.6360
מרקים גרמניים	ל-1$ ארה"ב	1.8105/1.8113
פלורינים הולנדיים	"	2.0400/2.0410
פרנקים שוויצריים	"	1.4940/1.4955
פרנקים בלגיים	"	37.63/37.66
פרנקים צרפתיים	"	6.0560/6.0590
לירטות איטלקיות	"	1310.40/1311.40
יינים יפאניים	"	141.60/141.70
$ ארצות הברית	ל-ס.ד.ר.	1.2724/1.2729

שער הזהב $ 453.10 ארה"ב אונקיה לונדון פיקסינג

מסירה עתידית (פורוורד)

ל"ש/$	מ"ש/$	מ"ג/$
1.6310/1.6323	1.4893/1.4910	1.8052/1.8067
1.6234/1.6237	1.4804/1.4822	1.7958/1.7971
1.6106/1.6121	1.4668/1.4688	1.7814/1.7828

הנתונים נמסרו ע"י בנק דיסקונט לישראל בע"מ

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יהידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	5850.09	5828.26	33.58	0.58
אבוקה	556.14	545.31	0.12	0.02
אגוז	258.98	254.01	0.11	0.04
אדיר	1720.73	1687.32	3.73	0.22
אודם	2959.92	2902.80	18.44	0.64
אופיר	1977.64	1939.32	0.19	0.01
אור	450.71	441.39	−0.44	−0.10
אורין	149.24	146.31	0.06	0.04
אורליי	283.50	281.49	0.59	0.21
אורן	835.45	819.12	1.01	0.12
אייל	3972.16	3895.81	−1.57	−0.04
איריס	5730.35	5605.36	10.36	0.19
איתן	768.68	753.36	0.10	0.01
אלון	617.05	604.39	0.47	0.08
אלמוג	681.71	668.39	1.34	0.20
אליטפם	105.24	102.86	−0.05	−0.05
ארז	396.62	388.94	3.13	0.81
אש	197.15	192.90	2.03	1.06
אשל	185.04	181.44	−0.11	−0.06
אתרוג	256.28	255.00	−0.11	−0.04
בדולח	2775.55	2722.30	6.87	0.25
ברוש	585.96	574.66	1.56	0.27
ברק	583.32	571.96	2.14	0.38
ברקת	311.45	309.26	−0.54	−0.17
גביש	1623.79	1592.36	1.31	0.08
גבע	1125.30	1108.96	0.56	0.05
גורן	442.48	440.65	0.59	0.13
גיא	10293.10	10140.58	−12.32	−0.12
גיל	3469.93	3404.94	−1.53	−0.04
גלית	633.17	625.49	−0.09	−0.01
דובדבן	429.04	424.85	0.87	0.21
דוכיפת	533.23	522.77	2.24	0.43
דולב	249.93	244.79	0.74	0.30
דורון	1522.88	1494.73	−2.67	−0.18
דוגן	268.26	263.44	0.21	0.08
דליה	600.14	589.95	1.37	0.23
דרור	383.92	377.13	2.81	0.75
דקל	488.33	479.18	2.90	0.61
הדס	451.08	446.79	4.13	0.93
ורד	546.16	536.98	0.41	0.08
זהבית	2799.62	2736.46	−6.05	−0.22
זהר	21168.27	20858.86	7.66	0.04
זיו	19645.17	19358.01	15.74	0.08
זמיר	586.30	574.88	4.83	0.85
חוחית	166.00	162.36	0.26	0.16
חליפין	136.55	135.96	−0.01	−0.01
חלמיש	218.45	214.28	0.35	0.16
חץ	146.31	145.73	0.07	0.05
טופז	1503.74	1471.50	2.35	0.16
טל	6294.25	6217.24	6.98	0.11
יבול	449.83	441.23	0.85	0.19
יהלום	2760.27	2707.13	27.13	1.01
ימרות	428.99	424.87	3.13	0.74
יערה	442.72	433.27	0.57	0.13
כוכב	391.95	384.37	2.93	0.77
כחל	139.92	137.18	−0.06	−0.04
כלנית	660.17	648.96	1.27	0.20
כספית	263.80	261.25	−0.26	−0.10
כרמל	154.82	151.67	0.13	0.09
כתר	1243.11	1218.66	3.11	0.26
להב	4930.07	4837.50	−0.92	−0.02
למשקיע	123631.92	121660.38	13.89	0.01
לפיד	458.40	449.48	−0.59	−0.13
לקט	1881.52	1843.70	4.15	0.23
לשם	354.41	351.93	1.09	0.31
מבחר	1311.19	1286.05	0.95	0.07
מבטח	3839.96	3804.45	6.27	0.17
מגן	262.24	258.46	0.30	0.12
מגוון	3802.65	3767.11	3.07	0.08
מגל	410.90	407.25	0.86	0.21
מור	2141.05	2110.54	12.43	0.59
מורן	964.52	955.43	3.86	0.41
מטה	27823.38	27371.59	36.60	0.13
מיטר	1012.71	993.22	−0.31	−0.03
משוף	4968.92	4874.31	18.27	0.38
מעיין	771.58	756.76	−6.57	−0.86
מקשה	359.69	356.27	0.48	0.13
מרגלית	1600.48	1569.31	7.87	0.50
מרווה	121.05	120.64	0.11	0.09
מרום	1312.48	1287.04	1.68	0.13
נגה	29463.65	29033.38	0.48	0.00
נטיף	364.03	361.48	2.59	0.72
נטע	538.70	527.82	1.06	0.20
נילי	7194.33	7090.85	85.53	1.22
נציב	694.60	682.58	2.29	0.34
סגולה	140.91	138.11	0.22	0.16
סלע	354.50	347.62	−0.43	−0.12
סנונית	520.91	510.71	0.55	0.11
סער	422.10	414.33	1.44	0.35
ספיר	186.11	185.64	−0.25	−0.13
עדיף	411.01	403.36	1.93	0.48
עידית	912.89	906.47	6.94	0.77
עידן	495.05	488.11	0.01	0.00
ענבר	1304.54	1277.76	0.60	0.05
ענת	2709.29	2687.73	0.46	0.02
עפרוני	488.28	477.52	0.84	0.18
ערמון	137.66	135.11	0.06	0.04
פזא	1813.74	1778.58	4.93	0.28
צבר	587.36	575.78	−0.03	−0.01
צופית	525.93	515.61	3.19	0.62
צוק	124.27	123.78	−0.12	−0.10
צמיר	1098.92	1076.50	−0.65	−0.06
צמיחה	573.47	565.41	1.85	0.33
צפרות	1913.13	1876.65	−2.49	−0.13
קלע	2497.28	2484.80	7.92	0.32
רננית	20084.98	19920.03	52.28	0.26
רימון	129.67	129.43	−0.03	−0.02
רקפת	834.29	820.59	2.03	0.25
רשף	422.99	414.28	0.28	0.07
שביט	439.83	431.35	0.55	0.13
שחם	346.32	338.52	0.13	0.04
שירה	483.06	479.77	2.12	0.44
שמיר	397.23	389.49	0.14	0.04
שנהב	936.03	922.69	7.06	0.77
שסק	1029.46	1004.80	11.04	1.11
שקד	184.78	181.15	−0.38	−0.21
תאנה	277.14	274.68	1.98	0.73
תדהר	631.80	628.65	3.00	0.48
תירוש	533.41	527.01	0.61	0.12
תפוח	234.37	229.98	−0.15	−0.07
תמח	195.54	194.14	0.40	0.21
תרשיש	1500.30	1471.17	2.34	0.16
תשרי	523.06	521.15	1.04	0.20

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי בנק'
3601	39909	+49
3602	36804	+46
3603	34223	+40
3604	31367	+12
3605	28618	+12
3606	26948	+11
3607	25532	+129
3608	23967	+125
3609	22824	+121
3610	20396	−26
3611	19622	+8
3612	19253	+531
3613	18080	+72
3614	17653	+7
3615	16392	+68
3616	14917	−94
3617	14490	+79
3618	13674	+86
3619	12540	+15
3620	11733	+9
3621	11170	+9
3622	10158	+17
3623	9522	+16
3624	8967	+16
3625	8210	+41
3626	7596	+38
3627	7047	+36
3628	6473	+2
3629	6187	+2
3630	5851	+2
3631	5384	−6
3632	5070	−5
3633	4790	−6
3634	4223	+25
3635	3995	+23
3636	3849	+22
3637	3596	−10
3638	3349	−9
3639	3066	−9
3640	2577	−2
3641	2234	−2
3642	2008	−11
3643	1736	−10
3644	1548	−9
3645	1396	−8
3701	1163	+2
3702	891.9	+0.4
3703	791.3	+2.3
3704	677.9	+2
3751	368.3	+0.4
3752	145.5	−0.3
3753	139.6	−0.4
3901	132.6	— —
3902	130.1	— —
3903	129.2	+0.1
3904	127.2	+0.1
3754	128.5	+0.5
3755	125.9	+0.5
3756	119.6	+0.5
3757	117.4	+0.5
3758	115	+0.7
3759	114.6	+0.6
3760	113.1	+0.8
3761	110.6	+0.7
3762	110.8	+0.6
3763	107.4	+0.6
3764	105.7	+0.2
3765	103.2	+0.2
3766	102	+0.2
3791	108.2	+0.5
3792	106.2	+0.4
3826	128	+0.9
3827	125.7	+0.9
3828	121.3	+0.9
3829	119.1	+0.9
3830	117.4	— —
3831	117.1	— —
3832	115.6	+0.2
3833	113	— —
3834	113.2	+0.1

4.25% שגיא

סדרה	שער	שינוי בנק'
4101	377.2	+0.2
4102	148	+0.1
4103	142.1	+0.1
4104	137.6	— —
4301	137.6	— —
4302	136.1	+0.9
4303	135.2	+0.9
4304	133.2	+0.9
4105	115	−0.2
4106	115.2	−0.2
4107	111.7	−0.2
4108	109.8	−0.1
4109	107.3	+0.1
4110	106.1	+0.1
4201	132.9	+0.1
4204	123.7	— —
4205	121.4	— —
4206	119.2	— —
4207	118.9	— —
4208	117.4	+0.2
4209	114.8	— —
4210	115	+0.1
4211	111.5	+0.1
4212	109.9	−0.1
4213	107.4	— —
3501	192500	+200
3502	189400	+200
3503	171000	−1100
3504	164800	+200
3505	161600	+200
3521	161310	— —
3522	154400	−900
3523	147700	— —
3524	145620	+120
3525	141700	−2800
3526	142901	+80
3527	140300	+15
3528	136755	+5
3529	139400	−550
3530	134701	−2538
3531	133735	+5
3532	132300	−910
3533	131001	−2687
3534	128200	— —
3535	127450	−200
3536	127500	— —
3537	127000	— —
3538	119900	— —
3539	119500	— —
3540	119400	— —
3541	115300	— —
3542	114800	— —
3543	109300	— —
3544	109000	— —
3545	108700	— —
3546	106000	— —
3547	105900	— —
3548	105700	— —
3549	100800	— —
3550	100010	— —
3551	99760	+60
3552	91700	+100
3553	90900	−500
3554	91400	— —
3555	91301	— —
3556	87100	— —
3557	88100	+479
3558	87150	— —
3559	84100	+300
3560	81679	— —
3561	79100	−2000
3571	80541	— —
3572	81300	+1300
3573	80800	+1350
3574	74500	— —
3575	73509	+96
3576	73364	+96
3579	67769	+87
3577	73628	+29
3578	68064	+22
3580	65884	+26
3581	59949	+24
3582	55350	+21
3583	51456	+20
3584	48963	+19
3585	46467	+18
3586	42303	+16
3588	42264	+16
3589	38595	+15
3587	42252	+16
3591	38511	+15
3592	38481	+15
3593	38436	+15
3590	38108	−272
3595	36355	−268
3594	37016	+14

5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)

סדרה	שער	שינוי בנק'
2001	157400	+100
2002	157000	— —
2003	151000	−3000
2004	151810	−1500
2005	143800	— —
2006	143230	+10
2007	140200	+49
2008	141250	+50
2009	140850	+350
2010	140100	+100
2011	137400	+200
2012	138100	+400
2013	137300	+100
2014	133610	+110
2015	134341	+500
2016	134510	+100
2017	131919	+319
2018	130775	+200
2019	129950	+150
2020	126000	−1700
2021	126800	+299
2022	123010	+10
2023	123311	— —
2024	115200	−500
2025	115800	+200
2026	115100	+100
2027	110600	+200
2028	111500	— —
2029	105500	−700
2030	103400	+400
2031	102000	— —
2032	105500	— —
2033	96716	+305
2034	98900	— —
2035	89000	−2000
2036	89100	+200
2037	83500	— —
2038	84900	— —
2039	89500	— —
2040	81900	−200
2041	76910	— —
2051	78000	−1000
2052	73000	— —
2053	74261	+2094
2055	68710	+2016
2054	69604	−1998
2056	66526	−1936
2057	64112	−1788
2059	58323	−1697
2058	67481	−1911
2060	62675	−1849
2061	40288	−1011
2062	36757	−951
2063	35044	−938

רמון

סדרה	שער	שינוי בנק'
7001	264	−3.5
7002	255.9	−3.5
7003	244	−1.6
7004	225.3	−1.5
7005	217.5	+5.6
7006	201.5	+2.2
7007	188.5	+3
7008	184.9	+2.9
7009	176.4	−0.6
7010	169	+1.9
7011	161.1	+1.7
7012	155.5	+1.6
7013	143.7	−1.1
7014	124.7	−2.2
7015	104.5	−0.5
7016	107.1	−0.5
7017	106.4	−0.5
7018	106.2	−0.3
7019	106.7	−0.3
7020	106.5	−0.3
7021	105.5	−0.5
7201	105.1	−0.1

גלבוע

סדרה	שער	שינוי בנק'
6101	13682	−10
6102	8282	+35
6103	7481	+4
6104	6880	−6
6105	6522	−4
6106	6349	+36
6107	6115	+35
6108	4364	−3
6109	4154	−5
6110	4083	−3
6111	3425	−3
6112	3525	−2
6113	2258	−1
6151	884.8	+16.1
6152	847.5	+15.5
6153	737.4	+8.6
6154	725.9	+8.6
6155	479	−0.4
6156	376	−0.1
6157	285.9	+5.8
6158	271.2	+5.5
6159	232.4	−0.1
6160	215.2	+2.6
6161	207.7	+2.5
6162	185.9	+0.1
6163	172.9	+0.1
6164	166.2	+0.1
6165	158.1	+0.6
6166	147.8	−0.1
6167	144.6	−0.1
6168	142.6	−0.1
6169	135.6	−0.1
6170	126.7	−0.1
6171	90.4	— —
6172	89.2	−0.1
6801	96.9	−1.3

	שער	שינוי
אדמון		
2508	111.5	−2
צמודות זהב		
5 יור	128.5	−0.3
100% מט"ח		
אל אופ	1378	+1
אלביט	219	— —
אלתא	1232	−15
אלסינט	2182	−68
מאיטקס	995	— —
תדר 84	102.6	+0.6
תדר 85	391	— —
הב היש	230	+1
דיס הש	207.7	+2
כור	180	+1.8
כלל	478	— —
מ'צמ ד	198	— —
מ'צמ מ	276	— —
מ'צמ י	316	— —
וד	119.4	— —
סול בת	170.2	+2.7
תיעוש	219.7	+2.2
מורד/מט"ח		
בלת.	143.7	— —
דיס הש	157.4	— —
כור	149.8	−1.7
כלל	186.6	−1.5
מג דיס	150	−1.5
משא מז	143.4	— —
משא מז	139.5	— —
משא מז	129.5	— —
לאומי	134	−1.3

חבר דיינרס. חייג יין - 03-295858.

חבר דיינרס. חייג עוד היום למועדון היין וקבל ישירות מהיקב לביתך את היין שאתה חפץ בו. לבחירתך 5 יינות הרבעון שנבחרו ע"י טועמי המועדון: ■ לבן חצי יבש, יקבי כרמל ■ אדום קברנה סוביניון, יקבי כרמל ■ לבן סוביניון דן, יקבי מונפורט ■ אדום תבור מזן קריניאן, יקבי אליעז ■ ריזלינג יבש מסידרת מאסטרו, יקבי הברון.
מינימום הזמנה 12 בקבוקים. המשלוח חינם. בנוסף תוכל להזמין גם בקבוק בודד או יותר של יין/משקה כהיל אחר. טל. להזמנות - דיירנס קלוב 03-295858/גב' מזל עד 16.00.

מועדון היין

בחסות דיינרס קלוב.

صكنا من الاصل

هكذا من الأصل

מכתבים למערכת הארץ

תורו, גאנדי, ואנונו

הבל שקן מרגלית במאמרו "זאר נתנו, פולחן הרס" ("הארץ" 26.8) לא טרח לזהות מה בדיוק כתב מרדכי ואנונו במכתב שהוא מצטט. לא "ברי אזרחי" נאמר שם, כי אם "אי־ציות אזרחי" — במובן שאבותיו הרו־חניים כוללים את הנרי דייויד תורו (Thoreau) האמריקאי והמהאטמה גאנדי ההודי. ועוד: ואנונו לא מכר סודות בעבור "סכום כסף הגון". לאמיתו של דבר, לא קיבל כלל כסף, והוא מתקשה לממן את הגנתו. על המעשה אפשר, כמובן, להתווכח, אבל יש לדון בעובדות כהווייתן.

יעל לותן
תל אביב

אילת: האמת שבפרסום

בכעס כדי ערב מראים לנו על הברקע כיצד אפשר להגיע לאילת כבחיר זוג כרטיסי קולנוע, והמטבה הגם "אגד" בוכן להוביל לאילת תמורת 20–18 שקלים לזוג? ודאי שלא. אם השוב למוביל הגדול שכולם ייוזו לאילת באוטובוס, יציגו בא תנאים משופרים לרווחת הנוסעים ולא פרסום מטעה ולארגבון על מחירי הנסיעה.

עדי גזית
תל־אביב

השערורייה האמיתית

הגיע הזמן שגם יהודי שומר מצוות כמוני יתבוך בדברי תא"ל בתמיה דגן, שקרא להפסקת ההתבטאות של הנוער החרדי מ־שירות צבאי. הרי רוב הציבור החרדי בארץ אכן, בבלא הכחש זו, ואין כל סיבה שציבור רחב זה יגן בשתיקתו על הנוהג הפסול של הציבור החרדי ושותפיו (בבפלגות החרדיות והדתיות).

אמנם תמה בתא"ל דגן שרמיז נוגעים בנושא פוליטי, ועל כן מן הדין שלא היו משמיעים מפיו בתור איש צבא. אכן צודקת הערה זו, במובן הצר והפורמלי. אך דווקא בכך השערורייה האמיתית. בחברה מתוקנת עוסק הוויכוח הפוליטי בחלוקת ההטבות והקרבנות הכלכליים בין חלקי האוכלוסיה השונים. אך השאלה מי ימות ומי יחיה, מי ייפגע ומי יישאר שלם, אינה עניין למשחק הפלגנתי או להסדרים פוליטיים.

העובדה שכך קורה אצלנו מעידה על ההידרדרות היהודית האנושית של כל הנצים מהתופעה. ודווקא היהדות הדתית על שורותיה הר־חבות צריכה להיות הראשונה שת־תבע את ביטולה.

פרופ' יעקב בלידשטיין
אונ' בן־גוריון

מרכז וולקני: סיפור הצלחה

בתגובה המוסלר קבל ("הארץ", 25.8) על "העבודה ההובבנית" של הפרופ' הובב כלפו וה"ד ה. פרימן בעניין הלביא, ועקב כך כציע "לאמץ פתרונות מרחיקי־לכת על עתידו של מכון וולקני שכו נמנה סלפו.

מסקנותיו של שטרסלר על רמתו המקצועית של מכון וולקני אינן מעידות על לימוד העובדות לאשורן ועל בחינת הישגי המוסד בפועל: חקלאות ישראל, הנחשבת לאחד מסיפורי ההצלחה הגדולים של המדינה, קודמה והתפתחה במידה רבה תודות למחקרים שנערכו ביחי־דות מינהל המחקר החקלאי ועל־ידי מדעניו. מחקרים אלה זוכים להכרה של גורמים ישראליים ובינלאומיים כאחד.

עמי ביברמן
דובר מינהל המחקר החקלאי
בית דגן

מעבר לחוג הקרח הצפוני

ברשימתו "הרב גורן והקוטב הצ־פוני" כותב אליהו סלפטר על מאמרים שלי, כביכול, על "תחולת כללי ההלכה על פני הירח". ולא היא: מעולם לא כתבתי מאמר ולא שום כתבה על תחולת כללי ההלכה על פני הירח.

גם מאמר על קביעת כניסת השבת והצאתה בקהילות יהודיות מעבר לחוג הקרח הצפוני, הוא פרי דמיונו. כה שכתבתי הוא שבארצות כמו נורווגיה ופינלנד וב־אזורים שבסביב לקוטב הצפוני, ממעלת האורך 66.73 שבהם יש עונות קיץ ללא לילה ובחורף עונות שאין בהן יום — יש בעיה חמורה של קביעת זמן כניסת השבת ויציאתה. לא הזכרתי קהילות ולא יהודים. דנתי בעיקרון ההלכתי.

"ואגב כך", מוסיף עלי סלפטר, "עלב בעמיתיו רבים בסקנדינאוויה ושם עצמו ללעג ולקלס". מי ששם עצמו ללעג ולקלס הוא סלפטר וכו־תבי המכתבים למערכת "ג'רוזלם פוסט", שהוכיחו כי אינם יודעים לקרוא הסמכה לרבנות. אין כיום בסקנדינוויה רב היודע לפסוק בעניינים חמורים כאלה.

לבסוף, ברצוני לשאול את מר סלפטר, למה לא הזכיר את מכתבו מלא השבחים של מר סקוט סוכל מאלסקה, הכותב למערכת "ג'רוזלם פוסט" (באותו עמוד) שבעיה שבה דנתי נוגעת לקהילות רבות באלסקה הנמצאות בגג העולם, אשר עד כה סיגלו לעצמן את זמני השבת של סיאטל.

הרב שלמה גורן
תל אביב

טורניר ביילין־טמיר

המנכ"ל המדיני במשרד החוץ ה"ד יוסי ביילין הביע התנגדות עזה לכוונת הטניסאים שלמה גליקשטיין ועמוס מנסדורף ל־השתתף בטורניר הטניס שית־קיים בדרום אפריקה בחודש נובמבר 1987. התנגדותו של המנכ"ל יוסי ביילין נובעת מגישתו הקיצונית להחרמת מ־דינה דרום־אפריקה בכל המישו־רים.

נראה כי המנכ"ל ה"מדיני" שכח כי באו ומתמיד סטנו מוס־דות הספורט שלנו כי אין לערב שיקולים פוליטיים בספורט. מדינת ישראל נפגעת פעמים רבות בתחום הספורט משיקולים פוליטיים של מדינות אחרות. לפיכך יש לתמוה, בלשון המ־עטה, על התערבותו של המנכ"ל המדיני בעניין ספורטיבי זה.

יש לזכור כי מדינת דרום־אפריקה היא אחת מידידות האמת של מדינת ישראל, שתמ־כה בנו עוד לפני קום המדינה. נראה לי כי המנכ"ל המדיני מתוסכל ממעמדו המפוצל של התואר "מנכ"ל" במשרד החוץ, ומחפש לעצמו הצדרות עם "כותרות" בתחרות הבלתי סמויה בינו לבין המנכ"ל אברהם טמיר.

לפני שיביע דעתו בעניני ספורט, אם הטניסאים שלנו ישחקו בדרום אפריקה, האם הוא מוכן לשחק טניס עם המנכ"ל אברהם טמיר, או שמא גם עליו הוא הטיל "חרם" ספורטיבי או מדיני...

דני בהן
תל־אביב

קוקוריקו!

טיסת אל־על מלונדון לארץ. הד־יילת ניגשת אל כל אחד מהנוסעים ושואלת "בשר או עוף?" לידי יושבת תיירת דוברת ערבית וספרדית. האם אפשר לצפות מדיילת באל־על שתדע ערבית? לא ולא. והנה יש לדיילת רעיון מבריק: "קוקוריקו" היא קוראת בקול גדול ותבנית מעצמה.

האם הדיילים באל־על אינם מסוגלים ללמוד את המשפטים המעטים בערבית, הדרושים לצורך עבודתם? הרי זו השפה הרשמית השנייה במדינת ישראל!

אופירה רזמן
ירושלים

טרנספר של דקל

סגן שר הביטחון מר מיכאל דקל הציע "טרנספר" של תושבי הגדה. רעיון זה מחייב "טרנספר" אחר — "טרנספר" של מר דקל מתפקידו.

ד"ר קרל דה פריז
חיפה

תקליטים קלים / רפי קינן

חגיגה ברטונית עם ה"צ'יפטנז"

"הנגה קלטית" — מוסיקה מחבל בריטאני בביצוע ה"צ'יפטנז": מארטין פיי (כינור־פידל ועצמות), שון קין (כינור־פידל), קוין קונף (בודראן ושירה), פאדי מאלוני (חמת־חלילים אירית וחלילית־פח), מאט מלוי (חליל וחלילית־פח), דרק בל (פיוטמאק, אבוב אורגאן); נגנים אורחים: טלווין מונדאריה — שירה, בריגאר פישאר — במבארד (כלי נשיפה דומה לאבוב, שצלילו נמוך), אלן גרמון ומישל ברמה — במבארד ובינוי (חמת־חלילים ברטונית); תקליט אר־סי־איי, RC־6358; יבוא המנוצה: "איסטרוניקס".

יש ארצות שבהן מוסיקת הפולקלור היא מוסיקה חיה. במדינות העולם השלישי, כמובן, שהתרבות המערבית עדיין לא קילקלה אותם (אף כי ברזון התהליך כבר חל), גם במוסיקה העממית. באירופה בולטת התופעה בעיקר בארצות הקלטיות, ובין אלה תופסת אירלנד את המקום הראשון. בכל עיר ועיירה באירלנד רועמים פאבים מקיצות רגליים המלוות את הנגנים בקצב ה"ריל", ולהקות פולקלור עולות בפופולאריות שאין דומה להן על להקות רוק.

מבין אלה, הידועה והאיכותית ביותר היא להקת ה"צ'יפטנז", ששושת נגניה מנגנים בכלים אותנטיים מוסיקה אירית עממית ממאות עברו ואף מוסיקה מלוחנת ומעובדת לכלים עממיים, כמו זו של המלחין טארלוך או'קרולאן (1679־1738), הסחר הקלטי, המנגן את העמים הנרמאנים המאכלסים את מרכזה של מערב־אירופה, כולל, מלבד אירלנד, גם את ויילס, סקוטלנד, האיים ההברידיים וברטאני. המוסיקה הברטונית אינה זרה איפוא ל"צ'יפטנז": כלי הנגינה זהים או דומים מאוד, השימוש בסולם הפנטאטוני נפוץ ביותר והמקצבים גם הם כמעט זהים ומשמשים למחול.

ובכל זאת, ההבדלים קיימים, ולו בגלל ההשפעה הצרפתית על התרבות הברטונית: חצי האי של ברטאני הוא חלק מצרפת זה כ־500 שנה (מ־1491). בעוד המנגינות האיריות עשויות להשתרע על שתי אוקטאבות, הברטוניות (והוולשיות) "מכווצות" יותר — לפעמים כדי מוצית האוקטאווה. המוסיקה הברטונית גם עושה פחות שימוש בסולם הפנטאטוני הטהור. באשר למקצבים, הם נפוצים מאוד ובארצות שונות, את קצב ה"ריל" אפשר למצוא בכל צפון אירופה, ויש מקצבים שאפשר למצאם גם באפריקה ובסין. הייחוד הוא איפוא באלתור ובתזמור שבביצוע המקצבים. ה"צ'יפטנז" עושים את זה במיומנות מעוררת הערצה ועם נשמה עוצרת נשימה.

את השומר הם קיבלו מפולינג מנגוארה, אישיות מרכזית בתחיית המוסיקה הברטונית ב־20 השנים האחרונות במיוחד על הצד התיאורטי, בעוד אלן סטיוול סוחף את ההמון בביצועיו. לפני כשבעתיים פירסם מנגוארה ספר ובו 3,000 מנגינות מברטאני התחתית, שאסף בין 1941־1953. במסיבה לכבוד הוצאת הספר, שבה השתתף פאדי מאלוני, מנהיג ה"צ'יפטנז", עלה הרעיון שהלהקה תוציא תקליט ובו שירים ברטוניים. מנהל חברת התקליטים הרמית בין בריטאני לקורק שבאירלנד, הסכים להשתתף בהפקת התקליט.

הרעיון קרם עור וגידים השנה. את העיבודים והשירים שהוקלטו בחר מנגוארה עצמו. הקטעים מחולקים לשתי חטיבות עיקריות. האחת, של ריקודים ברטוניים אופייניים, על קצביהם השונים, ובהם ריקודים במעגל האופייניים לבריטאני; האחרת, של טקסים חגים, שבהם בולטים קטע ארוך שהתקליט נושא את שמו והם הנעימות המלוות צעד לצעד את כל שלבי טקס הנישואים הברטוני, ושיר הנלווה לסיום, ושיר לכבוד נלוויו. יש בתקליט שיר לסיור התמוהות, המשקה הלאומי של ברטאני במאה שעברה (וגם של הכל גורמאבי הסמוך), ושירים סיפוריים בקצב המארש.

כל השירים הקטעים המוסיקאליים הם אותנטיים ויפהפיים, והביצוע היוצא מן הכלל נוגע באמת הפנימית שלהם. תקליט מומלץ.

מסתורי הקולות הבולגריים

"מסתורי הקולות הבולגריים" — תקליט של חברת 4AD, מספר קטאלוגי CID 608; מיוצר ומופץ בארץ על־ידי סי־בי־אס.

שמו של התקליט הזה כבר עובר מפה לאוזן זה זמן רב וכל מי ששומע לו אינו יכול להשתחרר מקסמו. גם אינו רוצה. כמו רוב תקליטי הפולקלור הטובים, הוא הופק על־ידי חברה פרנקופונית, חברת "תקליטי סליה" השווייצית (החברות הגדולות יותר הן הצרפתיות "שאן דו מונד" ו"אוקורה" — האחרונה של רדיו צרפת). העובדה שחברה בינלאומית כסי־בי־אס הוציאה אותו היא על הצלחתו — ותבורך חברת סי־בי־אס שהחליטה לייצרו ולהפיצו בארץ. נקווה שזה אות לעידוד תקליטי פולקלור.

עשרים שנה נע ונד השווייצי מארסל סליה במדינות הבלקאן ובידו מיקרופון. התקליט "מסתורי הקולות הבולגריים", פרויקט שאותו ניהל ותיאם, הוא אחת התוצאות של נדודים מוסיקאליים אלה. 20 הזמרות, בנות 20־45, השרות את 13 שירי התקליט, חלקם א־קאפלה וחלקם עם ליווי, הן נערות כפריות שהצטיינו בתחרויות שירה לאומיות. סליה השתמש בקולותיהן, בשילובים של 3, 4 או 10 קולות בכל שיר. רוב השירים הם מתקופה הביזאנטית ומתקופת השלטון הטורקי.

שיר אחד, "סוואבטה", הוא מסורתי בן ימינו. מיון השירים והירמגם נעשה על־ידי מלחינים בולגריים שונים בין 1970־1975, אם כי המוסקר הזה זמן רב קודם לכן.

זהו תקליט מושלם, בתוכן ובצורה. אני חוזה בשתי ידיים על הדריו של סליה עצמו, המופיעים על התקליט, ואצטט חלק מהם: "במשך מאות שנות היסטוריה (עקובות מדם) התגבשה האמנות הווקאלית, הביטוי החופשי היחיד של העם הבולגרי (...) סינתיזה מופלאה מוצעת לאוזנו הקשובה של חובב המוסיקה בן ימינו: שילוב של ארכאיזם נפלא, של ליטורגיקה ביזאנטית, של שירה עממית, של עלילות אפיות הרואיות ושל שירי קינה, המתגבש לאבני חן.

"(...) אך מעבר לקסמם של המנגינות, ההרמוניות והמקצבים שלא ייאמנו, יש עוד: הצבע הצבע הארפיני של הקולות הפתוחים, בלי ויבראטו של הנשים הצעירות בכפרים הבולגריים (...) עבודת ההכנה היא ארוכה, ובעיקרה על־פה, שכן הנערות הן אנאלפאבתיות בכל הקשור לסולפג'. גישתן האינטואיטיבית היא אחר המסתורין של אמנותן. בקלות מדהימה עוברות בנות כפר אלה את הגבול המקובל של האמנות הקולית כפי שמלמדים אותה בקונסרבטוריונים שלנו. את מה שהן יודעות, הן למדו בכפר (...) ובמיוחד הן מעדיפות את הסקונדה כמרווח ראשוני (...) הן מבצעות את זה בדייקנות מדהימה. אחד הקולות מחזיק את הטון הבסיסי בעוד האחרות שוזרות את מנגינתן סביב הטון הבסיסי, תוך ניסיון להתקרב אליו ככל שאפשר. לעתים קרובות, התוצאה היא אטונאליות חריפה, המנוגדת לשיטה ההרמונית המערבית המסורתית שלנו. אני מודה, שבהקלטות הראשונות זה דיברב לי מתוק לאוזניים. אבל עם הניסיון — של המבצע והמאזין — הופכת הצרימה לתואם צלילים".

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי, קרית טבעון
מרחב תכנון מקומי, הגליל מרחב תכנון מקומי, מתחו
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה, ובמשרדי הועדות המקומיות לתכנון ולבניה, קרית טבעון הגליל, הופקד ביחד עם התשריט והנספחים המצורפים אליו, שינוי תכנית מתאר מקומית הנקרא: "תכנית מס' טב/66 — אלרואי", המהווה שינוי לתכניות הבאות: ג/400 — תכנית מתאר לשטח הגליל לתכנון עיר מחוז חיפה. ג/510 — מפעל אחד אלרואי. ג/120 — תכנית מפורטת לתכנון גליל למחוז חיפה. טב/33 — אלרואי, מדרון מערבי. ומשפיע על התכנית המופקדת טב/34 — תכנית מתאר קרית טבעון.

השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 11385 — חלקות 12, 16־54, חלקי חלקות 2־6, 10. גוש 11387 — חלקות 41־2, 43 חלקי חלקה 42. גוש 11388 — חלקות 1־54, 116 חלקי חלקות 117־119, 115, 57, 55.

עיקרי התכנית:
1. יעוד שטחים למגורים א', לאזור מגורים א' מיוחד, לספורט, למבני צבור, למסחר, ולמסחר צבורי משולב.
2. ביטול דרכים התוויית דרכים חדשות.
3. קביעת הוראות בניה חלוקה.

כל מעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל מעוניין בקרקע, בבניין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע משינוי התכנית וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדות המקומיות לתכנון ולבניה, קרית טבעון וזבולון, תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות.

התנגדות תהיה מנומקת ותלווה בתצהיר המאמת את העובדות שעליהן היא מסתמכת. התצהיר יתנך בפני עורך דין או אדם אחר שהוסמך לכך בחוק או על פיו.

משה גלזר
יושב ראש הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה
י"ז באב התשמ"ז
12 באוגוסט 1987

תיאטרוני ישראל
הערב יום ד' 2.9
תיאטרון הבימה:
מירל'ה אפרת — 20.30
הפרדס — 20.30
תיאטרון הקאמרי:
עלובי החיים — בקאמרי: 16.30, 20.30
תיאטרון העירוני חיפה
הקיץ של אביהו'א בית ליסין

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי, ירושלים
הודעה בדבר אישור/שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה התשכ"ה—1965 כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ירושלים, החליטה, באישור שר הפנים לאשר שינוי תכנית מפורטת הנקראת: תכנית מס' 3229, שינוי מס' 1/82 לתכנית מס' 2789.

ואלה השטחים הכלולים בשינוי: ירושלים, שכ' רמות, מתחם 03, מגרש 101 שבתכנית מפורטת מס' 2789 שטח בין קואורדינטות רוחב 136200—136175 ובין קואורדינטות אורך 167900—167875. הכל עפ"י הגבולות המסומנים בתשריט בקו כחול.

עיקרי הוראות התכנית:
א. שינוי יעוד משטח ציבורי פתוח לשטח למתקנים הנדסים (תחנת טרנספורמציה).
ב. קביעת צורת בינוי לתחנה הטרנספורמציה בהתאם לנספח הבינוי.

הודעה על הפקדת השינוי האמור, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3317 מיום 31.5.86 עמ' 1646. השינוי האמור, בצורה שאישרה הועדה המחוזית ביחד עם התשריט המצורף אליו נמצא במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים וכל המעוניין רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כמוך מהגרם העיה, רח' הלל 23 ירושלים.
כ"ה ניסן תשמ"ז
24 אפריל 1987

אלי מימה
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז ירושלים

קבלת מודעות!
מ־8.00 עד 20.00 רצוף
לוח העיר
* מבצע מיוחד!
03-735588
03-727630
03-738707
לבעלי כרטיסי אשראי

המועצה המקומית מעלות־תרשיחא
המועצה האזורית מטה אשר
במסגרת פרוייקט הביוב הארצי

מכרז משותף מס' 8/87/04/05/...
לביצוע עבודות עפר וצינוה
להקמת מאגר אחד ואגני שיקוע לביוב בשטח

...

בכבוד רב,

בוחבוט שלמה
ראש המועצה המקומית
מעלות־תרשיחא

יחזקאל בריש
ראש המועצה האזורית
מטה אשר

כל טיולי מצרים
קהיר לוקסור ואסואן
כולל שיט על הנילוס באנית פאר
★ 8 ימים 7 לילות השייט 5 ימים 4 לילות
תאריכי יציאה: 21.9; 7.10; 16.10; 28.10
$ 785.- מ
5 ימים 4 לילות במלון מ.יווט־קהיר, כולל טיולים יציאה בכל יום ד' $225.-
8 ימים 7 לילות במלון מריוט־קהיר, תאריכי יציאה 7.10; 9.10. $275.-
8 ימים 7 לילות במלונות 5 כוכבים (מריוט, הילטון) כולל טיולים לקהיר, לוקסור ואסואן תאריכי יציאה; 7.10 $410.-
ילדים עד גיל 18 בחדר ההורים - במלון מריוט- חינם.
אפשרות לשלם עד 12 תשלומים
(נושא רבית) באמצעות כרטיסי אשראי
• הטיולים למצרים משוחררים ממס נסיעות
• המחירים אינם כוללים: ויזה, היטלים ומסים.
מחירים מיוחדים לקבוצות סגורות
פירוט והרשמה אצל כל סוכני הנסיעות
שירי נסיעות ותיירות בע"מ
רחוב הירקון 126 ת"א
טל: 03-220136/7/8

דחפון
שרות מודעות טלפוני של הארץ
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

הארץ ממליץ

בלוז לחופש הגדול (ת"א, ירושלים, חיפה) — "החופש הגדול" האחרון לפני גיוסם של בוגרי שמיניות בישראל של 1970. סרט צבוע ויפה של רבן שור.

ימי רדיו (ירושלים, חיפה) — קומדיה נוסטלגית של וודי אלן, על משפחה יהודית בברוקלין של 1940.

חנות מעבר לפינה (ת"א) — קומדיה רומנטית מ־1940, על זבן ובנות בחנות סידקית בבודפשט בבימויו של ארנסט לוביטש ("להיות או לא להיות").

ברדשי הזוק (ת"א) — סרטו המקסים של ג'ים ג'ארמוש על שלישייה תמהונית בשולי החיים בארה"ב, הבורחת מבית הסוהר ומנסה להיות את חייה בדרך הפשוטה ביותר, הגוזה ביותר האפשרית. קומדיה דרומית.

שם הוורד (תל אביב) — סיפור מתח המתרחש במנזר במאה ה־14, לפי ספרו של ההיסטוריון אומברטו אקו.

בקצב השעון (ת"א) — קומדיה בריטית על מנהל תיכון נפוח חשיבות, התועה בדרכו לועידה חשובה. בכיכובו של ג'ון קליז מחבורת "מונטי פייתון".

ז'אן דה פלורט (תל אביב) — הראשון בין שני סרטים על פי ספרו של מרסל פאניול "מהגבעות". מאבק על מקור מים בכפר בפרובאנס של 1920 עם ז'ראר דה פרדיה, איב מונטאן, ודניאל אוטיי.

סרטים מיוחדים

בית האמנים (ת"א) — מיצג מרתק ויזואלי רווי של מוסיקה, תנועה, מילים, צבעים וקולות. מופע של לורי אנדרסון.

שיחות מלובלבות (ירושלים) — סאטירה קנדית שנונה, שכולה שיחות, על אינטלקטואלים, מין, התמורות התרבות המערבית, הפער בין הגוף ובין הדיבורים עליו.

סרטי בידור

לבירינט (תל אביב) — פרנק עוז ("החבובות") עיצב אגדה על נערה המוסרת את אחיה התינוק למלך השדונים ואח"כ נאלצת לחפשו במבוך. דיוויד בואי מככב ושר משיריו.

חנות קטנה ומטורפת (ת"א) — בחור עני ויתום, בלהטוטנית טובת לב, וצמח אוכל אדם, מככבים בסרטו המטורף של פרנק עוז (אחד מיוצרי "החבובות"), שהינו סרט אימים־קומדיה.

מדריך הארץ

תורנויות

תורנות רופאים

הגנת רופאים במקרים חופים: מ־6 בערב עד לשעה 7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101
מגן דוד אדום: ירושלים 523133, תל־אביב 5460111, חיפה 512233, גוש דן 781111, הרצליה 052־541333, נהריה 823333, רחובות 08־451333, בת ים 5511111, חולון 803133, ראשון לציון 08־221022, באר שבע 057־74767

מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' — 8.00־20.00; ביום ו' — 8.00־15.00; בלפונים: 03־433308

שי"ן - שירות רפואי נייד (24 שעות ביממה, כולל רפואת שיניים): ירושלים, מוקד יום 660585, 669531; מוקד לילה, שבת וחג 226191; מוקד לילה 318820, 218898; ... 631011, 3752 ...

שירות ביקורי בית של רופאים מוסמכים לילדים ותינוקות בשעות 19־24: טל' 03־7549111 "שקמי" קוד מנוי 222

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב: דיזנגוף מגור שער 3 (ליד המשביר) טלפון 294869, 03־285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00—9.00 אחה"צ.

נכות בתאום טלפוני מלבה, בר כוכבא 49 טל: 03־284649 פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00, שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00

קשב לבית — שרות מיוחד לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052־548575
7549111 איתורית 1500
ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות ביממה): ירושלים 227171, תל־אביב 5461111, ילדים ונוער 261113, חיפה 672222/3, נתניה 053־35316, באר־שבע 057־418111, ...

מוקד לפקידה אונסו (24 שעות ביממה): תל־אביב טל' 234819, ירושלים טל' 02־245554, חיפה טל' 04־382611
מרכז סיוע לנפגעי לחץ מטעם "מגבלות": א' ו־ה 11.00־13.00; ב' ו־ד 16.00־18.00; טל: 220031
רח' מאפו 13 תל־אביב
"יד ביד" - ארגון קשבת לילד ולהורים תל אביב - לילך 03־226027 24 ש' ביממה להורים, בימים ב', ה' מ־17.00־20.00; ירושלים 222752, 243558
חיפה והגליל — 229488 מ־20.00־11.00; הגליל המערבי 04־922222
קו אליי - האגודה לזכות הילד עזרה לנפגעי אלימות כלפי ילדים 261070 א'־ה' 16.00־20.00
ארגון לשירות הציבור - הכנה מיוחדת לשירות הציבור בעש דן 24 שעות.

בימטה 03־5461723/8
שו"ל - שרותי גיורת פרוש טמיר לחולי לב בגוש דן 530848

תורנות בתי־חולים

תל אביב: איכילוב (ילדים, פנימית, כירורגית)
ירושלים: הדסה ע"כ — (פנימית, כירורגית, עיניים)
הדסה ה"צ — (נשים, אורתופדית)
בקור חולים — (א.א.ג.)
שערי־צדק — (ילדים)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב דיזנגוף דיזנגוף 132 22559
בלפור קופ"ח מכבי בלפור 2 299856
ירושלים מרשמת הגירים קופ"ח לאומית 224175 1
חיפה: קרית אליעזר כבר מאירהוף 6 511707
חולון אהרון השייר 52 889153
בת ים קופ"ח עין יעקב 4 884854
רמת גן התרנוק ביאליק 51 721514
נתניה מתניה הרצל 11 22842
הקריות "הרמן" מסמת מדרכין 715136
ראשון לציון הנשיא הראשון 461342

דלת פתוחה

מרכז מידע ויעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושאי חברה, משפחה, מיניות — אנונימי חבירה. ימים ב' ג' ד' 16.00־19.00. רמב"ם 9 5101511/2.
חיפה: ימים א' ה' 19.00־16.00 רח' הספורט 14 טל' 381520

מרכזי מידע — אגד

02־304304 03־432777 04־549121

מוגש כשירות לציבור על ידי הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

טלוויזיה

לימודית

08.00 טלטקסט. הרשות קול ישראל
08.05 שעת כושר
08.15 תולדות היישוב
08.40 אנגלית ו'
09.00 מדעי הטבע יסודי
09.20 אנגלית ד'
10.00 שעת כושר
10.10 מדעי הטבע ה'־ו'. גוף האדם: אכשים, לשחק בבטחה (כ)
10.30 פרשר מרגר
11.00 השבון ו'. השבר העשרוני
11.15 אנגלית י"א־י"ב
11.30 יהדות. גלגל המגן (כ)
12.00 אנגלית ה'
12.25 אנגלית י'
13.00 מדעי הטבע. ראשית החיים
13.30 גאוגראפיה של ארץ־ישראל. ליד הגדול (כ)
14.00 טלטקסט: חדשות
14.05 יער ולעניין. מה הלאה? בחירת מקצוע
14.20 מבע 1, 2, 3. אנו, בשבר מחזור
15.40 מאתיים שנות למשחד

15.45 שעת כושר
15.55 טוב טוב הגמד
16.20 פיצוחים. שעשועון נושא פרסים
17.00 ערב חדש

כללית

17.30 עולמו המופלא של וולט דיסני
18.20 משלי להפתעויות "המפרדע והעכברוש". סרט בהמשכה
18.30 (ע) קיצור החדשות
18.32 (ע) חקלאות היום
19.00 (ע) בקר הבריאות. העיניים
19.30 (ע) חדשות
20.00 כותרות מבט
20.02 משחו מהמרסים. עיניני קולנוע
21.00 מבט לחדשות
21.30 תשדירי שירות
21.35 מוקד
22.05 המסורה בגל
23.30 מסוקו של יום והחדשות

ערוץ 2

19.00 שיישאר בינינו. שקוקים
19.40 ביזוד 2: מוסיקה לליל קיץ
תרועה לישראל עם בדיחים
20.20.30 ספורט 2
20 פדם 2

ירדן

18.00 המוסיקה. סדרה צרפתית
19.00 חדשות בצרפתית
19.15 ירדן כיום
19.30 חדשות בעברית
19.45 מאבאוין ספורט
20.00 חדשות בערבית
20.30 אל תחכה לי (קומי)
21.10 דרך המשי (תיעודי)
22.00 חדשות באנגלית
22.20 מבצע הדולפין. רבעטר

לבנון ערוץ 12

13.30 חיים אחרים (סדרה)
14.00 מועדון 700
14.30 התעמלות
15.00 סרט. "תוספי הגולית" עם בורים קרלוף
16.30 ילדי ההתנבחות
17.00 סופר־בוק (מצויר)
17.30 שוכני הסלעים (לילדים)
18.00 מאגע ברוסטר (סדרה)
18.30 משפחת קמבל (סדרה)
19.00 חדשות
20.00 סיימון את סיימון (בלש)
21.00 הבתוך (סדרה)
21.30 ניהוארם (סדרה קומית)
22.00 קגני ולייסי (משטרה)
23.00 מועדון 700
23.30 חיים אחרים (סדרה)

רדיו

קול המוסיקה

06.01 צלילי בוקר
07.09 בנאונה נינוחה
09.00 קונצרט בוקר
11.57 פינת השיר. משירי אמיר גלבע
12.00 אמנים בעולם
13.00 בנאונה נינוחה
15.00 מוסיקה ויותר
16.00 קונצרט מוקלטות. הנוחרות היזרמניות
18.00 שעה עם בנבימי בריטן. בעלות לילדים
19.00 מוסיקה אהובה עליכם
20.05 אינטרלוד. רקע מוסיקאלי
20.30 אופרה. רג'ינה מאת בילצשטיין

23.00 מחמדי יצירות

רשת א'

16.05 תוכנית חוץ. על איפוץ ילדים
17.10 שירי עמים
18.06 מבזק ערב. חוזי דתי ומסורת
19.05 סיכום המשמרה היומית
19.10 דף גמרא יומי
19.20 פרקי היום בתנ"ך
19.30 שידורים לעולים
22.05 בגוף ראשון. עם דוד שיין (שידוד)

רשת ב'

18.06 ישראלית
18.45 היום בספורט
19.00 היום הזה
19.35 מוסף לעניני צבא וביטחון
20.05 ציוצקים ושוקים. שירים ומספרים
22.05 מחפשים את המטמון

00.05 יומן חדשות
00.15 ג'אז ועוד

רשת ג'

18.06 הצעקה האחרונה
20.05 סימני דרך. שירים עבריים
21.05 צליל מכוון
23.05 הלילה הוא שירים

גלי צה"ל

18.05 אבות הבנים
18.45 משולש. עימות יומי
19.05 שירים מבאן. שירים עבריים
20.05 מהוקים קרובים
21.00 מבזק חדשות
21.30 לילה לא שקט
22.05 על הרכש ועל הכיסמאק
23.05 עשויים הארבע. היום שהיה
23.55 שידור. חצות
00.05 ציפורי לילה
02.05 לא רוצים לישון. מוסיקה
05.05 צלילי בוקר. שירים עבריים

קולנוע

תל־אביב

...

ירושלים

...

חיפה והסביבה

...

הארץ

יום ו' ט' בתשרי תשמ"ח
2 באוקטובר 1987

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל-אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל: 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס' 810012 – טלקס 33748
ירושלים: רחוב ההסתדרות 2 טל: 02-224245 ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל: 04-661164 ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עיתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן. עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה ורדי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מזוהה בהכרח בתוכנן
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233. Tel. 5121212

הערובה לחופש העיתונות

הפרופ' יצחק זמיר, מי שכיהן כיועץ משפטי לממשלה, קולע למטרה כשהוא אומר ש"חוק שיסדיר את העיתונות, אינו פתרון טוב, מפני שהחוק הזה מחייב מעורבות של השלטון, ובכך הוא מסכן את חופש העיתונות". אולם הנכונות להסכים לדבריו נעלמת כשהוא מוסיף שבתוקף, וגם אפשר, להבטיח את חופש העיתונות במסגרת של חוקה. בהיעדרה הוא רואה מחדל גדול שאזרחי ישראל מצווים לתקנו.

קובלנה הדרישה זו נשמעת מדי פעם, אבל תמימות היא להאמין שחוקה או מגילת זכויות אזרח יוכלו לשריין זכויות אלה טוב יותר מאותו מגן שמאחוריו הן חוסות עכשיו. חלפו הזמנים שאסיפות מכוננות התלהבו לחוקק חוקות המבטיחות באורח אבסולוטי זכויות אזרחיות שונות. ובהן חופש הבעת הדעה, שחופש העיתונות מקופל בתוכו, הזכות להתאגד עם חברים-למקצוע או למעמד, ולהתאסף יחד עמם באולמות סגורים ואף תחת כיפת השמים (מכאן נובעת הזכות להפגין בחוצות יחד עם חברים-להשקפה).

גם במפלגות שאין ספק בכנות השקפותיהן הדמוקראטיות, כבר הושפעו מהניסיון שצברו כאשר נציגיהן ישבו על כס השלטון. גם אנשי המערך יודעים שאין קיום לממשל שלא יצטייד במכשירים שישמרו עליו מפני חתרנות. קרוב לוודאי שנזכה — אם אמנם תגיע הכנסת לכך אי-פעם — לרשימה שלמה של זכויות אזרח במסורת הליבראלים, אבל לכל סעיף וסעיף יצורף סייג, כגון "ביטחון המדינה", וסייג זה או סייגים אחרים (למשל, "מורשת ישראל") עלולים לרוקן את הזכויות המוכתבות מתוכנן.

במצב שפרופ' יצחק זמיר קובל עליו אכן נשענות זכויות האזרח הישראלי בעיקר על פסיקתם של בתי המשפט, לרבות בג"ץ, ואפשר לטעון כי אין די בכך. אבל יש להעדיף את המצב הנוכחי, המתאפיין בקונסנזוס לארכתוב, על פני המצב העלול להיווצר כאשר הכנסת תחוקק חוקה שתחייב את השופטים לפסוק לפי נוסחה הקבוע והמסויג בכל מקרה שאזרחים יתלוננו על קיפוח זכויותיהם. הדבר נכון לגבי חופש העיתונות אבל גם לגבי כל יתר התחומים שבהם כוחו של השלטון, שרירות הממשלה, או רוב פרלמנטארי מזדמן, מתפתים לקפח את זכויות האזרח.

אין צורך להכביר מלים כדי להסביר באיזה מכשולים עלול להיתקל אותו איזכור במגילת העצמאות המבטיח "חופש דת" לכל אזרחי ישראל, אם הכנסת תצטרך לגבש רוב בעדו. מי שמנסה לפגוע בו כעת, גם חוקה לא תרתיע אותו מלחזור על ניסיונותיו. ומדוע אנשי שמאל לא ידרשו לשריין בחוקה "זכות עבודה" או הכנסת מינימום לכל אזרח? הזדמנות מצוינות לקנוניה בין "שחורים" לבין "אדומים"?

טעות היא לחשוב כי החוקה מגינה על הדמוקראטיה. ההפך הוא: החוקה נזקקת לדמוקראטים שיגנו עליה. בהיעדרם קורסת החוקה תחתיה, ודוגמת גרמניה בשנים 1932—1933 תוכיח. אין ערובה חזקה יותר לקיום הדמוקראטיה מאשר דבקותם של אזרחי ישראל בעקרונותיה. הניסיון לתת להם ביטוי פורמאלי על ידי חוקה עלול להשאיר אותם עם פחות חירות מזו שהם נהנים ממנה עתה.

בוש בפולין

אף שניסה לתמרן בין שני העולמות, סימל ביקורו בן ארבעת ימים של סגן נשיא ארה"ב ג'ורג' בוש בפולין את קץ החרם שהטילה ארה"ב על משטרו של הגנרל יארוזלסקי. החרם הוטל לאחר הכרזת משטר צבאי ובעקבות דיכוי תנועת "סולידריות" בדצמבר 1981.

תמיכה בדרישות האופוזיציה, יחד עם הכרה בממשלה השוקדת וסיוע לה — כלומר סיוע חוץ תמורת חופש פנימי רב יותר — מנוגדת במדיניות החוץ של הנשיא רייגן כ"מעורבות קונסטרוקטיווית" ופולין אינה המקום היחידי שהיא מופעלת בו. אך לסגן הנשיא היו גם אינטרסים אישיים בביקורו. בוש חלק שבחים ללך וולנסה והניח זר ליד קיר המוות באושוויץ. כאחד המועמדים הרפובליקאים בבחירות לנשיאות בשנה הבאה, נועדים הבעת התמיכה ב"סולידריות" ומתן הכבוד לקורבנות השואה לסייע לו לרכוש את אהדת הבוחרים הפולנים והיהודים, הנוטים בדרך כלל אל המפלגה הדמוקראטית.

בארוחה שערך לכבוד ולנסה ובביקורו בכנסיות ובקרב החקלאים הפועלים הפגין בוש הזדהות עם "סולידריות" ותמיכה ב"פלורליזם". אך הוא נמנע מלדרוש במפורש להחזיר מעמד חוקי לתנועה. הממשלה איפשרה לבוש לנאום בשידור ישיר בטלוויזיה — והוא קרא לעם הפולני לשאוף ליתר חירות. דובר פולני רשמי הגיב באיפוק ואמר שהאמריקאים לא התגברו כנראה על כמה אשליות ומיתוסים — רמז לתקוות לשינוי במשטר הקומוניסטי.

בשיחות הארוכות בין בוש ליארוזלסקי הוחלט על חילופי שגרירים ונחתם הסכם על שיתוף פעולה מדעי וטכנולוגי. ורשה מקווה שהשיפור ביחסים יניע את וושינגטון לסייע לפולין לקבל הלוואות מקרן המטבע הבין-לאומי. בוש רמז כי ארה"ב מוכנה לתמוך בבקשת פולין למלווה קונסולידציה מ"מועדון פאריס" של הבנקים המערביים הנועד לסייע לוורשה להתמודד עם חוב החיצון של עשרות מיליארדי דולרים. במצבה הכלכלי של פולין גם זאת התחלה שאין לזלזל בה.

ביקור שולץ — איתות לעתיד

מאת א. שווייצר

שמיר בדין שיהיה מודאג, ופרס שמח, נוכח ביקורו של שולץ

אילו, להבדיל, זרחה השמש במערב וראש-הממשלה שמיר היה נשאל לתגובתו, היה מן הסתם משיב, כי האירוע אינו מפתיע אותו. אולם יש מקום לסברה, כי במידה שבכלל ניתן להעמיד אותו בפני עובדה לא-צפויה, הרי הידיעה על ביקורו הקרוב של מזכיר-המדינה שולץ באה כהפתעה לראש ממשלתנו. יותר מזה, היא באה לו כהפתעה לא-נעימה.

ההצהרות נשמעו אמיצות וחד-גועות כאחד. "הוא מכיר את עמדותי", אמר שמיר, ועוד: "הוא לא מגיע כדי להתווכח עמי". ואולם שתי הקביעות גם יחד נשמעות חלולות משהו לנוכח מה שנודע בינתיים שחלפה מאז אמר שמיר את שאמר: המזכיר שולץ עצמו הבהיר, כי בא להרגיע את החששות ישראל מפני מה שעלול לקרות אותה בוועידה בין-לאומית. העוקץ, כמו זה של העקרב, הוא בסוף: שולץ מגיע כדי להתווכח, אף-על-פי שמוכרות לו עמדותיו של הגבר הנודאי, ראש ממשלת ישראל.

שולץ אכן יתווכח

מתגנב החשד ללב, שאם לא שמיר, הרי יושבי החצר שלו, מיוסי בן-אהרון עד אורון האולמרטים, ערים לאפשרות שלשמיר נשקפים ויכוחים לא מעטים ומרים בנושא הוועידה, ומעבר לו, בנושא עתיד יו"ש, וכי ויכוחים אלה לא יהיו עם סינים וסובייטים בלבד. כי אם עם קרובים הרבה יותר, יהודים, אמריקאים ומי לא: איך אחרת יוסבר, כי שמיר עצמו ראה לפנות לאותו מנהיג נערץ ההומניסט רגול, ניקולא צ'אושסקו, שיתווך בינו ובין מר באריק חוסיין; או שדווקא עכשיו בגול הרוחות הצאמן משה עמירב פלירט השאי עם נציגי אש"ף.

(במסדרים) ייאמר, שעל אף ההכחשות, מקובלת עלינו דעתו של ח"כ כהן-אבידב, כי ידם של עמיתיו, מרידור ואולמרט, היתה במעל, וכי הדבר לא היה נסתר אף מעיניו של המנהיג עצמו, הכובע בוער על ראשו: זו המסקנה היחידה מן ההתרוצצות במחנה הלאומי ובחצר המנהיג: ההצהרות אינן אלא שריקת מוראגים ביער אפל.

אך שמיר צודק אם מפרשים את דבריו כאומרים: שולץ בא, במקרה הגרוע, כדי להתווכח, אך לא כדי לכופף מרפקים: לא זו בלבד שראשו אינו פנוי להיכנס לעומקו של הסכסוך הישראלי-ערבי הרגע כעת, אלא שהבחירות הקרובות בארצו ובישראל מונעות מארה"ב לדחוק חזק על ישראל. יש מפלגה רפובליקאית בארה"ב ויש היסוס מפני מעורבות יתרה במאבק בין מערך וליכוד. מה ששמיר רצה לומר (אך לא יכול, מכיוון שבניגוד לאחרים מתבייש שאיכפר שמם מיותר, הוא אינו היודע דרך-ארץ מה היא) הוא, שלמזכיר-המדינה יש פה, אך אין לו שיניים.

מן הראוי היה, שידידנו שמעון פרס יאמץ לעצמו הערכה זו של ראש-הממשלה. ביקורו של שולץ בדין שישמח אותו. ואולם, שמחה לחוד, והערכת תכלית לחוד. מזכיר המדינה לא יזיז את שמיר; ואם אכן סבור פרס, כי החודשים הקרובים הם קריטיים מבחינת תהליך השלום, יש לו סיבות די והותר כדי להתייאש: בחודשים הקרובים לא תהא תזוזה ממשית בתהליך השלום עצמו. מסתבר שלא רק שמיר הפליג רחוק מדי בהצהרותיו; כן עשה גם פרס. הצריך לקוות שינהג כאילו לא אמר שאם לא עכשיו, הרי לעולם לא. לעולם היא מלה ארוכה מדי, מה עוד שבני-בריתו הערבים שומרים אמונים לפי שעה ובמודגש, להתחייבויותיהם כלפיו.

הולדינג אופריישן"

שני בעלי הפלוגתא, שמיר ופרס, בדין שישאלו עצמם, מה מביא את מזכיר-המדינה אלינו, על אף הערכתו הקולעת של ראש-הממשלה, כי הלה מנוע בשעה זו מהפעלת לחץ ממשי. אם מוציאים מן החשבון את המחשבה, כי בא כתייר, או לצורכי קבלת תוארי כבוד בתל-אביב וברחובות, הרי התשובה לשאלה היא, אפשר לומר, מובנת מאליה. מזכיר-המדינה בא במסגרתה של מה שהאמריקאים מכנים "הולדינג אופריישן", כלומר הקפאה זמנית של תהליך. עד שהשעה תהיה פנויה לחידושו. רוצה לומר, ארה"ב אימצה את רעיון ההסדר בין ישראל לירדן במשא ומתן תחת מטריה בין-לאומית. זו מדיניות לאומית, להבדיל מקיבעון של ממשל כלשהו — ומה ששולץ לא יוכל לעשות בבדרן עכשיו, ימשיך לעשות יורשו בתפקיד.

זה המסר המתבקש מביקור המזכיר. משמע, כי העצבנות בחרות היא במקומה. הגם שאין לה עילה מיידית. וכך הדבר לגבי הספק אשר מפלגת העבודה וראשים — אם כי גם הם חייבים לדעת, שלא מדובר בעשייה לאלתר. ומה שעשוי להורד למחוזותיהם של אנשי המחנה הלאומי מכאן, המערך מכאן, רצוי שיוזרר גם למחוזות שותפותיהם. הכוונה בעיקר למפלגות הדתיות. משמע, לא יתנו יד להתפרעות הליכוד שנועדה להקל על הקמת ממשלה צרה עד לבחירות לכנסת ה-12; או אם הן יסתיימו בתיקו מחודש, יעדיפו את המערך כמובילה בממשלה שתדע לפעול במשותף עם האמריקאים.

כיוון התפתחות נוח למערך. ביקורו של מזכיר-המדינה משמשת עדות עקיבית לכך. לנוכח זה, תמוה שפרס מבקש לדחוק את הקץ ומציג את החלופה, שלום עכשיו או אפוק ליפסה. מן הסתם צריך לעבור על כך לסדר-היום, כמו שצריך להתעלם מן הגבהתנות המילולית של שמיר: הכוחות המגלגלים את האירועים השוטפים חזקים מכדי שהצהרותיהם של פוליטיקאים של ארץ קטנה ותלויה יוכלו לזרז, לעכב, ועל אחת כמה וכמה, לעצור את מהלכם. וכדאי לאזכר בהקשר זה את אימרתו של ביסמארק על איש-המדינה לכרות אוזן לצעדי האל בהיסטוריה ולהיתלות בזמן ברש בגדיו. שמיר, כך נדמה, אטם מכבר את אוזנו; לפרס יש עדיין סיכוי לשמוע ולהושיט את ידו ברגע הנכון.

אנחנו, מאת: אנחנו

מאת יואל מרקוס

כך דיברנו בשנה החולפת

"תסתום את הפה אתה שומע?"
"וואלאק, אני אנפנף אותך!"
"נבלה".
"תקבל סטירת לחי אם תדבר בסגנון כזה".
"אבל אמא! כך מדברים בממשלה".
"ראית? רוצחים יהודי בגג ובר-לב אומר בטלוויזיה שזה דווקא יפה מאוד שלא הרגו יותר".
"את וייצמן שמעת? הוא אומר שכל הכבוד שיכולנו לטייל בראש השנה. טוב שלא בירך את ערפאת".
"בודאי ששרון צודק. הורגים יהודים בארץ וליוסי שריד לא איכפת".
"בבחירות כבר נכניס להם שטרונגול לשמאלנים האלה".
"תביא עוד קצת פיצוחים".
"את הבדיחה על השארסי עם האבטיח שמעת?"
"אתה רוצה להתאבד? תספר לגרוזיני את הבדיחה על הגרוזיני".
"זו השמצה שפלה. זו עלילת דם".
"הפרופסור האיליגנט האינטיליגנט הזה. באיזה קתדרה הוא למד על המאפיה?"
"בוא הנה. תודיע לרל"ש של המנכ"ל שיעמוד בקשר על המנכ"ל של שהב"ט. יש לתאם הופעה בפמ"ע בנושא פק"ל המסמ"לים".
"סורי. אני תפוס היום. אני מלווה את רוהם לקל"ג עם שר המו"פ וכל המאו"גים והמפ"חים בפמ"ם".
"לא צ'קים ולא בטוח. רק מזומנים".
"יש לך מגרס".
"אין לך מגרס".
"הם השתגעו לגמרי. הם שורפים צמיגים טובים".
"זהו יא חרא או שאני מפוצץ לך את הפרצוף".
"השאלה הניצבת בפנינו היום היא מתי נפסיק את ההלקאה העצמית הזאת?"
"עזוב שטויות. תבקש שימוע".
"מה זה שימוע?"
"שימוע זה חלופה אלטרנטיווית להרינג באנגלית. זה הרינג למיוחסים".
"אולי תפסיק לזיין לי את השכל".
"נכון לעכשיו תראה את העניין סגור".
"ונכון למחר?"
"שמעת איך מקבלים איידס בטלפון?"
"ממילא אי אפשר לקבל מספרים".
"תשים גם ביצי שור למעורב".
"אמא, לא רוצה שוקו. לא רוצה כלום. אני מבואס. אני שבו"ז. שבועיים טירטרו אותנו כפוצ'ת".
"בטירונות?"
"אמא, אני כבר לא בטירונות. אני עם ראשים גדולים. אני יושב במ"ל של יקי"ל באו"ל עם החברה של צי"ל עם הקשנ"ד וכמה פאפצ'ים. לא חיים בלי הקפל"תים. הגמה"דים והתמ"קים. במצב מול התאג"ן עם כמה פוחלצים מקרפ"ד".
"עד מתי?"
"צריך פו"מ ואישור ורמ"ח המנב"ט. את מבינה אמא?"
"מבינה, מבינה. זה כבל"ת חובשים. למה אתה לא יכול להיות קל"ב כמו כולם?"
"לא יועלו המסים. ולא יהיה פיחות. אין סיבה שיהיה פיחות".
"פיחות כלשהו בלתי נמנע בנובמבר".
"אני מתפטר" (גנדי).
"התפטרותך מתקבלת" (צ'יץ).
"שולפים מהמותן. מכניסים עז ולא יודעים להוציא אותה. עולים על סולם ולא יודעים לרדת ממנו. כך מתקבלות ההחלטות".
"לקחתי כסף בשוק האפור כדי להכניס את אשתי לניתוח שחור".
"כל מטוסינו חזרו בשלום לבסיסם".
"אני אופטימי. אנחנו על סף תקופה חדשה".
"העירה כמה כהליכה לטבח".
"החיים זה לא פיקניק".
"שפטל הבדרן. הריר נוזל לו מהפה כשהוא מגן על הרב-טבחים הזה".
"אנו תומכים פה אחד במטוס כחול-לבן" (קוקסינל בחול-כחול לשרות הבריאות).
"אני ממליץ לכולם לב כחול-לבן" (מושתל הלב מצרי בטל-היית).
"שאבעס שאבעס".
"ועתה ששים שניות על תורת איינשטיין".
"תביא קצת גבינה כלוהה לאבטיח".
"הכל מפוצץ. מאיפה יש לאנשים כסף?"
"תאמין לי. אני לא גומר את החודש".
"המספר אליו חייגת אינו מחובר ומבית. נא עיין במדריך החדש".
"אני מקווה שאני לא מפריע לך בחדשות?"
"השתגעת? באמצע שושלת אתה מצלצל?"
"שמעת איך מקבלים איידס בבית-שימוש ציבורי?"
"מתיישבים על האסלה לפני שקודמך קם".
"ראית איזה אינטריגות היו בין האלופים במלחמה על הרמטכלות?"
"תגיד היה. שכחת את מלחמות הגנרלים? אבל אז לא דיברו. אז התקשורת לא נכנסה לנשמה".
"כל הכבוד לאיינשטיין. כולם עיתונאים קטנים. נכנסים לחדרי מיטות. הורסים כל חלקה טובה".
"מה אתה אומר על השערוריה של המנכ"ל שברח עם כל הבנק?"
"שטויות".
"מה אתה מדבר? זה היה כתוב בעיתון".
"אני? אני עבדתי בארזים?"
"למה במקום לחפש מחבלים אתם נותנים רפורטים על עקיפה? מה עשיתי? רצחתי?"
"נאצים. כולם נאצים".
"הדברים הוצאו מהקשרם ונופחו מעבר לכל פרופורציה".
"יש ליישם".
"במסגרת הפארמטרים הקיימים?"
"לא, במסגרת הקודים האדומים".
"אנו נשבות עד הסוף".
"זו אלימות מילולית ולא אעבור על זה לסדר היום".
"גברת אולי תסתכלי איך את נוסעת? זה לא צפון תל-אביב כאן. דפקת לי את הסובבוך".
"מחר אני מתחיל בדיאטה".
"דיאטת קמבריג'?"
"לא. דיאטת מחטים. שמים שני מחטים ואז אפשר לאכול הכל".
"מה כל האברעלי הזה עם העולים מרוסיה. ממילא כולם יורדים. שיתנו לנו, ותיקי הארץ, את הוולבו ואת הדירות".
"הלוואי. נמכור אותם הלך קצת לאמריקה".
"אתה עכשיו באימפורט אקספורט?"
"לא, אני ביזנבנות".
"מי צריך את הטראנספר הזה? אמור? תביא שני קפה"

הרעה החולה היא הכיבוש

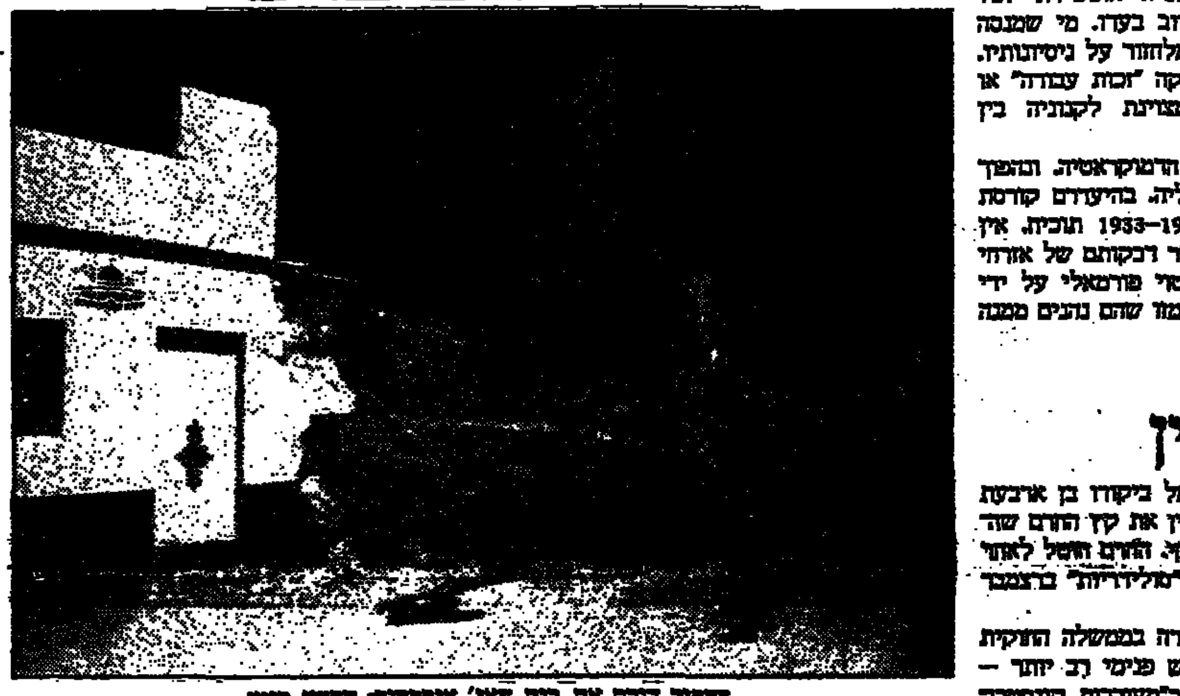
הצבא הרס את בית האג' איברהים: הסכין בזמן

מאת נחמיה שטרסלר

אלכסנדר אהד, איש המילואים מקיבוץ רמות מנשה האמין בדרקים, בהידברות, בשלום, אך כל זה לא הבטיח לו את חייו כשהסכין נשלפה לעברו. הלב בוכה על האיש, על משפחתו, אך אחרי הזעם ההגיוני משתלטות הרגשה של מתנק ואולי גם של פחד. אי אפשר עוד לעמוד כך סתם בצומת ולתפוס טרמפ. צריך להסתכל כל הזמן לאחור. ומה אם עומד מישהו במרחק כמה פסיעות, מישהו שנראה כערבי. האם להתרוקן לדרוש ממנו תעודת זהות?

התמונה השנייה המזויקת לעיניים היא של אותו קצין צה"ל בכיר, המסביר בהרישות בטלוויזיה במוצאי שבת מדוע הרסו למשפחת החשוד ברצח, האג' איברהים את הבית, ברקע הזאים את הדחפור נוגס בבית ומהנגו עד דק. והקצין אומר: המחבל הודה ברצח חייל המילואים ולכן אנחנו הורסים את ביתו. והכתב מקבל את הדברים כפשוטם ולא מקשה.

הנוסחה — שהפכה כבר לנורמה — היא להכות במהירות האפשרית הכן שרק אפשר. במקום דם תחת דם מסתפקים בבית תחת דם. את רפאל איתן זה גם לא מספק. אם הורסים רק את הבית, צריך בכל זאת לטרוח עוד ולהעמיד לדין, אך אם מסולקים מיד — חוסכים כסף הזמן יקר — וכך הכל יוצאים נשכרים.

דווקא השילוב בין המערך לליכוד, בין יצחק ליצחק מאפשר את המעשה — בלי קולות מחאה מיותרים. רבין כשר ביטחון האמין תמיד ביד קשה, והשקפתו של שמיר ידועה. התקופה היחידה בה לא הרסו בתים היתה התקופה שבה מנחם בגין עמד בראש הממשלה.

אם איילל האג' איברהים היה עומד למשפט לפני ההריסה היה מרשע — הרי שלא ניתן היה להרוס את ביתו — כי פשוט לא קיים עונש כזה, בספר החוקים לא מוזכר כזה. על אחת כמה וכמה שהבית הזה אינו ביתו. זה בית אביו, ובבית חיים ההורים, האחים והאחיות.

פעולת ההריסה היא הפוכה למוסר היסודי של כל שלטון כיבוש שפוי. "כובש נאור" צריך להכות אך ורק במטרות נקודתיות — כדי למנוע התקוממות רחבה, כדי למנוע היווצרות גיבוי מצד האוכלוסייה, כדי למנוע כניסת אנשים נוספים למעגל הרציחות. כי מה נשאר היום לאחיו של איילל להפסיד? רק הכבוד. ומי שהרסו לו את ביתו — צריך להיות עשוי מאבן כדי לא לקום ולנקום.

אש"ף אינו מוכה זמן רב. הוא כנראה כבר מצא את הדרך לפצות את המשפחה שנפגעה. הם יקבלו את המימון הדרוש לבניית בית חדש — וכל הכפר יראה ויסיק את המסקנות. כך הופך השלטון הבבאי, ביסודיות, אורח אחר אורח בשטחים להרוד שגאה וכשיר לפעולה עוינת. האם יכול כובש לנהוג אחרת? כנראה שלא. הסמכות והכוח מעוורים את השכל הישר. בית הרוס הוא תגובה חזקה, תגובה מהירה, אבל זאת רק אשליה. הרעה החולה היא הכיבוש שצריך לשים לו קץ.

שריקה באפילה / גדעון סאמט

לאמא אין מה לחשוש מהגימנזיסטים האלה

יש משהו בלי-כך צפוי במכתבים האלה של תלמידי השמינית, אשר אחת לשנים אחדות — בעיקר בתכופות של מלחמות ישראל — מביעים את דעתם על המצב. לא פחות צפויה, כמובן, היא התגובה רבתי קל לגיהוץ של מכתבים-שכבר. ריגוש בחוגי המורים בהפסקות-זהות, ביטוסים מפי פוליטיקאים והורים, וככל שחולף הזמן, השוואות מרובות יותר עם השכבות הקודמות של מחברי המכתבים. הללו, ברוך כלל, זוכים להערכה האירונית, הבחפת-כמעט, של המראיין על שנעשו במשך השנים פקידים, מורים, רופאים וברוב המקרים בעלי משפחות, בורגניים למעלה מהמידה הראויה להם.

לפני שבע-עשרה שנה היה המכתב הידוע הראשון. הוא נבלם על-ידי גולדה מאיר, אבל עורר רעש גדול. אותם ימים, שבהם קיימת הקהל הרחבה והצגה כגון "מלכת האמבטיה", נראים היום כמו פרה-היסטוריה ודברי הגימנזיסטים — כבעבר נוגע ממש. לפני תשע שנים כתבו כמה עשרות תלמידים למנחם בגין, שיש להקים מדינה פלסטינית. שנה לאחר ניצחונו, בגין הדף אותם במכתב-תשובה ל"דני היקר". אחר כום. הוא נוף בעד על אי-הציטוט בהלופתה המוקדמת של פניותם, והסביר לו ש"הרוב המכריע בעם ובפרלמנט, כפי שהוכיחו הבחירות החופשיות הדמוקרטיות בישראל, דוחה, ללא סייג, את הצעדתיכם".

עכשיו לא הוסדר מהמכתב אפילו דוג השיב התגובה בעה אי-שם בין דובר של הביטחון ובין מרים תעסה-גלור ואבנר שאקי. הצעירים שרקו באפילה. בתקשורת היה קצת על העניין, בעיקר מכיוון שבעקרים מורים זה תמיד סיפור. המורים, שבניגוד לקודמיהם ראו כבר אצל תלמידיהם גם עגילים באוזן, כלעד ברוח הזמן וגילו הבנה מלאה לזכותם של הילדים להוציא מה שיש להם על הלב.

מנהלת תיכון עירוני א', זירת הסערה-בצלוחית, הוסיפה לדברי ההרגעה — אם צוטטה נכון — את האמירה ש"צה"ל הוא עוד עליון", וסגנה ריקלם שמאחורי הצעירים עומדים "הורים ממפלגות קומוניסטיות". אבל מלבד זה, ומה שעוד יהיה בוודאי בעיתוני סוף-השבוע, הסיפור לא תפס. כמו שאומרים.

היו לכך כמה סיבות ברורות לגמרי. ולא המספר הזעום של התלמידים: קבוצה קטנה עוררה מהומה גדולה הרבה יותר ב-70' עם טקסט פושר מהנוכחי. היום כבר לא מתרגשים.

אמא יהודיה קולקטיווית

מחאת הגימנזיסטים השבוע היתה רק הד קלוש למחלוקות הגדולות שטילטלו אותנו בעיקר בעשר השנים האחרונות. כבר ראינו הפגנות-ענק ורצח ברחוב בגלל לבנון, דם כמעט נשפך על הנסיגה מסיני, השנאה יקודה על רקע עדתי, מגלמות ההיסטוריה שיחקו בשמבעות בירושלים, או מה אם הבורות תיכוניסטים אמנות שאינה רוצה לשרת בעזה?

שנית, למדנו את שיטת חיבוקי הדוב, כיצד לאמץ את הדיסידנטים למיניהם אל לבנו עד שנעצרת נשימתם. תיבורי הזה של ויכוחים ומהומות יצר את אותו הפלאים של התמוה הישראלית: דווקא מתוכה, ובגללה, צמחה תהיה החוקה, התערורד היוצר העז הזה. אל ההסכמה הרחבה בכל האפשר.

בעבר, בימי השיא של הטיעונים והמחות, כל מתנה ניסה להוקיע בשטף-קיקף את ידיבו אל איזה עמוד קלוט. כיום, בעידן הקונסנזוס בכל מחיר, אנחנו רושמים יפה את דבריהם של המורים, כאילו אומרים להם: "באמת! מעניין מאוד. תעמדו רגע בשקט עד שנגמור לצלם". ומתייקים את הקודיה. לפני שהמורדים מבינים מה קרה, כבר חלפנו על פניהם למעיף הבא שעל סדר-היום, למשל קירבדיסים בממשלה בין ויצמן ושרון (גם הוא סיפור של 24 שעות מקסימום), לביא, ביקור שולץ, תאונה מחרידה, פיגוע, קניית לחם, יוכל חפו לאזות המלחמות — וכל דבר בתורו נבלע בתוך החור השחור של הקונסנזוס.

פיתוחו, כמו איזו אמא יהודיה קולקטיווית, טכניקה משוכללת של ניטרול הילדים בעידרא.

צעירים שמרניים

וסיבה נוספת לחיזוק הכלוני שעל פני רבים. בהשוואה לתרוהמה של פעם, היא כי למדנו לדעת עד כמה שמרניים, בעצם, הצעירים האלה שלנו, למרות כל הסטייל החיצוני הדעג. זאת הבורה שברובה המכריע לא תזוז את עצמה בשום עניין. בין המכתבים, אחד לעשר-בערך, הם הקהל המורשמע ביותר בסביבה.

לאמא אין מה לחשוש. הם עסוקים בעצמם, בלימודים ובהבצאות המתגוננות והלכות עם השנים. לפעמים הם לוקחים את האוטו לאיזה בילוי קצת פרוע, אבל החוזרים הביתה אל המיטה החמה והמקרר המלא. אז בימי המתח שלפני הגיוס, לאחר כמה ויכוחים לוהטים, על רקע הסטריאו, הם משרבטים לפעמים מכתב. ואנחנו אומרים לעצמנו, לכל הרוחה: איזה ילדים עירניים ולוקחים שנים מום לסיום הרשת-אלילה בטלוויזיה — אחת משמאל (כמה היא היתה יפה, המיידלס) ואחד מימין — ובכך העניין נגמר.

ומלבד זה, אני חושד, יש רבים המודאגים מרמת החינוך המידרדרת, יותר מאשר מאיזשהו איום של תיכוניסטים. בעיניהם מבטייד מכתב שמיניות כעדות נורצה לכך שהם מסוגלים לבטא את עצמם ואולי להתמודד איכשהו עם ראיונות, להסביר את עצמם במידה מתקבלת על הדעת של היטות.

המכתב הפך למעין בוחנה של טיבם כיצורים חושבים. מן הצד הזה, כמובן, קם גם עיקר האכזבה הדואג. שהרי אם זה מה שיש להם בראש, אומרים רבים, אם זאת רציפות הדיון שלהם, משהו אצלם לא בסדר.

לא, הכל בסדר. יש קצת מהומת-נערים, אבל הקונסנזוס חי ובועט, מרגיש טוב, תודה. המכונה הישראלית מוכנה לקלוט ולגייס את הצעירים האלה ולצור אותם על פי מידותיה.

אין מה להתרגש: כל גורם ממלא בחיזיון הזה, החוזר ונישנה אחת לכמה שנים, את התפקיד שנגזר לו.

ובכל זאת, לא הייתי מוותר על המכתב הנוכחי כעוד אפיזודה קטנה. ייתכן שהוא המכתב של להבה גדולה יותר, אם גם תכיה בינתיים. נדמה לי שנתראה במכתב הבא בעוד פחות משבע-שנה השנים הקצרות. הם רוצים לומר לנו משהו חשוב, הצעירים האלה, עליהם ועלינו, וכדאי להקשיב.

ראש הממשלה יצחק שמיר
מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס
שרי ממשלת ישראל

בואו הסבירו
מ ד ו ע

• חיסלתם ייצור מטוס קרב מן המעולים בעולם
• ערערתם את יסודות התעשיה האווירית
• פגעתם באלפי משפחות עובדים

בעצרת מחאה
שתתקיים בתעשיה האוירית
ביום שני 5.10.87 בשעה 11.30
(במגרש החניה הגדול)

בהשתתפות
כל עובדי
התעשיה האווירית

ציבור תומכי הלביא מוזמן לעצרת

בברכת שנה טובה וגמר חתימה טובה
לכל בית ישראל

מועצת עובדי התעשיה האווירית

هكذا من الاجل

صكذا من الاحل

המודיעין במלחמת יום הכיפורים

מאת תא"ל (מיל') אהרון לברן

בצד כישלון הניבוי בפתיחת המלחמה, נזקפים לזכות המודיעין הצבאי שני הישגים נכבדים, אולי גורליים: קבלת המידע המוקדם על התוכנית המצרית להמשיך ב־14 באוקטובר בשלב ב' של מתקפתם בסיני, מידע שאיפשר לצה"ל לנצח בקרב הבלימה ולבצע את צליחת התעלה בהצלחה, וההערכה המודיעינית הנכונה שירדן לא תצטרף במישרין למלחמה

מן המקובלות הוא שהמודיעין הצבאי הישראלי שגה בתחום ההתרעתי במלחמת יום הכיפורים. אך מעט מאוד ידוע על הצלחותיו אף במהלך מלחמה זו. כמו כן, על אף הטראומה שבמשגה ההתחלתי, היו למודיעין במלחמת יום הכיפורים כמה הצלחות מרשימות בעלות השלכות מרחיקות לכת על תוצאות המלחמה ועל כושר הרתעתה של צה"ל, ובכך גם לא במעט על גורל מדינת ישראל. ויודגש, לא מדובר בהישגים מודיעינים במישור הטקטי. כמו למשל המידע המוקדם המצוין על תנועת חטיבת השריון המצרית מס' 25 ב־17 באוקטובר בגזרת התעלה וחיסולה במארב בידי כוחותינו, אלא בהצלחות מודיעיניות בעלות השלכות במישור האסטרטגי. לשתיים מהן אתייחס כאן.

ההצלחה המודיעינית הבולטת ביותר במלחמת יום הכיפורים היתה, לדעתי, הערכת המודיעין על התוכנית המצרית להמשיך ב־14 באוקטובר בשלב ב' של מתקפתם בסיני עם העוצבות המשוריינות והממוכנות. הערכה זו גובשה כבר ימים קודם־לכן, כשאלופי המטכ"ל ופיקוד דרום ואתם שרי הממשלה היו שרויים בדילמה קשה בדבר המשך המלחמה בגזרה הדרומית. היה ברור שהמצב הסטטי שנוצר בגזרה זו שוחק את צה"ל ואי אפשר להמשיך בו.

היו כמה אלופים שצידדו במעין רב בביצוע מתקפת־נגד צה"לית ובמעבר התעלה, כדי להבריח את הצבא המצרי ובוודאי כדי לצאת ממצב הקיפאון הצבאי שהשתרר. היה גם ברור שמתקפה על הצבא המצרי בגזרת התעלה תשחוק את צה"ל ולא תניב די ריווחים במישורים הטקטי והאסטרטגי. מנגד היו אלופים שהתנגדו למהלך של חציית התעלה, מכיוון שחששו מאי הצלחתו של מבצע מורכב ומסובך כזה ביחסי הכוחות ובאמצעים הנתונים. המטכ"ל נטה בעיקרון לכיוון הדעה המצדדת במבצע הצליחה, אך שינה בתקפות את דעתו כאשר שר הביטחון דאז, דיין, לא תמך בו.

הניצחון הראשון

בדיוק בשעה של מבוכה לא קלה זו נתבשרו צה"ל והממשלה על הערכה המודיעינית שלפיה המצרים יבצעו ב־14 בחודש את שלב ב' של מתקפתם בסיני — בקו מצרי הגידי והמיתלה — זאת עם שתי דיוויזיות השריון 4 ו־25 שטרם הוכנסו לקרב והמתינו ממערב לתעלה. המטכ"ל נשם לרווחה עם קבלת הערכה זו והדילמה הקשה נפתרה. היה ברור שיש לחכות ולקדם את המתקפה המצרית המשוריינת, ורק לאחר שבירתה לבצע את הצליחה למערב התעלה. ואמנם, ה־14 באוקטובר היה יום של ניצחון צבאי טקטי גדול לצה"ל: באותו יום איבד השריון המצרי כ־250 טנקים — מול אבידות קלות ביותר (טנקים ספורים בלבד) לצה"ל. שתי הדיוויזיות המצריות, וביחוד הדיוויזיה ה־25, הוכו קשות וספגו אבידות כבדות.

היה זה הניצחון הצבאי הראשון של צה"ל בגזרה המצרית וראשית המפנה בגורל המערכה בדרום. מעבר להישג המודיעיני, שאיפשר לצה"ל ניצחון אופרטיבי בורק שהיה חיוני כשלעצמו (ובוודאי למורל ולביטחון העצמי של הגייסות בדרום), נודעה לו חשיבות ממעלה ראשונה גם במישור האסטרטגי, גדולה פי כמה מזו שבמישור הטקטי. הערכה מודיעינית זו איפשרה בעצם לצה"ל לבצע את מבצע הצליחה בהצלחה ולשנות את גורל המערכה בדרום.

הכל יודעים כמה קשה היה על צה"ל מבצע הצליחה והמעבר לעבר התעלה, בגיזרי "סרטוזי" ו"עכביש" בליל 15־16 באוקטובר ולאחר מכן, וזאת כאשר העוצבות המצריות בגזרה זו (ובעיקר הדיוויזיה ה־21 ודיוויזיית החי"ר ה־16) היו כבר מוכות מהלחימה ב־14 בחודש. כיום מותר לתהות בוודאות רבה, שאילו היה צה"ל מבצע את הצליחה אל מול דיוויזיות מצריות לא מוכות, ובעיקר אל מול דיוויזיות משוריינות רעננות הממתינות ממערב לתעלה, היה המבצע נכשל. הכישלון הצבאי, הנורא כשלעצמו, היה מתוסף לקודמו מה־8 באוקטובר (כישלון מתקפת־הנגד הראשונה של צה"ל בסיני), ולכך היו השלכות קשות על רמתו של צה"ל, כושרו המבצעי וכושר ההרתעה האסטרטגי שלו.

אי היכולת לצלוח, להעביר את המלחמה לשטח האויב ולשנות את פני המערכה, היתה גם מוצאת את צה"ל מותש במלחמה ממושכת בגזרה הדרומית, על כל משמעויותיה הכבדות. רק מבצע הצליחה, שסיפק את המעבר ממגננה מתישה למתקפה, שבמסגרתו התהפך מאזן המלחמה ונשקף איום למרחבי מערב התעלה והצירים לקהיר, הוא שהחזיר את ההנהגה המצרית (וכן את ההנהגה הסובייטית) עד כדי הפעלת לחצים להגיע להפסקת־אש בהקדם. בכל מקרה, מבצע הצליחה איפשר את כיתורה של הארמיה השלישית (כמחצית הצבא המצרי שצלח) והביא בכך לשינוי דרמטי בתוצאות המערכה בגזרה הדרומית.

במלים אחרות, ההישג הצבאי הדרמטי של צה"ל בחזית המצרית ביום הכיפורים היה תוצאה ממבצע הצליחה. זה התאפשר קודם כל הודות לניצחון האופרטיבי בקרב הבלימה מול הדיוויזיות המצריות המשוריינות ב־14 באוקטובר, וכאמור, הניצחון הושג במידה רבה הודות למידע המודיעיני המוקדם. אין ספק שההצלחות הן ב־14 בחודש והן בצליחה נזקפות לזכות הדרגים המבצעיים, אבל היכולת בכלל לקבל החלטה נכונה במישור האסטרטגי, על־ידי צה"ל והממשלה (בלימה תחילה וחציה לאחר מכן), נבעה בראש וראשונה מההערכה המודיעינית האמורה. לולא הערכה זו, היתה אפשרות להיפוכו של מצב. והיינו לכישלון צורב נוסף של צה"ל, על כל משמעויותיו הקשות אם בהמשך המלחמה ואם בתוצאותיה. יתרה מזו, לכישלון כזה היו יכולות להיות השלכות ראויות על הרעת המאזן הצבאי מול צבאות ערב, על ירידת כושר ההרתעה של צה"ל ועל ההתפתחויות הפוליטיות שלאחר המלחמה (הסכמי הפסקת־האש והנתיב שהכשירו לעבר הסכם השלום).

הישג המודיעיני הבולט השני במלחמת יום הכיפורים גם הוא בתחום ההערכתי. שאלה מרכזית שבה התלבטו צה"ל והמודיעין במהלך המלחמה היתה לגבי ירדן: האם זו תצטרף למלחמה או תימנע מכך. הנה ההערכה המודיעינית היתה, על בסיס מידע וניתוח, שירדן לא תצטרף במישרין למלחמה. ואמנם כך היה. היא הסתפקה בשיגור חטיבה משוריינת (ולאחר מכן אחת נוספת) לסיוע לסורים בלחימה בגזרת רמת הגולן, אך לא צירפה את עוצמתה הצבאית למלחמה ישירה בישראל.

לכך נודעו משמעויות מרכזיות באשר לפריסת כוחותיו של צה"ל במלחמה. על בסיס ההערכה האמורה קיבל המטכ"ל את אחת מהחלטותיו הטובות והלא קלות — להעלות את האוגדה המשוריינת שיועדה לגזרה הירדנית, לרמת הגולן; ולמעשה בגזרה מול ירדן היו כוחות מעטים והחולשת הגזרה הזאת היתה הימור לא מבוטל שהמטכ"ל הישראלי לקח על עצמו, שהרי בין הירדן לירושלים ולמרכז הארץ לא נמצא כוח שריון צה"לי (למעט עוצבות חי"ר) שיוכל להגן על הצירים. ההחלטה התאפשרה על בסיס ההערכה המודיעינית האמורה.

ראוי לציין שאלוף בכיר במטכ"ל, שדעתו לא היתה נוחה ממצב זה, לא מעט בצדק מבחינתנו, ניסה כמעט לכפות על המודיעין להציג הערכה שונה שתצביע על הסיכונים האפשריים מהחולשת הגזרה המזרחית. אך המודיעין לא שינה הערכתו והיה נאמן לבסיס המידע שברשותו.

היערכות היסודית

עניין זה קשור בשתי נקודות נוספות. האחת, נקודה עקרונית שרשו בה בזמנו על רקע המשגה ההתרעתי במלחמה. היו מי שהציעו למודיעין הצה"לי (ובעצם לכל מודיעין בעולם) לבסס את הערכתו ההתרעתית לא רק על המידע והשיפוט המושכל, אלא גם על הסיכון האפשרי שיכול להשתמע אם ההערכה המודיעינית איננה נכונה. במקרה הקונקרטי פירוש הדבר היה, שאף כי המידע וניתוחו הצביעו על אי כוונה מצד ירדן להצטרף למלחמה במישרין, היה צריך המודיעין לומר: "אבל אם אנו טועים בהערכה ואתם מוציאים את השריון מהגזרה, פירושו סכנה נוראה לירושלים".

אין ספק שגישה כזאת "מכסה" יפה מעריכי מודיעין ומנעת מהם כמעט כל משגה התרעתי. אבל קשה לומר, שיש בה אינטגריטי ויושר אינטלקטואלי, שהן מידות־חובה אלמנטריות למעריך המודיעיני. יתרה מזו, אין ספק שהערכת סיכונים מסוג זה שייכת כולה לרמה הפיקודית ולמקבלי ההחלטות הצבאיות והאחרות הכוללות במסגרת שולי הביטחון, ואינה מעניינו הישיר של המודיעין.

הנקודה המעניינת השנייה בהערכה המודיעינית לגבי ירדן אינה רק בכך שהיא הוכחה כנכונה, ובאי הנכונות לקבל למסגרת ההערכה "שיקול זה", אלא גם בכך שהערכה זו ניתנה לאחר הטעות בניבוי בפתיחת המלחמה. בגלל טעות התחלתית זו והשפעותיה, יכול היה להיווצר מצב שיעורער ביטחונו העצמי וכושר שיפוטו של המודיעין והוא יהיה נכון להציג מכאן ואילך כל צל הרים כהרים; למרבה המזל, לא כך אירע. המודיעין לא איבד את עשתונותיו ולכך היה חלק חשוב, אם לא מכריע, בהערכות ההמודיעות של צה"ל שאיפשרה לו יתר חופש פעולה וגמישות מבצעית בגזרות הלחימה הקריטיות באמת, ובסופו של דבר, ביכולת העמידה הטובה במלחמה ובהתמצאותיה מבחינתנו.

הנה כי כן למודיעין הישראלי היו במהלך מלחמת יום הכיפורים לפחות שתי הצלחות נכבדות בעלות השלכות מרחיקות לכת במישור האסטרטגי. חשוב לאמור זאת, הן לצורך איזון התמונה הכוללת של תפקוד המודיעין במלחמה, מעבר למשגה ההתרעתי ההתחלתי, והן כמובן לצורך הפקת הלקחים הרלוונטיים.

טנקים ברמת הגולן: היו גם הישגים

שלושת ה"שינים" של פרס

פרס בעצרת האו"ם: דיונים עניניים עם "רוצח השלום"

שמעון פרס הרחיק עד לניו־יורק כדי להודות בשם באחריות לטעות, ולהבטיח כי להבא יהיה עליו לנהוג יתר זהירות. כך, בחזר על גבי עיתון הזה, אולי לראשונה בקריירה הפוליטית שלו. אומר פרס בראיון לניוזוויק, בתלכיד שמרו: "עשיתי שגיאה (בבאו) כאשר ביקשתי להביא להקדמת הבחירות. ביקשתי לקדם את תהליך השלום, ואולם היו כאלה שחשבו שאני משתמש בכך כתירוץ לבחירות מוקדמות. יהיה עלי לנהוג בעתיד יתר־זהירות". בהפסד הסיום בתשובה לשאלה בדבר עתיד ממשלת האחדות, בעניין לא פחות: "חוץ בזה, איש אינו יכול לנבא מה תהיינה תוצאות הבחירות".

גילוי־הלב הנדיר הזה של פרס — בגלל השבוע שר פעיל בממשל — מלמד על האסטרטגיה החדשה של פרס, שבאה באחרונה לידי ביטוי בדיונים הפנימיים: מאחר שהסקרים מלמדים שהפער הקטן בציבור לטובת המערך לא יספיק להקמת ממשלה צרה, יש להתחיר בשנה הקרובה לגיבוש "בלוק חוסם" של 61 צירים (יחד עם כל המפלגות שבשמאל) למערך. תוצאה כזו תאפשר לפרס להציע לליכוד את מחצית הכהונה ללא רוטציה כראשונה. המרד שהיה אפשרי לפני שלוש שנים, עם פרישתה של מפ"ם מהמערך. דברים אלה, כמו הספק שהביע פרס בראיון לניוזוויק באשר לתוצאות הבחירות, אם אינם תרגיל בנועד להרדים את הדיבר, מלמדים שמ"מ ראש הממשלה מאמין שבגוד עליו להיות עוד שנים רבות בבית משותף עם יצחק שמיר. אפילו יעלה בידו ליטול ממנו את מלוא הכהונה הבאה בראשות ועד הבית, קווי היסוד ועקרון הפריטיות ייבאו בעינם.

האולטימטום של חודש מאי — ועידה בינלאומית או בחירות — התנפץ איפוא על חומת העקשנות של שמיר והמחכנות של מ"מ. בחליפה אותו השלמה עם המגבלות הפוליטיות ועם האיש המכתיב את הקיפאון המדיני. אודות העצבנות והקינטורים ההדדיים בין לשכת ראש הממשלה ללשכת שר החוץ פינו מקומם לטענות של שרים במערך (ולא רק עזר ויצמן), על חוסר מעש והמוליטיציה שמכתיב מנהיג המפלגה ערב הכניסה לשנת הבחירות.

פרס בילה לפני נסיעתו לארה"ב שעות ארוכות בדיונים עניינים עם האיש שלפני שלושה חודשים זכה מפיו לכינוי "רוצח השלום". הוא מגיע עמו בנקל להבנה בעניין הבקשה האמריקאית להסיר את ההתנגדות לעיסקת הנשק עם סעודיה, ומסכם עמו את נוסח נאומו באו"ם. הברקים מניו־יורק מספרים, כי גם באוזני שרי החוץ הרבים שעמם נועד בניו־יורק, מעדיף פרס לדבר על פרסומותה של ברית־המועצות ולהדגיש שהמחלוקת עם שמיר הינה רק על הדרך ולא על הצורך להגיע לסו"מ עם הערבים. כך למשל אמר פרס לעמיתו הקנדי ג'ו קלרק: "לרוסים רעיונות משלהם על תפקיד הוועידה והרכבה. ואילו שולץ נמנע עד כה מלבקר בישראל פן ייראה כמתערב בענייניה הפנימיים".

שמיר גומל לפרס בדברי שבח על נאמנותו לטכסט הנאום שעליו סיכמו בירושלים, והדף את התקפתו של אריאל שרון על מערכת הביטחון שעליה מופקד יצחק רבין. ואינו יוצא מגדרו להחיות את הלביא המת. על רקע השקט הזה יש משמעות־יתר להתקפות, ההרעשות של ויצמן ומשה שחל, שמיהרו לתקוף את הליכוד ומנהיגו עם הישמע פעמי שר החוץ האמריקאי באיזור.

כותר להבין, כי דברים אלה יעברו לנגד עיניו של ג'ורג' שולץ בשעת ביקורו — בעוד שבועיים — את האזור. את פרס הוא פגש פעמיים בניו־יורק וסדם פגישתו עם שוארדנדזה במוסקווה, לא יהיו כפיו בגוורות הריכות בעבודה בעניין ועידת השלום. אין זה מקרי, שלמרות שפרס שהה באותו ערב ביבשת אמריקה, בחר שולץ להודיע תחילה לשמיר על בואו.

שמיר מאמין ששולץ עצמו אינו להוט להזמין את הסובייטים למעמד בת מדינית במזרח התיכון, ואולם הוא גם מבין כי שר החוץ האמריקאי לא בא לכאן רק כדי לקבל דר קטורט־כבוד של מבן ויצמן, ולטלטל שוב לקאהיר ולעמאן את שלושת הלאוים של ראש הממשלה. שמיר החליט שלא להציא את ארחו ריקם, והורה לעוזריו להכין "רעיונות חדשים".

ה"שין" השלישי — שוארדנדזה — יצטרך להעלות את המחיר שהציע לפרס בניו־יורק, אם ברצונו לקנות את לבו של שמיר. הלה זקוק ליותר ממשרדי אינטרסים במוסקווה ובתל־אביב בתמורה להסכמתו למשהו כמו הזמנת מוסקווה לפורום להכנת השיחות עם הערבים. ראש הממשלה יבקש לצייד את שולץ ברשימת קניות ממוסקווה, בעיקר בענייני יהודים, השולץ יסביר לו מן הסתם, שהרוסים אינם נוהגים לחלק מתנות.

לעומת זאת, ישראל עלולה למצוא עצמה על תקן של פרשי־חים במסגרת העסקות הגדולות הנרקמות בין שולץ לשוארדנדזה. גמישות סובייטית נוספת במחלוקת סביב סמכויות הוועידה הבינ"ל והייצוג הפלשתיני, יחד עם יוזמה אמריקאית פעילה ועקבית, הם תנאי חשוב. פשרה עם שמיר היא תנאי הכרחי.

מאבק הפרושים בצדוקים בעבודת יום הכיפורים

מאת הרב שלמה גורן

חילוקי דיעות קוטביים הפרידו בין הפרושים לצדוקים בתקופת הבית השני. הצדוקים היו האריסטוקרטיה של העם היהודי. הם היו עשירי העם, ומולו לתרבות יוון ורומא וכפרו בתורה שבעל־פה. הפרושים נשענו על המוני העם, החקלאים, ועמי הארצות. אפשר ללמוד זאת מסוגיית התלמוד במסכת סוכה (מ"ג ב') בנוגע למצוות ערבה בהושענא רבה בבית־המקדש ובמדינה. הבייתוסים, שהיו תת־כת של הצדוקים, לא הודו במצוות ערבה, מפני שאינה מפורשת בתורה, ועשו מאמצים למנוע את קיומה בבית־המקדש.

מסופר שם בתלמוד: פעם אחת חל שביעי של ערבה להיות בשבת. הביאו הפרושים מריביות של ערבה מערב שבת והניחום בעזרה, כדי לזקוף אותם בשבת בצדי המזבח וראשיהן כפופין על גבי מזבח. והכירו בהן בייתוסים ורצו למנוע את השימוש בערבות בשבת. נטלום וכבשום תחת אבנים, כדי שהפרושים לא יוכלו להשתמש בערבות שהיו מתחת לאבנים האסורות בטלטול בשבת. למחר הכירו בהן עמי הארץ ושמטום מתחת האבנים והביאום הכוהנים וזקפום בצדי המזבח, לפי שאין בייתוסין מודים שחיבוט ערבה דוחה את השבת. וכתב שם רש"י: עמי הארץ לא היו בקיאים באיסור טלטול של מוקצה הם היתה ידם עם הפרושים.

סלע המחלוקת

יוספוס פלויוס, ב"תולדות מלחמת היהודים עם הרומאים" (ספר ב', ח', י"ד), תיאר את הצדוקים ככופרים בהשגחה העליונה ובנצחיות הנשמה. לדעתם האלוהים רחוק ממעשה בני אדם ואינו מתערב בהם ואין הם מודים בשכר ועונש בעולם הבא. לעומתם, הפרושים הקימו את הכת הראשונה בין היהודים. הם אומרים כי הכל תלוי בהשגחה עליונה, ורק מעשה הצדק הטוב והיפוכו הרע, נמצא בידי האדם והנשמות אינן כלות.

ובספר "קדמוניות" (י"ג, י', ו') כותב יוספוס פלויוס: "הפרושים הם תנועה מאוחדת בקרב היהודים, וכוחם גדול מאוד בקרב ההמון ואפילו בשעה שהם מטיחים כלפי המלך או הכוהן גדול — דבריהם נאמנים מיד בעיני העם".

אחד מסלעי המחלוקת החריפים ביותר בין הפרושים לצדוקים התלקח בנוגע לעבודת הקודש של הכוהן הגדול ביום הכיפורים. כשנכנס הכוהן לקודש הקודשים להקטיר קטורת, כמו שכתוב בתורה בפרשת יום הכיפורים "ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' ומלא חפניו קטורת סמים דקה והביא מבית לפרוכת. ונתן את הקטורת על האש לפני ה'" (ויקרא, ט"ז, י"ב), מלשון זה, משמע שהכוהן הגדול היה נותן את הקטורת על האש, בקודש הקודשים עצמו, שהוא מבית לפרוכת. זוהי שיטת הפרושים. כמו ששנינו בתלמוד: "ונתן את הקטורת על האש לפני ה'. שלא יתקן מבחוץ ויכניס. להוציא מלבם של צדוקים שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס". כלומר, הצדוקים היו נותנים את הקטורת על האש בהיכל ואחרי כן מכניסים אותה לקודשי הקודשים, מפני שהם דורשים את הכתוב בתחילת הפרשה "ואל יבא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת...כי בענן אראה על הכפורת" (ויקרא ט"ז, ב'), כי בענן עשן הקטורת יבא ואז אראה על הכפורת.

מחלוקת זו שבין הפרושים לצדוקים הביאה לידי כך שכל כוהן גדול היה מתייצב בערב יום הכיפורים בפני זקני בית דין הגדול בלשכת הגזית בבית המקדש. "הם מסרוהו לזקני כהונה שהעלוהו לעליית בית אבטינס, השביעוהו ואמרו לו: 'אישי כהן גדול, אנו שלוחי בית דין ואתה שלוחנו ושליח בית דין, משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך'. הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין. הוא פורש ובוכה שחשדוהו צדוקי, והם פורשין ובוכין משום שכל החושד בכשרים לוקה בגופו. וכל כך למה? שלא יתקן הקטורת מבחוץ ויכניס לפנים כדרך שהצדוקין עושין (יומא י"ט ב').

תחת מסך עשן

הרמב"ם, בהלכות עבודת יום הכיפורים פ"א הלכה ז', מתאר מחלוקת זו שבין הפרושים לצדוקים לאמור: "בימי בית שני צץ המינות בישראל. ויצאו הצדוקין — מהרה יאבדו — שאינם מאמינים בתורה שבעל פה. והיו אומרים שקטורת של יום הכפורים מניחין אותה על האש בהיכל חוץ לפרוכת. וכשיעלה עשנה מכניס אותה לפנים לקודש הקודשים. הטעמו: זה שכתוב בתורה 'כי בענן אראה על הכפורת'. אמרו כי הוא ענן הקטורת. ומפי השמועה למדו חכמים, שאין נותן הקטורת אלא בקודש הקודשים לפני הארון. שנאמר 'ונתן הקטורת על האש לפני ה''. ולפי שהיו חוששין בבית שני שמא כהן גדול זה נוטה לצד מינות, היו משביעין אותו ערב יום הכפורים ואומרים לו אישי כהן גדול, אנו שלוחי בית דין ואתה שלוחנו ושליח בית דין. משביעין אנו עליך וכו'".

מדבריו של הרמב"ם משתמע שהטעות של הצדוקים היא בכך שהם מפרשים את הכתוב "כי בענן אראה על הכפורת" שהכוונה לענן הקטורת. לדעת הפרושים אין כוונת הכתוב לענן הקטורת, כי אם לענן ה', כמו שכתוב בהקמת המשכן: "ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן" (שמות מ', ל"ד, ל"ה).

כן אירע גם בחנוכת בית המקדש של שלמה, כמו שכתוב: "כי לא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד ה' את בית ה'" (מלכים א', ח', י"א). גם מכתובים אחרים משתמע שבכל מקום שמדובר בכבוד ה' הוא "הופיע בענן". אולם כוונת הכתוב ביום הכפורים לענן הקטורת מתאשרת על ידי התלמוד, גם לפי הפרושים. שכן דורש במסכת יומא נ"ג א': "אם כן מה תלמוד לומר כי בענן אראה על הכפורת? מלמד שנותן בה מעלה עשן. הוא שם עשב ששם בתוך הקטורת, שגורם לעשן להתמר ולעלות זקוף כמקל עד שהתמלא הבית עשן שנאמר "והבית מלא עשן" (ישעיהו ו' ד').

בתקופות רבות כיהנו כהנים גדולים מכת הצדוקים. גם לפני המרד האחרון של ירושלים, כיהן הצדוקי חנן בן חנן כוהן גדול במשך שלושה חודשים. אחר כך נמנה עם ראשי מועצת המלחמה ("הקיונאר" ביוונית) בירושלים, ולבסוף נהרג יחד עם הכוהן הגדול הפרושי יהושע בן גמלא, בידי האדומים שבאו לעזרת הקנאים. כיצד נהגו הכוהנים הגדולים של הצדוקים בקטורת של יום הכיפורים אפשר ללמוד מהסיפור המובא בתלמוד במסכת יומא י"ט, ב': "מעשה בצדוקי אחד שהתקין הקטורת על האש מבחוץ והכניס. ביציאתו היה שמח שמחה גדולה. פגע בו אביו ואמר לו: בני, אף על פי שצדוקין אנו, מתיראין אנו מן הפרושים. אמר: כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה 'כי בענן אראה על הכפורת'. אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו. עכשיו שבא לידי לא אקיימנו? אמרו לא היו ימים מועטים עד שמת. ויש אומרים ביציאתו מבית קודשי הקודשים ניגף ומת".

מסיפור אותנטי זה עולה שפרט לכוהן הגדול הצדוקי הצעיר הזה שפעל לפי השקפתו, לא העיזו כהנים גדולים אחרים מבין הצדוקים להמרות את הוראת הפרושים. בייחוד לאחר שהנהיגו את השבעת הכוהן הגדול בערב יום הכיפורים, שלא ישנה מכל מה שלימדו אותו זקני בית דין, שהיה מורכב תמיד מחכמי הפרושים. זאת, פרט לאותה קבוצה בימיו של ינאי המלך, כשהרג את חכמי ישראל ושונה היו הצדוקים יושבים בסנהדרין, כמו שמסופר במגילת תענית פ"י.

הרקע האידיאולוגי לקיטוב חריף זה בין הצדוקים לפרושים, אינו בגלל הבדלי הפרשנות של כל כת במקראות התורה. יוספוס פלויוס טוען שהצדוקים לא האמינו בהתערבות האלוהים במעשיהם של בני־אדם. רק לטבע באופן כללי היה, לדעתם, מעמד בפני האלוהים. מכאן, לפי השקפתם, שגם האדם הקדוש ביותר, הוא הכוהן הגדול, שנכנס לעבודת האלוהים במקום הקודש ביותר, הוא קודש־הקודשים, אסור לו לחשוף את עצמו כאדם, מפני שאין לו מעמד כלפי הבורא. לכן הצטוו, לדעת הצדוקים, להיכנס לקודש הקודשים רק תחת מסך עשן של ענן הקטורת. המייצג את הטבע הזורם, הצומח והמרוה את העולם העובד את ה' ונותן לו תודה על קיומו.

לעומתם האמינו הפרושים שכל יצור בודד, וכל שכן הכוהן הגדול, יש לו מעמד עליון כלפי הבורא. מאחר שכל אדם נברא בצלם האלוהים, כל אדם נידון כעולם שלם, כמו ששנו חכמים בלשון המשנה: "לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המקיים נפש אחת מבני־אדם מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא. וכל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם" (סנהדרין ד', ה'). לכן אסור להסתיר את זהותו של הכוהן הגדול, האל לו להיכנס תחת מסך של ענן הקטורת, אלא חשוף כשליח צבור של העם כדי לכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל.

טקס כפרות

לרדת מהאנטנה

עם התקפותו גד יעקבי הודיע השבוע כי שיגר מברק בהול לשמעון פרס בניו יורק או בלוס אנג'לס בדרישה שיפעל לביטול גזירת הקונגרס להקפיא את פרויקט משדרי "קול אמריקה" בערבה. יעקבי חרד לגורלם של 60 מיליוני הדולרים שעמדו לזרום לישראל בשלב הראשון של הפרויקט. זה היה ימים אחדים לפני פגישתו ההיסטורית של פרס עם שר החוץ הסובייטי שוארדנדזה בענייני שיפור היחסים בין שתי המדינות.

הסכמתה של ישראל, בניגוד למדינות אירופה, להציב על אדמתה את המשדרים האמריקאים מרגיזה מאוד את הסובייטים. הם מקפידים להזכיר זאת כמעט בכל פגישה עם נציגים סובייטים והללו נאלצו להסתפק בהסבר שישראל אינה יכולה להרשות לעצמה להשיב את פני ידידתה־הפטרונית ריקם. עתה, כאשר הקונגרס מוליך להקפיא את הפרויקט מטעמי תקציב בא מברקו רב התפתחות של יעקבי ללמד שהעגל רוצה לינוק יותר ממה שהפרה יכולה להניק. ההחלטה להיעתר לפנייה האמריקאית נתקבלה בשעם בשולי ניצני ההפשרה הבין־גושית והצעדים המגוונים המרמזים על גישה סובייטית חדשה כלפי ישראל. החלטת הקונגרס מספקת לישראל את הסולם לרדת מהאנטנה המדוקרת לעיני הסובייטים.

עבודה יהודית

ימים אחדים לאחר פרסום הודעת התמיכה של הקונגרס היהודי האמריקאי בוועידה הבינ"ל. התקשר נציג הקונגרס היהודי העולמי בישראל, ד"ר אבי בקר ללשכת ראש הממשלה. הוא רצה להיות בטוח ששמיר ויועציו לא הלכו שולל אחר פרסומים אחרים שלא ידעו להבחין בין שני הארגונים היהודיים. הקונגרס היהודי העולמי הוא ארגון גג של קהילות יהודיות ברחבי העולם — אבי בקר — ואינו מאמין בזכותם של ארגונים יהודיים בחוץ לישראל להתערב בוויכוח הפנימי המתנהל כאן בנושאים ביטחוניים או מדיניים.

לפני בקר נתן נציג הליגה למניעת השמצה הארי זול פומבי לעבודה דומה של ארגונו. ועוד לפני כן, מנהיגי הוועד היהודי אמריקאי שביקרו בירושלים, האזינו להרצאות ארוכות של השר פרס, המנכ"ל יוסי ביילין והיועץ נמרוד נוביק, על חובת התמיכה ביוזמת הוועידה. הם נקראו לתמוך בה בשעת התלהבות שהם נגלים במאבק נגד תיקון "מיהו יהודי". בטעמי נימוס יצאה המשלחת מהארץ מבלי לתת פומבי להוולכתה.

השתיקה מלמדת על תגובת הארגון לאתגר שהציבו בפניהם במשרד החוץ. הם העדיפו שלא להבין את הרמז שעליהם לגמול למפלגת העבודה על תמיכתה במיהו יהודי בעידוד הוועידה הבינ"ל. היה זה באותו הרגישות קלטו ניכה של איום בדברי היועצים. משהו כמו "אתם יודעים, אם נתמוך בתתיים, יהיה לנו רוב לוועידה".

נשיא הקונגרס היהודי העולמי, אדגר ברונפמן, היה מסומן במשך שנים רבות בליכוד כחובר ומקורב אל שמעון פרס. הוא שימש צינור הכוב להעברת מסרים בינו לבין שלטונות בריה"מ. עמם הוא שומר קשרי עסקים הדוקים. ואולם, בשבוע הבא, כאשר יגיע לביקור בארץ, יקפיד ברונפמן לחלק את זמנו בין לשכותיהם של שמיר ופרס. כמו ראשי הממשל האמריקאי, כך למדו גם המנהיגים היהודיים כי למרות כל התלואות, עתידה הממשלה הזו ראשית להאריך ימים. רבים מהם תורמים לשתי המפלגות ומקפידים להזמין את שמחה דיניץ כנגד כל מופע של אהוד אולמרט, את אברום בורג מול דן מרידור.

כאשר פרס בא לאמריקה כראש מדינה אחרי שנות אופוזיציה ארוכות, הוא לא הכיר את האנשים החדשים השולטים על הארגונים היהודיים. אייב פוקסמן מהליגה למניעת השמצה, מלקולם הונליין מוועידת הנשיאים וישראל זינגר מהקונגרס היהודי העולמי הגיעו להנהגה בשנותיו של בגין. איפא"ק צבר עוצמה אדירה מתוך הזדהות מוחלטת עם מדיניות הליכוד. במקביל לעליית דור בני הארגונים ביהדות לעמדות מפתח — גם בני דורם בארץ, כמו אולמרט, מרידור ולנדאו היו לדוברים השובים באמריקה. למפלגת העבודה לא היתה תשובה. מה גם שאמריקאים אינם אוהבים מפסידנים.

כך גילה פרס לפתע כי יהדות ארה"ב הפכה בשנים האחרונות לימנית ברובה. אפשר לזקוף זאת לזכות גינוני התנופה של מנחם בגין בפני הגביר היהודי. זאת בצד נטייתה של אמריקה כולה, ובתוכה היהודים, לשמרנות־ניציות. לפני שנה, בנאום הכתר שלו במשרד החוץ הציב פרס את הקשר עם העם היהודי בראש מעייניו של משרד החוץ.

הוא דיבר בירושלים ואילו בניו־יורק ובוואשינגטון המשיכו לכבב שני הדוברים הטובים ביותר שהיו לישראל בארה"ב מאז אבא אבן: בנימין נתניהו ומשה ארנס. שניהם יודעים להעביר, באנגלית אמריקאית סוטפת, מסר שלם בשתי דקות טלוויזיוניות. התשובה של פרס היתה נמרוד נוביק המיטיב להופיע באמריקאית רהוטה. שמיר בלם את מינויו לשגריר בוואשינגטון ובקרוב ימנע את מינויו לשגריר באו"ם. פרס ייאלץ להסתפק בפליטים אחרים של רשימת המועמדים — הגימלאים ארתור בן נתן או שמשון ארד.

ביקורו של פרס בארה"ב הוא כנראה האחרון לפני פתיחת מערכת הבחירות לנשיאות. פרס צאתו התקיימה התייעצות שבמסגרתה הוחלט להפעיל את יהדות אמריקה בנושא הוועידה הבינ"ל כפי שעשתה ישראל בעניין אספקת מטוסי האיוואקס לסעודיה. פרס היה רוצה שהמועמדים לנשיאות יידעו שתמיכתה של יהדות ארה"ב נתונה למועמד המחויב לוועידה הבינ"ל. הבחירות יעמדו כנראה בסימן הגלסנוסט. אווירת הדטאנט המתפשטת על רקע הסכם הטילים יכשירו גם את המעורבות הסובייטית בוועידה הבינ"ל. אם הממשל מוכן להזמין את הרוסים לוועידת השלום, גם היהודים לא יהססו לברך על היוזמה.

פרס החליט עוד בטרם יצא לניו יורק כי התייחסותם הצפויה של הארגונים והעסקנים לא תרתיע אותו. הוא יעקוף ויגיע ישירות לקהילות, לפדרציות, שהן מקור כוחם של הארגונים. שליחי ההסברה של משרד החוץ (אריה נאור, שלמה אבינר, יעל דיין ואחרים, שגויסו בחשאי במסווה של מבצע הנגיות הארבעים) יאמרו ליהודים בקהילות: "אתם חייבים לעצמכם דיון והשכנה — אם אתם לא רוצים את מיהו יהודי עזרו לנו בוועידה הבינ"ל".

פרס מזהיר כי בפעם הבאה כאשר יעמוד בפני הכרעה — שלום או מיהו יהודי — תהיה ההכרעה קשה ביותר.

כתב הירחון "עולם האשה" מסכם את ביקורו ב"טייסט אוף סצ'ואן":
הכל היה לעילא ולעילא

מאת זאב ענר □ צילום: דורון זוסמן

אימרו מעתה, כלום לא ראוי תכון ומקובל להתעמק בתורה הסינית כדי להשכיל? והנה, הדרך הטובה והנעימה ביותר לעניין אשר לשמו נתכנסנו הוא המיזללות הסיניות. כותב טור זה נוהג לפקוד מיזללות אלה תמידים כסידרם ובעיקר כשהוא מבקר בלונדון. שם, בזוסט־אנד, תוכלו למצוא מעדנים ומטעמים ומנות מיוחדות שאין כדוגמתן ובתוכן גם ה"דים סם" שכבש לו מקום כבוד, שלא לדבר על תהילת עולם. ה"דים סם" הם בצקיות קטנות ממולאות בכל טוב הארץ, מאודות, או מטוגנות, או מבושלות. במיזללות המיוחדות לדבר עוברת בין הסועדים עגלה עמוסת עשרות סלסילות, שבהן נחות להן הבצקיות. בכל סלסילה מין אחר ומילוי אחר. והסועד מצביע למלצר המסיע את העגלה על הסוגים שמהם הוא מבקש לטעום, והמלצר מעמיסם אל צלחתו ומסמן על כרטיסו של הסועד את מספרן של הבצקיות שקיבל. בתום הארוחה משלם הסועד לפי מספר הבצקיות שאכל. חד וחלק, וטעים ובעיקר זול להפליא.

כך או אחרת, בעצם הימים החמים הללו, החלה מיזללה סינית חדשה להגיש לבאיה את סעודת ה"דים סם". המיזללה היא "טייסט אוף סצ'ואן - סקאלה", שממול להיכל התרבות. הרבה נחלי דיו כבר נשפכו על קורותיה של המיזללה מימיה של האדון מוניה שפירא ועד כה. והנה, איש העסקים ראובן גרוס, שלפי השמועה ראשו נבון על כתפיו והוא שנון כברייש בכל ענייני הממון והביזנס, רכש את המקום והפכו למיזללה סינית בנוסח סצ'ואן. השף, שהביא האדון גרוס, הוא המאוד הגדול לייצי מהונג־קונג ולידו עוזרים 13 מלוכסני עיניים מאותו המקום עצמו. הבצקיות של ה"דים סם" עדיין אינן מוגשות מתוך עגלת רב־המלצרים כדוגמת לונדון, וכל המבקש לסעוד את ליבו החלוש בארוחה המיוחדת הזאת, חייב לסמוך על טוב טעמו של לייצי ועל הרוח הנחה עליו באותה שעה.

כל בצקיה עולה ללקוח 1.25 ש"ח. עשר בצקיות כאלה, בתוספת קערית אורז ובקבוק יין - מהוות סעודה מלאה, משביעה, מהנה ובעיקר זולה. אנחנו טעמנו בערב קייצי אחד, שבו פקדנו את המיזללה, כמה וכמה מן הממולאים הבצקיים ובזכרוננו תפסו להם מקום מכובד ה"רגראר", שהוא בצקיה העוטפת שרימפס; "סיומאי", שהוא בצקיה העוטפת בשר; ו"דמפלינג", שהוא בצקיה העוטפת ירקות. הבצקיות, כעשרים סוגים שונים, הוגשו לשולחן בסלסילות נצרים ונמוחו בפה עד כי לא נודע כי באו אל קידבן.

את הבצקיות "הרטבנר" בריזלינג מתפורס 1984 (16 ש"ח) שהתאים לבצקיות ככפפה ליד וסיימנו בפירות מסוגנים (4.5 ש"ח). נודה על האמת, כי כדי לעמוד על טוב טעמו של השף טעמנו פה ושם עוד כמה ממעדניו: ספריבס מאודים, בשר חתוך בקארי, כדורי שרימפס שעלו על כולן ונתחי ברוזה. הכל היה לעילא ולעילא.

אין לנו מה להוסיף!

טייסט אוף סצ'ואן בסקאלה

מרמורק 10 ת"א, מול היכל התרבות טל: 227424,225007

כיצד הופכים נתונים למעשים?

יגאל אילן חברה לפיתוח תוכניות שיווק בע"מ - שרותים בישראל ארה"ב ואירופה.
דרך חיפה 13 תל־אביב - טלפון: 252967 / פקס: 268020

למי שמחפש תשובות מעשיות בתחום השיווק

בחצר האחורית של אג"ד

הייעוץ המשפטי של אג"ד מוסדר בידי משרד עו"ד כספי ושות'. שכר־הטירחה השנתי המשולם למשרד זה נשמר בסוד. חברים רבים באג"ד ניסו לברר את גובהו, וטענו כי בשעה שאג"ד מכריז שקופתו ריקה, ולאחר שהנהלה השביתה צי רכב בטענה שאין כסף לקניית דלק, התבטאו החברים כי שניתן יהיה לברר אם אין מקום לקיצוצים ולצימצומים.

במסמך פנימי של חברי ועדת הפיקוח מיום 12.3.87 שכותרתו: "התקשרות האגודה עם משרד עו"ד כספי ושות'", נקבע כי החל מחודש אפריל 1983 ועד היום, משולם למשרד סך של 30,000 דולר (בשקלים) לחודש, לא כולל ב.ע.מ. ובסה"כ 360,000 דולר לשנה. עוד צויין, כי זו העלאה של כ־50% מהתשלום שהיה נהוג בשנים הקודמות, כאשר התשלום היה צמוד למדד יוני 1981 ושולם במחצית כל חודש.

זהו סכום גדול, ומן הראוי לברר עבור מה הוא ניתן. שהרי לאג"ד מחלקה משפטית גדולה שהוקמה עוד בשנת 1976, ובראשה חבר האגודה, עו"ד אורי זליגמן. למחלקה סניפים בירושלים ובחיפה ובהם מועסקים משפטנים. בנוסף מעסיקה אג"ד שורה ארוכה של עו"ד נוספים, כפי שיפורט בהמשך.

נראה שהנהלת אג"ד עצמה לא ידעה בבירור במה מתעסקת המחלקה המשפטית שלה, ובמה מתעסק משרד כספי. עו"ד אורי ברינר ממשרד כספי, העומד מטעם המשרד בקשר ישיר עם אג"ד, מאשר שאכן "היתה אי־בהירות בחלוקת הסמכויות".

והנה, ב־25 בנובמבר 1985, קבע שלמה לוין, יו"ר מזכירות אג"ד, במסמך רשמי, מהם הנושאים שבהם תעסוק המחלקה המשפטית של אג"ד, תוך שהוא מציין כי בכל העניינים האחרים, למעט אלה המפורטים, יינתנו הייצוג והייעוץ המשפטיים ע"י משרד כספי. ובכן, לפי מסמך זה משרד כספי אינו עוסק בנושאי ביטוח, תאונות, עבירות תנועה ונזיקין. המשרד גם אינו עוסק בהוצאה לפועל – גביית שיקים ללא כיסוי וגביית כספים שבית־המשפט פסק לטובת אג"ד (טיפול זה מועבר ע"י המחלקה המשפטית לעו"ד חיצוניים). משרד כספי גם אינו עוסק בנושאי הביטוח הלאומי ובתביעות תגמולים ושיקום ממשרד הביטחון, בהכנת תקנונים או בייצוג כתבי־אישום שמגיש משרד התחבורה נגד אג"ד.

מתברר שמסמך זה לוקה בחסר, כפי שאישרו לי במשרד כספי עצמו. המשרד גם אינו מטפל בענייני עבודה – לאג"ד עו"ד חיצוני בתחום זה. המשרד גם אינו מטפל במכרזים משפטיים הקשורים לקואופרטיב רק (משרד כספי משמש כיועץ המשפטי של רק), ומטפל בכל המשרד אינו מטפל במה שמכונה באג"ד "חברות הבנות". אלו חברות־הבת של אג"ד, המוכרות בציבור כ"ניצב"א" – הגוף המרכז את כל חברות הבת.

ניצב"א מנהלת סכסוך־יועץ ולה יועץ משפטי קבוע של משרד עו"ד משה שליט, המקדיש זמן רב ללקוחו. משרד זה קיבל מניצב"א בשנת הכספים 86–85 סך 87,780 דולר ובשנת הכספים 87–86 סך 96,558 דולר. כלומר, כרבע מהסכום שמשלמת אג"ד למשרד כספי. ואמנם, כשניצב"א מוליכה לפנות למשרד כספי, היא משלמת לו עבור הטיפול. כך למשל, במכתב ממשרד כספי מה־13.4.86 ליו"ר מזכירות אג"ד, נאמר: "להזכירך, יתרת חשבוננו בעניין אונגר־ניצב"א עומדת על 122,500 דולר. הבטחת להסדיר העניין בסוף השבוע שעבר או בתחילת שבוע זה ומבוקשתו הנושא רותח".

רם כספי

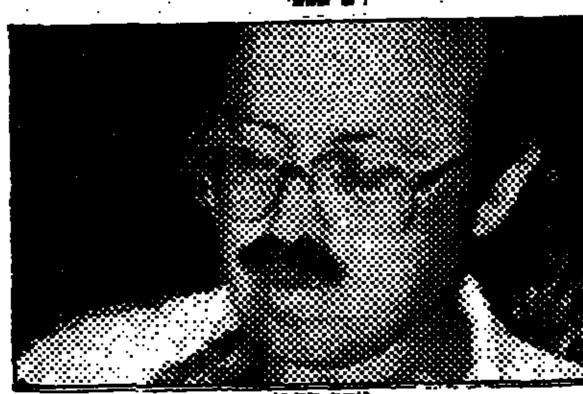
אסף כספי

מיכה כספי

שלמה לוין

אכן, מהם השירותים המשפטיים שמשרד כספי מעניק לאג"ד, ואשר תמורתם הוא מקבל כמעט 400,000 דולר בשנה? דובר אג"ד מסביר, שמערכת היחסים עם הממשלה נשענת בעיקר על הייעוץ המשפטי של המשרד. "כל שורה בחוזה של אג"ד עם הממשלה מחייב בדיקה משפטית מדוקדקת". בנוסף, קיים ייעוץ משפטי שוטף, כולל הוותיקות, לגבי תיקי נוהגים שכרות, והכמובן הופעה בבתי־המשפט.

נראה שתהיות החברים לגבי טיב ההתקשרות עם משרד כספי הגיעו עד לדרגי ההנהלה. באוקטובר אשתקד התכנסה מליאת ועדת הפיקוח באג"ד והחליטה "לבדוק את התקשרות האגודה עם משרד כספי ושות'". כעבור כחצי שנה, בחודש מאי השנה, סיכמה הוועדה את מימצאיה בנייר עבודה מפורט שהוגש לוועדת המזכירות. ועדת הפיקוח מציינת שהיא קיימה שיחות עם בעלי התפקידים הרלבנטיים באג"ד, בדקה מסמכים ואסמכתאות הקשורים לנושא, כולל מסמכים ב"חברות הבנות".

מסקנות ועדת הפיקוח קשות ביותר, על־אף – ואת יש לזכור – שהבודקים נימנים עם חברי הסיעה השלטת באג"ד, סיעה התומכת במשרד כספי ואינה שואפת לבטל ההתקשרות עמו. בסעיף גובה שכר־הטירחה נאמר: "סקירת היומן המנוהל באגודה, המפרט את התיקים המשפטיים שהועברו לטיפולו של משרד כספי, מלמדת על פעילות מצומצמת ביותר. לאור הנתונים שנסקרו לעיל, המלמדים על שירותים משפטיים מצומצמים שמקבלת האגודה ממשרד כספי, ביחס לגובה שכ"ט המשולם לו (30,000 דולר לחודש) נשאלת השאלה אם לא כדאי לאגודה להתקשר עם משרד כספי עבור כל נושא ייחודי בנפרד ולא על בסיס שכר שנתי קבוע".

בסעיף קביעת שכר־טירחה נאמר שאין כל תיעוד להחלטות ועדת הכספים של אג"ד לאישור גובה שכר־הטירחה למשרד כספי, והכלל לא ברור אם אי־פעם התקיים "דיון ממצה" בנושא. לפיכך, במשך שנים משולם שכר־הטירחה ללא סיכום סופי כמתחייב, וזאת כאשר לפי החלטות האגודה נקבע כי נדרשת החלטת מזכירות להתקשרות עם יועצים משפטיים ולקביעת גובה שכרם.

בסעיף "חריגות בניהול העבודה המשפטית השוטפת", צויין כי משרד כספי התחייב לנוכחות שני עו"ד במשרדי האגודה מדי יום. אך הבדיקות העלו כי המשרד הפר סיכום זה ובפועל הופיע במשרדי האגודה, במשך זמן רב, רק עו"ד אחד (עו"ד בר־ימין) ורק לאחרונה נכנסה לעבודה עו"ד שניה, אורנה קידר. עוד נאמר, כי שני עורכי־הדין אינם מייצגים רק את אג"ד "ולפיכך הם נאלצים להעדר ממשרדי האגודה עקב טיפולם בתיקים אחרים".

בסעיף נוסף בשם "תשלומים נוספים המשולמים למשרד כספי", נאמר כי לא נמצא כל תיעוד להחלטה להתקשר עם משרד כספי בנושא פרשת בורסות אונגר־ניצב"א, וכי כשמדובר בסכום כה גבוה – 122,500 דולר – חייב היה להינתן האישור המתאים. הוועדה ראתה כחריגה חיוב חברת החברים להתקשר עם משרד כספי ללא דיון לשם קבלת החלטה כנהוג.

ביקשתי את תגובת דובר אג"ד ומשרד כספי לממצאים אלה. הדובר ציין כי ועדת הפיקוח עשתה עבודה חסרת אחריות ורשלנית, וכי לא טרחה לשוחח גם עם נציגי משרד כספי. לכן, הממצאים הם מעוותים וחד־צדדיים. רק לאחר שנודע הדבר למשרד כספי, ביקשו הם להגיב ובפגישה בין הצדדים חזרו בהם חברי ועדת הפיקוח מקביעותיהם, והביעו דעתם מעבודת המשרד. ביקשתי מהדובר יותר פירוט נוכח הצהרה כוללנית זו, אך לא קיבלתי תשובה. עוד ביקשתי לברר אצל דובר אג"ד את עניין העדר תיעוד לגבי החלטות אג"ד בכל הקשור לאישור גובה שכר־הטירחה למשרד כספי, ולהעדר מסמכים נוספים, כמו בפרשת ניצב"א, כמצויין בדו"ח הוועדה. לא קיבלתי הסבר.

עו"ד ברינר ממשרד כספי מסביר שיומן המשפטים מתנהל ממשרד כספי ולא מבית אג"ד, ולכן חברי ועדת הפיקוח לא ידעו מה היקף העבודה. עוד הוא מציין, כי לא־פעם הוא עצמו ועו"ד קידר הופיעו בבתי־המשפט בענייני אג"ד, כאשר חברי הוועדה סברו שהם נעדרים מהמשרד עקב טיפול בתיקים אחרים. עם־זאת מאשר ברינר, כי רק לאחרונה הוכנס עו"ד שני לעבודה, וכי בניגוד לדעת אג"ד, לדעת משפטני משרד כספי לא צריכים שני עורכי־דין אלה לעסוק כל שעות העבודה בענייני אג"ד. הם עובדים בענייני אג"ד רק בשעות הבוקר, ואחר־כך הם מתפנים לעסוק בטיפול בתיקים אחרים של המשרד.

בכל מקרה, אין ספק שוועדת הפיקוח, האמורה להיות מקצועית והגונה בנושאים רבי חשיבות, נתגלתה בחולשתה: לא יעלה על הדעת לבדוק נושא בלא לשמוע את תגובת כל הצדדים.

* * *

אופן ההתקשרות עם משרד כספי – גובה שכר־הטירחה והדרך פעולת ועדת הפיקוח – כל אלה מאפיינים את הנעשה מאחורי הקלעים באג"ד. בכל ההתכתבויות הרבות המצויות ברשותי בעניינים אלה, המכותב הראשי הוא שלמה לוין.

עמיחי אלדואי הוא מבקר־פנים ראשי באג"ד. בחודש אוגוסט השנה הוגש דו"ח ביקורת עב כרס, העביר להנהלת אג"ד ודרש לפרסמו גם בין החברים. בקשתו נדחתה. הדו"ח נשמר בסודי־סודות בידי קבוצת הבכירים המצומצמת, שיש לה סיבות טובות לשמור דו"ח הביקורת בסוד.

מקום נרחב מוקדש לפעילות צמרת האגודה בבנק והסוכנות ולהפסדים הכספיים הכבדים שנגרמו לאג"ד בגין כך. לא פחות מאלפים הם דברי ההקדמה הנאמרים בדו"ח: "לא אגזים אם אומר כי היחס אל הביקורת מאז הקמתה היה כאל "עלה תאנה". החזקת צוות מקצועי אין לה הצדקה אם היא משמשת רק לצורך הצהרות נוסח "יש לנו מחלקה לביקורת־פנים"". עוד מוסיף מבקר־הפנים הראשי: "היו דו"חות ביקורת שלא זכו למענה כלל, לאחרים היתה התייחסות ברוח הבוח שיש לקיים, ורק דו"חות בודדים זכו לטיפול מעמיק. במקרה אחד אף נאלץ המבקר לפנות ליו"ר אג"ד (שלמה לוין) כדי שיפעיל סמכותו כדי לגרום שיו"ר המזכירות (שלמה לוין) או מנהל אגף הכספים (שלמה לוין) יגיבו לממצאי הביקורת".

במלים אחרות, המבקר מבקש משלמה לוין שיורה לשלמה לוין שיגיב על־אי הסדרים באגף הכספים בראשותו של מר לוין. ממשיך המבקר: "נראה כי בעת אישור הנוהל הדן באופן הטיפול בדו"חות הביקורת, לא נחזה מצב שבו יהיו מרוכזים שלושת התפקידים בידי אדם אחד. יוצא שאני כמבקר־פנים כפוף למנהל אגף הכספים שאותו אני אמור לבקר".

זהו רק פן אחד מהביקורת החריפה שמטיח המבקר בשלמה לוין. במקרה אחר האשימו כי סירב לחקירה נגד מנהל בכיר באג"ד. כאשר ביולי השנה דרש המבקר משלמה לוין, כי תיפתח חקירה פנימית נגד בכיר באג"ד בגין אי־התאמה בין העתק למקור בעניין כספי. עוד התלונן, כי עובדיו של אותו בכיר סירבו להשיב על שאלות אנשי צוות הביקורת. לוין, במקום לתת גיבוי למבקר הפנים הראשי, העביר את תוכנה של התלונה לזה שנגדו היתה אמורה להיפתח חקירה פנימית. כותב על כך המבקר ליו"ר: "במינהל תקין, בטיפול בנושא כה רגיש היו נבדקים הבדיקים ודברים רבים, כמומלץ במכתבו, קודם לקבלת תגובת המבקר. לו רציתי לקבל תגובתו ללא בדיקה, הייתי פונה אליו ישירות".

יומיים על אופניים

מי שינסה ברגע האחרון – כלומר, הבוקר – לרכוש אופניים, יגלה חיש קל ש"הימים הנוראים" אינם נוראים כל־כך לסוחרי האופניים.

יום הכיפורים הפך זה מכבר ליום ספורט על אופניים. יעידו על כך גם חדרי המיון של בתי־החולים, המוצפים במשך החג בנערים הסובלים מפגיעות אורטופדיות וכירורגיות שנגרמו מנפילות וחבטות מכלי־רכב שאינם ממונעים.

הרשויות המקומיות לא מאושרות מכך, ובשנה שעברה אף היו מי (עיריית הרצליה) ששלחו פקחים מיוחדים בניסיון אבוד־מראש למלחמה בתופעה. המשטרה מצידה הסתפקה בקריאה פומבית בלבד.

בסוכנות "פיג'ו" של דוד לובינסקי מסבירים שהעלייה הגדולה במכירות האופניים (35%–30%) נובעת מראש השנה וסוכות ולאו דווקא מיום הכיפורים.

ב"ראלי", לעומת זאת, מוכנים לומר בפה מלא שהמכירות המוגברות נועדו ליום הכיפורים ממש. מרדכי מצנר, מנהל המכירות של החברה, מסביר שביום הכיפורים נוטים רבים מהילדים לנצל את הרחובות הבטוחים ללמידת תורת הרכיבה, ובכלל יום זה מהווה יום כיף לילדים. לקראת יום הכיפורים גדל היקף מכירות האופניים "פי שלושה", תופעה שהחלה לפני כשלוש שנים במלוא עוזה.

קופת גמל או תוכנית חיסכון

לציבור בעלי הפקדונות ה־בנקאיות הנפרעות בסוף אוקטובר, מוצעות שלל תוכניות חסכון לטווח בינוני, שחלקן אטרקטיביות, אך בדיקה של "כספת" מגלה, כי לא תמיד ההשקעה בתוכנית חסכון עדיפה על השקעה בקופת גמל. ככל שקופת הגמל גדולה יותר, כלומר מועד פדיונה קרוב יותר, כך גדלה כדאיות ההשקעה בקופה ולא בתוכנית חסכון.

השקעה בקופת גמל חדשה – כלומר לטווח של 15 שנה, נושאת כיום תשואה של 5% לשנה ואם נוסיף לכך את הזיכוי ממס על ההפקדות (עד תקרה של 20 אלף שקל בשנה), נקבל כי התשואה הריאלית לאדם במדרגת מס של 48% תגיע ל־7% לשנה. אדם בעל קופה הנפרעת תוך 5 שנים ואותו שיעור מס, יראה תשואה ריאלית של 14.5%.

תוכניות החסכון, מצד שני, מציעות מגוון של אפשרויות השקעה לטווחי ביניים של 3–6 שנים, אך שיעור התשואה בהן אינו מגיעות לרמה של קופת גמל בעלת אותו אורך חסכון.

מבין תוכניות החסכון – הדולרית היא פשוט לא כדאית, מכיון שהיא מציעה תשואה נמוכה יותר מהתשואה על המשך החזקת הפקדונות ה־בנקאיות לפי הצעת האוצר – הצעה המעניקה תשואה של 9.4%.

יחד עם זאת, תוכניות החסכון מציעות חלופה שאינה קיימת בקופת הגמל: ברירת הצמדה בין הדולר למדד. ברירה זו מעניקה כלי חשוב למשקיעים אשר אינם בטוחים בהתנהגות הדולר מול המדד בשנים הבאות.

שיעורי התשואה השנתית על תוכניות החיסכון בשלושת הבנקים הגדולים:

	מדדיות	דולריות	תוכניות בחירה: אפיק דולרי	תוכניות בחירה: אפיק מדדי
בנק לאומי	(5)5.5 — (2)4.5	*8.0	*8.0	4.5
בנק הפועלים	(5)5.5 — (2)4.8	*7.5	*7.5	4.0
בנק דיסקונט	**5.0 — 4.5	*8.4	*8.2	4.5

המספרים בסוגריים מייצגים את אורך תקופת החיסכון
* צמוד לריבית פת"מ.
** בנק דיסקונט מציע תוכנית ל־26 חודשים בלבד.

האשראי ב"יורופקאר" יקר יותר

חברת "יורופקאר" להשכרת רכב הודיעה בימים אלו על כוונתה למכור צי רכב של כ־700 מכוניות. החברה מציעה למכירה את המכוניות במחיר הנמוך ב־10%–15% ממחיר המחירון, בשני מסלולים: תשלום מזומן או תשלום מחצית משווי הרכב במזומן ומחציתו ב־12 או 18 תשלומים.

הריבית הנגבית על־ידי ה־חברה, או בתוכניות חברת־המימון שעימה היא קשורה, היא בשיעור שנתי שבין 42%–51%, כאשר המכונית משמשת כשיעבוד לחוב.

בנק לאומי מציע תוכנית למימון רכישת רכב משומש, ומוכן להלוות לרוכש הרכב עד 40% משווי הרכב במחיר של 30%–36% על־פי רמת הביטחונות, תמורת שיעבוד נכס נזיל או שיעבוד הרכב והחתמת שלושה ערבים או במחיר של 42% בשיעבוד הרכב בלבד.

כלומר, רכב אולי כדאי לקנות ב"יורופקאר", אך הלוואה עדיף לקבל בבנק.

בין ניו־יורק לתל־אביב

"אלביט" הצטרפה ל"אלרון" והפכה לחברה השניה שמניותיה נסחרות בבורסה בתל־אביב ובבורסה מעל הדלפק בארה"ב. בשתי הבורסות הן מותרות להשקעה על־ידי ישראלים.

התרת ההשקעה במניית "אלביט" בניו־יורק לישראלים, פותחת פתח ליצירת רווחי ארביטראז' בצורה חוקית. המניה בניו־יורק אינה מגיבה, בדרך כלל, באותה קיצוניות לאירועים המתרחשים בארץ, ושם גם אין מפסיקים את המסחר בעת פרסום הדו"חות הכספיים או בעת פרסום הודעה מהותית לגבי פעולות החברה, כפי שנעשה בארץ.

מכאן, שניתן למכור מניה בארץ בעליה עקב דיווח חיובי או פעולה, ולהספיק לרכשה בניו־יורק במחיר הנמוך. הבעיה היא העמלה על רכישת מניה בניו־יורק – עמלה המגיעה לכ־4% בהשוואה לעמלה של 1% בלבד בעסקה בארץ.

האריאלים

סיון: כמו סבון, כמו משקה

מבין עשרות כרטיסי "שנה טובה" שמקבלים עיתונאים מדי שנה, בלט השנה אחד. על גב הכרטיס הודפסה, תמונה של אשה וכרסה בין שיניה, ובפנים תמונה של תינוקת שמנמנה, שמנמנה למדי – והפתעה. אין זו סתם תינוקת. בצידה מתנוסס בגדול, בעברית ובאנגלית: האריאלים, ובתחתית הכרטיס מר רפאל: "סיון, הבכורה החדשה לבית אריאלי".

כמו סבון חדש, כמו משקה חדש.

מי הוא הומוסקסואל

לשאלה המלווה את הציבור מאז קום המדינה, מי הוא יהודי, תצטרף בקרוב שאלה נוספת: מי הוא הומוסקסואל. על השאלה הזו יצטרך לענות כל מי שמבקש לרכוש ביטוח־חיים.

שאלות נוספות יהיו: האם יש לך איידס, האם אתה צורך סמים? בסכומי ביטוח גבוהים יהיה צורך גם בבדיקת־דם לגילוי מצב הנוגדנים.

החובה לענות על שאלות אלה תוטל על־פי תקנות הרשות שיזום משרד האוצר על־פי בקשת חברות־הביטוח שקיבלו דרישה דומה ממבטחי־המשנה בחו"ל. את חברות־הביטוח ניתן להבין. השאלה היא, האם המידע הרגיש הזה אינו פוגע בצנעת הפרט.

מי שלא רוצה לענות אך רוצה ביטוח, מוטב שימהר.

החטא החמור מכל: מכירה

מי שמאס בסגנון הבזאר המאפיין בשנים האחרונות את תערוכות אדם ומעונו, יוכל לבקר בתערוכה הקרובה בתערוכה מסוג אחר שתיקרא "עיצוב 87". התערוכה החדשה, שתתקיים במרכז הירידים בתל־אביב תהוד למתכונת של ירידי המזרח כאשר היא תעסוק בתדמית ולא תהיה לבזאר למכירת מיקסרים וקוצצי ירקות.

ועדת היגוי מיוחדת תקבע מה יוצג בתערוכה ומי יהיו ראויים להציג במיסגרתה. מציגים שלא יעמדו בתנאים, או שייתפסו בחטא החמור מכל: מכירת מוצרים בשטח התערוכה, יסולקו.

צה"ל – הוצאת "מערכות"/משרד הביטחון – ההוצאה לאור

ה ו פ י ע ו !

מדיניות ארצות־הברית במלחמת יום הכיפורים

מאת ישי קורדובה

הספר מנתח בהרחבה את מערכת היחסים הסבוכה בין ישראל וארצות הברית בשלביה השונים של המלחמה

להשיג במרכז המכירות של ההוצאה לאור
רח' דוד אלעזר 27, הקריה ת"א, ובחנויות הספרים

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה כי
האוניברסיטה על כל יחידותיה
תהיה סגורה לרגל חג הסוכות
מיום חמישי ט"ו בתשרי תשמ"ח (8.10.87) עד
יום ששי כ"ג בתשרי (16.10.87)

האוניברסיטה העברית מברכת את עובדיה, תלמידיה, מסיימיה, שוחריה ואת כל בית־ישראל
בגמר חתימה טובה
ומועדים לשמחה

המוזיאון הלאומי למדע תכנון ומכנולוגיה

נמשכת ההרשמה לחוגי מדע לתלמידי כיתות ד'–ח' בנושאים:
מבוא למדע
מכניקה ואופטיקה
חשמל ומגנטיות
כימיה
הפעילות בחוגים כוללת הדגמות ונסויים במעבדות שיבוצעו ע"י הילדים
לקבלת פרטים נוספים והרשמה נא להתקשר בימים א'–ה' טלפון: 04-671372 בין השעות 09.00–17.00

האוניברסיטה העברית בירושלים

בית־הספר לחינוך

נותרו מספר מקומות במחזור השני של התוכנית הדו־שנתית
לקידום ניהול חינוכי
בהנהלתה של ד"ר אורה זוהר
התוכנית מיועדת למנהלים בפועל של בתי־ספר יסודיים ועל־יסודיים
בדבר פרטים נא לפנות לטל' 02-882037

רשות השידור
הגבייה

סדרי קבלת קהל לקראת סוכות.
סגירת משרדי הגבייה בסוכות

מחלקת הגבייה מברכת את משלמי האגרה בברכת גמר חתימה טובה.

הארכת שעות קבלת הקהל
בימים א'–ג', 4–6 באוקטובר, נקבל את קהל הפונים באופן רצוף עד השעה 7 בערב.
חייבים המבקשים לברר חשבונותיהם ולשחרר מקלטי טלויזיה מעוקלים מתבקשים לעשות זאת בימים אלה.

סגירת משרדי הגבייה בחול המועד סוכות
בחול המועד סוכות יהיו משרדי הגבייה סגורים לקהל. קבלת הקהל תחודש ביום א', 18 באוקטובר.
הוראת קבע – הדרך הנוחה והזולה לתשלום האגרה.

מנהל הגבייה

מכרז למכירת דירה

מתבקשות בזה הצעות לקניית דירה הנמצאת בבעלות מוזיאון תל אביב ברחוב הירשנברג 15, קומה ב' תל אביב. שטח הדירה הוא כ־66 מ"ר.
המעוניינים יפנו למזכירות סמנכ"ל מוזיאון תל אביב ע"מ לקבל את ההוראות למשתתפים במכרז להגשת הצעות.
תאריך אחרון להגשת הצעות הוא יום ד' ה־22 באוקטובר 1987.
כתובת: מוזיאון תל אביב
שדרות שאול המלך 27, תל אביב. טל: 257361.

למכירה בחדרה מגרש להקמת בית משותף

מוצע למכירה מגרש בשטח 1,510 מ"ר ברחוב ירושלים 8 חדרה (חלקה 233 גוש 10032)
מחיר מינימלי $100,000 בשקלים למי השער היציג.
ניתן להגיש גם הצעות לעיסקאות קומבינציה.
המועד האחרון להגשת הצעות 28.10.87
לאחר מועד זה – ייערך סיבוב הצעות בין המציעים הגבוהים ביותר.
המכירה כפופה לאישור בית המשפט.
לקבלת פרטים נוספים נא להתקשר 03-262126 בימים ב'–ה' בין השעות 9.00–17.00.
אוריאל מרגל, עו"ד
שד' דוד־המלך 1 ת"א
מנהל עזבון משה הרצוג ז"ל

מזכירה בכירה, אקדמאי/ת
מורה, מנהל/ת חשבונות
הכשר/י עצמך למשרה בטוחה בהוראה

מסתיימת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח
למקצועות הנדרשים ביותר במערכת החינוך העל יסודי
★ מינהל ★ חשבונאות
לבוגרים תוענק תעודת הוראה מטעם משרד החינוך והתרבות לתואר
"מורה מוסמך בכיר" בחינוך העל־יסודי.
★ מילגות, הלוואות ופטור משכ"ל
★ לאקדמאים ולמורים מוסמכים מסלול לימודים מקוצר
★ לימודי בוקר, ערב, או משולב.

לפרטים, ייעוץ והרשמה התקשר כבר היום:
תל־אביב: רח' אנטיגונוס 6 טל. 452428, 441744, 03-5465153
ירושלים: רח' מסריק 10, טל. 666380, 668383, 02-690130
באר־שבע: רח' שמחה אסף 2 טל. 491556, 491220, 057-491220

המכללה להכשרת מורים
למקצועות הטכנולוגיה והמינהל

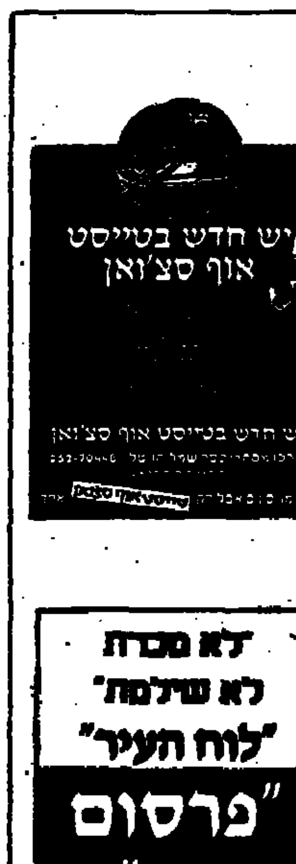

"לא מכרת
לא שילמת"
"לוח העיר"
"פרסום
און"
885-885

صكنا من الاهل

هكذا من الاجل

משאל | תרבות וספרות | לשנה החדשה

הטובים בספרי שנת תשמ"ז (ב')

אנו מביאים בזה את חלקו השני של משאל "תרבות וספרות" לראש־השנה תשמ"ח, שבו השיבו סופרים, מבקרים, אנשי עט וציבור על השאלה: "איזהו הספר או הספרים — בשירה, בסיפורת או בהגות, במקור או בתרגום — שהופיעו בארץ במרוצת השנה החולפת והנך חושבם בעיניך לטובים, המעניינים או למשמעותיים ביותר — ומאילו טעמים?"

אסתר אטינגר

אבות ובנים

יזכור עוד הרבה רבות על היבולים הטובים של תשמ"ז בפרוזה. את הנאותי שלי מבנה מצאתי דווקא ב"עונה הבגירה" בקיץ האחרון, במקור ובתרגום. בפרוזה המקורית אהבתי שני ספרים של סופרים צעירים (הרתי בטבע), אבלם מצאתי איכות וסגנון בלתי־שגרתיים. הראשון הוא קובץ הנובלות "צימרי צל" של הדבנה בייי ("כתר"), הכתוב בכשרון רב, בעברית מורכבת ומיוחדת. זהו ספר מגובש, הנוגע בהוויית־חיים קשה, ביחסים שיש להם חוקיות אחרת, סוריאליסטית למחצה, הכל שרוי בסין מסתורין אפל שבכבו הצליח סוי להפיק יצירה מרשימה. אם כי עיקר עניינו של הספר הוא בדברים שבין לבינה, לידיעתי מקור הכאב והעיוות מצוי בו בעיצוב יחסי־אבות ובנים. גם הספר השני, "גולם במעגל" מאת לילי אבתיפרי, דן בנושא זה, אם כי בצורה שונה לחלוטין, ובו מצאתי איזון נאה בין המאגים, האירוניה וההומור, המעניק לו משהו מרענן וחריף. בתרגום, התרשמתי מאוד משני ספרים שונים לגמרי זה מזה, "האחים אשכנזי" מאת ישראל יהושע זינגר בהופעתו המחודשת, ו"ברלין אלכסנדרפלאץ" של אלפרד דבלין ("הספריה"), שנקודת המפגש ביניהם בצורה בתמונות הרקע של העולם כתובי־כולאה העולה מהם. "האחים אשכנזי" הוא סאגה משפחתית בנוסח הישן, בעצם סיפור של תמורות עצומות, על רקע התהליכים והתנודות של החברה היהודית בעיר לודז' בפולין בראשית המאה. "ברלין אלכסנדרפלאץ" נותן תמונה מסעירה של ברלין העולם התחתון שלה, ערב עליית הנאצים. זהו ספר כריזם וכהיף בעלילתו ובסגנונו שקשה היה לי להניחו לרגע. פסיפס עשיר ומרתק, עליו יש להודות גם לתרגומה המעולה של ניצה בן־ארי.

בשירה בחרתי בשניים מקור ואחד תרגום. ספרה של אגי משעול "יומן מסע", ושירה של יוסף יזרעאל "בית ביד השיר" ("סימן קריאה"). במקרה או לא במקרה, אהבתי בשניהם את הרקע הקלאסי, את הקונקרטיות שבטבע והחיבור לאדמה שממנו עולים שירים יפים ובהירים. בראשון הרשים אותי הצירוף של איפוק, מעשיות, חלום, ובכי, הפלאסטיות הציורית עם רוח גבוהה של אהבת הבריות המרומזת על השירים. אני רואה באורח בהופעת שירי ריינר מריה רילקה "באשי השיבוף מלאכים רבים", בתרגומו רב ההבראה של משה דינגר. אלה שירים "שלא מן העולם הזה". שירה רוחנית נעלה שאותי אישית תלווה כבפר־הפילה.

איל מגד

חשבון ההתבגרות

הספר שהסב לי את העונג הרב ביותר בשנה שעברה, היה "אירלנד", על כל חטאיה ועל כמה מוסדיה, ספרו הגדול של ג'יפי. דונליווי, שבו הוא מסיר את הלוט מפגנותיו הביוגראפיים של "הג'ינג'ר מן" (זמורה, ביתן), עליהן תהיתי לא אחת בעת תרגומו של הרומאן, שראה אור בעברית השנה. ב"אירלנד", ספר מצדיק עד אין קץ, שהופיע בלונדון במתכונת אלבומית עם צילומים מארכיונו של הסופר, מתאר דונליווי את שנותיו הראשונות בדאבלין כחייל אמריקאי משוחרר בתום מלחמת־העולם השנייה.

תענוג מסוג אחר הוא למנות רומאן־ביכורים בין מצטייני השנה. "הגבעות השחורות של דאקוטה" מאת מאיר אגסי הוא ספר כתוב היטב, בעברית שאינה מליצית או נבובה־להכעיס. כן, אנושי ו"בגובה העיניים", נקי מכל זולות או מתחדה למבצרתך. אגסי מתאר בו ילדות עגומה — "דפוקה" הוא אולי תואר מדויק יותר — בקיבוץ חזקי בשנות החמישים. הדיכוטונות הקשים ביותר מעוצבים בטון ענייני, נקי מרחמים עצמיים, ומתגבבים אליהם הומור ואירוניה, שאינם מקהים את חוד הלהב הנעוץ בלב הקורא, אלא להיפך — מחדדים אותו.

השנה זכינו לרומאן המקורי המשובח ביותר של השנים האחרונות — "התגנבות יחידים" של יהושע קנז. בספר במהתה לפני הכסה שלו מתחולל מאבק איתנים, אשר מזכיר את "הר הקסמים", בין התביעה הגופנית לקירבה פיזית עם הזולת, ובכלל לפעולה הכרעה בחיים, לבין הכיתור להישאר בממלכת הדרזות, בחוכן המקום אינם יכולים לה.

א.ב. יהושע גרם לי הנאה רבה ב"מולכר". רומאן ישאו — ביקורים כפייתיים של הגיבור בעיירת עולים בגליל — ביעוד הים רחוקים מסיפוריו הנפלאים מכבר, "המפקד האחרון" ו"תרדמת היום".

המאורע הספרותי החשוב ביותר של השנה שהיתה בשופעת ב"אירועים ספרותיים", היה הופעת שני הכרכים הגבוליים בקובץ את כל שירי אמיר גלבע. דפוזו בשירה הכמנסים של המשורר העברי היחיד שהתהלך כבעל־בית בשפה העברית לרוחד תיה, בשל לקריאה בספר תהלים. איפה שלא תפתח, זה קולע.

"שירים אחרונים" של דן פגיס ז"ל הוא לדעתי "ספר השנה" בשירה. שירים מאת משורר מעולה, המציב את האדם פנים לפני המבוהר — ובאמצע הזמן ההתבגרות והחרהה, נפרד מהעולם.

נילי מירסקי

תגלית השנה

מכל שפע ספרי המקור שהציף אותנו השנה (ומכולו אהבתי באמת רק שני ספרים: "התגנבות יחידים" של יהושע קנז ו"מולכר" של א.ב. יהושע) בחרתי להצביע כאן לא על "ספר השנה" אלא על "תגלית השנה". וזו היתה לידי קובץ סיפוריו של הדבנה בייי "צימרי צל". למען האמת, עדיין לא "עיכלתי" כראוי את הספר המוזר הזה ועדיין קשה לי לדון באיכויותיו הספרותיות. אבל בדבר אחד אני בטוחה: ב"צימרי צל" הושג אחד ההישגים הלשוניים הנדירים והיותר מרשימים של הספרות העברית בשנים האחרונות — שילוב כמעט בלתי־אפשרי של לשון דיבור פשוטה מאוד, ואפילו פרימיטיווית, עם עושר לשוני מדהים של עברית ספרותית מאוד ומורשית מאוד, המודעת יפה לכל מקורותיה, עתיקים כחדשים. כל אלה מותכים כאן למקשה אחדנית אחת, שעם כל "אי־אפשרותה" היא משכנעת להפליא.

ספר השירה של השנה הוא בעיני ספרו של אורי ברנשטיין "מה שנשאר, מה שלא". שירים על התבעסות שיש בה ביטום תוספת עצמה, על התרופפות שיש בה ביטום התחזקות, וביניהם השיר "יופיך", שהוא בעיני אחד השירים היותר יפים שאני מכירה בעברית.

גבריאל מוקד

שנייה, שניים

בתחום ספרות־המקור התרשמתי מאוד בשנה שעברה משני ספרים של יוצרים ידועים בסיפורת ומשני ספרים של יוצרים צעירים מאוד בשירה.

בסיפורת בלטו מאוד הרומאנים של "מולכר" של א.ב. יהושע ו"בתר" של י. קניוק. "מולכר" הוא רומאן חזק ביותר, המורכב בעצם משני חלקים. הפרק הראשון על מות האשה, שהוא ממיטב פרקי הסיפורת האכזיסטנציאליסטית־הולנדית של ימינו. וכל יתר הפרקים שהם בסע פיקארסקי, פוסט־ריאליסטי אולי גם פוסט־מודרניסטי, של אנטי־גיבור על פני קליפות־מציאות שונות, על פני רב־דייקים צונים וצבעוניים, הנבוטים עליפי סיבם או שהוא כמוכר להם.

"בתר" הוא אחד הרומאנים הישראליים ביותר שלנו בשנים האחרונות, המעמיד גיבור בלתי־נשכח הלוחם הישראלי הקלאסי, בסודו הראמה עזה. התיאוריות מסוימות שהיו לי לגבי סיכוך העלילה ב"בתר" אינן גורעות בהערכתי שהרומאן הזה הוא דראמה חווייתית חזקה עם איכויות ריתמיות־מוסיקליות, המצטיינת גם בתיאורים בלתי־נשכחים של תל־אביב. נוסף לשני הרומאנים הללו הופיעו, כמובן, השנה גם ספרי־פרוזה מעניינים אחרים (ק"ק).

בתחום השירה הצעירה בלטו ספריהם של שני משוררים הנמנים עם קבוצת "עכשיו": "דקשר" מאת אלי הירש ו"שומר גוף" מאת רוני סומק. הירש מפתח גישה נאו־אכספרסיוניסטית, הבביאה את האסרה הבוסה והבתה האישי לכלל סגנון אלים יפהפה (כמפתח איזו מסורת של רוחו הכבד של דליה הרץ) ואילו סומק פועל בצורה עצמאית במסגרת המינימאליזם של א. שבתאי, ז. גולדברג וא. אלמוג. הירש וסומק הם כיום מהיוצרים הרציניים הפועלים במסגרת השירה הצעירה.

אורה סגל

תמאטיקה וצורה

מבין שפע ספרי הפרוזה המקורית שיצאו השנה לאור אהבתי מאוד את "מולכר" לא.ב. יהושע — בעיקר את שני הפרקים הראשונים, פרקים שבהם טרם מתגלים לקורא ההיבטים הסמליים והאידיאולוגיים של הרומאן. יפה עד למאוד עלתה בפרקים אלו צבירות המספר לתודעה לא־אינטלקטואלית, כפויה, בינונית ולא־דרמאטית בהתמודדותה עם אירוע משפחתי כה דראמאטי כמות האשה מקץ שבע שנות סבל. מולכר מצטיין בתיאור שפקודו בקבלה השלבה של אנושיותו של מולכר, על המגוחך והקטנוני שבה.

הרומאן "רביעיית רוזנדורף" של נתן שחם נראה לי כעניין ביותר מן הבחינה התמאטית והצורנית כאחת. הצגת תפיסת העולם ה"ייקית" היא קו החיבור המפתיע הנמתח בין "מולכר" ל"רביעיית רוזנדורף". שחם עושה ניסיון חשוב ביותר לתאר את גורלם הטראגי של יהודי גרמניה האינטלקטואליים, הקשורים קשר עמוק לתרבות הגרמנית והיגרו בעל־כורחם לארץ־ישראל. החידוש הוא בעצם עשיית "תלושים" אלו לגיבורי הרומאן והאפקט הזרה הנוצר על־ידי תיאור ההווי הארץ־ישראלי של שנות ה־30 מנקודת ראותם הנבוכה והביקורתית של תלושים אלה. רביעיית כלי המיתר שמקים קורט רוזנדורף היא ניסיון לברוח מן ההיסטוריה ולהסתגר במגדל השן של המוסיקה — "מולדתם של חסרי המולדת". ארבעת הפרקים הראשונים מציגים את חברי הרביעייה, על היחסים המורכבים והדיאלקטיים שבין גיבורי מיקרוקוסמוס קאמרי זה. בפרק החמישי שובר שחם את ההקבלה ה"נקייה" שבין המבנה הספרותי למבנה המוסיקאלי. זהו פרקו של הסופר אגון לוונטל המתבונן כצופה בארבעת חברי הרביעייה והמהרהר ב"יומנו של גולה" באפשרות של כתיבת טיוטה לרומאן עליהם. יוצאי גרמניה התלושים מתגלים בגרסה יהודית של האמן שאינו מוצא את מקומו בחברה. אירוניה היסטורית דקה ובלתי־נמנעת מרחפת על תיאור ה"ייקה" העקור היושב לחופי הים־התיכון ולבו במערב. אף שחם נמנע לחלוטין מכל שיפוט־ערך ציוני אידיאולוגי.

אילנה המרמן פתחה לקורא העברי אשנב נוסף לסיפורת הגרמנית המודרנית בתרגומיה המצוינים ל"עוזר לכל עת" של בותו שטראוס ול"פרידה מן ההורים" של פטר וייס. ב"פרידה מן ההורים" עושה וייס שימוש חדשני ואמאיתי בז'אנר מוכר למדי, רומאן החניכה האוטוביוגראפי המספר על הינתקותו של "האמן כאיש צעיר" מכבלי משפחתו הבורגנית. יצירת פרוזה זו כתובה כפסקה אחת רצופה כזרם אימפרסיוניסטי של אירועים וחוויות מקוטעים ומסולבלים, ללא רצף עלילתי. הגיבור מעלה תמונה מזעזעת של מועקה בלתי־נסבלת, רפיון, ייאוש, ניכור, השפלה וחוסר־ישע הנהוגים במסגרת המשפחתית, אשר ההורים מנסים לשמור על שלמותה בעולם המתמוטט של תקופת מלחמת העולם השנייה. נוצרת תחושת מציאות מטריטה, ואפילו הפרידה הבלתי־נמנעת מן ההורים אינה מוצגת כניצחון ברור אלא כאירוע מוטסס למדי.

ב"פרידה מן ההורים" אין וייס מתנצל מתיאור חוויות רגשיות עזות־מבע של מספר אוטוביוגראפי, ויוצר תמונת עולם חסרת־פשר.

עמנואל סיון

שעמום מפוהק

התופעה מתפשטת ומתרחבת. לקול תופי הטאם־טאם של אנשי יחסי־ציבור שכירים ומתנדבים יוצאים הספרים לאור. ספרים הזוכים לקילוסין לעילא ולעילא: הספר שכולם ציפו לו בטחה מן הסופר הוותיק, הספר המפתיע והמהמם של הסופר הצעיר וכו'. אם יש להם מזל, הם נתקלים גם בטמח רציני של ביקורת מבמה ביותנים; שהרי אין כמו איזו שערורייה קטנה, או מלחמת מבקרים (רצוי, ידידים לשעבר) כדי לקדם מכירות.

אף אני קניתי וקראתי, אבל את חרפתי אני מגלה: באדישות גוברת והולכת. בשעמום מפוהק. המצער בכך אינו ש"שנה פורייה שלא היתה כמותה בפרוזה העברית" מתגלה כמתום לארכלום לארמגדיין. המצער הוא שברעש ובהמולה הללו נבלע קולם הצנוע של כמה הישגים בכתיבה בעברית (מקור ותרגום), המוסיפים נדבכים קטנים, אך איכותיים לתרבותנו. כזה, לטעמי, ספרו של דוד שיץ "עד עולם אהבה". ספר שיש בו משום הישג מרשים בעיצובה של שפה אפקטיבית, לא מצועצעת, הנותנת מטעמה של ישראל כאן ועכשיו; כמו שהוא ניתן גם מטעמה של ישראל (או בגורים צברים עירוניים בה) בתיאור מערכת יחסי־חברות בין בני אותה קבוצת־גיל, כיום, וב"פלאש באק" גם בימים שמיד לאחר מלחמת יום־הכיפורים. תיאורים מורכבים ודגישים אלה של החברותא הישראלית, על מעלותיה ופגמיה, שהיא מתכונות המייחדות את תרבותנו, מרשימים יותר ממה שלכאורה עומד במרכז הספר, היחסים המתערערים בין בני הזוג. שיץ נותן בידינו אף כמה מן התיאורים היפים ביותר של ירושלים: פינת רחוב, קומץ עצים, רחוב בגשם.

בשדה התרגום בולט תרגומה היפהפה של אילנה המרמן לספרו של בותו שטראוס "עוזר לכל עת", תגלית של סופר ותגלית של מתרגמת (עברי, לפחות). טוב הדבר שבשנה שבה נסתלק לעולמו הטוב כמתרגמנו מגרמנית, חיים איזאק, תופסת את מקומו מתרגמת מוכשרת משפה זו ומצטרפת לקומץ המתרגמים המשובחים (ובראשם נילי מירסקי ויהושע קנז) השומרים על זיקתנו לתרבות העולם ובה בעת מעשירים את שפתנו. תרגומה של המרמן הוא חסכני, בעל מקצב פנימי, עשיר בהמצאות לשוניות, אך בלא שינסה להאפיל על המקור.

בועז עברון

עצמה סוחפת

לצערי, לא הספיקה שתי השנה לעיין ברוב הספרות החדשה שהופיעה בעברית. אבל אין ספק שהמעולה מכל הספרים החדשים שקראתי בכך הופיע בראשית שנת השלושים, וכוונתי כמובן ל"חיי נשואים" מאת דוד פוגל.

איני יכול להוסיף הרבה לניתוחים המפורטים ולשבחים המרובים, כבעם פה אחד, שקידמו את פני הספר עם צאתו לאור מחדש. (זכורני, אגב, שבנעורי, כשקראתי לראשונה את סיפורו של פוגל "לנר כה היה", הצטמררתי ממש מאווירתו — ארוטיות חריפה ונוגה, תרשימית עזה של שמש ויש יחד עם לאות של סוף, של חוסר תוחלת). אין ספק בעיני שהוא ראוי לעמוד בשורה הראשונה של הספרות האירופית בת־זמנו. ואת אני כותב חרף כמה רשימות ממעיטות־דמות שהופיעו פה ושם. כל הפגמים שנכנו בספר אינם אלא פרטים טפלים לאיכות הברזית של הרומאן. אווירת הטיוט שהוא משרה על הקורא למן העמוד הראשון; תחושת ההכרחיות הטראגית של התפתחות, הכרך וינה, המעלה לדרגת מטאפורה אדירה של הכרך המבוגר המודרני; התשוקה המינית חסרת המוצא הכמעט כמולך טורף הורסני, הפכם הנגמד של היצירתיות והפוריות האמורים להיות מעצם טיבו של הארוס.

כל היסודות האחרים משתבצים בתנופה עצמה זו, המגמגמים את הדיסוסים בציצותיות. שכן יש ברומאן זה איכות יסוד נפלאה. אין הוא "מעשה אמנות", בחינת ישב הסופר והחליט לעצב סיפור משום שיש לו רעיון נאה ומתרקמת במוחו צורה נאה להגשימו בה — אלא מורגש שהיה מוכרח להיכתב, שיש כאן חזון וכאב וחוסר שהיו מוכרחים למצוא להם פורקן על־ידי התגשמות זו. לכן הוא מסעיר אותנו גם היום, כמעט 60 שנה לאחר שנכתב. וראוי ימשיך להסעיר את הדורות הבאים, כדינה של יצירת־מופת.

ספר אחר, בתחום אחר לחלוטין, שעורר את התענייני הוא "חולשת הכוח" מאת אבנר יניב. זהו ניתוח מעולה ויסודי, לאור מיטב הספרות העוסקת באסטראטגיה וביחסים בינלאומיים מודרניים, של מצבנו בארץ ובאזור. המחבר מסביר בצורה בהירה את הדברים שרוב הציבור וגם חלק גדול מהפוליטיקאים שלנו אינם מבינים: מדוע אינו יכולים להכתיב את רצוננו לעמים הערביים חרף עליונותנו הצבאית, ומדוע העליונות הצבאית שלנו היא בעלת טווח כה מוגבל. הספר גם רהוט. בהירות (לפחות הרושם שקיבלתי ממנו אני), שיתכן והגענו לשלב היסטורי שבו העצמה הצבאית הולכת ומאבדת את משמעותה ואת יכולתה להכריע בענייני המדינה.

בועז ערפלי

הפרפר והתולעת

שנת תשמ"ז של מוספי יום ו' של העיתונים היומיים היתה שנה פרוזה־ספרים. שנת תשמ"ז הפרטית שלי היתה מבחינה זו שנה מינימאליסטית. קראתי מעט וקראתי באקראי, ולפי מה שהגיע לידי. בעיקר, כיאה לשנת פריחה לסיפורת, סיפורים ורומאנים. כמה מן הספרים היו טובים, אחרים היו מצוינים, אחד מהם היה אולי למעלה מזה.

מבין הספרים המקוריים שקראתי אציין את "מולכר" מאת א.ב. יהושע (הספרייה). ספר מקסים. השלמות הסגנונית, השטף האפי, התחושה שכל פרט נמצא בדיוק במקומו עשו כאן ספר מרתק ומלא הומור על איש באנאלי בעולמו הבאנאלי. שניים שלושה סיפורים קצרים מעולים מצאתי ב"נשים" מאת רות אלמוג (כתר), כמו מתמונים הפיסיולוגי והנפשי כסמלים פיוטיים יעילים ורב־רוחניים. גם כאן, כמו ב"מולכר", הדוגמות להתנצבות שגב בכוחה של הספרות להתגבר על האדישות ואפילו על הדחייה שהוויות מסוימות מעוררות בנו מוצגה לה. אבל הספר החשוב ביותר של השנה ואולי של העשור הוא כנראה ספרו של יהושע קנז "התגנבות יחידים" (עם עובד). מכלול ההוויות הישראלי העשיר המעוצב בספר בריאליזם חבותי, פסיכולוגי ולשוני רק ועשיר כל־כך, אפשר לקוראים רבים לזהות זהות עמו ועם גיבוריו וגם משך את תשומת־לבם של רוב המבקרים. לי אין ספק שקנז השיג כאן הרבה יותר מזה. עלה בידו לחשוף בתוך "סיר הלחץ" הצבאי (מסגרת הטירונות בבה"ד 4) את "עמק הבכא" האוניברסאלי, שבו (כדברי קיטס) מתהוות הנשמות או כלות בסבלה מעין פורגאטוריו שבו הן מיטהרות להיות את אשר נועדו להיות. מפרטי האנאטומיה של ההווי עולה המסתורין העקרוני של הקיום האינדיבידואלי של האדם בעולם הזה. היופי נולד כאן מן הרפש, "כהיוולד פרפר מן התולעת" (כמאמר המשורר).

מן הסיפורת המתורגמת, אזכיר שלושה ספרים: "פורנוגראפיה" מאת ויטולד גומברוביץ', "צל הימים" מאת בוריס ויאן, "ברלין, אלכסנדרפלאץ" מאת אלפרד דבלין (כולם יצאו ב"הספריה"): ספרי סימן־קריאה, הקיבוץ המאוחד וכתר. היחסים שבין האסתטי והלא־מוסרי, שבין הרמיזון והצמא, הדתי והניהיליסטי, הבגרות והנעורים — מעמידים ב"פורנוגראפיה" מנגנון פיוטי והוויה ספרותית ייחודית. "צל הימים" הוא ספר משעשע ומפחיד כאחד. המציאות נוצרת כאן מתוך המלים, שהדרשת ניתנת להן להשתולל במידה שלא הכרתי עד כאן. למרות הספרותיות המופגנת הזאת, הספר מצליח להיות קריא ומרתק. לקריאת "ברלין אלכסנדרפלאץ" יש, לגבי הקורא הטרי, אפקט מיוחד במינו. הכל כאן חדש כל־כך למרות שהרבה כל־כך מוכר כבר. הישגים מרכזיים של המודרניזם והזוויות־יסוד של התרבות האירופית במאה העשרים מופיעים כאן בראשוניות רעננה וברוכה מרהים, כאילו לא הורו והוקו אותם מאז ועד הנה. ספר תובנו.

לסיום אני מציע להמתיק אשכולית ברגש עם שירי "רחוב הרצל" מאת אהרון אלמוג (עם עובד) שהוא ספר מלא "סיפורים" נהדרים בעברית שירית־נועזת להפליא, ולהקשיב לשירי "קול" מאת מאיה בז'רנו (סימן־קריאה), שירי־אהבה יפים בשלמותם שהוא פשטותם. ומי שאינו מסתפק בפזות מ"ים של שירה" יכול שוב לצלול בתרגומו הנהדר של טשרניחובסקי לאיליאס ולאודיסיה של הומרוס, אבי כל שיר וכל סיפור, שחזר וצץ במקומותינו לאחר שנים של היעדרות, במהדורה נאה גם באה (עם עובד).

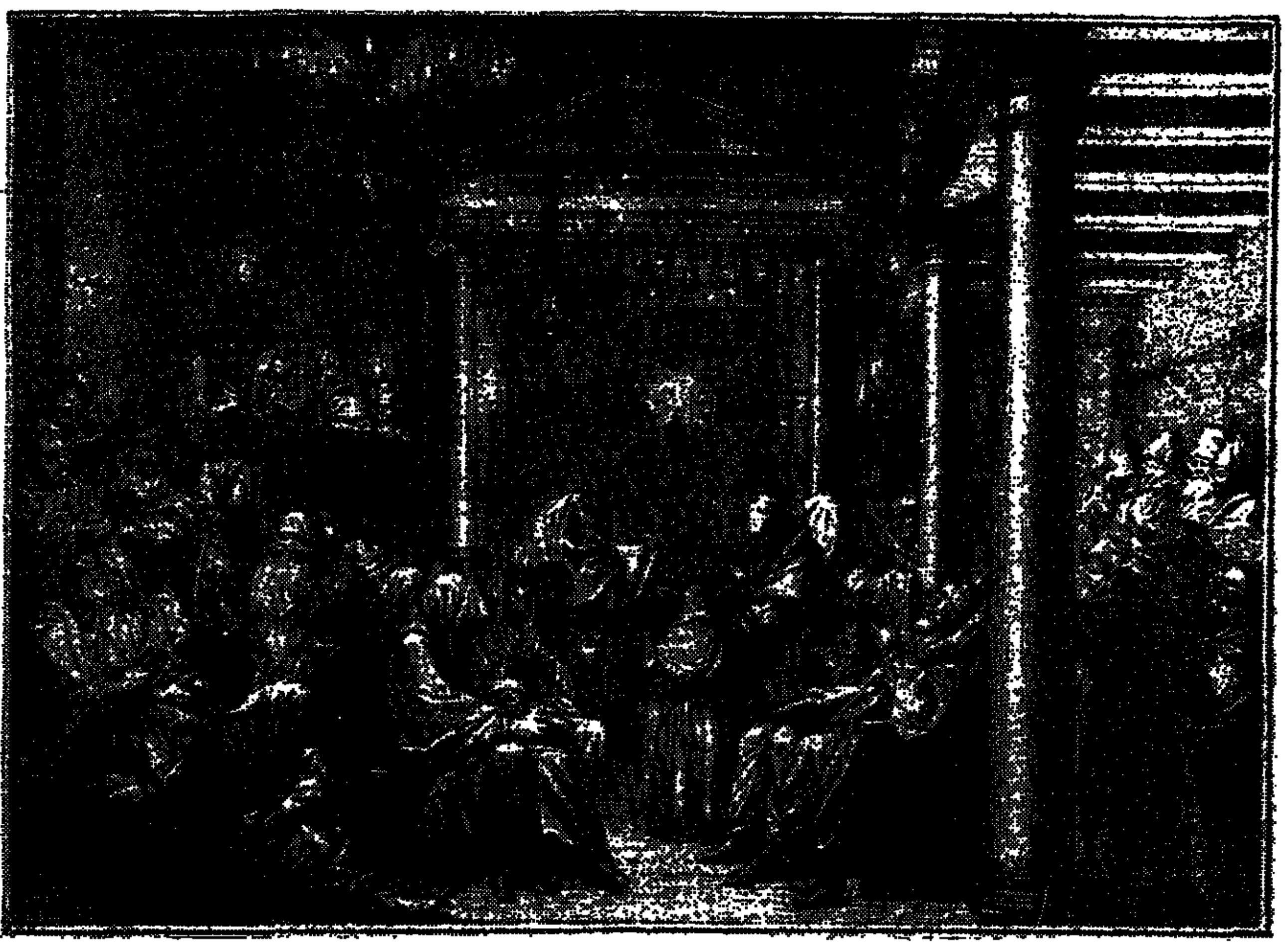

תפילת יום כיפור בבית־כנסת של יהודי אשכנז — תחריט נחושת של ברנאר פיקאר — מתוך לוח כתבי־יד יהודים עתיקים בהוצאת ז. מודזבסקי בע"מ

יהושע פורת

נסיקה אל על

לא בקלות הגעתי הפעם להחלטתי בדבר הספרים הטובים והמעניינים שהופיעו בלשון העברית בשנת תשמ"ז. השפע הרב היה השנה מדהים ומה שיותר חשוב — האיכות הגבוהה הוכיחה כי התרבות העברית־ישראלית נוסקת אל על.

נהניתי ממספר רב של ספרים שזכו לרשימות ביקורת רבות ומגוונות ולא אחזור על הדברים. אך בראש וראשונה אהבתי את "המצורה בחואריי" (הוצאת "עם עובד", ספרייה לעם) מאת סמי מיכאל. סופר זה שעלה ארצה מעיראק ועקר מהלשון הערבית לעברית לא בקלילה הפך לווירטואוז ממש בשליטתו בעברית המודרנית. לשונו פשוטה אך עשירה, עולם דימוייו ארצי ומשבע ומעל לכל הוא יודע לספר. הפרובלמאטיקה שהוא מציג קרובה ללבי: תהליך המודרניזאציה וההתאקלמות בהוויה הישראלית של רובד מסוים של ערביי ישראל, הרובד הנוצרי עירוני. למרות כל קשייו, משכנע הסופר שתהליך זה אכן מתרחש. דמויותיו אינן סטראוטיפיות, הסיטואציה ריאליסטית ואף כי מה שמתרחש לקראת סוף הספר מצביע על הקושי שבעצם התהליך, אין הוא פסימי. אוסיף עוד שתיאור ביקור שני הוגות באילת הוא מן התיאורים הארוטיים המזוקקים והנוקבים ביותר שקראתי בספר עברי. וכל זאת בלשון רמוזים בצורה, הרחוקה מגלישה לזולות ולגירוי־יצרים לשמם כרחוק מזרח ממערב.

בתחום המחקר העיוני מאוד את החלק השלישי של "קנאת דוד" מאת שבתי טבת כשם שעשיתי ביחס לשני החלקים הקודמים. זוהי ביוגראפיה ממצה ומקיפה כיאות לביוגראפיה. לשם מיצוי הדמות בדק טבת כל מקור אפשרי ולא הסתפק באמפי המכתבים שנתפרסמו ובספרי ד. בן־גוריון עצמו. הפרטים שלוקטו צורפו ביד אמן לסיפור מסעיר ומרתק על גדול מנהיגי־ישראל בדורות האחרונים. נכון שאין חלק זה נקי מפגמים ממש כקודמיו. בעיקר אמורים דברי הביקורת ביחס לתהפוכות בעמדתו של דוד בן־גוריון (המולך שהוביל להסכם עם ז'בוטינסקי ב־1935; התנגדותו להסכמים עם אצ"ל בסוף שנות ה־30, שיכול היה להביא להגלת מרוגה לאומית על ארגון זה, ממש כפי שבן־גוריון רצה). אין ספק שהערצת המחבר את גיבורו מפריעה לו להסביר מצבים אלה באופן משכנע. אף־על־פי־כן בולט הספר הזה ברמתו, בעניין שהוא מעורר ובכמות המידע המובא בו.

שני ספרים אלה ועוד רבים אחרים הביאוני להרגשה, שלאוהבי הספר העברי היתה שנת תשמ"ז שנה ברוכה.

חיים פסח

פרוזה אחרת

כמה מהרומאנים שהרבו לדבר בהם השנה יזכרו לטוב גם במשאל זה בידי מבקרים אחרים. אני בוחר להזכיר שלושה ספרים שהביקורת הרצינית עדיין לא נתנה עליהם את הדעת. "יריד ההבלים" של תאקרי (מוסד ביאליק) בתרגומה של אסתר כספי, הוא מהתרגומים המעולים שקראתי זה זמן רב. המתרגמת אסתר כספי נעלמה עד כה מעיני כתבי העיתונות המקומית, הסוגדים ללא כל בדיקה רצינית לכל תרגום פרי־עטם של "כוכבי התרגום" שלנו. נחנעת בעבודתה זו משהתחקתי לצירוף תרגום מופת. צירוף שבשל שימוש יתר, בממדים אינפלאציוניים, כמעט ואיבד את כל תוקפו.

"מסות" מאת דן צלקה (ספרי סימן קריאה/הקיבוץ המאוחד) הוא מאותם הספרים שאני מתגעגע עליהם זה שנים. לאור זה, המסה במיטבה, כמעט ונעלם מנוף הספרות העברית כשהוא הולך ונרחק בין המחקר האקדמי ובין רשימות ביקורת בעיתונות. במסותיו היפות של דן צלקה יש משום חזרה למחשבה עצמאית (גם אם אין טעמן כטעמו של הכותב) המוצגת בביטוי ספרותי מעודן. ועדיין עומדת בעינה השאלה: האם ספר מסות יפה זה מבשר תחייתה של המסה העברית או שמא הוא בבחינת פרפור גסיסתה האחרון?

כמה רומאנים חשובים הופיעו השנה פרי־עטם של מחברים ותיקים ונודעים, אך כדאי להסב את תשומת הלב לכשרון חדש ומעניין בסיפורת. אורלי בלום בספרה הראשון "לא רחוק ממרכז העיר" מגלה צורת ראייה חדשה, רעננה ומקורית לחלוטין בצורה ובתוכן, צורה ותוכן הדורשים קריאה סבלנית ובעיקר פתיחות לגד ולחדש. תבונה נדירה כל־כך בביקורת שלנו. קובץ סיפורים ראשון זה מצדיק את השם שבחרה אילנה המרמן לסדרה החדשה שלה — "פרוזה אחרת" (עם עובד).

טובה רוזן־מוקד

המצמרר והתיעודי

נכוחותו הכל־כך אינטימית של המקאברי ב"שירים אחרונים" של דן פגיס ז"ל, מקשה עלי לומר כי "אהבתי" את הספר. ובכל זאת, בעיני, הוא אולי החשוב בספרי השירה השנה. גולת הכותרת בשירתו של פגיס הדוקומנט המצמרר על המפגש שבין האסתטיקה, ההומור והזוועה.

הצירוף של הדוקומנטארי והמצמרר — בהקשר אחר — אך לא פחות נוגע ומוחשי, הוא המסמך של דוד גרוסמן "הזמן הצהוב". הטראגדיה הישראלית הדבוקה כאן בעל עצמה, וזוקפה בעיני מכל דיון ספרותי. קאמי (שגרוסמן מצטט) אומר "שלמעבר בין הדיבור והפעולה המוסרית יש שם — להיעשות אדם". דיבורו של גרוסמן הוא בלי ספק פעולה מוסרית כזאת.

הגבול בין הספרות לבין ההיסטורי־פוליטי־תרבותי נפרץ גם בספר מסותיו של דן מירון "אם לא תהיה ירושלים". השאלה המרכזית — תרומתה של הספרות לעיצובה של תרבותנו הלאומית (והפוליטית) — תגרור בוודאי ויכוח ציבורי רחב. גם אם אינך מסכים בקריאה ראשונה עם כל אבחנותיו והכללותיו של מירון הרי לכך נועד הספר — להיות פרובוקאטיווי ולעורר ל"קולטור קאמפף" — ובכך חשיבותו.

אהבתי מאוד את "חיי נישואים" לדוד פוגל. עם שנכתב לפני כ־60 שנה, הרי הוא עדיין תקף בלשון העברית הקולחת ובפסיכולוגיה האמינה של הגיבורים. פרסומו מחדש מעמיד אתגר דקונסטרוקטיבי בפני פרוזאיקנים עכשוויים, ונראה לי כי א.ב. יהושע ב"מולכר" שלו עומד בכבוד גם באתגר זה.

האחרון, ספר שירה שהיה בשבילי בבחינת גילוי. "יומן מסע" של אגי משעול, שירה המתנועעת בין מינימאליזם וקונקרטיות הקלאסית לבין פריצות אל הדמיוני והקוסמי. "יומן מסע" שהוא גם יומן מסע אל טבע האדם. התנועות הדקות על "קו התפר" שבין טבע העולם לטבע האדם, השימוש במובאות מספרות העתיקה, אל ההכללות הרגשיות, מזכירות לי את מריאן מור, המשוררת האמריקאית האהובה עלי.

יגאל שוורץ

שיח דראמאטי

בתחום סיפורת המקור אני בוחר גם השנה (כמו בתשמ"ו) בספר של יהושע קנז. "התגנבות יחידים" (עם עובד) היא בעיני יצירת מופת. ספר המעיד, כמאה עדים, על הכוח האדיר, כוח בורא עולמות, הקיים בפועל בכל מעשה אמנות גדול. מזמן לא קראתי רומאן שבו מכבכת האפיקה כשהיא לעצמה בעצמה כזאת. קנז יוצר עולם "קטן" מאוד ועם זאת "מוכר" ומשכנע כל־כך עד שאתה חוזר ומוצא את עצמך מתפתה לפתוח איזו דלת נסתרת, להשמיע איזה מונולוג משלך או להשתתף, כטירון מן השורה, באחד מהוויכוחים האידיאולוגיים הבונים את הרומאן. השיח לצורותיו השונות (המונולוג, הדיאלוג, הרב־שיח וכו') הוא לדעתי מקור כוחו של הספר הזה. שבו בתוך קנז, כרדום, ויקוח גומלין שונות בין תופעות מוסריות, תודעתיות (אמת ושקר) ואסתטיות. סוף סוף בריאות, בשר ודם, מרבים בספרות העברית. סוף סוף חוזר השיח, הדראמאטי כל־כך, למרכז הבמה הספרותית ובמשנה כוח.

גם במחוזה של הסיפורת המתורגמת זכינו השנה לאירוע ספרותי יוצא־דופן. הוצאתו לאור של "יריד ההבלים" מאת ו.מ. תאקרי בתרגומה הנפלא של אסתר כספי מהווה סיבה מצוינת למסיבה (ואפילו למסיבה עליזה). מ"יריד ההבלים" אפשר וכדאי ללמוד איך ספרות ועוד ספרות גדולה יכולה להיות, בעת ובעונה אחת, גם מאסיבית נוקבת וגם הומוריסטית משעשעת ומפתיעה עד דמעות. הקורא העברי האמון כל־כך על ספרות רצינית, לעתים עד אימה, בוודאי יעשה אם יקח לעצמו פסק־זמן ויהנה משאנט של יריד הבלים אנגלי מאוד שהוא גם "מודרני" למהדרין.

למרק ספרי השירה נוספו השנה שני כרכי שיריו של אמיר גלבע בהוצאת הקיבוץ המאוחד. זוהי שירה אישית ו"אריסטוקראטית", אך באותה מידה גם שירה ערה ומחויבת לבעיות הזמן והלאום. גלבע הוא ללא ספק משורר ענק, אך הוא מוכר במדומני רק לקבוצה קטנה של יודעי ח"ן. יש לקוות שמהדורה החדשה, הערוכה בטוב טעם, תעשה את שלה — ותוזה המעגל רחב יותר של אוהבי־שירה ימצא עצמו מתבשם מניחוחה.

האחרון חשוב. מבחר המאמרים ממפעלו המרשים רב הכמות ורב האיכות של רומאן יאקובסון (המכון הישראלי לפואטיקה וסמיוטיקה ע"ש פורטר, הקיבוץ המאוחד) אינו זקוק כמומלצי להמלצות. על תרומתו האדירה של חוקר מופלא זה למדעי האדם גמרו ועוד יגמרו שנים רבות את ההלל. תרגומם של המאמרים לעברית וכינוסם (בינתיים הופיע כרך אחד מתוך שניים), הוא ללא ספק מעשה חשוב וברכתו.

לנה שילוני

בנים לגבולם

הקיץ יצאו לאור בעברית שני ספרים, שיש בתרגומם מעין השבת בנים לגבולם. שתי היצירות נכתבו בשנות השישים בצרפתית בידי יהודים ילידי אגן הים התיכון. אדמון ז'אבס יליד מצרים חיבר את "ספר השאלות" (1963) ואלבר כהן יליד קורפו כתב את "הנאהב לאדון" (1968). שני הספרים זכו לתרגומים־מופת, ז'אבס מאת אביבה ברק (בהוצאת "שוקן") וכהן בידי אליה גילדין (בהוצאת "זמורה, ביתן").

מעבר לקווים המשותפים האלה, קשה לתאר שתי יצירות שונות יותר זו מזו. ספר השאלות תואר כ"שירה פוסט־מודרניסטית", והוא דורש מהקורא להתאמץ ולפענח את צפונותיו. יש בו קטעים של שקלא וטריא בין רבנים דמיוניים, פזמונים, קינות, מכתמים, קטעי־סיפור. יש בו הרהורים על היהדות, על עם הספר ועל כתיבת ספר, על הגלות והשואה. ספר השאלות הוא הראשון בסדרה של ספרים רבים שפרסם אדמון ז'אבס מאז שנות השישים והם הקנו לו מעמד בכיר בספרות הצרפתית המודרנית. יש בתרגום הספר לעברית מעין שיבה למקורותיו העבריים: התלמוד, הקבלה, הפיוט. אף כי ז'אבס אינו דובר עברית, הוא יוצר יהודי מאוד, אך בניגוד למצוי במקומותינו, יהדותו חילונית.

הרומאן של אלבר כהן זכה בצרפת להכרה בלתי־רגילה ויצא לא מכבר בסדרת ה"פליאד" השמורה ליצירות הקלאסיות של הספרות הצרפתית. הנאהב לאדון שפסוקי שיר השירים וביטויים עבריים מהדהדים בו, הוא קודם כל סיפור אהבה, רומאנטי, סטירי, גרוטסקי, בארוקי ואפשר להכביר עוד שמות־תואר. זהו רומאן טוטאלי שקטעי־פיוט וסאטירה עוקבים שזורים בו ללא הפרד. ספר טראגי וקומי כאחד המספר על אהבתם של סולל, מצאצאי אהרון הכהן, ואריאן, שמוצאה מן האצולה הפרוטסטאנטית של ג'נבה, אשתו של פקיד בחבר הלאומים. כהן, שמרבית ספריו כבר תורגמו לעברית, מפליא בלהטוטי הלשון ברומאן זה, המהווה את גולת הכותרת של יצירתו. בנאהב לאדון מגשים הילד היהודי מקורפו את חלומו להיות לקלאסיקון צרפתי.

גרשון שקד

האגדה והמציאות

איני נוטה בשנים האחרונות להשתתף בבחירת מלכת־היופי־של־הספרות־ולהיות־בין המדרגים של הליגה הלאומית של הספרות העברית. הדברים נראים־בעיני־לעתים־מגוחכים־ולעתים־שרירותיים, והתשובות הן לעתים פשטניות (כגון רשימה ביבליוגראפית של מרבית הספרים שיצאו בשנה האחרונה כדי לצאת ידי חובת הכל) או מקוריות להכעיס, הבאות להעיד על מקוריותו של המדרג יותר מאשר על מקוריותה של היצירה שנבחרה.

מכל מקום, השנה החלטתי להשתתף, ולא משום שאני איני מסכים לדעת הכל, שהיתה זו שנת ברכה לסיפורת הישראלית. מבין הספרים הבולטים שקראתי ספרו של קנז "התגנבות יחידים" וספרו של יהושע "מולכר" הם ספרים מצוינים בעיני, מכל אותן סיבות טובות שנמנו על־ידי מבקרים ממבקרים שונים. אני מסכים לכל דברי השבח ומוכן להוסיף עליהם. אינני בא גם להגן על ספרו של עמוס עוז "קופסה שחורה", שרובו טובו מהול שרים של שמחה לאיד של קאניבאלים ספרותיים, שנתנו לאר כל להבאתם כשרון גדול שכתב ספר שיש לו חולשות. הספר אמנם אינו ממיטב ספריו של עוז, אבל זה אינו מצדיק להפוך את הביקורת מרשות שופטת לרשות מבצעת (של רצח אופי). אבל כפי שאמר מגרלי כל אלה הם עניינים טריביאליים.

אני בא להפנות את תשומת־לבו של הציבור לספרו של דן בניה־סרי "ציפורי הצל". זהו קובץ נובלות ממדרגה ראשונה. כתיבה מסוגננת על עולם פרוורטי, שהפכה את הפרוזודיה לגילוי של מעמקים. בעניין זה קרוב סרי לפוקנר (בתכנים) יותר מאשר לסופרים שבקסו טכניקות פוקנריות בצורה. זה סופר, שעולמם של בני עדות המזרח משמש חומר ליצירותיו והוא יורד לסוף מעמקיהם, בלא שהוא נעשה לרגע, מה שמכנים כיום בשם סופר עדתי. סופר עדתי הוא סופר שתיאורי העדה הם כל מה שיש לו באמתחתו, סופר שהעדה היא חומר ליצירתו הוא סופר "עדתי", כפי שפוקנר הוא סופר דרומי. העדה היא חומר ביד היוצר, היורד באמצעותה למעמקים של המין, המוות, התסכול הבדידות הנוראה של האדם המנוגד בד' אמות של עולם חסר־תקשורת ושחייו בתוכו הם גלגול של חיי אבותיו. יהושע קנז וא.ב. יהושע הם סופרים מוכרים וידועים ואין רבותא למי שמפליג בשבחם, כשם שאין זו חכמה גדולה להתקיף את ספרו של עוז. ספרו של סרי הוא גילוי, עדות נוספת שלסיפורת העברית היתה עונה, שלא אלמן ישראל ושהאגדה שאבתנו בעידן של ירידה ספרותית היא אגדת־בלהות פוליטית, שכל קשר בינה לבין המציאות הוא מקרי בהחלט.

יגאל תומרקין

קולאז' רב־כשרון

ספר השנה בספרות המתורגמת ברצוני להמליץ על ספרו של אלפרד דבלין "ברלין אלכסנדרפלאץ" ("הספריה"). זהו קולאז' רב־כשרון בין אכספרסיוניזם מאוד אישי (בניגוד לאפנתי, כלומר גרמני), כותרות ורכילויות יבשות, שפת־רחוב בדיאלקט ברלינאי מצחיק וחודר, ומין "שפה של חג" מאוד גרמנית ומסודרת. גדולתו של דבלין שאינו משחק בסגנונות על דרך המצאיירה, אלא הופך הכל לאירוע ספרותי ולסגנון. אם הושפע או לא הושפע מג'ויס — דבר זה אינו רלוואנטי לגדולתו. זהו ספר חשוב של סופר גרמני מאוד חשוב.

אכזבת השנה בעיני הוא ספרו של הפולני ויטולד גומברוביץ' "פורנוגראפיה" ("הספרייה").

בספרות העברית שנפלה עלינו השנה בסוגות ברצוני לציין את "מולכר" של א.ב. יהושע ("הספרייה") שהשתוחה מעורף סמלים ובעיקר מעורף פסיכולוגיה. בעייתנו הטבעית, בגרותו ובגנונו הרהגז החסכני והלא־מעושה. הוא כותב ספר שאינו פלאקאט או אופרת־סבון. ועוד הפתעה, ספרו של יורם קניוק "בתר", פסוק בלשי של בנידורי, מותח ועצוב.

בספרות המקצועית ברצוני לציין לטובה את ספרו של אדריכל קרויאנקר על ירושלים, העשוי באהבה רבה ושווה לכל נפש.

ספרים ישנים שנדפסו מחדש ונפלו לידי ורצוני להמליץ עליהם הם "ויהי ליום וריגלם" של פוריס אנרטן ו"פטר שלומיאל" של אדלברט פון שאמיסו (הרמתי).

העורך: אברהם רמון

תרבות וספרות

דן מירון/ מנדלי: החינוך הסנטימנטאלי

להלן חלקו השני והאחרון של הפרק מן המבוא למהדורה החדשה של "ספר הקבצנים" למנדלי מוכר־ספרים, העומדת לראות אור בקרוב בהוצאת "דביר".

מנדלי, המציג עצמו (ב"ספר הקבצנים") כאדם מפוכח, לגלגן, מבוגר ושולט בחייו, הוא באותה שעה עצמה גם ילד מגיע ונעלב, הרואה עצמו אומלל ונאיים ר־ הנמצא נאשמת לאהבתו/אם ולהגנתה, שניטלו ממנו. אנו מבחינים בשלב זה, שמנדלי כמעט אינו נזכר ואינו מופיע לאורך הסיפור כולו, בשמות אנשים חיים, שהיו יכולים לסמוך, להעניק לו תמיכה נפשית בשעת צער ומצוקה. למשל, אשתו וילדיו — הן הוא בעל משפחה — או ידידים וקרובי־משפחה. פעם אחת בלבד מזכיר הוא את אשתו ובנו בר־המצווה, ואף זאת באין ברירה ר־ במסגרת של התחמקות ערמומית. כאמור, הפונדקאית ובעלה מנסים ל"השתדך" אליו, להשיא את בתם לבנו, ומנדלי מתחמק מהם תוך ניסיון שלא לפגוע בהם ושלא לנתק את הקשרים המועילים עמם. שעה שהיית־ בא, הבעל, מנסה להחזירו אל הפונדק (על־פי מצוות אשתו) לשם סיכום עניין השידוך, רומז מנדלי שסיכום כזה הוא בלתי־אפשרי ללא הסכמת אשתו. גם במכתב שהוא כותב לחיה־טויבינא כדי לגונן על בעלה, שלא עמד במשימה (להחזיר את מנדלי), הוא כותב "הרי יש לי זוגתי. וחכמה כמותך הלא תבין למה אני מתכוון, בעניינים כגון אלה. שומעת את, מה הוא הבעל בלא זוגתו" (עמ' קיג). אבל כך שומעים אנו, במקרה, את שמה של האשה, יוכבד־סוסיא, שם דאגרי, המאפיין את היהודיה המסורתית־הנלעגת של העיירה המזרח־אירופית.

מתברר, שאותה יוכבד־סוסיא, שסיפקה למנדלי את התירוץ הנחוץ לשם התחמקות, כלל אינה עולה על דעתו בשום שעה אחרת משעות הסיפור. ניכר, שנתק זה אינו נובע אך ורק מריחוקו של מנדלי מבני־משפחתו במשך רוב ימות השנה לרגל מלאכתו (אלתר יקב־ הי"ן, מסתבר, מרבה להגות באשתו הצעירה המצפה לו בבית והיולדת לו כל שנה תינוק נוסף). להיפך, יכול להיות שתנועתו אל המקצוע המרחיק מן הבית כרוכה היתה, בדרך זו או אחרת, בתחושת הנתק. מכל מקום, שורר יובש, יובש מוחלט, ביחסו של מנדלי לבני־ביתו. כשמנדלי מדבר בהמשך הסיפור על דרכם של יהודים "בינוניים" להתייחס אל נשיהם הכשרות, שאותן נשאו באמצעות שידוך וכדת משה וישראל, כאילו היו חפץ או מכשיר, ומכל מקום, אביזר שניתן להחליפו ("נתנה אשתו אל אחד מאלה, יקברנה ונוהג בה שבעה ימי־אבלות כדת ישראל, ומקדים פעמים ונושא אשה אחרת עד שלא עברו שלושים יום למיתתה של הראשונה", עמ' קל"ב) — על עצמו הוא מדבר (בין השאר). הרי אותן "אנגילאות צנוע (ה"חואלעבע"־שוקסאות שלו)", "שאינן מוסקות מעל הבלי אפילו בימות החמה", קרובות ללבו וזכורות לו יותר מבני משפחתו, וכשבא שוכח אותן מחמת הבהילות על הספה שבפונדקה של חיה־טויבינא, הוא מתגעגע עליהן, אף כי הוא נותן אותן במתנה לחיים־זוכא.

הווה אומר: מנדלי הבוגר לא בנה סביבו מערכת הרמנת של קשרים אנושיים־רגשיים, שהיה בה כדי להפקיע מן הבדידות ה"מוחרדה", שלמענה הוא מכניס את עצמו באמצעות הריטואלי העצמי של האדם המסוכסך והשתוש, הרואה רק רמייה וטיפשות מסביב. כשהוא נזקק לתמיכה רגשית עליו לחזור במחשבותיו ובהתנהגותו אל ילדותו ואל הדמות השלישית האחת, התופסת מקום בעולמה, דמות אמו. כפי שראינו, הוא עושה זאת מדי פעם. עם זאת הוא גם חושש ונרתע מלשוב זו, שלו לחזור אל הדור הנפשי הילדותי הנסתר בתוכו. הוא כרוכה לגביו בסבב של אומללות ושל חוסר־אונים [illegible] שבו לקודם את הדובר העליון, הבוגר והביקורתי, שהוא שריון המגן שעליו ללבוש ביציאתו אל בין הבריות.

בסיפור מופיעה היזכרות (רמיניסצנציה) ארוכה וחשובה, המציירת עדות מאלפת על הימשכותו של מנדלי לילדותו ולדמות אמו ועל חששו מהימשכות זו ורצונו להתגבר עליה בבגרות. אפילו היא בוודאי ונוגה. הילדות שופכת עליו קסמי דמיון רוגש, אך רחוקה משום כך כגודל הצורך להתנתק ממנה. רמיניסצנציה זו, שהופיעה כבר בנוסח־הבכורה העברי של הסיפור (ראה אור ב־1869), מופיעה בנוסח המורחב לקראת הסיום, שעה שמנדלי, פישקה ואלתר קרבים ההולכים לעת לילה אל מבואות העיר כסלון. בדרכם הם עוברים על פני "ההר הירוק", הגבעה המתנשאת בעיבורה של העיר היהודית הגדולה (כסלון היא בת דמותה של ברדיצ'ב), ומנדלי מוכר בדמר העצמי הירוק על דבר ההר הירוק של ברדיצ'ב. אותו זוכר, שהאמונות המנות מדויסות בו את התינוקות, ואף "אמי, נוחה עדן, אף היא היתה אומרת לי בקטנותי שיר זה:

"על זה ההר הירוק,
"על עשבים גבוהים,
"הוא אשכנזים עומדים
"וחוצאות בידיהם.
"ארנים אלה הגברים
"ומלבושיהם קצרים,
"אבינו מלכנו...

"השיר הזה הוטב לי מכל שאר השירים. מה יפה ומה נאה היה ההר־הירוק לי בחזון ילדותי מבוך הייתי שהוא אינו גוש עפר ממש כהרים פשוטים אצל עיר מולדתי, אלא הוא קורץ מחומר משונה, לא ידעתי אנה, והוא כהר הזיתים והלבנון המפוארת ארץ־ישראל. ואותם האשכנזים נדמו לי כמיני ברואים משונים — בחמות בהרי אלף במחילת כבודם דיין וכשגדלתי והבנתי בעולם והייתי גם בכסלון קיויתי רעה לראות הכל כהוייתם והבינותי פשוטו של אותו השיר. ההר הירוק הוא פשוט עפר מן האדמה, ואינו ירוק כלל כך, וביותר הוא עכור מטיט ובלים. ואותם אשכנזים שם הארוכים באמרו כבגד אותם בניאורם שמאריכים ידיהם ופושטים אצבעותיהם בחבילות של אורים. מנהג המקום הוא, שהאורחים נכנסים לכסלון מתסרי־חבילות. ואלו שבעטו בעליהיתיון ויודעים להיזהר, ביותר שמכניסים כמה מילין לפני כסלון לגם על חבילותיהם, העיניים ממוחות להביט מאחורי הקרן והידיים ממשמשות בחבילות ובכיס, והכסים את הקמצה ישראלים בכל בפתוריה" (עמ' קמ־קמא).

קטע זה מגלם חוזר בהיסטוריה הנפשית של מנדלי. מילדות בתמות אם אוהבת ומגינה הוא עבר לבגרות של חשדנות בלתי־פוסקת. בגרות, שבה מוטל כל עול ההגנה העצמית על כתפיו והוא מחויב בה למשפט בכליו ולרכוש את כל כפתורי קטנותו. מתפיסת מציאות קסומה, צבעונית־מיתולוגית בעצם, הוא עובר לתפיסת מציאות נמוכה, רדוקטיבית, כאמוראליסטית. ההר־הירוק כבר אינו קורץ מעפר ארץ־ישראל אלא מטיט ובולים, והוא "אינו ירוק כלל כך". האשכנזים יצורי האגדה נעשו לגנבים פשוטים. אבן, מנדלי, כרבים, בגר, בא בין הבריות ועתה הוא רואה דברים "כהוויתם". ראיית דברים כהוויתם מתפרשת כהבנת "פשוטו" האמיתי של אותו שיר, שבילדותו השרה עליו בעימות, הוגע רקסם הלום, ועתה נתגלה כבזיונה על גנבי ברדיצ'ב. כלומר, היא מתפרשת כויתור על השיר, על השירית באשר היא. מה גדול המחיר ששילם מנדלי בעבור בגרותו ופיכחונו. למעלה מזה: כמה הרף הוא גם עתה שמא יאבד הנישג, שבשבילו שולם אותו מחיר. הבגרות והביקורתיות של מנדלי עדיין הן מאורעות בלתי־יציבות, שאם לא כן לא היה הוא חייב לגונן עליהן כל העת — והשובה, שבמבנגוות, כידוע, היא התוקפנות. אילו היה מנדלי בטוח יותר בבגרותו יכול היה להיות מבוגר הם רגשי, מפכח הגם אוהב, מציאותי הגם חולמני. אך בירוסים אלה — לפחות עד לסיום הסיפור; הם מעל לבר־ תוני, רק הרשם העמוק שטובע בו סיפור אהבתו האומללה של פישקה החיגר אולי יכשיר את מנדלי להתגברות על הדיכוטומיה בין שני הדברים, שמהם מורכבת אישיותו — הדובר הילדותי, העומד בסימן הרחמים העצמיים, ההתרפקות על האם, ההשתעות ברגש, בדמיון, בחלום, והדובר הבגרות, העומד בסימן הבדידות, ההתנתקות מן הקשר הרגשי לאשה ולמשפחה והחשדנות, ובבייה למציאותם, הנעוד מן הדמיון והחלום.

בין שני דברים אלה, כאמור, אמנם קיימות באישיותו של מנדלי תליות מוגברות, והללו מעידות על סבר־ לות ההתפתחות וההשתנות הגלומות בו; על תחייה מד־ מציאותו מצוי לעבר מבנה אישיות רצוף ושלם יותר.

האהבה ל"תולדה" (אמנם, מנדלי מעניק לטבע אבזרן מיני מפתח והשור בן מאילו היה אשה מבאשה, המנסה ללכוד אותו ברשתה) הרגישות ללעגם של האיכרים הגויים, הבוזים ליהודים שאינם יכולים להוציא בעצמם את עגלתם מן הבוץ; המגע הדליגיוזי המביא למיזוג קולו בתפילה עם מקהלת הטבע הגדולה כשיר התודה לאלוהים על הגאולה מחום היום ועל חסד הערב; ההגנה הכנה לאלתר שבעולם ביעף; ההשתתפות בצער הכל. אבל מוליות אלו אינן מבצרות, זו לא האיגן מתושלות לשלשלת, שהיה בה כדי לחבר את מנדלי הילד עם מנדלי הבוגר, את "שני המנדלויים", המתרוצצים יחדיו.

והחו, חברה זו אינה רק עזייה, מרוטאה, מרכאה, מושחתת, אלא בראש ובראשונה מנוכרת, מנותקת מן העולם ומעצמה, משורשיה הנפשיים־רגשיים. ניתוק זה הוא תוצאה לארוך מדויי המצוקה הרחוק, אלא גם, אולי בעיקר, מן ההסתגרות וההתקשחות כלפי פנים שהתחייב מהם. באותה שעה הוא משמש גם כמעגנן הכנה הכרוזי, שחוברה פיתוחה כדי שתוכל לעמוד בחיים אלה, שמנדלי מגדירם כ"גסיסה ארוכה", מבלי שתתפרק ותתפורר תחת עקת הלחצים מחוץ ומפנים. חברה זו לא יכלה להרשות לבניה כמעט שום מימוש עצמי אישי, רגשי ויצרי. היא היתה חייבת לנתק עצמה כמעט מכל גורם אישי מעודד, מתסיס, העלול להביא את

איור להוצאה העברית של "מסעות בנימין השלישי" (הצייר שלמה יודאסין).

הפרש לסטיקה — ולו גם קלה — מתורמה החברתית, [illegible]

[illegible] של הבלה רווה וסתושה, שקיומה עומד בסימן השבירות הפגם. זוהי החברה שאברמוביץ מתארה בכל כתביו. החברה היהודית המסורתית במזרח־אירופה. יכולתו (ומישותו) של מנדלי להתגבר על הכפילות מלמדת אולי גם על יכולתה של החברה, לפי אברמוביץ, להתגבר על עיוותיה ולמצוא לעצמה תיקון. מנדלי יצליח אולי להתגבר על הפערים שבתוכו באמצעות חיבור החברה השכלית המשותות שלו עם הרגשיות הספונטאנית שהוא לומד מפישקה. החברה היהודית תוכל אולי גם היא להיעזר במכשיר, שיש בו משום צירוף מאוזן של הכרה ואמוציונליות, של מודעות שכלית ועוררות רגשית, כלומר, בספרות היפה, כ"ספר הקבצנים" עצמו.

מה שחסר לחברה היהודית המתוארת ב"ספר הקבצנים" יותר מכל איננו כלכלה איתנה אלא שלמות נפשית (בין שני אלה יכול להיות קשר, אך הן אינן [illegible]

משום כך לא יכלה חברה זו להעניק הכרה כלשהי לערך של האהבה הארוטית. אותו ערך, שבו עוסק סיפורנו, שבו עוסקת כל ספרות הרומאן של המאות השמונה־עשרה והתשע־עשרה. ספרות זו הושפת את הקדשי העצמים שהתקשר כל החברות האירופיות בהשעיית הנורמות שלהן לשם הוראה בערך זה, הציב במקום כה גבוה בסולם הערכים ההומאניסטי של הזמנים החדשים. החברה היהודית המסורתית, המתוארת בכתבי אברמוביץ, התקשתה בכך פי כמה וכמה. היא השוותה ענייני "אהבה ואישות" (כלומר, יחס רגשי הכרוך בתשוקה מינית; להבדיל מתשוקה מינית גרידא, שבה הבידה התברה ולה מגאה, אפיקי מימוש מקובלים) למין "מחלה מעין קדחת הנכפה, רחמנא ליצלן, או לשיגעון הדיבוק ורוח רעה" (עמ' קל"ב). כך הגדירה עניינים אלה כאילו היו מחוץ לתחומה לגמרי. במקביל לניתוק זה ניתקה

עצמה אותה חברה, לפי אברמוביץ, גם מן ה"טבע". הכוונה אינה לאי־היכרות עם הטבע במובן הטכני של המושג, הרי יהודי התחום־המושב חי בעיירות שכמותן כפרים, בלב שדות ויערים, בקרב אוכלוסיית איכרים. הם סחרו בתבואות השדה, היו מומחים בטיבם של עצים (שבכריתתם ובמכירתם עסקו במשך דורות), גידלו בעלי־חיים, סחרו בסיוע מי הגזל והיו כמעט חשופים לחום השמש בקיץ ולסופת השלג בחורף. הניתוק מן הטבע ("כיוון שנשב רוח הם ויצאת החמה מגיעים, ובעולמו של הקדוש ברוך הוא אורה ושמחה — ימי אבל וצום ובכי מטשטשים ובאים ליהודים", עמ' צ"א) לא היה פיסי אלא פסיכי. הוא חל לא על פרטי הטבע והשימוש הטכני בהם אלא על העיקרון הרומנטי־הליברידיאני, המחייה את הטבע והמעניק לו משמעות אנושית רגשית ויצרית (מנדלי עומד על כך בפירוש כשהוא מדגיש את הוושר ב"תולדה", כלומר הטבע בלשונו", אותה "יפהפיה" ה"ממשכת אותי להסתכל בפניה" ובסופו של דבר היא אף מתגלמת ברמות "דמותית" של אשה עלית "עם כלי מלא וחכרכיות, פרי זה שאני חומד אותו ביותר", עמ' צ"ז).

ודאי, יש אהבה ארוטית גם בישראל, ואלמלא כן היתה האומה מפקיעה את עצמה מכדר המצב האנושי. אך אהבה זו אין לה מעמד ערכי בחיים היהודיים, ומשום כך היא נחלתם של יצאי־דופן ועלובי־חיים כפישקה. אדם כמנדלי אינו יכול להרשות לעצמו אהבה אפילו במסגרת המשפחתית התקנית (אצל אלתר יקבהי"ן הורסת הנחינה לאהבה את חייה המשפחה). היא קיימת לגביו רק במסגרת זיכרונות הילדות, ובקשר היחסים הדיאדי, אם־בן. אהבת אם לבנה מותרת. אפילו אב יכול לגלות אהבה לילדו בשעת מחלה (ראה תיאור אהבת האב להרשל'ה ב"בעמק הבכא"). אך הבגרות מחייבת התקשחות. השעיית האהבה והסתגלות לחיים בלעדיה. וילדי ישראל, טוען מנדלי, "מתבגרים" מהר מאוד, וכבר בילדותם הם "יהודים קטנים" מבוגרים לכל דבר. ברור, שהתבגרותם אינה התבגרות של אמת; היינו, התבגרות המביאה לכל חלקי האישיות להבשיל ולפתח את מלוא הפוטנציות הגלומות בהם. גם התבגרותו של מנדלי לא היתה התבגרות מלאה ואמתית, והוא נותר מעוכב וכמעט מפגר מבחינות מסוימות. שכלו התפתח והוא מתנה על גבי התשתית הרגשית הילדותית כמו ראש ענק, המתנדנד על גבי צוואר תינוקי דקיק. אברמוביץ ההומאניסט מעמיד את מנדלי במבחן, שבו יהיה חייב — מכוח האמפאתיה וההכרה השכלית בעת ובעונה אחת — לפרוץ את הגבולות הצרים של עולמו הרגשי, להכיר באותנטיות ובערכיות של האהבה, לחבר — לפחות, לנסות לחבר — את חלקי אישיותו, את ילדותו ובגרותו לאחד של ערך בלתי־מוכר זה.

המבחן הוא מבחן הפגישה עם פישקה, אותו "רגיג אדם" עלוב וקלה, כביכול, המתגלה בסיפור כאדם המסוגל להיוודע עשירים, ספונטאניים, אינטנסיביים, מלאי כאב ואצילות, מימוש עצמי וקשר אמתי עם הזולת. יחד עם מנדלי עומדת, למעשה, החברה כולה למבחן זה. לעומת אותה חברה יהודית, המנוונת על עצמה בשבעה חישוקים ובריחים מפני כל טלטלה מבפנים (כיוון שהיא מתקשה כלכך בעמידה בטלטלות הקשות מבחוץ) מצב פישקה החיגר כמופת. כהאשמה וכאתגר. השאלה היא אם יוכל מנדלי, אם תוכל החברה כולה, ללמוד מפישקה את סוד החיים הרגשיים האמתיים, אם הם ידעו לראות בו את האדם השלם המסתתר מתחת למסכת האדם הפגום (בעל־המום שחוותו כמעט מפלצתית). מנדלי מסוגל במאמץ גדול, ולא מבלי שייאבק מאבק קשה כנגד זה, ללמוד, להבין, לראות את האמת הגלומה בסיפורו של פישקה. האם יהיה מסוגל גם ליישם אמת זו בעצמו, במו חייו? שאלה זו אינה מקבלת תשובה ברורה והסיפור מסתיים באווירה אלגית מורכבת. אלא שלא חסר בה, באווירה זו, גם אלמנט של אופטימיות "זהירה". בכל זאת, עבר על מנדלי ניסיון מבגר ומשחרר. אלתר יקבה"ן שינה את [illegible] השיפור קיימת. [illegible] סיפור רע מאוד, ובכל זאת עדיין אין לומר נואש. אולי תיתכן הגאולה, אולי תיתכן, לפחות, התקדמות לעבר הגאולה.

התימה של "ספר הקבצנים" היא תימה של שינוי פסיכי נבאב, של התפתחות נפשית מיוסרת, כרוכה בקשים בלתי־פוסקים. מנדלי מוכר ספרים עובר כאן תהליך של "חינוך סנטימנטאלי". הוא מתפתח ומשתנה באמצעות פישקה. דהיינו, הופעתו של פישקה (שקודם תיאורו מנדלי תיאור סאטירי־קאריקטורי חיצוני ואכזרי) ושמיעת סיפור חייו מפיו מפעלות בו תהליך, הבואה מתחילה מאיים ואפילו הרסני (ומנדלי מנסה לעצור אותו באמצעות הפרעה בלתי־פוסקת לפישקה וקטיעת סיפורו), ובסופו הוא מתגבש כתהליך בונה ומחסן. קורות פישקה מלמדות את מנדלי להתייחס בענווה אל הערך הגבוה והשלם יותר, המתגלם ברמותו של האיש המסכן והבזוי הזה. ערך גבוה ושלם יותר מזה הגלום בפיקחות הביקורתית שלו, של מנדלי. אמנם, מנדלי מסרב מתחילה ודוחה בכל כוחו את ההכרה בגדול הערך הזה שבינו לבין בלן בין־המרוקן, שנעשה לקבצן "שרש" בישראל; אך סופו שהוא מקבל על עצמו את הדין, ומבין שהדבר אשר לו מסוגל אותו אדם, השייך לשוליים המרופטים ביותר של החברה, הוא, מנדלי, ואף לא שום אדם אחר סביבו, אינו מסוגל לו.

תהליך ההיפתחות, או אף ההישברות, של מנדלי הוא הקובע את המבנה ואת הסדר העלילתי של הסיפור, שהמבקרים והחוקרים התקשו בהבנתו. אין אנו צריכים אלא לראות את "ספר הקבצנים" כולו כספר "החינוך הסנטימנטאלי" של מנדלי מוכר ספרים ומיד נעלמת אשליית אי־הסדר והבאראוקיבי וכל פרט בסיפור כאילו מוליך אל תוך השקע שנקבע לו מראש בתוך המערך התמאטי־הסטרוקטוראלי המצוי לא הרחק מתחת לפני השטח של הדברים. בראש ובראשונה מבינים אנו מדוע היה הכרחי המבנה המפוצל, המבתר את היצירה בכל נוסחיה לשני חלקים, חלק העומד בסימן שלטונו של מנדלי והעוסק בעיקר בו ובעולמו הסובייקטיבי, וחלק העומד בסימן שלטונו של פישקה והעומד בסימן האותנטיות של סיפור אהבתו לביילה הגיבנת. הכרח היה למחבר לפתח תחילה את המוטיב הבודלאי ב"שהרזר" (סיפור הדייר של אלתר משמש מבודה זו לשם הרפיה וניגוד, וכן לשם גידוד של מנדלי לגילוי הקיצוני והאכזרי ביותר של המרוס הביקורתי־הסארקאסטי שלו בסיפור נישואי הכלירה ונישואיו של פישקה. רק משקלטנו את ה"מנדלאיות" הסוהרה על כל גוניה וניגודיה הפנימיים (מנדלי המבקר הבוגר, מנדלי הילד הבכייני) ניתן היה להציב כנגדה את הדכמה המגולמת בפישקה ובסיפורו. כלומר, ניתן היה להתחיל בהשמעת סיפור נישואיו ואהבתו של פישקה, שהוא עיקר ה"מעשה" שב"ספר הקבצנים". כאן, בחטיבה השנייה של הסיפור, חטיבת פישקה, משמשות התערבויותיו של מנדלי לשם ניגוד והרפיה. פיצול זה התחייב מעצם התזיה לשלמות ולאחדות, הן על המישור הסיפורי הטכני והן על המישור הנפשי. הוא נבע מעצם האסטראטגיה האמנותית הבסיסית שנקט כאן אברמוביץ כמו גם מן התובנות האידיאיות והפסיכולוגיות שהנחו אותו. קודם צריך היה להעלות את מנדלי ולשבר כך "לשבור" אותו באמצעות פישקה. מנדלי חייב היה להיות מוצג תחילה כתנה עזה ותקיפה, מוחדרה כשמש הקיץ היוקדת, שאורה שוטף על פני פרקים כה רבים בסיפור. בהמשך חייבת היתה להופיע האנטיתזה, פישקה — רכה, לילית, עגמומית, ריגושית, ופניה פני הלבנה שכבגרה. שוטח מנדלי את קובלנותיו.

כך יכול הסיפור להסתיים, אחר ההיוודעות המרעישה והוטבת אותו, כמעין רמז של סינתזה. לבנה הדומה לשמש עזה, או שמש שהתרככה ונעשתה ללבנה: "בקצה השמים הלבנה עולה כמו מארץ ומביא לחבים פניה. דומה שהיא אינה מבטת אלא עלינו, כי לבך־נוגע־ רה וניתונה ברקיע" (עמ' קמ"ב). אמנם, אברמוביץ אינו בטוח לגמרי בחזון זה של קוסמוס אופטימי, המבטיח השגחה עליונה ומתרץ לבעיות היחיד והכלל. הוא מרסיף ומביא בסיום הסיפור מראה נוסף של קוסמוס אדיש ומרוחק ("בשאתי עיני למרום הנה הירח והכוכבים מהלכים בגובה שמים רחוק רחוק מאתנו כביראים, ופניהם אינם עוד אלי כבתחילה. מה אנו כי ידעונו, ילודי אשה כי יחשבונו...", שם).

הסיפור מסתיים, אפוא, בהצבת השאלה אם יש סיכוי לקיום מוסרי בעולמו אם עין האלוהים צופייה לעבר הארץ או שמא הקוסמוס ריק מרחמים ומהתחשבות באדם, ואם כך, היוכל האדם בעצמו, באמצעות המעטים — שכלו, רגשותיו, תחושת הצדק שלו ובעיקר יכולתו לאהוב — לברוא לעצמו קוסמוס אנושי משל עצמו? בהעמדת שאלה זו מגיע "ספר הקבצנים" לתכליתו ולמיצויו.

פאול צלאן / שלושה שירים

תרגום וכמה הערות
מאת שמעון זנדבנק

קרוב, בקשות האורטה,
בדם הבהיר:
—
המלה הבהירה.

רחל האם
שוב לא תבכה.
על הסביבה
השתק.

הנה, בעורקים הגליליים,
לארכם:
זיו, אותו אור.

*

קומי ירושלים
הוא אשר הפר בריתו אתה,

קומי
אורי

ברית, ברית חדשה בחברון,

פתוחי חותם משמימים, מתוך
המגל,
שפה, אשת־אופל.

אתה קורא,

קומי
אורי.

*

את, היי באשר, תמיד.

אתגלא אתגלא

בשעון חשוך־השעות,
עמק אשר עמק.

אתה קורא,

הבלתי־נראה
מזמן את הרוח
להבדל.

אתה קורא,

הפתוחים נושאים
את האבן מאחורי העין,
היא יודעת אותך
ביום השבת.

בורמים תועים

מה שמיוחד את שלושת השירים האלה, משיריו המאוחרים של צלאן, הוא שבכל אחד מהם משוקעת מלה עברית במקורה העברי: "זיו" בשיר הראשון, "קומי אורי" בשני, "שבת" בשלישי ("שבת" מאויית לא כמקובל בגרמנית, אלא כטראנסקריפציה מעברית). תופעה זו, המקילה לכאורה על המתרגם העברי, מסבירה עליו למעשה, שהרי בנוסח שכולו עברי מוכרח ללכת לאיבוד האפקט המיוחד של המלה העברית הבודדת, שהיא מסתורית ומתומה בעיני הקורא הגרמני. פתרון אפשרי אחד — לשמור על האפקט על־ידי השיבה, כלומר על־ידי שיבוץ מלה גרמנית בנוסח העברי — אינו בא בחשבון, שהרי המלים הגרמניות עוסקות קונוטאציות יהודיות שאי־אפשר בלעדיהן. בלית־ברירה ויתרתי. לעומת זה ניסיתי לפתור תופעה אחרת המיוחדת לשיר השני: את המלים המודגשות, שהן ציטטות מישעיה פרק נ"א 17 ופרק ס' 1, מביא צלאן בתרגומו של המיסטיקן הגרמני בן המאה ה־13 מייסטר אקהרט, כלומר בגרמנית בינימית. את האפקט הארכאי המיוחד הנושג על־ידי כך ניסיתי לשמור אנאלוגית על־ידי הארמית של תרגום יונתן.

אשר למשמעות השירים עצמם, בכולם באה המלה העברית כשיאו של מעין תהליך מיסטי תהליכי המתרחש בשיר. בשיר הראשון בוקע זיו השכינה מן הדם באבי־העורקים, כלומר במקורה שבה הדם המתחבק יוצא אל כל חלקי הגוף. רחל, כבמאמר הנביא, מונעת קולה מבכי, וכל אותו שכול שעליו קוננה "מושתק", אולי מועבר לספרה אחרת באמצעות "המלה הבהירה" של השיר. גם בשיר השני משמש האור כסמל מיסטי של תחייה, וגם בו מתמזגת התחייה במלאכת הציירה השירית (אולי הנושא, בדוא"ש הידיעה אצל צלאן). הפנייה — אל ירושלים? אל אם המשורר? — היא גם פנייה אל השפה, "אושרית אופל", המשמשת תריס מפני האופל אבל אולי גם מאשש את האופל. ואולי פיתוחי הגיים שבלע הדובר בממגל (בצינוקו) הם גם פישוטי מלים שניסה, אירונית, להעמידם בחומה נגד האופל.

השיר השלישי, הסתום מכולם, הוא שיר האהבה של צלאן, שנכתב ימים מעטים לפני התאבדותו. הבורסים המופיעים בזמן מנציאים משם את מתיהם, אבל גם עודרים ומפרים את האדמה, אולי בכוח זיכרון המתים. ה"פתוחים" הם אולי המבולים, הרואים את האמת, שהיאבן בשבילם היא לא מה שמסתיר דברים מעין, אלא מה שהובא אל מאחורי העין ומביט כך ביום השבת, בחוויית הקדושה. אולי ניתן למצוא כאן הד ל"טורסו הארכאי של אפולו" מאת רילקה, שאין לו ראש־ועיניים, אבל הוא מתבונן בך, הקורא, ותובע ממך לשנות את חייך.

משה דור / שני שירים

צומח מקומי

האלה הארצישראלית היא
ארצישראלית. אירוס
הגלבע צומח רק
בגלבע:
לא מין עץ ולא מין פרח
אלא ישויות צומח מקומיות בתכלית.
אבל, האלה הארצישראלית Pistacia palaestina
ואירוס הגלבע Irus hayeni
נוטים לצמצום מראית מבודדת ההשקפה
ההיסטורית הגוללת. ואלו לאחריותם
נודעו תוצאות הרסניות:
בגלבע, שמן המשחה היה זרוע אירוסים, נפל
המלך על חרבו ואחריו התישר הרבה עד
שמותתו הנער העמלקי, ובעברו תחת שובך
האלה הגדולה, נצוד ראשו היפה של
אבשלום המלבלבת אהבה נוראה
המכאנת להרשות.

חפירות

השמים היו לכפת ברזל
בהבות רוחות הקריה העאות
ממערב למזרח, צירים שלוחים
מאירופה היפה, המרצחת.
מבדי אמצנו את עינינו להבחין אם
באפק המשורין צצים נשי הצלבנים החדשים;
אחריכך שבנו להפר באדמה הקשה,
שמא ימצאו לנו חרסים מאשרי־תולדות,
מטבעות לעדות, גלוסקמות שעצמותיהן
שמרו לברית ולמועד.

מאיה בז'רנו/ סונאטה

ליד עץ תות ועץ תאנה
מעלים משננים גבבה פרושה
סבוכים הדיות, בקרבה שאננה
בצל הלוהט ובמחשבה תמושה

באויר אושה, לבדי בדממה קרתנית
בקר חתום במחשבה חננית
צרורות הענבים מבינבי ומי ברכה קרים
והשנקים מבצבצים בהים בהירים.

ואלו נתן היה למתק להדרים
את השעות האלה, את שעות ההתחמצה
להביאנו זה אל זו נאהבים

יכלנו להגיש עצמנו...
יכלנו לבלות מאוד יפה,
ובזמן יכלנו לעשות אהבים.

מרים איתן / שיר סתיו

לי נפלאים השמים הנוראים
העיר עולה מבהק הקרין
האור מתרכך
ואפשר שוב לראות את חדות הקונטורים
של רחשים, מבדלים הבריחים
אפילו השוק הגיף בריחות חדשות.

כמו לשתנות ולהתחלפים
מותר גם לי ללבוש לבן
להתאים בנקודות שנותי
לרצינות העונה
למזג את חשבון הנפש
עם ראשית השנה בירושלים.

נורית זרחי / שיר

שוב נשמר הגן עדן
אלהים ואדם ריק —
וריק ארנב נער

השטן לא מודה באשמתי
ריק משקה החורבן
גרשתי לא הגן הוצא
כבר מתחיים לאן

ואני זוכרת אדם חוה
מתהלך לבבם האור
והאויר מתנמנם —
ואכל עצים ענב

רגע הבנתי — מי אינו
יודע מה יהלמו חי
בחלול העץ יראה עצים
אדם והוה מת

תרומה גדולה הוצאה קטנה
חתמו על
עתוני המדע בישראל

מדע לנוער
לדעת
העיתון היחיד לנוער העוסק בכל תחומי המדע והטכנולוגיה קריא ומצוייר מומלץ על ידי משרד החינוך
בכרך 10 חוברות
המחיר: 30 ש"ח (כולל דמי משלוח).
לתשלום: 15 ש"ח x 2
הופיעה חוברת מס' 8 בכרך י"ד

מתנה המתחדשת בכל חודש.

מגע
עתון מדעי לכל
זה עיתון להסברת המדע המכוון לציבור הרחב ומוגש בצורה מדוקדקת ובלשון ברורה על המתחדש בארץ ובעולם. מגע לכל אדם סקרן ומשכיל.
בכרך – 6 חוברות
המחיר: 40 ש"ח (כולל דמי משלוח)
לתשלום: 20 ש"ח x 2
הופיעה חוברת מס' 4 בכרך ל'

קובץ מאמרים מתוך "לדעת" בנושא באלגיה: 22 ש"ח
קובץ מאמרים מתוך "מגע" בנושא אסטרונומיה: 21 ש"ח
כל חתימה מכל שהוא מקבל את החוברות שכבר הופיעו בכרך.

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים
רח' הנרקיס 8 א' ת.ד. 801
ירושלים
ברצוני לחתום על: ☐ לדעת ☐ מגע ☐ קובץ אסטרונומיה ☐ קובץ באלגיה
שם ______ כתובת ______ מיקוד ______
טלפון ______ מס. זהות ______ מקצוע ______
רצ"ב שיק ע"ס ______ ש"ח לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים.
מס' כרטיס אשראי ______
חתימה ______

صورة عن الأصل

صكنا من الاحل

איציק, אברמל'ה ויענקל'ה גם

כה באמת אתם יודעים ביום איציק, אברמל'ה ויע־נקל'ה? אם כך, המסקנה העגומה היא כי בקומם לא יכירם בין קהל הצופים הבטוח ב"סוף ציבורי".

לתוכנית המסע זימן ידין לגרון לאולפן את הסופר והעי־תונאי יצחק בן נר ולרגל צאת ספרו "כלאכים באים" לאור, ואת הביבאי והסופר אברהם הפנר עם פירסום ספרו "כולל הכל". השניים הם חברים טובים, המודים להדגיש זאת לאורך הביכור כולו. כבנים זה את זה "איציק" ו"אברמל'ה", כאוהבים יהדות אינטימית בנושאים שבר רובו של עולם שהם נוהגים לנהל דרך קבע, ומדברים גם על "יענקל'ה". הרי הוא יעקב שבתאי הבנות, אפילו לגרון, שמרגיש נוח לפרי במסגרתא הצפופה הזו, בעיר הפעם כי ראוי לומר ש"יענקל'ה" הוא יעקב שבתאי. האמנם, כל יהודי אל הכרים. אבל לא עד כדי כך. "שתי ביכורי" איננה תוכנית להמונים, אך אם ברצון עורכיה לקרב אותה אל הציבור, אסור לה להפוך למפגש פבליאוי של "קליקה" סגורה ואליטיס־טית, הסביבה את המופע.

לגופו של הדיון: עלילת ספרו של בן נר בירושלים בבואה ה־21, בעולמן הדתיים של חוקי דת, נראה המבקיק אותנו מאוד גם בבואה ה־20. הדיון "מתפספס" כשלעונה בכיתה אותו בשאלה אם הספר בהתייך ל"סיינס פיקשן". ואינו עורך את המשרה אה המתבקשת באליה ל"פנדקט של יהודי" של בימין תמוז או "לחילוני האחרון". הנוגע בנוש־אים דוכים. והרי לעינינו כמש צוגה דאגר בקוני חרש שאמנם עוסק בעתיד, אך נסוע היטב בהווה. בן נר אומר אומנם, כי "נוח לו לאהר כמה ספרים להפיש רקע עתידי". אך העתיד הוא כבר כאן, ובן נר העיתונאי עוסק בו בכדי יום ביומו. ההתעלמות בן ההקשר הרחב יותר של האגר האפוקליפטי המבשא הרדה איזוה, היא ההחמ־צה הגדולה של הדיון.

הפנר, אדם עתיד קסם אישי, כדה כי "לא יכול היה לכתוב ספר שכל־פיו עתידנו אפל כל כך". ומעיד על עצמו שהוא "אופטימי באופן גנטי". לדעתו, "איציק מרחיק את האימה כשהוא מדבר על סיינס פיקשן", ואילו איציק אומר ש"ספרו של אברמל'ה עוסק בשלום ובעבר". ואילו הצופים תוהים, כה ברחיק היה הטעם לזמן יחד את "איציק" ו"אברמל'ה". על אף שכל אחד בנפרד הוא דמות מסקרנת שיש לה מה לומר.

יצחק בן נר: עתידי

אברהם הפנר: קסם אישי

מה עשה שם שצ'רנסקי?

"מבט שני" של יום ג' הוציא אותנו לשעה קלה מדי אמתינו הצרות. כתבה פרותקת של רשת הטלוויזיה האמריקאית סי.בי.אס. איפשרה הצצה נדירה לחדרי הדיונים של בריה"מ של [illegible] הגלסנוסט הראשונית. עצם ק[illegible] מן של המשרד וחופש הפעולה הנרחב (גם אם מבוקר היטב) שנתן גורבאצ'וב לצוות האמרי־קאי, הם אולי לנו הביטוי המר־השי ביותר לשינוי. חבל רק ששיטות העבודה של הטלוויזיה האמריקאית, המושתתת על "זמן הוא כסף", הפכה את הכתבה למשהו נוסח "60 שניות על".

ובכל זאת, ההפתעה גדולה. הרוסים מתברר, אינם רק נסא־שה ופייה, סוכני ק.ג.ב ושוטרי חרש. הם אפילו לא כולם רק "סירובניקים" ו"דיסידנטים", שקועים כל העת במאבק בלתי מתפשר על זכויות האדם. הרו־סים הם גם נרקומנים וגנבים, חובבי רוק ונוכלים, וסתם צר־כנים מתוסכלים, הקובלים על איכות הבשר הירודה שמספקים להם השלטונות. אפילו "ספרית צמרת" כבר יש להם שם — מצב עניינים המעורר תקווה אמיתית לנורמליזציה בין הגושים.

הכתבה איפשרה לצופים הצ־צה ראשונה לדירה רוסית של אזרח שנשוד, לדרכי פעולתו של סוכן בשוק השחור (המשמש בשעות הפנאי גם כמדריך בצד פים), ולחייהם המבוזבזים־היטב של חיילים על שולת המוקשים. מעניין במיוחד היה המפגש עם בודים ילצן, "הבוס של מוס־קווה", פועל־בניין מהרי אורל, שעליונו המסאודית מוכיחה שלא רק אמריקה היא ארץ האפשרויות הבלתי־מוגבלות. על שולחנו קו טלפון ישיר לגורבאצ'וב, וחופש הביטוי הבי־קורת שהוא מרשה לעצמו מפחיד לעתים גם את־עצמו. "אתה חושב לפעמים על יתרונו־תיו של הקפיטליזם?", הוא נשאל על־ידי הכתבת האמרי־קאית. מהסס רגע, ומשיב בגי־לוי־לב: "כן, לפעמים אני חושב על זה". כמי שאמונים על ראיונות "אישיים" עם מנהיגינו, אפשר רק להתקנא בכנות. מכ־הינ ישראלי, לו נשאל שאלה דומה, היה עונה מן הסתם כאי־טיות פילוסופית משהו כמו: "מה זה קפיטליזם בכלל".

האולם את ההצגה גנב, ללא ספק, גנאדי גרסימוב, הדובר הרשמי של הגלסנוסט, הרוסי הכי אמריקאי שנראה על מרקע עינו. 5 שנות שהותו באה"ב ככתב של עיתון סובייטי, הטביעו בו חותם בל־יימחה, וגם היום הוא דומה יותר ל"אקוקיסטיב" אמריקאי מאשר לדובר רוסי מאוחן. בגן רב של אחד שאינו לוקח את החיים ברצינות מוגזמת, הוא מדלג על שאלות קשות ומתחמק מאמורות. עם זאת, מידת העיתונאות שהוא מקרין, אינה מותירה מקום לספק ברצינות כישוריו.

המטוול היחיד של "מבט שני" היה זימונו לאולפן של נתן שצ'רנסקי. בכוונת מומחה הבא להגיב על השאלה המתנוסס־אלית, האם יש באמת שינוי מהותי בבריה"מ. שצ'רנסקי הוא ודאי מומחה גדול למאבק ועורכו השיטה הסובייטית, אך היה צריך כבר לדעת, שאין לצ־פות ממנו לשום מידה של פתי־חות ויכולת להרוג מתמונת עולמו המקובע. דעותיו בנושא זה ידועות היטב, ולא־אחת הגדיר פומבית את הגלסנוסט כתרגיל ביחסי־ציבור של גור־באצ'וב. הפעם הוא מאבוב עוד יותר, ונהג בעצם כאותו יהודי העומד בפני הג'ירפה ומצהיר: "אין חיה כזו".

במקום להתייחס למראה העי־ניים ולהגיב עליה, הוא גודר את השיחה מיד לשאלה היהודית. אין ספק, סוגייה כאובה בעלת חשיבות עליונה. אך הגלסנוסט כשלעצמו הוא היום התופעה המרתקת ביותר בזירה הבין לאומית. אף לרגע אחד אין שצ'רנסקי מתעלה מעל ההיבט היהודי וחוזר בעיקשות על אמי־תות שחוקות וחבוטות. אפילו ההשוואה הפרובוקטיבית שמבטים המראיינים להשוותו לסול־ז'ניצין, הלוחם שהפך לריאק־ציונר, אינה מסיטה את שצ'ר־נסקי ממסלולו הקבוע. המנחה דוד ויצטום (המחליף את מיכאל קרפין), היום רוני שוהם במיד חו לראיין את האורח, נראו נבו־כים ואובדי־עצות. בהחלט "אנטי קליימקס" לתוכנית מעג־יינת, שיהיה לה המשך בשבוע הבא.

שצ'רנסקי: אנטי קליימקס

אסירי ציון האמיתיים

ויקטור בראילובסקי: ללא ח"כים בלוד

גולת הכותרת בחדשות החג העגומות, היה בואו ארצה של אסיר ציון, פרופ' ויקטור בריי־לובסקי. כמין תרגיל אחרון של השלטונות, נדרש בריילובסקי לצאת את בריה"מ לאלתר ולהגי־ע ארצה דווקא בעיצומו של החג. בכתבת הטלוויזיה שסקרה את נחיתתו, בלטו בהעדרם שר־ינו וח"כינו. בסתם יום של חול לא היו מתמצים בשום פנים ואופן ההזמנות להיבוק ראשון ומתועד היטב עם אסיר ציון הנודע. הפעם, כך הסבירו לנו בכתבה, לא יכלו להגיע מפאת קדושת החג. מתגנב ללב ספק קטן אם באמת היו כולם שקועים אותה שעה בתפילת הלל של החג או בקריאת התורה. לא קדושת החג אלא קדושת הקואליציה ריתקה אותם לבתיהם.

היומן: מדינה ללא עם

יומן השנה המסכם בליל שבת הציג תמונת־עולם מעניינת: יש־ראל היא מדינה ללא עם. יש לה רק ממשלה וכנסת וקצת אנשי אקדמיה העוסקים בפוליטיקה. העם, במידה שהוא קיים בכלל, עסוק בלהפגין נגד הממשלה שלו. כפי שהדברים משתקפים מן היומן, אין פלא בדבר. ממשלת האחדות מצטיירת כער־בש קלקטיווי: ההישג העיקרי של שמיר הוא בלימת הוועידה הבינלאומית; ההישג המרכזי של פרס הוא בלימת פרוייקט הלביא. הנרה גועשת, הטרור מתעצם, אף כי היום יבין מקפיד להציג את גיל פרן כ"כתבנו בי־הודה ושומרון".

האנטישמיות מתגברת וההת־חרדות מאיימת, וציר המעוותים של כהנא ממלאים את המסך. מה הפלא שהעם רק מפגין? בסוף היומן דווקא, ניסו להציג את הישגיו של "העם" הנעלם: סיפור הצלחתם של עובדי לכיש, פריצתן של עוגיות מוח ודן בן שמעון, קפטיין קבוצת הנערים בכדורגל. "על דוכן המנצחים בהונגריה חשבתי על הכבוד שאנחנו מביאים למדינת ישר־אל", הוא אומר. אחר כך ירד מן הדוכן, ועכשיו הוא כבר חושב (או חולם) על לינה אירופית. אבל המהפך האמיתי של הציונות החדשה, היא ללא ספק האמא של בן שמעון, משגעת על פלסיני, ודוקטת חלומות. מסוג זה בשביל בנה המוצלח. האריאציה ישראלית על נושא האם הגלותית, שרק רצתה שהבן יהיה איזה דוקטור.

וגולת הכותרת של סיפורי ה־הצלחה של השנה — ארם, כוכב עליון. נערות היסטריות מתעל־פות מתשוקה, תוקפות בנשיקות וחיבוקים ללא רסן. זר לו נקלע למקומותינו כדי לצפות ביומן, היה מקבל תמונת־מצב מוזרה: פוליטיקאים ציניים ועם עצבני היסטרי: מסתער בהפגנות או תוקף בנשיקות. בינלבין, הוא פשוט לא קיים.

הראש הכחול של בני בגין

בני בגין: משחק במילים

בני בגין אוהב לשחק במילים. תחביב משפחתי, מן הסתם, שאותו ירש מאבא. כיוון שירש גם את שמו, הופכת כל התב־טאות שלו לעילה לליבון עי־תונאי מעמיק. נוסף לביטויים המילוליים, יש לבני בגין גם ראש כחול. צירוף תכונות זה הביא אותו לאולפני "זה הזמן", לאחר שתבע את מטבע הלשון "זמן כחול". "זמן כחול", להבדיל כמובן מן "הזמן הצהוב" של דויד גרוסמן. ומהו "זמן כחול" על פי בגין־הבן? "זמן ציוני", הוא מסביר לרם עברון, "המת־קתק באותה מידה משני צדי הקו הירוק; מתקתק בצוויים מוסריים בתל־אביב ובשכם כ־אחד". הדברים המרווחים, לד־בריו, ב"זמן הצהוב", והיום לד־ברים שקורים בתוך הקו הירוק. גם אורחים יהודים רבים נעצרים מעצרי־שווא, ואיך זה אומר עדיין שהשיטה פסולה. כך גם הכיבוש. אין שום דבר רע באחזותנו בשטחים (קרי, "בבר־בוש"), הבעיה היא בסתירה שבין הצורך לקיים חוק וסדר לבין הצורך להיאבק בטרור. את העול לפרס, צריך לצמצם, אך עצם הישיבה ביו"ש היא צו מוסרי עליון לקיומנו וקיום ילדינו.

קשה להתווכח עם היגיון ברזל שכזה, וגם רם עברון אינו מצליח יתר על המידה. דומים טיעוניו של בני בגין לטיעוני אדם האומר, כי אין שום סיכון בקפיצה מגורד־שחקים. עצם הקפיצה אין בה הרי סכנה. הבעיה היא עם כוח המשיכה, אבל זה כבר נושא אחר לגמרי. לבני בגין דעות נחרצות גם על תהליך השלום ועל אש"ף. "בוחש עם עניבה וחליפה נשאר בוחש. יחליף את הברבורותיו — נשאר ארגון טרור רצחני". בתור גיאו־לוג, יש לד"ר בגין אוצר דימויים מפתיע דווקא מתחום הזואולו־גיה. גם זו כנראה מורשת־אבות, שטבעה בעבר את הדימוי "זחות דו־רגליות". לא פלא, שכל ראיון עם בני בגין נראה כמו סיאנס ספיריטואליסטי.

בגדי גזית החדשים

"התחלות חדשות", כהמרכ־זית שבתוכניות החג המעטות, עסקה דווקא בסימן המסכיות: המסכיות לפוליטיזציה שפשתה ברשות השידור, וההמשך ישיר לגישה המיתרליסטית של המנ־הלים החוסים על נשמותינו הרגישות. במשדר המקורי היו, כידוע, ארבע התחלות. בתוכנית כפי שהשודרה, נותרו רק שלוש. את ההתחלה הרגישה של דוד איש שלום פסלה ההנהלה, משום שבין זמן הקלטת המשדר לבין שידורו, תיווך איש שלום במ־געים עם ערפאת. איש שכזה, הניחו, אינו ראוי להשבית את הקונצנזוס הלאומי.

היוצרים שהביאו את סיפורי שלוש ההתחלות שנותרו, סירבו להסתפק בהצגה עניינית של ה־נראאים, והתעקשו לתרום תרו־מה פיוטית־אומנותית משלהם. המבצאותיו של ה"ד לאור דר־ובורג נבלעו ב"גימיקים" ובמו־סיקה בעלת נופך מסאפסי; העוקץ הדרמטי בסיפור החלמ־תה של רונה ודן נבחק לגמרי. הנחמה היחידה בסיפור התיישבותם החלוצית של אנשי "מעלה שחרות", היה בעצם הצגת מפעל התיישבות בלי לערבב בעניין זכות אבות וצו אלוהי.

הנזירות והעזיבה של גבי גזית לא הצליחה לחפות על חולשת הסרטים. לבד מפנים חדשות למדי על מרקע מוזיקה, תרומה הופעתו של גזית גם תרומה אופנתית. להבדיל מעמיתיו המ־נחים, הנראים תמיד כלובשים את חליפת בר־המצווה שלהם, נראה גזית כמי שבאמת רכש את בגדיו רק אתמול בבוטיק אופ־נתי. העניבה פרומה בנתשלט־טיות, שרוולי החליפה מפשלים כצו האופנה. אין זאת אלא משום שהוא, בניגוד למנחים הירושל־מים, מתגורר בתל אביב.

גזית: הגזרה נעימה

אגד התנועה של המדינה

היום בו חזרו האוטובוסים של "אגד" לקו הראשון של החזית.

איש לא חיכה בצהרי יום הכיפורים תשל"ד למלחמה, אבל את "אגד" אי אפשר להפתיע.
החל משעה 2 אחר־הצהריים יצאו 2600 אוטובוסים של "אגד" אל החזיתות, עמוסי עשרות אלפי לוחמים.
אפילו הדמיון הפרוע ביותר לא יוכל לתאר מה היה קורה ביום הגורלי ההוא בלעדיהם. הם הגיעו לתעלת סואץ ולחרמון, לשארם אל שייך ולבקעת הירדן, לא מעט אחות ותחת אש. האוטובוס של "אגד" היה כלי מלחמה והגנה עוד לפני קום המדינה, מכבישי הגליל ועד הדרך לירושלים הנצורה.

אך גם היום, כשיש טנקים וזחל"מים ומטוסים, "אגד" והאוטובוסים שלו הם חלק חיוני במערך ההגנה של המדינה. כדי שהדבר יהיה אפשרי בכל עת, על "אגד" לקיים מערך חירום קבוע, בקשר רצוף עם הוועדה העליונה של משק לשעת חירום (מל"ח). כדי שהדבר יהיה אפשרי בכל עת, על "אגד" להחזיק במצבת אוטובוסים מלאה, במצב תקין ומוכן לפעולה. התנועה של המדינה חייבת לזרום בימים כתיקנם וחייבת לזרום כפליים בשעת חירום.

דחף

מכתבים למערכת הארץ

לחילוניים יש כוח

מבגם ובדכא היה לקרוא את כתבתו של נתן דונביץ "ישראל החורה" ב"הארץ" לפני שבוע. אני מצטרף לתקוותו שיקום גוף אמיץ ופעיל בציבור החילוני הגדול ויארגן כפי כהאה אדיר נגד ההתנהלות החרדית על חיינו. הדבר אינו בלתי מציאותי. הנה העיתון החרדי "ערב שבת" כתב ב־23.9, על ההתארגנות בבגוד החר־לוני של הורים נגד ה"חזרה בתשובה". כי ארגון הורים נגד החזרה בתשובה הסב נזק עצום.

אני מבין "שאין מדובר ב"נזק" לחרדים אלא בגריפה ל"אי־הצלחתם" בביעור של שטיפת־המוח החרדית הלכית צעירים חילוניים והעברתם אל שבהם. אם ארגון קטן כה הצליח להסב לחרדים נזק עצום, הבה נלמד מהם מה יכול לעשות ציבור עצום של אזרחים כמונו.

דניאל ורדי
בת־ים

* * *

"כהנה ההופכיים" הוא התוקף ואילו החרדים נמצאים במגננה. לא נעים להודות בכך אבל זה המצב". כך סבור אברהם טל במאמרו "בלפאבא דארץ ישראל" ("הארץ", 21.9). ובפסק כי יש לשמור את הסטאטוסקוו בירושלים בתור "הסדר הטוב ביותר האפשרי".

יתכן שמישהו היה יכול לקבל ברוחק את מסקנתו אילמלא ההנחה המוטרכת שביסודה. עצם הצגת מי שנאלץ לקבל תכתיב אורתודוקסי לניהול אורחותיו, כאשר נמנעת ממנו הזכות לחיות ולכלות (מחוץ לשכונות הדתיות) לפי באות עיניו. עצם הצגת מי שמבקש להשתחרר מכד הכפייה הדתית כמי ש"תוקף", הוא טיעון שאין הדעת סובלתו.

אילו היתה נכונה הנחתו של טל, אזי כל יחיד או קבוצה הזועקים חמס נגד קיפוח ושלילת זכויות הם "תוקף" ואילו הדכא "נתון במגננה". הרי זה אבסורד.

אגב, גם טיעונו של טל כאילו האורתודוקסים מהווים "מחצית ה־עיר, קצת פחות ואולי קצת יותר", אינה מדויקת ומטעה. והא ראיה פרישתן של כל הסיעות הדתיות מהקואליציה העירונית בירושלים לא פגעה ברוב המוחלט שיש למועצת העירייה הנוכחית, המור־כבת כעת מנציגות חילונית בלבד.

יורם רוזלר
ירושלים

גם אנחנו צבעי דפוס

יונתן שרמן, בכתבתו דיוקן תעשייתי ("הארץ" 17.9) לא בדק היטב כשציין שמפעל "אריאל" במפרץ חיפה "במשך שנים רבות היה היחיד בארץ שייצר צבעי דפוס".

מפעלנו מייצר מגוון רחב של צבעי דפוס ונוסד עוד בשנת 1942 (אנו רחוקים רק כחמש שנים מיובל ה־50).

ד. מזרחי
בלוקו בע"מ
ירושלים

הסדר ההשאלות — על כל ספר

הסדר התשלומים עבור ספרים המושאלים מהספריות הציבוריות הוא צעד חשוב קדימה בטיפוח הספר. ואולם הצדק עם נ. הרט ("הארץ" 23.9), שטען במכתבו שאין היגיון בהגבלות שהוטלו על הזכאות לתשלומים אלה.

תמיהות רבות מתעוררות עם עיון בתקנון, אשר מוציא מההסדר את מחבריהם של ספרי מדע והגות, יצירות לא־עבריות ותרגומים. אפילו אלמנות של סופרים נפסלו בתחילה. רק מחאות נמרצות השיגו את צירופן להסדר (וגם זה — רק עד לנישואיהן בשנית. באיזו זכות? ומה דינו של אלמן של סופרת?). באחרונה התבשרנו שההסדר הוחל גם לסופרים ערביים — אך מדוע הם לא נכללו מלכתחילה?

הסופרים מתלוננים על רוחק חסכרי אך גם כותבים אחרים, בהם מתרגמים מעולים וידועים, סובלים מהכנסה זעומה אשר מבריחה רבים מהם מהמקצוע.

כדי להסדיר את האינטרסנטיות הצרה המאפיינת את ההסדר הנוכחי יש לבטל את ההגבלות המלאכו־תיות שבו ולהשתיתו על עקרונות פשוטים: התשלומים יינתנו על כל ספר — בין מקור ובין תרגום, ספרות יפה או מדעית — המושאל מכל ספרייה ציבורית בארץ. זכאי לתש־לום יהיה כל מי שחיבר את הטקסט בנוסח שבו הוא מושאל.

ברוח זו פנתה אגודת המתרגמים בישראל למשרד החינוך והתרבות, הממונה את ההסדר. אנו ממתינים עדיין להענות.

פרץ קידרון
אגודת המתרגמים בישראל
ירושלים

אין רפיון בבטיחות של נהגי "אגד"

ידיעה שפורסמה ב"הארץ" מיום 30.9 (עמוד 7) הוכתרה בכותרת־משנה בשם השר קורפו האומרת: "יש רפיון של נהגי אוטובוסים לגבי הבטיחות". בגוף הידיעה עצמה מצוטטים דברי השר, שהוא: "ניתן להבחין באחרונה בהתרופפות כללית של נהגים בתחום הבטיחות. זה פוקדת גם את נהגי האוטובוסים"...

פגישת השר עם ראשי מזכירות "אגד" ו"דן", שעליה מדווח היתה, אחת מסדרת פגישות שקיים שר התחבורה עם גורמים רבים במטרה לבלום את נגע התאונות. היא לא נערכה בגלל עלייה בעקומת התאו־נות שבהן מעורבים אוטובוסים, שכן אין עלייה כזאת, אלא במסגרת המאמץ הכולל להילחם בתאונות.

בכבוד רב,
גדעון טלמור
דובר "אגד"

המכון לפסיכוביולוגיה בישראל
קרן משפחת צ'רלס סמית
מילגות פוסט־דוקטורליות

המכון לפסיכוביולוגיה בישראל מודיע על מתן שתי מיל־גות פוסט־דוקטורליות לסייע בקליטת מדענים צעירים במכון מחקר או ביחידה אוניברסיטאית בארץ:
האחת, לזכר גב' לאה מ. סמית ז"ל תנתן למחקר בנושאי דכאון או הפרעות דומות והשניה, ע"ש מר צ'רלס סמית (יבד"ל), בתחום מחקר בפסיכוביולוגיה.
על המועמדים להיות בעלי תואר .PH.D, אזרחי ישראל או תושבי קבע בה.
תחולת המילגה מאוקטובר 1988 עד לתקופה של שלוש שנים.
בקשות ניתן להגיש רק מטעם מוסדות מחקר או בתי־חולים ולא על ידי המועמדים עצמם, עד לתאריך 31.1.1988.
לפרטים נוספים נא לפנות אל: פרופ' משה אבלס, מנהל המכון לפסיכוביולוגיה בישראל ת"ד 1172, ירושלים 91010